

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 577 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI: ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME VE
MESTAP'A GÖRE TASNİFİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike SAĞLAM

OCAK-2021

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 577 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI: ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME VE
MESTAP'A GÖRE TASNİFİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike SAĞLAM

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR

OCAK-2021

TRABZON

ONAY

Melike SAĞLAM tarafından hazırlanan “Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum 577 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası: Çeviri Yazılı Metin-İnceleme ve MESTAP’a Göre Tasnifi” adlı bu Çalışma 23.02.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı – Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Seda UYSAL BOZASLAN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Melike SAĞLAM

25.01.2021

ÖNSÖZ

Derleyicisinin beğeni ve ihtiyacına göre oluşturulan şiir mecmuaları, bilinmeyen şair ve şiirlerin tespit edilmesini sağlayan önemli kaynaklardır. Mecmualar, geçmişten günümüze araştırmacıların çalışmalarıyla birçok yeni bilgiye kaynaklık etmektedir. AE Manzum 577 demirbaş numarada kayıtlı şiir mecmuası kendi içinde özgünlüğü olan farklı özelliklere sahip şiirlerin bir araya getirildiği ve divanı yayımlanan şairlerin divanlarında olmayan bazı şiirlerinin bulunduğu değerli bir eserdir.

Çalışma’da öncelikle mecmualarla ilgili bilgi verilmiş ardından Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 577 numarada kayıtlı şiir mecmuasının hem fiziki yönden hem de içerik yönünden incelemesi yapılmıştır. İncelemesi yapılan şiirler MESTAP tablosunda gösterilmiştir. Daha sonra Arap harfleriyle yazılmış olan metnin transkripsiyon harfleriyle çevirisine yer verilmiştir. Mecmua’da bulunan şiirler daha önce yayımlanmış olan çalışmalarda geçen şiirlerle karşılaştırılmış olup eksiklik, farklılık ve yanlışlıklar dipnotta belirtilmiştir. Çalışma’nın amacı Mecmua metnini eksiksiz vermek, karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan farklılıkları göstermek ve bilinmeyen şiirlerin tespit edilmesini sağlamaktır.

Hazırlanan bu Çalışma ile gün yüzüne çıkmayı bekleyen birçok metin ortaya çıkarılmış ve yaşadıkları dönemde isimleri pek fazla duyulmayan şairlerin şiirlerine rastlanmıştır. Böylece Eski Türk Edebiyatı alanında yapılan çalışmalara katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Çalışma’nın hazırlanmasında bilgi, tecrübe, zaman ve sabrını benden esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR’a sonsuz teşekkür ederim.

Ocak, 2021

Melike SAĞLAM

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLOLAR LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	X

GİRİŞ	1-3
-------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUALAR VE ALİ EMİRÎ MANZUM 577 NUMARALI ŞİİR MECMUASI 4-63

1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihî Gelişimi.....	4
1.2. Mecmuaların Tasnifi	5
1.3. Ali Emirî Manzum 577 Numaralı Şiir Mecmuasının İncelenmesi.....	8
1.3.1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri.....	8
1.3.2. Mecmuanın İçerik Özellikleri	10
1.3.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler	10
1.3.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı	11
1.3.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri	14
1.3.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinleri.....	14
1.3.2.5. Mecmuada Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler	14
1.3.2.6. Mecmuada Bulunan Tahmisler	16
1.3.2.7. Mecmuada Başlığı Belli Olan Şiirler.....	17
1.3.2.8. Mecmuada Varaklar Arası Geçişte Beyit/Bend Eksikliği Olan Şiirler.....	18
1.3.2.9. Mecmuadaki Derkenar Şiirler.....	19
1.3.2.10. Mecmuadaki Mahlassız Şiirler	20
1.3.3. Mecmuanın İmlâsı	21
1.3.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Mukayesesi	24
1.3.4.1. Mecmuada Bulunup Şairin Divanında Olmayan Şiirler	24
1.3.4.2. Şiirlerin Mecmuada ve Divanlardaki Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	25
1.3.4.3. Mısra/ Beyit/ Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler	29

1.3.4.4. Kaynaklarda Adı Geçen Divanı Elimizde Olmayan Şairler	29
1.3.5. İlk Dört Varakta Bulunan Metinlerin İncelemesi.....	30
1.3.6. MESTAP Projesi.....	31
1.3.6.1. Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP’a Göre Tasnifi	31

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN	64-251
2.1. Metni Kurarken İzlenen Yöntem	64
2.2. Transkripsiyon Alfabesi	65
2.3. Transkripsiyonlu Metin	66
SONUÇ	252
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	254
EKLER.....	261
ÖZGEÇMİŞ	265

ÖZET

Şiir mecmuaları, farklı özelliklere sahip olan metinlerin derleyicisi tarafından seçilerek bir arada toplanmasıyla oluşan eserlerdir. Bu eserlerin içinde bilinmeyen şairler, şiirler ve Eski Türk Edebiyatına kaynak olabilecek değerli bilgiler bulunmaktadır. Tezin konusu olan Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum 577 numarada bulunan mecmua, bir şiir mecmuasıdır. 72 varaktan oluşan mecmuada toplam 209 şiir vardır. Ayrıca ana metne dâhil edilmeyen ilk dört varakta 8 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 39’unda mahlas yoktur. Geriye kalan şiirlerde toplam 77 farklı mahlas geçmektedir. Mecmuada yer alan şairlerin çoğu 15. ve 16. yüzyıl şairleridir. Bursalı Rahmî 21 şiirle mecmuada adı en çok geçen şairdir. Mecmuada en fazla kullanılan nazım şekli gazeldir. Gazel dışında murabba, muhammes, müseddes, müsebbâ, müsemmen, muaşşer, terkîb-i bend, 14’lü musammat, kıt’a, müfred ve bir türkû bulunmaktadır. İçerik yönünden ise münacat, duâ ve dinî temalı şiirlerin ağırlıkta olduğu bir mecmuadır. Mecmuadaki şiirlerin transkripsiyon harfleriyle çevirisi yapılarak şiirler farklı yönlerden incelenmiş ve MESTAP’a göre içerik tablosu oluşturulmuştur. Bu çalışmayla amaçlanan hem şiir mecmuasının tanıtımını yapmak hem de mecmuanın incelenmesiyle ortaya çıkan yeni bilgilerle Eski Türk Edebiyatına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiir Mecmuaları, Eski Türk Edebiyatı, MESTAP, Şiir.

ABSTRACT

Poetry magazines are works created by collecting texts with different characteristics, selected by the compiler. In these works, there are unknown poets, poems and valuable information that can be a source of Classic Turkish Literature. The magazine, which is the subject of the thesis, at number 577 in the Ali Emirî Collection of the Millet Library, is a poetry magazine. There are 209 poems in the magazine, which consists of 72 pages. In addition, there are 8 poems in the first four pages that are not included in the main text. 39 of these poems do not have pseudonym. A total of 77 different pseudonyms are included in the remaining poems. Most of these poets in the magazine are from the 15th and 16th centuries. With his 21 poems, Bursalı Rahmî is the most mentioned poet in the magazine. The most commonly used verse form in the magazine is gazelle. Apart from gazelle, there are murabba, muhammes, müseddes, müsebbâ, musemmen, muaşşer, terkîb-i bend, 14-piece musammat, quatrain, single couplet and a folk song. In terms of content, it is a magazine that mostly consists of münacat, prayer and religious-themed poems. The poems in the magazine were translated with transcription letters and the poems were analyzed from different perspectives, and a table of contents was created according to MESTAP. The aim of this study is both promote the poetry magazine, which is the subject of the study and to contribute to the Classic Turkish Literature with the new information that emerged after the review of the magazine.

Keywords: Poetry Magazine, Classic Turkish Literature, MESTAP, Poetry.

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Mecmuayla İlgili Verilen Bilgiler.....	8
2	Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı ve Şiir Adedi.....	10
3	Mecmuadaki Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı.....	12
4	Nazım Şekilleri	13
5	Mecmuadaki Şiirlerde Kullanılan Aruz Vezinleri ve Nazım Şekillerine Göre Dağılımı.....	14
6	Farklı Şairlere Ait Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler.....	15
7	Mecmuada Bulunan Tahmisler ve Şiir Numaraları	16
8	Mecmuada Başlıkla Verilen Şiirler.....	18
9	Mecmuada Eksik Mısra, Beyit ve Bendlerin Olduğu Şiirler	19
10	Mecmuada Bulunan Mahlassız Şiirler.....	20
11	Mecmuada Bulunan Divanlarda Bulunmayan Şiirler.....	24
12	Mecmua ve Divanların Karşılaştırılmasında Eksik veya Fazla Olan Beyit/Bendler	25
13	Mısra, Beyit ve Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler ve Şiirler Arasındaki Sıralama Farkı.....	29
14	Eserleri Henüz Elimizde Olmayan Şairler.....	30
15	İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri, Kafiye Düzenleri ve Aruz Vezinleri	31
16	İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu.....	32
17	Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu.....	33
18	Transkripsiyon Harfleri	66

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: adı geçen eser
AE	: Ali Emirî
bkz.	: bakınız
D	: divan
-D	: Divanda bulunmayan
G	: gazel
K	: kıt'a
M	: mecmua
-M	: Mecmuada bulunmayan
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
Mus	: musammat
Müf	: müfred
nr.	: numara
s.	: sayfa
T	: türkû
t.y.	: tarih yok
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TYEK	: Türkiye Yazma Eserler Kurumu
vb.	: ve benzerleri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: varak

GİRİŞ

Divan Edebiyatı, 13. yüzyıldan 19. yüzyılın ortalarına kadar olan devirleri kapsayan ve Türk edebiyatı için önemli kaynakları barındıran bir dönemdir. Bu yüzyıllar içinde hem matbu hem de yazma Osmanlı Türkçesiyle yazılmış sayısız eser bulunmaktadır. Edebiyat tarihinde bilinmeyen pek çok belgeyi, bilgiyi barındıran bu eserler kütüphane raflarında yeniden okunmayı, incelenmeyi, araştırılmayı ve ortaya çıkarılmayı beklemektedir. Ortaya çıkmayı bekleyen birçok yeni bilginin kaynağı olan eserlerden biri de mecmualardır.

Eski Türk Edebiyatı üzerine bilimsel çalışmalar yapan çağdaş araştırmacılar, edebiyatın önemli arşivlerinden biri sayılan mecmualarla ilgili çalışmalarına son yıllarda daha çok önem vermeye başlamıştır. Sayıları dört binin üzerinde, farklı kütüphanelerde bulunan mecmuaların her biri araştırmacılar için ayrı bir çalışma konusu olmuştur. Arap harfleriyle yazılmış olan bu eserlerin anlaşılması ve incelemelerinin yapılması için günümüz yazı harflerine aktarımları yapılmalıdır. Böylece mecmua çalışmalarıyla metinlerin günümüz yazı harflerine aktarımı yapılarak divanlarda bulunmayan şiirler belirlenecek, daha önce ismi duyulmamış şairler saptanacak, bilinmeyen veya nadir kullanılan aruz vezni, nazım şekli ve nazım türleri tespit edilecektir.

Sayı ve içerik yönünden zengin olan mecmualar arasından “Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 577” numaralı mecmua tez konusu seçilmiştir. Mecmua, AE Manzum 577 demirbaş numarada “Mecmua-i Gazeliyyât” adıyla kaydedilmiştir. Eser katalog taramasında görüntülemeye kapalı olduğundan kütüphaneye gidilerek incelenmiş ve mecmuayı farklı kılan bazı özellikler tespit edilmiştir. Şiirler mecmuada gazeliyyât başlığı altında verilmiştir, ancak mecmuadaki şiirlerin çoğu gazellerden oluşsa da gazel dışında farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de mevcuttur. Mecmuada divan şiirinin yükselme döneminde eser vermiş ünlü şairlerinin yanında adı hiç duyulmamış veya az duyulmuş şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Eserde adı geçen şairlerin çoğu 15. yüzyıl ile ağırlıklı olarak 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerden seçilmiştir. Bu bilgiden hareketle hem mecmua derleyicisinin beğenisi hem de mecmuanın yazılma tarihi hakkında bir fikir oluşturulmuştur. Ayrıca farklı nazım şekillerinde yazılmış mahlassız şiir sayısının fazla olması mecmuanın dikkat çeken bir diğer özelliğidir. Mecmuada istinsah tarihi, müstensih ve yazarıyla ilgili bir bilgi yoktur.

Mecmuaya bir bütün olarak bakıldığında kendi içinde bir düzene sahip olduğu görülmüştür. Mecmuada art arda gelen şiirler arasında bazı ortak noktaların olduğu tespit edilmiştir. Her şiir kendinden sonra gelen şiirle vezin, kafiye, nazım şekli ve nazım türü yönünden benzeştiği

anlaşılmıştır. Bu da mecmuadaki şiirlerin özenle ve dikkatle seçilerek bir araya getirildiğinin işaretidir. Oldukça hacimli bir metin olan mecmua, 72 varaktan oluşmaktadır. Toplam 209 şiirin bulunduğu mecmuada, 77 farklı mahlas geçmektedir.

Mecmua çalışma konusu olarak seçildikten sonra tezin sonraki aşamalarına geçilmiştir. Arap harfleriyle yazılmış olan şiirlerin transkripsiyon harfleri kullanılarak günümüz yazı harflerine aktarımları yapılmıştır. Ardından tezkire ve TEİS'te, mecmuada geçen şairler hakkında araştırma yapılarak hem şairlerin yaşadıkları yüzyıl hem de mecmuanın yazıldığı tarih hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Mecmuada adı geçen şairlerin yayımlanmış divan veya divançeleri ve divanı olmayan ancak çeşitli mecmualarda şiirleri bulunan şairlerin şiirlerinin bir araya getirildiği makale çalışmaları incelenmiştir. Mecmuada bulunan şiirlerle yapılmış olan çalışmalarda bulunan şiirler karşılaştırılmış, nüsha farklılıkları dipnot kısmında gösterilmiştir. Tezkirelerde adı geçen ancak eseri hâlâ gün yüzüne çıkmamış olan şairler için de ayrı bir başlık oluşturulmuştur. Yayımlanmış olan divanlarda bulunmayan şiirler, eksik veya fazla mısra, beyit ve bendlere sahip olan şiirler dipnot kısmında gösterilmiştir. Ayrıca mecmuadaki şiirler; şiir sayısı, şairleri, nazım türleri, nazım şekilleri, vezinleri ve imlâ özellikleri gibi farklı yönlerden incelenmiştir. Son olarak metinler MESTAP'a uygun içerik tablosuyla verilmiştir.

Bu çalışmayla AE Manzum 577 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının tanıtımını yapmak ve mecmuaları belli bir veri tabanında toplamayı amaçlayan MESTAP projesine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Ayrıca mecmuada bulunan şiirleri yayımlanmış olan divanlar ve diğer çalışmalarla karşılaştırmasını yaparak farklılıkları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak yazıldığı dönemin şiir beğenisinin izlerinin görüldüğü mecmuada, dönemin şiir zevki hakkında araştırma yapacak olan kişilere yardımcı olacaktır.

Çalışma, giriş bölümü dışında iki ana bölüm ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Birinci bölümde mecmuanın tanımı yapılmış ve mecmuanın tarihi gelişiminden kısaca bahsedildikten sonra mecmuaların sınıflandırılması gösterilmiştir. Devamında çalışma konusu olan mecmuanın fiziki tanıtımı yapılmıştır. Ardından da mecmuanın içerik özelliklerinden bahsedilmiştir. Mecmuada bulunan şairlerin yüzyılları ve şairlere ait şiir sayıları tablolarda gösterilmiştir. Şiirler nazım şekli, türü, vezinleri, imlâsı ve ahenk özellikleri yönünden incelenmiştir. Mecmuada ki bazı varaklar arasındaki kopukluk ve bu kopukluluktan kaynaklanan sorunlardan bahsedilmiştir. Başlık kullanılarak verilen şiirler ve muhtelif şairlerin mahlaslarının altının çizilmesine de ayrıca değinilmiştir. Çalışmada birçok yönden birbirine benzeyen şiirler ayrı başlık altında incelenmiştir. Daha sonra mecmuadaki şiirlerin yayımlanmış olan divanlardaki şiirlerle mukayesesi yapılmıştır. Böylece divanlarda geçmeyen şiirler tespit edilerek şiirler tabloda gösterilmiştir. Şiirlerin karşılaştırmasında eksik veya fazla olan mısra, beyit ve bendler tabloda verilmiş, nüsha farklılığından kaynaklanan mısra, beyit ve bent sıralamalarındaki farklılıkları da gösterilmiştir. Kaynaklarda adı geçen ancak eseri ortaya çıkmamış olan şairler için ayrı bir başlık oluşturulmuştur.

Ayrıca ilk dört varığın varak düzeninden bahsedilip bu varaklarda bulunan metinlerin incelemeleri yapılmıştır. Bu bölümde son olarak MESTAP tablosu hazırlanmıştır.

İkinci bölümde ise 209 şiirin transkripsiyon harfleriyle aktarımları verilmiştir. Metni kurarken ilk olarak her şiire bir numara verilmiş, ardından eğer şiirde başlık kullanılmışsa şiirin başlığı yazılmış, sonra şiirin vezni gösterilmiştir. Bu adımlardan sonra mecmuadaki şiirlerin transkripsiyon harfleriyle aktarımları yapılmıştır. Şiirlerin karşılaştırmalı bir şekilde incelenmesi dipnot kısmında gösterilmiştir.

Sonuç bölümünde, mecmuanın incelenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler sıralanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUALAR VE ALİ EMİRÎ MANZUM 577 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihî Gelişimi

Mecmua, “toplama, bir araya getirme, biriktirme,”¹ anlamına gelen Arapça “cem” kökünden türemiş ve sözlük anlamı “bir araya getirilip düzenlenmiş nesneler bütünü, koleksiyon”² olan bir kelimedir. Farklı alanlarda kullanılan mecmua kelimesi, “kütüphanecilik literatüründe, derleme; günümüz Türkçesinde, dergi olarak karşılığını bulan süreli yayın ve klâsik Türk edebiyatında, el yazması eserlerin içinde bulunduğu yazma eser”³ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gülbüz ise mecmuayı, “Genelde bir veya daha fazla yazar yahut şiire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki farklı ilgi alanlarına ait konulardan seçilmiş nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplarıdır.”⁴ şeklinde tanımlamıştır.

Mecmua, iki kapak arasında yer alan metinlerin oluşturduğu bir el yazması kitap olmanın ötesinde daha kapsamlı bir anlam ifade eder. Benzerliği veya farklılıkları bulunan metinlerin derleyicisinin yakınlık duyduğu konuları bir amaç etrafında aynı kitapta bir araya getirmesiyle oluşturulan orijinal el yazması eserlerdir. Mecmua derlenirken “ konu/tür, şair/yazar, mecmuaya dâhil edilen metinlerin yüzyılı, nazım/nesir, metin hacmi, eserin düzenli/düzensiz olması vb.” gibi pek çok farklı özellik bir arada bulunabilir.

Mecmua formundaki eserler ilk olarak Arap kültüründe ortaya çıkmıştır. İslâm geleneği içerisinde ilk mecmua derlemeleri Hz. Peygamber döneminde hadislerin kayıt altına alınmasına izin verilmesiyle başlamıştır. Derleyici sahabiler, mecmua derleme mantığı çerçevesinde duydukları hadisleri tercihlerine göre bir araya getirerek eserlerini oluşturmuşlardır. Sahabilerin oluşturduğu eserler hadis literatüründe; sahife, cüz, kitap olarak anılmaktadır. Hem hadis derlemeciliğinin kapsamının gelişmesi hem de hadis dışında şiir, dua, fetva, vd. konuların dâhil edilmesiyle birlikte mecmua türünde farklı muhtevada pek çok eser verilmiştir. Arap edebiyatında şiirlerin mecmua tertip düzeniyle bir araya getirildiği şiir mecmuaları da vardır. Bunlardan en bilineni “Arap edebiyatındaki seçme şiirleri bir araya getiren, günümüzün antolojileri sayılabilecek

¹ Mertol Tulum, **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2013, s.230

² Tulum, a.g.e., s.519

³ Mehmet Fatih Köksal, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, Ankara, 2017, s.133

⁴ Mehmet Gülbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.100

en eski ve önemli mecmua, Câhiliye devrinin ünlü yedi şairinin kasidelerini toplayan el-Mu‘allaqât’tır.”⁵

Arap kültüründe köklü bir geçmişe sahip olan mecmua, Fars ve Türk kültürlerinde de önemli bir yer edinmiştir. Türk edebiyatında mecmuaların ne zaman yazılmaya başlandığı hakkında kesin bir tarih yoktur. 15. yüzyılda yavaş yavaş kendini göstermeye başlayan mecmua, 16. yüzyılda yazılı kültürde önemli bir yer edinmiş ve 17. yüzyılda mecmuaların sayısında artış görülmüştür. Mecmualar, 19. yüzyılın sonuna kadar Türk edebiyatı içindeki varlığını sürdürmüştür. Türk edebiyatında türünün ilk örneği kabul edilen mecmua, “Ömer Bin Mezîd tarafından 1437’de derlenen Mecmûatü’n-Nezâir”⁶dir.

1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmuaların ilk ortaya çıktığı dönemden mecmua kültürünün yavaş yavaş kaybolmaya başladığı son döneme kadar hem mecmuaların yazılma amaçlarının hem muhtevalarının hem de şekil özelliklerinin farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca toplumlarda yaşanan bir takım değişim ve gelişimler aynı sosyo-kültürel çevrede yaşayan derleyiciyi etkilemiş ve derleyici bu etkiyi eserine yansıtmıştır. Hadislerin kayıt altına alınmasıyla başlayan süreç sonrasında şiir, dua, mektup, rüya, muamma, lügaz, ilahi, naat, güfte vb. gibi farklı alanların eklenmesiyle geniş bir havza meydana gelmiştir. Mecmû‘a-i fevâid, mecmû‘a-i gazeliyyât, mecmû‘a-i eş‘ar, mecmû‘a-i ebyât, mecmû‘a-i tevârih vb. gibi farklı isimlerle kayıtlı olan mecmualar yapılarındaki düzensizlik ve muhtevalarının çeşitli olmasından dolayı tasnif edilmeleri oldukça zordur. İlk ve genel mecmua tasnifini Agâh Sırrı Levend yapmıştır. Levend’in tasnifi:

- a. “Nazire mecmuaları,
- b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yazarlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁷” şeklinde genel bir sınıflandırma yapmıştır.

Son dönemlerde yapılan mecmua çalışmalarıyla birlikte gün yüzüne yeni mecmualar çıkmış ve bunun sonucunda daha kapsamlı bir tasnife ihtiyaç duyulmuştur. Atabey Kılıç’ın mecmualara yönelik yaptığı daha kapsamlı tasnif çalışması şu şekildedir:

1. “Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından”

1.1. “Cönkler”

⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>, (19.03.2020)

⁶ Özer Şenödeyici ve Ahmet Akdağ, “Mecmualar ve Cönkler”, **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015, s.368

⁷ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C.1, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s. 166-167

- 1.2. “Mecmûalar”
 - 1.2.1. “Tertip durumuna göre mecmûalar”
 - 1.2.1.1. “Mürettep mecmûalar”
 - 1.2.1.2. “Mürettep olmayan mecmûalar”
 - 1.2.2. “Mürettip durumuna göre mecmûalar”
 - 1.2.2.1. “Mürettibi bilinen mecmûalar”
 - 1.2.2.2. “Mürettibi bilinmeyen mecmûalar”
 - 1.2.3. “Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmûalar”
- 2. “Şekil bakımından”
 - 2.1. “Manzûm metinler mecmûaları”
 - 2.1.1. “Kaside mecmûaları”
 - 2.1.2. “Gazel mecmûaları”
 - 2.1.3. “Nazire mecmûaları”
 - 2.1.4. “Mu’ammâ mecmûaları”
 - 2.1.5. “Manzûm lugât mecmûaları”
 - 2.1.6. “İlâhî mecmûalar”
 - 2.1.7. “Şehrengîz mecmûaları”
 - 2.1.8. “Na’t mecmûaları”
 - 2.1.9. “Hilye mecmûaları”
 - 2.1.10. “Mi’râciyye mecmûaları”
 - 2.1.11. “Matla mecmûaları”
 - 2.1.12. “Mersiye mecmûaları”
 - 2.1.13. “Çeşitli mesnevîlerden seçkileri barındıran mecmûalar”
 - 2.1.14. “Güfte mecmûaları”
 - 2.1.15. “Müstezâd mecmûaları”
 - 2.1.16. “Tarih mecmûaları”
 - 2.1.17. “Musammat mecmûalar”
 - 2.1.18. “Kıt’a ve rubâ’î mecmûaları”
 - 2.1.19. “Dîvân mecmûaları”
 - 2.2. “Mensur metinler mecmûaları”
 - 2.2.1. “Lugaz mecmûaları”
 - 2.2.2. “Fetva mecmûaları”
 - 2.2.3. “Tefsir mecmûaları”
 - 2.2.4. “Şerh mecmûaları”
 - 2.2.5. “Sakk mecmûaları”
 - 2.2.6. “Mekân tasvirleri içeren mecmûalar”
 - 2.2.7. “Münşe’at mecmûaları”
 - 2.2.8.1. “Derleme münşe’at mecmûaları”
 - 2.2.8.2. “Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşe’at”

2.3. “Karışık manzum ve mensur eserler mecmûaları”

2.3.1. “Fevâyid ve eş’âr mecmûaları”

2.3.2. “Farklı türleri barındıran mecmûalar”

3. “Dil bakımından”

3.1. “Arapça mecmûalar”

3.2. “Farsça mecmûalar”

3.3. “Türkçe mecmûalar”

3.4. “Çok dilli mecmûaları”

4. “Muhteva bakımından”

4.1. “Din”

4.2. “Tasavvuf”

4.3. “İlm-i Nücûm / fal ve remil”

4.4. “Hikaye / latîfe”

4.5. “Hezel ve hiciv”

4.6. “Edviye”

4.7. “Mûsikî”

4.8. “Hat ve kitâbet”

5. “Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmûalar.”⁸ Kılıç’ın tasnifine göre tezin konusu olan şiir mecmuası, mürettibi bilinmeyen manzum mecmualar kategorisindedir.

Mehmet Gürbüz tarafından yapılan bir mecmua tasnifi vardır. Gürbüz’ün tasnifi şu şekildedir:

- “Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmûaları (Gazel, kaside, müstezad, matla, beyit, mısra, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar),
- Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları (Tarih, na’t, mu‘ammâ, lügaz, medhiye, şehrengiz, farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmûalar),
- Nazire mecmûaları,
- Şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmûalar (Aynı zümreye, aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmûalar),
- Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/ şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmûalar.”⁹

⁸ Atabey Kılıç, “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.81-95

⁹ Gürbüz, a.g.e., s. 108-112

1.3. Ali Emirî Manzum 577 Numaralı Şiir Mecmuasının İncelenmesi

1.3.1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri

Türkiye Yazma Eserler Kurumunun internet sayfasındaki katalog taramasında AE Manzum 577 numarada bulunan mecmuayla ilgi verilen genel bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Mecmuayla İlgili Verilen Bilgiler

Demirbaş No	34 Ae Manzum 577
Eser Adı	Mecmû'a-i gazeliyyât
Yazar Adı	Bilinmiyor.
Müstensih	Bilinmiyor.
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı
Dili	Bilinmiyor.
İstinsah Tarihi	Yoktur.
Bulunduğu Yer	İstanbul Millet Kütüphanesi
Koleksiyon	Ali Emirî Koleksiyonu
Yazı Türü	Arap-Talik
Ölçü,yaprak, satır, kâğıt türü	Bilinmiyor.

İstanbul Millet Kütüphanesi “34 Ae Manzum 577” demirbaş numarada kayıtlı bulunan mecmua, bir şiir mecmuasıdır. Mecmû'a-i gazeliyyât adıyla kayıtlı olan eser, TYEK katalog taramasında görüntülemeye kapalıdır. Katalog taramasında mecmuayla ilgili fazla bilgi mevcut değildir. Eserle ilgili sadece demirbaş numarası, eser adı, bulunduğu yer ve koleksiyon, yazı türü gibi genel bilgiler verilmiştir. Müstensihi, istinsah tarihi, varak sayısı, ölçü, kâğıt türü vd. başlıklarla ilgili bilgi yoktur.

Eserin adı, Mecmû'a-i gazeliyyât olmasına rağmen metinde yalnız gazel nazım şekli yoktur. Gazel dışında murabba, muhammes, tahmis, müseddes vb. gibi farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de bulunmaktadır. Ayrıca mecmuada bulunan 66 numaralı şiir halk edebiyatının nazım şekillerinden biri olan türküdür.

Muhtelif şairlerin şiirlerinin bulunduğu mecmua, kenarları meşin, yüzü ise ebru kâğıt kaplamalıdır. Katalog fişinde mecmuanın Arap-Talik yazı türüyle yazıldığı belirtilmiştir.

Mecmuada başlığı belli olan şiir sayısı 47’dir. Diğer metinler için başlık kullanılmamıştır. Başlık kullanılmayan metinleri birbirinden ayırmak için şiirler arasında boşluk bırakılmıştır. Başlıklar kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca mecmuadaki bazı şiirlerde mahlasların altı kırmızı, siyah, yeşil ve mavi mürekkeple çizilmiştir.

Mecmuada müstensih ve istinsah tarihleriyle ilgili bir bilgi yoktur. Mecmuada tespit edilen şairlerin yaşadıkları yüzyıla bakıldığında 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. 15. yüzyıl şairlerin şiirlerinin de yer verildiği mecmuada yüzyılı tespit edilemeyen şairler de vardır. Ayrıca mecmuada mahlassız şiirlerde mevcuttur. Tespit edilen şairlerin ağırlıklı olarak 15. ve 16. yüzyıldan tercih edilmesi ve mecmuanın dil özellikleri de dikkate alındığında mecmuanın 16. yüzyıl sonu 17. yüzyıl başında yazılmış olması tahmininde bulunmak mümkündür.

Mecmuanın geneline bakıldığında kendi içinde bir düzene sahiptir. Mecmuadaki şiirlerin yazımında alfabetik bir sıra kullanılmamıştır. Müstensih, mecmuada peş peşe gelen şiirler arasında bazı müşterek noktalar kullanarak bir sıralama oluşturmuştur. Bu sıralama, aynı şaire ait şiirlerin peş peşe verilmesi, aynı vezinde veya aynı nazım türünde olan şiirlerin art arda gelmesi, başlık kullanılan yahut altı çizili olan mahlaslı şiirlerin belli bir sıra dâhilinde olması şeklindedir.

Mecmuanın varak sayısı 72¹⁰'dir. A varakları üzerinden mecmuanın sayfaları Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Varakların numaralandırılmasında bir eksiklik veya kopukluk yoktur. Fakat varaklar arasında kopukluk gözükmemesine rağmen bazı varaklarda bulunan şiirlerin mısra, beyit ve bendleri eksiktir. 22a varığında derkenara yazılı iki şiir vardır. Mecmuanın 70b'den sonra gelen varaklar boştur.

Mecmuadaki varaklarda belli bir düzen yoktur. Bazı sayfalarda bir, bazı sayfalarda iki sütun olup satır araları ise değişkendir. Bazı varaklarda sadece bir şiir bulunurken bazı varaklarda ise iki veya üç şiir bulunmaktadır. Varak düzenleri, metinlerin nazım şekline, bend sayısına göre değişmektedir.

Mecmua iki bölüm halinde incelenmiştir. Kapak sayfasının dâhil edildiği ilk dört varak ana metinden ayrı değerlendirilmiştir. Kapağın iç kısmında mühürle birlikte, "Mecmû'a-i gazeliyyât" başlığı ve iki farklı mensur yazı vardır.

Ardından gelen varakta "Mehmet Bâkî" isimli bir şahsın doğum tarihi verilmiştir. Birinci bölümün ilk metni sayılan şiir kırmızı mürekkeple yazılmış bir gazeldir. Kırmızı mürekkebin geçtiği 2b varağı boştur. Bu bölümde 8 metin vardır.

Ana metin olarak değerlendirilen bölümde ise toplam 209 şiir vardır.

¹⁰ Mecmua, kütüphaneden pdf olarak alınmıştır. Pdf dosyasında mecmua 75 sayfadan oluşmaktadır. Pdf dosyasında fazla olan üç sayfada mecmuanın dış görünümünün fotoğrafları verilmiştir. 73'üncü sayfada mecmuanın kapak fotoğrafı, 74'üncü sayfada 577 numarasının verildiği sırt kısmının fotoğrafı, 75'inci sayfada ise mecmua-i gazeliyyât yazısının olduğu kısmın fotoğrafı verilmiştir. Fotoğraflar, ekler kısmında gösterilmiştir.

Nüshanın başı ve sonu:

1.1. “Yazdı bahār āyet-i hüsnuñ varak varak

Gül muşhafından okıdı bülbül sebak sebak” (Bâkî)

209. 7. “Şâfî şanemā senden ırāk zinde alursa

‘Ömrince ola bir suhan içün hacil ey dōst” (Sâfî)

1.3.2. Mecmuanın İçerik Özellikleri

1.3.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada 77 farklı mahlas vardır. En fazla mahlası geçen şair, Bursalı Rahmî’dir. Rahmî’nin gazel, tahmis ve on dörtlü musammatının olduğu 21 şiiri vardır. Ardından 19 gazeliyle en fazla adı geçen şair Bâkî’dir. Bir diğer en fazla ismi geçen şair ise Derzî-zâde-i Ulvî’dir. Mecmuada 16 şiiri olan Ulvî aynı zamanda mecmuada en fazla musammatı olan şairdir. Aşağıdaki tabloda mecmuada yer alan şairlerin mahlasları verilmiştir. Şairlerin yaşadığı yüzyıl, yüzyıla göre toplam şiir adedi ve şair sayıları gösterilmiştir.

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı ve Şiir Adedi

Yaşadığı Yüzyıl	Şair Adedi	Mahlaslar	Toplam Şiir Sayısı
14. Yüzyıl	1	Nesimî	2
15. Yüzyıl	8	Ahmed Pâşâ, Adnî, Ca‘fer, Cem, Hâfî, Halilî, Necâtî, Su‘ûdî	13
16. Yüzyıl	45	Ahmed, ‘Alî, Bâkî, Behiştî, Çeşmî, Emrî, Fazlî, Fedayî, Fevrî, Figânî, Firâkî, Fuzûlî, Hatâyî, Hitâbî, Hayâlî, Hayretî, Hilâlî, Hisâlî, Hüdâyî, İlâhî, Kemâl Pâşâ-zâde, Levhî, Mahvî, Mecdî, Müdamî, Meylî, Mîhrî, Müslimî, Nazmî, Nev‘î, Nihânî, Nizâmî, Râhî, Rahimî, Rahmî, Rihletî, Sâfî, Selikî, Siyâmî, Tavâfî, Ubeydî, Ulvî, Usûlî, Yahyâ, Zâtî	129
Belli Olmayan ¹¹	23	Gedâyî, İlmî, Hafız, Hayâtî, Hüsrev, Nazirî, Niyâzî, Pertevî, Râzî, Remzî, Resmî, Rızâyî, Siyâhî, Sırrî, Sun‘î, Şîrâzî, Şiyâbî, Tâbî, Vahdetî, Vâlî, Yetimî, Zeynî, Zuhûrî	25
(15-18.Yy)	1	Karacaoğlan, (Şairin mahlası şiirde kullanılmamıştır.)	1
Mahlassız	?	Mahlassız 39 şiir vardır. Bu şiirlerin 5 tanesi nâ-tamamdır.	39

15. ve 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerin şiirlerinin ağırlıkta bulunduğu bir mecmuadır. Özellikle 16. yüzyıldan 45 şaire ait 129 şiirin olması önemli bir detaydır. Mecmuada adı geçen ancak yaşadığı yüzyılı tespit edilemeyen şairler vardır. Yaşadıkları yüzyılın tespit

¹¹ Bu bölümde bulunan şairler mecmuadaki şiirlerde adı geçen şairlerdir. Mecmuada adı geçen şairlerin şiirlerinin yayımlanmış olan çalışmalarda geçmemesi, farklı yüzyıllarda yaşamış ancak aynı mahlası kullanan şairlerin olması ve bazı şairlerin eserlerinin ortaya çıkmamış olması bu şairlerin yaşadıkları yüzyılın tespitini zorlaştırmıştır.

edilememesindeki en büyük etken aynı mahlas hem kendi yaşadığı yüzyılda hem de diğer yüzyıllarda kullanılmış olmasıdır. Mahlası ortak kullanma geleneği şairlerin yaşadıkları yüzyılın tespitini zorlaştırmakta ve aynı zamanda isim karışıklığına neden olmaktadır.

Dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise mecmuada 39 mahlassız şiirin olmasıdır. Bu şiirlerin aynı şaire ait şiirler mi yoksa farklı şairlere ait şiirler mi olduğu belli değildir. Mecmuadaki şairlerin geneline bakıldığında aynı tarikat veya meslek grubuna mensup olma, aynı şehir veya milletten olmak gibi ortak özelliklerinin olmadığı görülmektedir.

Mecmuada, “Hatâyî / Hitâbî” mahlasını iki şekilde okumak mümkündür. “Hitâbî ve Hatâyî benzerliğine dikkat etmeyen yahut da Hitâbî’yi Hatâyî zanneden müstensihler bu yanlışlığa sebep olmuşlardır.”¹²

1.3.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı

Mecmuada toplam 209 şiir vardır. Bu şiirlerden beyitlerle oluşturulan nazım şekillerinden en fazla kullanılanı 112 şiirle gazeldir. Mecmuada en fazla gazeli olan şair Bâkî’dir ve 19 gazeli vardır. Rahmî ise 16 gazelle ikinci sıradadır.

Bendlerle oluşturulan nazım şekillerinden en fazla kullanılan muhammes ve tahmistir. 31 şiir bu nazım şekilleriyle yazılmıştır. İkinci sırada, 25 şiirle dört mısralı olan murabba, üçüncü en fazla kullanılan 22 şiirle müseddestir. Ayrıca mecmuada; 4 müsemmen (1 tanesi nâ-tamam), 3 müsebba (1 tanesi nâ-tamam), 1 muaşşer / ta’şir, 1 terkeb-i bend, 1 14’lü musammat vardır. Ulvî mecmuada 8 müseddes, 1 müsebba, 1 müsemmeniyle en fazla musammatı olan şairdir.

Mecmuada mahlassız verilen şiir sayısı 39’dur. Bu şiirlerin 5 tanesi eksik mısraları ve bendleri olmasından dolayı nazım şekilleri tespit edilememiştir. Mahlassız olarak verilen bir diğer şiir ise Karacaoğlu’na ait olan bir türküdür. Aşağıdaki tabloda nazım şekillerinin şairlere göre dağılımı verilmiştir.

¹² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hitabi>, (23.03.2020)

Tablo 3: Mecmuadaki Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı

	Şairin Mahlası	Müfred	Gazel	Kıt'a	Murabba	Muhamme s/Tahmis	Müseddes	Müsebbâ'	Müsemmen	Muaşşer / Ta'şîr	14'lü Musammat	Terkib-i Bend	Türkü	Toplam
1	Adnî		1											1
2	Ahmed		1											1
3	Ahmed Pâşâ		1											1
4	Alî		1											1
5	Bâkî		19											19
6	Behîştî					3								3
7	Ca'fer		1											1
8	Cem		1		1									2
9	Çeşmî						1							1
10	Emrî		2											2
11	Fazlî		1			3								4
12	Fedayî					1								1
13	Fevrî		3			1	1							5
14	Figânî		1											1
15	Firâkî				1									1
16	Fuzûlî		3											3
17	Gedâyî		1											1
18	Hâfî		3											3
19	Hafız					1								1
20	Halîlî		1											1
21	Hatâyî				1									1
22	Hayâlî		3											3
23	Hayatî		1											1
24	Hayretî		1				1							2
25	Hüdâyî		3				1							4
26	Hilâlî		2											2
27	Hisâlî						1							1
28	Hitâbî					1								1
29	Hüsrev		1											1
30	Îlâhî											1		1
31	İlmî		1											1
32	Kemâl Pâşa-zâde						1	1						2
33	Levhî					1								1
34	Mahvî								1					1
35	Mecdî					1								1
36	Müdâmî		1		1									2
37	Meylî		1											1
38	Mihri		2											2
39	Müslimî		1											1
40	Nazîrî		1											1
41	Nazmî				1									1
42	Necâtî		2											2
43	Nesimî		2											2
44	Nev'î					1								1
45	Nihânî		1											1
46	Niyâzî				2									2
47	Nizâmî		2											2
48	Pertevî				1									1
49	Râhî						1							1
50	Rahimî						2							2
51	Rahmî		16			4					1			21
52	Râzî					1								1
53	Rızâ		1											1
54	Remzî				1									1
55	Resmî		1											1
56	Rihletî					1								1

Tablo 3: (Devamı)

	Şairin Mahlası	Müfred	Gazel	Kıt'a	Murabba	Muhammes/ Tahmis	Müseddes	Müsebbâ'	Müsemmen	Muaşşer / Ta'sîr	14'lü Musammat	Terkib-i Bend	Türkü	Toplam
57	Sâfi		1											1
58	Selîkî						1							1
59	Siyâhî					1								1
60	Sıyâmî		1											1
61	Sırrî		1											1
62	Sun'î						1							1
63	Su'udî					2								2
64	Şîrâzî		1											1
65	Şiyâbî		2											2
66	Tâbî								1					1
67	Tavâfî						2							2
68	Ubeydî		1			1	1							3
79	Ulvî		6				8	1	1					16
70	Usûlî					1								1
71	Vahdetî								1					1
72	Vâlî		1											1
73	Yahyâ		4											4
74	Yetimî					1								1
75	Zâtî		2											2
76	Zeynî		1											1
77	Zuhûrî		1											1
78	Mahlassız	4	7	3	16	4								34
79	Mahlassız (Karacaoğlan)												1	1
80	Mahlasız /Nâ-Tamam ¹³					2	1	1		1				5
	Toplam													209

Ayrıca mecmuadaki nazım şekilleri ve nazım şekillerin toplam sayısı aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Nazım Şekilleri

	Şekil	Toplam
1	Gazel	112
2	Murabba	24
3	Nâ-tamam Murabba	1
4	Muhammes/ Tahmis	29
5	Nâ-tamam Muhammes/ Tahmis (Mahlas bendleri yoktur.)	2
6	Müseddes	22
7	Müsebbâ	2
8	Nâ-tamam Müsebbâ	1
9	Müsemmen	3
10	Nâ-tamam Müsemmen (Sadece mahlas bendi vardır.)	1
11	Muaşşer / Ta'sîr (İlk bendi yoktur.)	1
12	Nâ-tamam 14'lü Musammat (İki bendi verilmiştir.)	1
13	Terkib-i Bend	1
14	Kıt'a	3
15	Müfred	4
16	Türkü	1
17	Yalnız altı mısrası bulunan şiirin nazım şekli belirlenememiştir.	1
	Toplam	209

¹³ Sözü edilen şiirlerin nazım şekilleri belirlenirken hem şiirlerin mecmuadaki düzenleri hem de şiirlerin mecmuadaki mısra sayıları dikkate alınmıştır.

1.3.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri

Farklı türden şiirlerin bir araya getirildiği bir mecmuadır. Mecmuanın geneline bakıldığında dini içerikli şiirlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. İşlenen günahlardan ötürü af dileme, Allah’a duâ etme ve yakarmaların olduğu münacat türünde şiirler vardır. Ayrıca sevgilinin güzelliğinin övüldüğü şiirler de mevcuttur. Mecmuada başlık kullanılarak türü belirtilen tek şiir 155 numaralı şiirdir. “Şitâ-nâme-i Siyâhî” başlığıyla verilen şiir, kış mevsiminin donduruculuğunun anlatıldığı bir şitâ örneğidir. Şitâ dışında bahar ve sonbahar mevsimini konu alan şiirlerde bulunmaktadır.

1.3.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinleri

Mecmuada bulunan şiirlere bakıldığında; 120 remel bahri, 60 hecez bahri, 17 müctes bahri, 11 muzârî bahri kullanıldığı görülmektedir. 10 farklı aruz vezninin kullanıldığı mecmuada en fazla kullanılan vezin “Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün” dür. Aruz vezni dışında 8’li hece ölçüsüyle yazılmış olan bir şiir vardır.

Tablo 5: Mecmuadaki Şiirlerde Kullanılan Aruz Vezinleri ve Nazım Şekillerine Göre Dağılımı

		VEZİN	G.	Mus.	K.	Müf.	T.	Top.
1	Bahr-i Remel	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	28	41	1	2		72
2	Bahr-i Remel	Fe’ilâtün (Fâ’ilâtün) Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün (Fa’ilün)	26	19		1		46
3	Bâhr -i Hecez	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün	22	14				36
4	Bahr-i Hecez	Mef’ûlü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ûlün	11	4				15
5	Bahr-i Muzârî’	Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün	10	1				11
6	Bahr-i Müctes	Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün (Fa’ilün)	5	5				10
7	Bahr-i Müctes	Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün (Fa’ilün)	5	1	1			7
8	Bahr-i Hecez	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ûlün	4	1		1		6
9	Bahr-i Hecez	Mef’ûlü Mefâ’ilün Mef’ûlü Mefâ’ilün		3				3
10	Bahr -i Remel	Fe’ilâtün (Fâ’ilâtün) Fe’ilâtün Fe’ilün (Fâ’ilün)	1		1			2
11	Hece	8’li Hece Ölçüsü					1	1
								209

1.3.2.5. Mecmuada Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler

Mecmuada art arda gelen bazı şiirler arasında benzerlikler vardır. Farklı şiirlere ait olan bu şiirler, aynı vezin, kafiye ve nazım şekli kullanılarak yazılmıştır. Şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Farklı Şairlere Ait Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler

	Şiir Nr.	Mahlas	Nazım Şekli	Vezin	Kafiye
1	19	Emrî	Gazel	Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilün	-â murâd
	20	Rızâ	Gazel	Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilün	-â murâd
2	23	Hüdâyî	Gazel	Mef'ûlü~ Fâ'ilâtü~ Mefâ'ilü~ Fâ'ilün	-âne dik
	24	Sıyâmî	Gazel	Mef'ûlü~ Fâ'ilâtü~ Mefâ'ilü~ Fâ'ilün	-âne dik
3	52	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-ânı seyr eyle
	53	Ulvî	Gazel	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-ânı seyr eyle
4	54	Hayâlî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	55	Müslîmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	56	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	57	Ubeydî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
5	78	Kemâl Pâşâ-zâde	Müseddes	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âyı
	79	Ulvî	Müseddes	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âyı
6	95	Selikî	Müseddes	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
	96	Rahîmî	Müseddes	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
	97	Sun'î	Müseddes	Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
7	180	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	- âl anlar
	181	Figânî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	- âl anlar
8	183	Hüsrev	Gazel	Fe'ilâtün ~Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	184	Hüdâyî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	185	Vâlî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	186	İlmî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
9	202	Mihri	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-ân âteş
	203	Nazîrî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-ân âteş

1.3.2.6. Mecmuada Bulunan Tahmisler

Mecmuada 23 adet tahmis tespit edilmiştir. Rahmî 4 şiirle en fazla tahmisi olan şairdir. En fazla tahmis edilen şairler ise Hayretî ve Hayâlî'dir. Tahmisler mecmuada genellikle peş peşe verilmiştir.

Tablo 7: Mecmuada Bulunan Tahmisler ve Şiir Numaraları

	Tahmis Edilen Şair	Tahmis Eden Şair	Şiir No
1	Bâkî	Fedâyî	2
2	Fevrî	Fazlî	74
3	Hayretî	Fevrî	75
4	Mahlassız	Mahlassız	82
5	Nev'î	Mahlassız	85
6	Behiştî	Mahlassız	86
7	Bâkî	Su'ûdî	88
8	Yahyâ	Su'ûdî	89
9	Hayâlî	Levhî	106
10	Hayâlî	Rahmî	156
11	Hayâlî	Rahmî	158
12	Hayâlî	Rahmî	159
13	Zâtî	Fazlî	161
14	Hayretî	Hafız	162
15	Hayretî	Mahlassız	163
16	Seyyid	Usûlî	164
17	Muhibbî	Mahlassız	165
18	Sa'yî	Râzî	167
19	Sâlihâ	Rahmî	168
20	Âhî	Fazlî	169
21	Hayretî	Rıhletî	170
22	Necâtî	Yetîmî	171
23	Enverî	Hitâbî	172

Mecmuadaki bazı tahmislerde tahmis eden veya tahmis edilen şairlerin mahlasları yoktur. Bu şiirlerin nazım şekilleri belirlenirken hem mecmuanın genel düzenine hem tahmis nazım şeklinin özelliklerine hem de şairlerin divanlarına bakılmıştır. Ayrıca bu şiirlerin bazıları tahmis nazım şekliyle yazıldıkları başlıkla belirtilmiştir.

Mecmuadaki 23 tahmisten sadece 5 tanesinde başlık kullanılmıştır. 82, 85, 86, 88, 89 (89'da velenû başlığı) numaralı şiirler tahmis başlığıyla verilmişlerdir. Tahmislerde genel olarak tahmis edilen şairle tahmis eden şairin mahlasının bir arada olması beklenir ancak 82, 85, 86, 163 ve 165

şairlerde tahmis eden şairin mahlası yoktur. 82. şiir “Tahmis” başlığıyla verilmiştir ancak ne tahmis eden şair ne de tahmis edilen şairin mahlası vardır. “Tahmis-i Nev’î” başlığıyla verilen 85. şiirde tahmis yapan şairin mahlası yoktur. Nev’î Divanı’nda bu şiir “Tahmis” başlığıyla verilmiştir ancak divanda bulunan tahmiste de iki mahlas bulunmamaktadır. “Tahmis-i Behiştî”¹⁴ başlığıyla bulunan 86. şiir ise Yaşar Aydemir’in hazırlamış olduğu “Ramazan Behiştî Dîvânı”¹⁵ nda muhammes olarak kaydedilmiştir. Aydemir’in hazırlamış olduğu Ramazan Behiştî Dîvânı’nda muhammes olarak alınan şiir mecmuada tahmis başlığı altında verildiği için bu bölümde gösterilmiştir.

163 numaralı şiirde Hayretî’nin “- âyî ko” redifli gazeline tahmis yapılmıştır. Ancak bu tahmiste tahmis yapan şairin mahlası yoktur. 165 numaralı şiirde Muhibbî’nin gazeline tahmis yapılmıştır, bu şiirde de tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

Mecmuanın geneline bakıldığında farklı nazım şekillerinde yazılmış ve mahlassız olan şiir sayısı oldukça fazladır. Mecmuada tahmis başlığı altında verilen ancak tahmis yapan şairin mahlasının geçmediği beş farklı şiirin olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca mecmuada aynı nazım şekliyle yazılmış olan şiirlerin peş peşe gelmesi de şiirlerin nazım şekillerinin tespit edilmesinde dikkat edilmesi gereken bir detaydır.

1.3.2.7. Mecmuada Başlığı Belli Olan Şiirler

Mecmuada bulunan 209 şiirden sadece 47 tanesinde başlık kullanılmıştır. Başlıklar kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuada başlık kullanılarak verilen şiirler genellikle art arda gelmiştir. Başlıklar belli bir kural dâhilinde yazılmamıştır. Bazı başlıklarla metnin nazım şekli belirtilmiş (Gazel-i Yahyâ, tahmis vb.), bazı başlıklarla yalnızca şairin mahlası verilmiş (Fevrî, Kemal Pâşâ-zâde vb.), bazı başlıklar ise “Velehû, Dâmen-i Eşgâr” şeklinde yazılmıştır. Yalnızca “Şitâ-nâme-i Siyâhî” başlığıyla verilen şiirde metnin türü başlıkla belirtilmiştir.

104 şiir “Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu’llâh” başlığıyla verilmiştir fakat hem mecmuadaki bend sayısının yedi olması hem de Ulvî Dîvânı’nda bu şiirin müsebba başlığı altında yer alması müstensihin yanlış başlık kullandığını göstermektedir. Mecmuadaki başlıklandırmanın eksik olması ve bazı başlıkların yanlış kullanılması müstensihin başlıklandırmayı belli bir düzende ve özende yapmadığını göstermektedir.

¹⁴ Mecmuada bazı tahmislerde tahmis yapan şairlerin mahlaslarının olmaması, aynı nazım şeklinde olan şiirlerin art arda gelmesi ve bu şiirin tahmis başlığı altında verilmesi gibi sebeplerden ötürü şiirin tahmis olma ihtimali yüksektir.

¹⁵ Ayrıca bkz., Yaşar Aydemir, **Ramazan Behiştî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Nr: 3566, 2018, Ankara, s.92-93, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020)

Tablo 8: Mecmuada Başlıkla Verilen Şiirler

Şiir Nr.	Mecmuada Kullanılan Başlıklar	Şiir Nr.	Mecmuada Kullanılan Başlıklar
1	Bâkî Efendî	94	Ulvî Fermâyed
68	Rahmî	95	Selîkî Fermâyed
69	Yahyâ Fermâyed	96	Rahîmî Fermâyed
70	Ulvî Fermâyed	97	Sun'î Çelebî Fermâyed
71	Müsemmen-i Mahvî	98	Rahîmî Fermâyed
72	Kemâl Pâşâ-zâde	100	Îlâhî Fermâyed
73	Müfred	101	Hüdâyî Fermâyed
76	Müseddes-i Tavâfî'î-Burûsevî	102	Râhî Çelebî Fermâyed
77	Müseddes-i Çeşmî Remmâle'î-Burûsevî	103	Müsemmen-i Ulvî Çelebî
78	Kemâl Pâşâ-zâde	104	Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu'llâh ¹⁶
79	Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu'llâh	105	Hayatî Fermâyed
80	Ulvî Çelebî	108	Gazel-i Yahyâ
81	Ulvî Çelebî Selamu'llâh	109	Fevrî
82	Tahmis	113	Müsemmen-i Vahdetî
83	Mecdî Çelebî Fermâyed	155	Şitâ-nâme-i Siyâhî
84	Muhmmes-i Behîştî	156	Tahmis-i Rahmî
85	Tahmîs-i Nev'î Çelebî	157	Müseddes-i Ubeydî Râst
86	Tahmîs-i Behîştî	177	Gedâyî Şeydâ
87	Behîştî Fermâyed	185	Vâlî
88	Tahmîs-i Su'ûdî	186	İlmî Şeydâ
89	Velehû	187	Rahmî Şeydâ
91	Müseddes-i Ulvî	194	Ulvî Şeydâ
92	Müseddes-i Ulvî Çelebî	195	Ca'ferî
93	Dâmen-i Eşgâra	Toplam	47

Mecmuadaki 86 şiirde mahlasların altı kırmızı, yeşil, mavi ve siyah mürekkeple çizilmiştir. Şairin mahlasını belirtmek için yapılan bu işaretlemelerin bazılarında hatalar vardır. 11a varağında bulunan 28 numaralı şiirde “beliğ” kelimesinin altı çizilmiş ancak bu şiirde mahlas Sırrî'dir. 52 numaralı şiir Rahmî'ye ait bir gazeldir ve bu gazelde “nihanî” kelimesinin altı çizilmiştir.[16a]

Tahmislerde, tahmis yapan şairin mahlası gösterilmemiş, tahmis edilen şairin mahlasları gösterilmiştir. Mesela Rahmî'ye ait olan bir tahmiste, Rahmî'nin mahlası değil tahmis edilen Hayâlî'nin mahlası gösterilmiştir. [55a-55b]

1.3.2.8. Mecmuada Varaklar Arası Geçişte Beyit/Bend Eksikliği Olan Şiirler

Mecmuada art arda gelen varaklarda bulunan bazı şiirlerde eksik mısra, beyit ve bendler bulunmaktadır. Şiirlerdeki bu eksiklikler; mecmuanın varaklarında kopmaların olması, kopan varakların bazılarının kaybolması, bazı varaklarının yanlış yerlere yapıştırılmasından kaynaklı

¹⁶ Ayrıca bkz. İsmail Çetin, **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993, s.152-153

olabilir. A sayfaları üzerinden mecmuanın varakları Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Bu numaralandırılmış a sayfalarının numara sırasında bir hata veya eksiklik yoktur.

Tablo 9: Mecmuada Eksik Mısra, Beyit ve Bendlerin Olduğu Şiirler

Varak Nr.	Şiir Nr.	Açıklama
5b	4	4 numaralı şiirin ilk bendi yedi mısradan oluşmaktadır, ikinci bendi ise 2 mısra olarak verilmiştir. Ardından farklı nazım şeklinde ve vezinde olan bir şiir gelmektedir.
6a	5	5 numaralı şiir sekiz mısradan oluşmaktadır. Muhtemelen şiirin son bendidir. Bu bendde Tâbî mahlası geçmektedir.
7b	8	8 numaralı şiir –küştürdüm redifli olan bir müseddestir. Müseddesin son bendinin ilk iki mısrası verilmiş, ardından diğer varakta farklı bir şiire geçilmiştir. 8 numaralı şiirde eksik olan dört mısra mecmuanın 22a varığında bulunmaktadır.
8a	9	9 numaralı şiir Hâfî'ye ait bir gazeldir. Gazelin matla beyiti yoktur.
34b	98	98 numaralı şiir Rahîmî'ye ait olan bir müseddestir. Müseddesin birinci bendi verilip ardından diğer varakta farklı bir şiire geçilmiştir. 98 numaralı şiirin diğer bendleri ise 39a varığında bulunmaktadır.
35a	99	99 numaralı şiir ise Rahmî'ye ait olan bir musammattır. Rahmî'ye ait olan bu musammattın sadece son iki bendi verilmiştir.
38b	105	105 numaralı şiir “Hayâtî Fermâyed” başlığıyla verilen bir gazeldir. Gazelin mahlas beyiti mecmuada yoktur. Ardından gelen varakta bulunan metin ise 98 numaralı müseddesin eksik bendleridir.
41a/41b	112	112 numaralı şiir on mısradan oluşan bir musammattır. Bu musammattın birinci bendi mecmuada yoktur.
47a	130	130 numaralı şiir beş mısradan oluşan bir musammattır ve mecmuada sadece iki bendi verilmiştir.
49b	137	Hitâbî'ye ait olan murabbanın son iki mısrası verilmemiştir.
53a	154	154 numaralı şiirde sadece altı mısra verilmiştir. Altı mısra dışında bu şiirle ilgili herhangi bir bilgi yoktur. Şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.
62b	173	173 numaralı şiir beş mısradan oluşan ve dört bendi verilen bir musammattır. Mahlas bendi yoktur.
63a	174	174 şiir ise Nihânî'ye ait bir gazeldir ve gazelin matla beyti verilmemiştir.

1.3.2.9. Mecmuadaki Derkenar Şiirler

22a varığında derkenara yazılı iki şiir vardır. Bu şiirlerde mahlas geçmemektedir. Şiirler aşağıda verilmiştir.

1

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. Tekebbürlük Hüdâya yaraşur señ ‘âdemîdensün

Vücūhuñ aña ey ğafîl ki bir faqr-menîdensün

1. Mikrâz-ı belâ ile başum dahi keserler

Ser vermek olur sırrı ‘ayân itmek olmaz

Ayrıca 32b varlığında Ulvî’ye ait olan müseddesin mütekerrir beyitleri işaretlenerek şiirle ilgili karalamalar yapılmıştır ancak yazıların silik olmasından dolayı bu kısımlar okunamamıştır.

1.3.2.10. Mecmuadaki Mahlassız Şiirler

Mecmuada mahlassız şiir sayısı 39’dur. Bu şiirlerin 5 tanesi nâ-tamam şiirlerdir. 4, 130, 154, 173 numaralı şiirlerde son bendler verilmemiştir. 112 numaralı musammatın ise ilk bendi verilmemiştir.

Tablo 10: Mecmuada Bulunan Mahlassız Şiirler

4	Müsebbâ (nâ-tamam)	64	Gazel	120	Murabba
15	Gazel	65	Murabba	121	Murabba
31	Gazel	67	Gazel	125	Gazel
44	Kıt’a	73	Müfred	126	Gazel
45	Müfred	82	Tahmis	127	Müfred
46	Murabba	90	Kıt’a	128	Müfred
47	Murabba	107	Kıt’a	129	Murabba
48	Murabba	112	10 Mısralı Musammat	130	Nâ-tamam beş mısralı Musammat
49	Murabba	114	Murabba	131	Murabba
50	Murabba	115	Murabba	154	Nâ-tamam altı mısralı musammat
61	Muhammes	117	Murabba	163	Tahmis
62	Murabba	118	Gazel	165	Tahmis
63	Murabba	119	Murabba	173	Muhammes (Mahlas bendi yoktur.

Karacaoğlan’a ait olan 66 numaralı şiirde mahlas geçmemektedir. Şiirde mahlas geçmemesine rağmen şiirin Karacaoğlan’a ait bir türkû olduğunun bilinmesinden ötürü tabloda gösterilmemiştir. Rahmî’ye ait olan 68 numaralı şiirde mahlas geçmemektedir. Bu şiirin Rahmî’ye ait bir gazel olduğu başlıkla belirtilmiştir. Ayrıca mecmuada mahlassız olarak verilen şiir, şairin divanında da mahlassız olarak bulunmaktadır. Mecmuada Bâkî’ye ait olan 145 numaralı şiirde de mahlas geçmemektedir. Bu şiirin Bâkî’ye ait bir şiir olduğu ise bulunduğu varaktaki diğer şiirlerin Bâkî’ye ait şiirler olmasından yola çıkılarak tespit edilmiştir. Şiir, Bâkî’nin divanında geçmektedir.

1.3.3. Mecmuanın İmlâsı

Genel olarak 15. ve 16. yüzyıl şairlerinin ağırlıkta bulunduğu mecmua, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin ses ve biçim özelliklerini yansıtmaktadır. Mecmuanın imlâsına bakıldığında, kelimelerde küçük ünlü uyumuna uyulmadığı görülmektedir. Kelime sonlarında yuvarlaklaşma vardır. Ayrıca ڭ'nin yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Türkçe kelimelerdeki ط -د harflerin kullanımında ط' nın kullanımı yaygındır.

Mecmuada, müstensih hatasından kaynaklı imlâ yanlışlıkları vardır. Mecmuadaki bu hatalar kelimelerin aslı dikkate alınarak tek bir biçim haline getirilmiştir.

Mecmuada bulunan bazı şiirlerde ب, ت, ث, ج, خ, ذ, ز, ف, ق, ن, غ, ی gibi harflerin noktaları bazı kelimelerde yazılmamış veya bir önceki ya da bir sonraki mısırda bulunan harflerin noktalarıyla ortak kullanılmıştır. Müstensihin tasavvurunda olan bu kullanım bazı kelimelerin yanlış okunmasına neden olmaktadır.

Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum

Nice bir derd ü firāḳuñla çekem -i elem [6a-6b] (Şiirde, aceb kelimesi ile renc kelimesinde noktalar ortak kullanılmıştır.)

Güne güne kūşe kūşe ḥūblar Dīvān [6b-7a]

Lāf urup gibi germiyyet-i da‘vāyı ḳo [57b-58a]

Ölünce seni [19b]

Hîç, tîr gibi Farsça kelimeler orijinalinde ی ünlüsü bulunmaktadır ve ی kelimeyi uzun okutmaktadır. Mecmuada bu kelimelerin bazılarında ی ünlüsü yazılmışken bazılarında ise ی ünlüsü yazılmamıştır.

“ nesneye meyl itmez bu ḥāṭır-ı nā-şādum” [5b]

Murğ-ı dil kim bāl açar her şubḥ kūyuñdan yaña

Nālišinden terahḥum eylemezsin sen aña [14b-15a]

‘Aceb mi -ı ḥasretle vücūdum çāk çāk itsem

Dögüp seng-i melāmet birle cismüm zaḥmnāk itsem [7b]

Farsça ön ek olan (بی /bî) –sız /siz anlamı vermektedir. “bî” ekindeki ی uzun okutmaktadır. Mecmuada bazı kelimelerde uzun okunması gereken “ی” yazılmamıştır.

‘Āşık-ı olmakdurur tedbîr-i ‘aşk

Tekye-i miḥnetde alduñ cānumı ey pîr-i ‘aşk [57a-57b Varağı]

Hastadur ğamzeleri zaḥm ile göñül

Leb ü la‘lünden umar derdine bir çäre gele [8a Varağı]

Mesken ve miskîn kelimeleri orijinalinde “p” harfî yoktur ancak birinci gazelde bu kelimelerde “p” harfî kullanılmıştır.

“ turalı kûşe-i ebrûda çeşm-i yâr”

“Āşüb [u] fitne şaklanur oldı bucaḳ bucaḳ”

“ fütâde ‘āşık-ı bî-dil babak babak” [4b Varağı]

Arapça ve Farsça kelimelerde uzun ünlüler vardır. (~) işareti bir kelimeyi uzun okutur. Med işaretinin kullanılması gereken bazı kelimelerde med işareti kullanılmamıştır.

Yakmadan -i fırḳat ‘acebā cānumuzı [8a]

Nedür bu ‘âlem-ārāluk [11a]

Mecmuada bir harfin iki defa okunduğunu göstermek için kelimelerin üstünde (˘) şedde kullanılmıştır. Müstensih şeddeyi Türkçe kökenli kelimelerin üstünde de kullanmıştır.

Bunca yıllardur yoluñda yaylarum gibi

Yaş yirine ḥûn-i dil gözden aḳar gibi [45b-46a]

 vü ğamdan ḥalâş olmış dil u cān bulmadum [45b]

 kânisin ma‘ḳûl mıdur itdûñ beni böyle [14a]

Ġoncalar açıldı göñlüm açılmaz benüm [44a]

Mecmuada, Arapça kelimelerin ortasında bulunan kırık hemzeler “ء” genellikle gösterilmemiştir. Hemzenin yerine onun kürsüsü durumundaki “ى” harfi kullanılmıştır.

Kaşr-ı cennet gibi ma‘mūr olısardur [8b-9a]

 içre Rızāyī ber-murād olmağı қо [10a]

 -i zillet olup devlet-i ‘unvāndan geç [25a]

Türkçe olan kelimelerin yazımında tutarsızlık olmuştur. Beş yerde kelimeler ۞ harfî ile yazılmıştır. Geri kalanları ise ط harfî ile yazılmıştır.

 bâde-i gül-gūna çeşm-i āfītāb [13a]

Hırmen-i ‘ömürden āhır bizi qazā [17b]

 naqd-ı hayātum elümde varum yok [32a]

 ey tabīb cān u dil qalmadı dermānum [36b-37a]

Gāh yağmur gāh tōlu gāh gāh qar [53a-53b]

Mecmuada , “hı / خ” harfî yerine, “ha / ح” harfî birçok yerde kullanılmıştı. Bazı kelimelerde de “ha, ح” harfî yerine “hı, خ” harfini kullanmıştır. Mecmuada noktalı harflerin noktalarının yazılmaması yaygın bir kullanımdır.

Yūsuf misāl vāqı‘añ söyleme [11b]

Dāğumı āyīne ḥākūm kühl ide benüm [20a]

Ben ḥarāmī çeşmüñe qanum itmek neden [27a-27b]

Mecmuada bir yerde ص ile yazılması gereken “şu” kelimesi س ile yazılmıştır.

Çeşmüm yaşını eyleme her revāne [18a]

“Mu’attar” şeklinde yazılması gereken kelime “muttarâ” şeklinde yazılmıştır.

 qaşlaruñ naşru’ m- mina’llāh [8b]

Mecmuada bazı kelimelerde hareke kullanılmıştır.

Harc idüben yok yire naqd-i hayātın [55a-55b]

Nāz ile didi al bunı da bağlayı қо [57b-58a]

1.3.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Mukayesesi

1.3.4.1. Mecmuada Bulunup Şairin Divanında Olmayan Şiirler

Mecmuada bulunan şiirlerin, yayımlanmış olan şairlerin divanları, hazırlanmış olan tez çalışmaları, makale olarak yayımlanmış divançeleri ve çeşitli kaynaklarda bulunan şiirlerle karşılaştırmaları yapılmıştır. Bunun neticesinde mecmuada şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri tespit edilmiştir. Karşılaştırma yapılırken aynı veya farklı yüzyılda yaşamış olan ve aynı mahlası kullanan şairlerin divanlarına bakılmıştır. Bu şiirler, şairlerin divanlarında yer almayan şiirleri olabileceği gibi aynı mahlası kullanan başka bir şaire de ait olabilir. Şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11: Mecmuada Bulunan Divanlarda Bulunmayan Şiirler

Şair Mahlası	Şiir Nr. / Nazım Şekli	Şair Mahlası	Şiir Nr. / Nazım Şekli
Fedâyî	2. Şiir/ Tahmis	Vahdetî	113. Şiir / Müsemmen
Ubeydî	3. Şiir / Muhammes	Nazmî	116. Şiir /Murabba
Hisâli	6. Şiir /Müseddes	Firâkî	122. Şiir / Murabba
Hâfî	10. Şiir/ Gazel	Müdâmî	123. Şiir / Murabba
Hâfî	11. Şiir/ Gazel	Niyâzî	133. Şiir/ Murabba
Resmî	12. Şiir/ Gazel	Niyâzî	134. Şiir/ Murabba
Rızâyî	20. Şiir / Gazel	Cem	135. Şiir / Murabba
Sırrî	28. Şiir / Gazel	Remzî	136. Şiir / Murabba
Rahmî	41. Şiir / Gazel	Hatâyî	137. Şiir/ Murabba
Pertevî	43. Şiir / Murabba	Müdâmî	138. Şiir / Gazel
Alî	59. Şiir / Gazel	Siyâhî	155. Şiir / Muhammes
Mahvî	71. Şiir / Müsemmen	Ubeydî	157. Şiir / Müseddes
Kemal Pâşâ-zâde	72. Şiir / Müsebbâ'	Hafız	162. Şiir / Tahmis
Fazlî	74. Şiir / Tahmis	Râzî	167. Şiir / Tahmis
Kemal Pâşâ-zâde	78. Şiir / Müseddes	Yetimî	171. Şiir / Tahmis
Mecdî	83. Şiir / Muhammes	Nihânî	174. Şiir / Gazel
Rahimî	96. Şiir / Müseddes	Fazlî	179. Şiir / Gazel
Sun'î	97. Şiir / Müseddes	Vâlî	185. Şiir/ Gazel
Rahimî	98. Şiir / Müseddes	İlmî	186. Şiir / Gazel
İlahî	100. Şiir/ Terkib-i Bend	Fevrî	197. Şiir / Gazel
Râhî	102. Şiir / Müseddes	Cem	200. Şiir / Gazel
Levhî	106. Şiir / Tahmis	Nazîrî	203. Şiir / Gazel
Fevrî	109. Şiir / Gazel	Necatî	208. Şiir / Gazel
Zuhûrî	111. Şiir / Gazel		

1.3.4.2. Şiirlerin Mecmuada ve Divanlardaki Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri

Mecmuadaki şiirlerin divanlardaki şiirlerle karşılaştırması sonucunda bazı mısra, beyit ve bendlerin mecmuada olduğunu divanlarda olmadığını, divanlardaki şiirlerde olan bazı mısra, beyit ve bendlerin mecmuada olduğu tespit edilmiştir. Mecmuadaki şiirlerde eksik olan bazı beyit/ bendler genellikle matla veya makta beyitleri şeklindedir.

Tablo 12: Mecmua ve Divanların Karşılaştırılmasında Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendler

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Bâkî	1. Şiir / 6 Beyit	7 Beyit / (4D) “Dün gice ol gazâli kaçurmuş rakîb-i seg İtler gibi aradı bulınca yatak yatak” (Küçük,s.183)
Hafî	9. Şiir / 4 Beyit	6 Beyit / (1/6 D) “Çünkü ol serv-i revân seyr ide gül-zâre gele Gönce çâk ide yakâsını vü gül zâre gele” (1D) “Kaçan ağıyar Hafî gide yûri yolına var İtesin ola ki aînsuz anı bir pâre gele” (6D) (Dinçer, s.108-109)
Nesîmî	13. Şiir / 6 Beyit	10 Beyit / (4/ 5/ 9D) “Gel imdi sâ’ili sen koyma mahrûm Geliptir kapına bir şey’-i li’llâh” (4D) “Dudağın şerbeti ayn-i şifâdır Sekâhüm Rabbühüm min rahmetti’llâh” (5D) “Cemâlin ka’besine çün irişdin” (7a) “Eğer inanmazsan va’llâhî bi’llâh” (8b) “Otuz iki hurûf oldu visâlin Visâlidir visâlidir ey va’llâh” (Ayan, s.306-307)
Emrî	18. Şiir / 5 Beyit	6 Beyit / (5D) “Hâr-ı kûyûñ ayagumdayken varursam cennete Sidreye od düşdi tâvusını biryân eyleye” (5D) (Saraç, s. 239)
Yahyâ	27. Şiir / 5 Beyit	7 Beyit (4D/ 6D) “Nâleden gayrı kimûm var bu cihân içre benûm Gâh gâh aîndyra unutmuş iken yâra beni” (4D) “Yâra mey şunma rakîbâ beni kan ağlatma Câm gibi tutar âhîr gözümün yaşı seni” (6D) (Çavuşoğlu, s.581-582)
Rahmî	40. Şiir / 5 Beyit Meger hõra saçun kılmuş kalem gün şafhasın kâğıd Nigârum şüretin taşvîr iderken şun’-i nakkâşî (4M)	5 Beyit / (4D) “Temâşâ itmedi mey-hâne-ves bu ‘işret-âbâdı Velî geşt itdi etrafı cihânun rind ü kallâşî” (4D) (Erdoğan, s.279-280)
Rahmî	42. Şiir / 7 Beyit “Cümle varum terk idüp kûy-i belâ Mecnûniyam Kesb [û] kâr [u] şan’at [u] terbiyyet [û] kân istemem” (6M)	6 Beyit/
Rahmî	51. Şiir/ 7 Beyit Ney şeker lerze kılur cism-i za’ifi ‘uryân Nice kat seyr sır(?) giyer gerçi harîr sâda (4M)	6 Beyit/
Rahmî	52. Şiir / 6 Beyit Efendi gitmez iseñ ben kuluñla seyrâne Meded ‘adüyile bârî nihânî seyr eyle (5M)	5 Beyit /

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Müslimî	55. Şiir / 6 Beyit Yine firkat zâmanıdır cemâlün göster ey meh-rû Gidem imân ile şâyed ki hengâm-ı eceldür bu (5M)	6 Beyit/ 4D “Çıkar mı dostum seng-i gamuñ bu hâne-i dilden Halîlün Beyt-i ma‘mûra bırağduğı temeldür bu” (4D) (Yıldız, s.)
Fuzûlî	58. Şiir/5 Beyit	8 Beyit / (3/ 4/ 7 D) “Cevr odı yahdı meni yanumda durma ey gönül Bir dutuşmuş âteşem kurb ü civârumdan saşın” 3D “Ten evinden rahtuñı cehd eyle ey can daşra çek Âfet-i seyl-i sirişk-i bî-ğarârumdan saşın” (4D) “Şâh-i mülk-i miñnetem hayl ü sipâhum derd ü gam Hayl-i bî-ğadd ü sipâh-i bî-şümârumdan saşın” (7D) (Akyüz vd., s.347)
Fuzûlî	60. Şiir / 5 Beyit	7 Beyit/ (3/ 4 D) “Bîmâr tenüm nerkis-i mestûñ eleminden Hünin ciğerüm lâ‘l-i dîr-efşânuñ içündür” (3D) “Yağdum tenümi vaşl günü şem’ tek ammâ Bil kim bu tedârük şeb-i hicrânuñ içündür” (4D) (Akyüz vd., s.229)
Karacaoğlan	66. Şiir / 4 Bend Dil vireli sen sultâna Ğamzeñ okı kıyar câna Göz göze bakmayam cihâna Ölünce sevmezsem seni (2M) Ayrıluğ ödına yandum Derdüñden dîvâne oldum Va‘llâh benüm efendüm Ölünce sevmezsem seni (4M)	6 Bend/ (3/ 4/ 5D) “Olsun hey efendim olsun Her kişi ettiğın bulsun Gözlerim kanlı yaş döksün Ölünce sevmezsem seni” (3D) “Sırrım aleme faş olsun Bağrında biten taş olsun Gözlerim kanlı yaş olsun Ölünce sevmezsem seni” (4D) “Karac’oğlan olur mürde Sen düşürdün beni derde Muhtaç olayım namerde Ölünce sevmezsem seni” (5D)
Rahmî	99. Şiir / 2 Bend Her Ehreminüñ varur ayağına devletler (2h)	5 Bend/(1/2/3D) “Ey dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muhkem Bu bâr-ı girân itdi kaddini sipihrüñ ham Yâd eyleyeyin güş it bir hâdise-i mu‘zam Bu kıssa beyânında oldı niçe dil ebkem Bir gevher-i yek-tâdan halk oldı kamu ‘âlem Cehl ile kimi câhil ‘ilm ile kimi a‘lem Vasl ile kimi şādân hecr ile kimi pür-gam Kimisi gedâ olmış kimisi şeh-i ekrem Ğafletle nazar kılma aç gözünü gel bir dem Bu mes‘ele bahsinde ‘âkıllar olur mülzem Bu bezm-i tarab-sâza geh gâh oluban mahrem Tâcını idüp keş-rev ‘ayş eyler idi hurrem

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Rahmî		Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem (1D) İcād idicek Vâcib bu ‘âlem-i imkânı Bir gevher-i pāk itdi mâhiyyet-i insânı Derc eyledi kalbinde gencîne-i pinhânı Nefs ejderidür anuñ her lahza nigeñ-bânı Dil kişverinüñ olmış her biri birer hânı İllâ nidelüm ‘âlem olmasa eger fânî ‘Ayyār-ı felek kapdı tâc-ı ser-i hākânî Nüş itmedi İskender ser-çeşme-i hayvânı Soñ ucı yile virdi evreng-i Süleymânı Geşt itmege ‘azm itdüm etrâf-ı gülistânı Bu beyti okur gördüm bülbül idüp efgânı Güş eyleyicek güller çāk itdi giribânı Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem (2D) Cellâd-ı felek her dem ger çekse dilâ şemşîr Tut gerden-i teslîmüñ yok gayrı dahı tedbîr Ne yazdı ise başa bir bir getürür takdîr Ger nîk ü eger beddür olmaya kazâ tagyîr Bir yañada hâr-ı gam oldı başa dâmen-gîr Âlâm-ı ser-encâmum seyrân idicek bir pîr Bir câm sunup kıldı sûz-ı dilüme te‘şîr San âb-ı hayât ile kılmışdı anı tahmîr Vasfında hîred ‘âciz diller idemez ta‘bîr Oldı dil-i vîrânım anuñla o dem ta‘mîr Ol câm-ı safâ-bahşuñ etrâfına bî-taksîr Bu beyt-i dil-âvîzi kılmişlar idi tahrîr Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem Bir encümene irdüm gördüm niçe dâñâyı Her biri tutar elde câm-ı tarab-efzâyı” (4D) Sifle olanuñ varur ayagına devletler Cân ile perî-rûlar eyler niçe hîdmetler (5D) (Erdoğan, s.96-97-98)
Nesîmî	110. Şiir/ 5 Beyit	6 Beyit/ (4D) “Gonc içinde gonçe olup dürc olur dürr-i Aden Şol çemen sahnında açılmış bahârım hoş mudur” (4D) (Ayan, s.117)
Halîlî	132. Şiir / 8 Beyit Şol gül-endāmı Ĥalîlîden cüdā kılduğ içün Hem cüdām u hem ĥanām u hem zekām olsun [rakîb] (7M)	7 Beyit/

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Bâkî	145. Şiir/ 5 Beyit	7 Beyit / (6/7 D) “Câm-ı la'lûñ cür'asın lutf eyle dürdî-keşlere Çekmesün erbâb-ihimmet her denîñün minnetin” (6D) “Silk-i gevher ma'nî-i bârîk ü nazm-ı ter yiter Bâkıyâ çekmez gönül dürr-i semîñün minnetin” (7D) (Küçük, s.243)
Yahyâ	176. Şiir / 5 Beyit	9 Beyit/ (3/ 6/ 7/ 9 D) “Üstüne geçse ne ğam her kıra câhil zîrâ Yücedür mertebesi şems ü kâmerden Zuhalün” (3D) “Seni yaşun gibi başdan çıkarur âhîr-i kâr Zâhidâ oldı riyâ ile riyâzet 'amelün” (6D) “Hömet it sâlik-i meczûba ki anuñ gibiler Mest ü hayrândur 'âlem-i Bezm-i Ezelün” (7D) “Gıceyi gündüze katup ecelün geldi senün Ya'nî ey pîr siyâh iken ağardı şağaluñ” (9D) (Çavuşoğlu, s.420)
Fuzûlî	182. Şiir/ 5 Beyit	Mecmuadaki gazel, divanda bulunan iki ayrı “gayrı redifli ”gazellerin beyitlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. 396. sayfada bulunan gazelin ilk iki beyiti alınmıştır, 397. sayfada bulunan gazelin 2, 5 ve 7 beyitleri alınarak mecmuadaki şiir oluşmuştur.
Rahmî	187. Şiir / 7 Beyit Yoğ idi levh ü kalem tâ ezelde kılmış idi Şahîfe-i diline nâmuñı raqm-ı 'âşık (3M) Memâlik-i şeh-i dünyâya i'tibâr itmez Taşavvur eylese hâlini her ne dem 'âşık (6M)	5 Beyit/
Rahmî	192. Şiir/ 8 Beyit Berğ-ı âhumla fenâ deştinde Yandı kaçnûs gibi bâl ü perüm (2M) Başum alup ele irdüm yâre Elde budur benüm ancak hünerüm (6M)	7 Beyit/
Cafer	195. Şiir /5 Beyit	7 Beyit/ (4/5D) “Arturup nâzuñı niyâzumdan Kaçma benden iğen behey kâfir” (4D) “Ne sürürsin beni mağallûnden Bülbülündür çemen behey kâfir” (5D) (Erünsal, s.334-335)
Nizamî	198. Şiir / 5 Beyit	8 Beyit/ (3/4/6 D) “Şâm-ı zülfinde dil aîmaz yüzi rûmını ki üns Her kişinün vağan kendüye Bağdad eyler” (3D) “Buğ'a-ı cevre gönülden kuduğı yâr esâs Muşkem olsun diyü ben taş ile bünyâd eyler” (4D) “N'ola lûtf ile gönül mülkini yapsañ dir isem Başıma hışt ile seng urmağı bünyâd eyler” (6D) (İpekten, s.154)
Ahmed Pâşâ	204. Şiir / 7 Beyit	8 Beyit/(4D) ‘Irz-ı vaşluñdan ayırma beni kim hâr itmez Pâdişeh bir kulumı lûtf ına mu'tâd idicek (4D)

1.3.4.3. Mısra/ Beyit/ Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler

Mecmuada bulunan şiirler divandaki şiirlerle karşılaştırıldığında bazı şiirlerde mısra, beyit ve bend sırasının farklı olduğu tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bu farklılık karşılaştırmalı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 13: Mısra, Beyit ve Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler ve Şiirler Arasındaki Sıralama Farkı

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr.	Mecmuadaki Beyit veya Bend Sırası	Divandaki Beyit ve Bend Sırası
Bâkî	1	4/5 Beyit	5/6
Hafî	9	1/2/3/4 Beyit	2/3/4/5
Nesîmî	13	4/(5b)/(5a)/ 6 Beyit	6/(7b)/(8a)/10
Emrî	18	5 Beyit	6 Beyit
Hüdâyî	26	3/4 Beyit	4/3
Yahyâ	27	4/ 5 Beyit	5/7
Ulvî	29	3/4 Beyit	4/3
Rahmî	42	2/3/4/5 Beyit	4/2/5/3
Rahmî	51	5/6/7 Beyit	4/5/6
Rahmî	52	3/4/6 Beyit	4/3/5
Ulvî	53	3/4 Beyit	4/3
Müslimî	55	4 Beyit	5 Beyit
Fuzûlî	58	4/5 Beyit	6/8
Karacaoğlu	66	3 Bend	2
Ulvî	80	4/5 Bend	5/4
Ulvî	91	3/4 Bend	4/3
Ulvî	92	2/3/4 Bend	4/2/3
Rahmî	99	(1k,1l, 1m, 1n),(2i, 2j, 2k, 2l) Bend	(4m/4n/ 4p/ 4r), (5j/5k/5l/5i.)
Hüdâyî	101	5c/5d (5 Bend)	5d /5c
Ulvî	103	3a/3b/3c/3d/3e (3 Bend)	3e/3a/3b/3c/3d
Yahyâ	108	2 /3 Beyit	3/ 2 Beyit
Nesîmî	110	4 /5 Beyit	5/ 6 Beyit
Halîlî	132	8 Beyit	7 Beyit
Necâtî	139	3/4 Beyit	4/ 3 Beyit
Bâkî	141	4/ 5 Beyit	5/ 4 Beyit
Hayretî	166	3/4 Bend	4/ 3 Bend
Yahyâ	176	3/ 5 Beyit	5/ 9 Beyit
Meylî	178	3/ 4 Beyit	4/ 3 Beyit
Rahmî	180	2/3/5/6 Beyit	3/6/2/5
Figânî	181	2/3 Beyit	3/2
Rahmî	187	4/5/7 Beyit	3/4/5
Rahmî	192	4/ 5/7/ 8 Beyit	6/2/5/7
Cafer	195	4/5 Beyit	6/7
Nizâmî	198	3/ 4/ 5 Beyit	5/7/8
Nizâmî	199	4/5/6/7 Beyit	7/4/5/6
Mihri	202	3/4 Beyit	4/3
Ahmed Pâşâ	204	4 / 7 Beyit	7/ 8 Beyit

1.3.4.4. Kaynaklarda Adı Geçen Divanı Elimizde Olmayan Şairler

Aşağıdaki tabloda, mecmuada adı geçen ancak bu mahlaslar üzerine yapılmış bir çalışma bulunmayan şairler verilmiştir. Mecmuada adı geçen bu şairlerin biyografileri, eserleri, yaşadıkları dönem, meslekleri vb. hakkında kaynaklarda verilen bilgiler sınırlıdır.

Mecmuada, “Şiyâbî (?)” olarak okunan mahlasla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Tablo 14: Eserleri Henüz Elimizde Olmayan Şairler

Şair adı	Şiir No	Nazım Şekli
Tâbî	5	?
Tavâfî	8-76	Müseddes
Şirâzî	16	Gazel
Çeşmî	77	Müseddes
Su‘udî	88-89	Tahmis
Hayâtî	105	Gazel
Zeynî	124	Gazel
Rihletî	170	Tahmis
Hitâbî	172	Tahmis
Hüsrev	183	Gazel
Şiyâbî (?)	206-207	Gazel

1.3.5. İlk Dört Varakta Bulunan Metinlerin İncelemesi

Mecmua iki bölüm halinde incelenmiştir. Kapak sayfasının da dâhil olduğu ilk dört varak ana metinden ayrı değerlendirilmiş ve bu metinler dipnot bölümünde verilmiştir. Mecmuanın iki bölüm halinde incelenmesinin nedeni ise ilk dört varakta bulunan metinlerin varak düzenleri ve kullanılan yazı türünün ana metinden farklı olmasıdır. Ayrıca ilk bölümde karalamalar da mevcuttur.

Mecmuanın 1a sayfasında “Mecmua-i gazeliyyât” başlığı ve mühürle birlikte iki mensur yazı vardır. Bu yazılar, “Derd net, şâ‘ir za‘met, derd hürmet hem-destlere dârdur.(?)” , “İstîşâb el-fakîr Ali Rıza ibn-i İşkogradan Şerîfî Muştafa Pâşâ ve an(?) azâ-yı şûrâ-yı devlet. 18 Rebiü’l-evvel 1296” şeklindedir. Mecmuanın ilk varağında bulunan bu yazılar müstensih tarafından mı yazıldı yoksa sonradan mı yazıldığı belli değildir.

1b sayfasında, “1202 senesi cemâzîye’l-âhirde yigirmi altıncı günü pençşenbe akşam sa‘at on bir buçukta bir ma‘dûmum dünyâya geldi. Allah Te‘alâ Hâzretleri tûl-i ‘ömr ihsân eylesin. İsmi Mehmed Bâkî koydum.” bir doğum tarihi verilmiştir.

Metinlerin başladığı 2a varağında kırmızı mürekkeple yazılmış bir gazel vardır. Bu gazel mecmuada kırmızı mürekkeple yazılmış tek şiirdir. Şiirde mahlasın altı yeşil mürekkeple çizilmiştir ancak mürekkebin silik olması mahlasın okunmasını engellemektedir ve bundan ötürü mahlas “Nüzhet (?)” şeklinde verilmiştir.

2b varağı boştur. Bu varağa bir önceki varakta kullanılan kırmızı mürekkebin boyası geçmiştir. 3a varağında mahlassız olan iki gazel bulunmaktadır. 3b varağında bir gazel, Fuzûlî’ye ait ancak mahlassız olan bir kıt’a ve bir müfredle birlikte bir de iki mısradan oluşan bir metin

bulunmaktadır. 4a varağında ise bir mühür, beş mısradan oluşan bir metin ve Arap alfabesi verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda ilk dört varakta bulunan şiirlerin numaraları, varakları, nazım şekilleri, aruz vezinleri ve mahlaslar gösterilmiştir.

Tablo 15: İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri, Kafiye Düzenleri ve Aruz Vezinleri

Şiir Nr.	Vk. Nr	Şair Mahlası	Nazım Şekli	Kafiye	Vezin
1	2a	Nüzhet (?)	Gazel	-âk ider	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
2	3a	Sirâmî (?)	Gazel	-ün olmakdadur	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
3	3a	Mahlas yok.	Gazel	-ün olmakdadur	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
4	3b	Rûhî	Gazel	-erdür	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
5	3b	Mahlas yok.	?	?	?
6	3b	Mahlas yok.	Müfred	-itdün	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
7	3b	Mahlas yok. (Fuzûlî)	Kıt'a	-ân olmaz	__._._/ __._._/ __._._/ __._._
8	4a	Mahlas yok.	?		?

1.3.6. MESTAP Projesi

Eski Türk Edebiyatı için zengin bir kaynak olan mecmualarla ilgili çalışmaların yapılmasıyla, MESTAP gibi önemli bir projeyle birlikte çalışmaların bir veri tabanında toplanarak Türkiye’de, yurt dışında ve özel koleksiyonlarda bulunan bütün mecmualarının dokümanı elde edilmesi planlanmaktadır.

M. Fatih Köksal’ın öncülüğünde başlatılan MESTAP Projesi, tahmini 4000 civarında olan mecmuaların yapılacak olan çalışmalarla bir veri tabanında toplanma fikri nihaî hedefine ulaşacaktır.

Mecmuada geçen şiirler için de MESTAP¹⁷ tablosu hazırlanmıştır.

1.3.6.1. Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP’a Göre Tasnifi

Mecmuada bulunan şiirler MESTAP tablosunda gösterildi. İlk dört varakta bulunan şiirler için ayrı tablo, ana metinde bulunan şiirler için ayrı bir tablo oluşturuldu.

¹⁷ MESTAP ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <https://mestap.com/mestap/>, (06.04.2020)

Tablo 16: İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin MESTAP’a Göre Tasnif Tablosu

Yer Numarası: İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emîrî 577 numaralı şiir mecmuası							
Yp.nr.	Mahlas	Matla‘ beyti /bendi	Makta‘ beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
2a	Nüzhet	Bir (...) mäh ile hüma-yı lā-mekānuz dārında Pençe-i şāhīn-i çeşmi bite firāk (?) ider ¹⁸	Şems(?) kürs kāyinātı zerden aşğar görür Nüzhetā her kim ki fehm-i ma‘ni levlāk ider	Gazel/ 5 Beyit		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	Mecmuada kırmızı mürekkep kullanılarak yazılan tek şiirdir.
3a		Çeşm (...) lahza lahza pür-füsün olmağdadur ‘Aşık-ı bī-dil giriftār-i cünün olmağdadur	Hālūññ sevdāsı oldı aşl-ı sevdā-yı cünün Ol cünün içre (Sīrāmī) ¹⁹ zū-fünün olmağdadur	Gazel /5 Beyit		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	
3a		Na‘l-i sim rahşen-i bahtum bāzgün olmağdadur Ġam baña mülk-i belāya reh-nümün olmağdadur	Hayf ideler bālānişin merd-i istiğnāya kim Zīr-i dest miñnet-i dünyāyı dūn olmağdadur	Gazel / 7 Beyit		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	
3b	Rūhī	Dīde ‘aşkuñla ki pür la‘l-i sirīşk terdür Ġayriye harc idemem iki gözüm cevherdür	Gele ey Rūhī -yi şeydā қо bu dīvāneliği ‘Aklıñı başuña cem‘ ile tūran dil-berdür	Gazel /5 Beyit		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	
3b		Bir gögerçin uça geldi ol Zamān (?) Muştafānun dizine kōndu					Nazım şekli ve vezni tespit edilememiştir.
3b		Yeter ey kām-ı kerem bendeni maqtūl itdūñ Cūr‘a-āşām mey-i va‘de kimeyonı itdūñ		Müfred		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	Mecmuada iki beyitten oluşmaktadır. Mahlas veya başlık kullanılmamıştır.
3b	Fuzūlī	Kara taşı kızıl kan ile rengīn itseñ ²⁰ Rengi tağyīr olur ammā la‘l-i bedehşān olmaz		Kıt‘a /2 Beyit		- - - - / - . - - / - . - - / - . - -	Kıt‘a başlığıyla verilmiştir. Mahlas kullanılmamıştır, ancak metin Fuzūlī’ye aittir. Divanda üç birimden oluşan şiir, mecmuada iki birimdir.
4a		Bir gögerçin ol zemān Muştafānın Dizine kōndı devlet diledi Kılub eyledi Muştafāya söyledi Diñle ey ‘ākıl itdigüm leh dedi İder ‘ālemlerūñi fahṛī resūl					Vezni ve nazım şekli tespit edilememiştir.

¹⁸ Şiirde kullanılmış olan mürekkebin dağılması ve bazı kelimelerin metin içinde birbirine karışmasından dolayı bazı kelimeler okunamamıştır.

¹⁹ Bu kelime gazelin mahlası olabilir.

²⁰ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP’a Göre Tasnif Tablosu

Yer Numarası: İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emiri 577 numaralı şiir mecmuası							
Yp.nr.	Mahlas	Matla’ beyti /bendi	Makta’ beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
4b	Bakî	Yazdı bahār âyet-i hüsnuñ varak varak Gül muşhafından okıdı bülbül sebak sebak	Bakî işığı hâkine düşmiş niyâz ider Miskîn fütâde ‘aşık-ı bî-dil babak babak	Gazel / 5 Beyit		— — — — — — — — — — — —	Bakî Efendî
5a	Fedâyî ²¹	Yârsız gülşen-i ‘âlem baña zindân ancak Hâne-i dil elem-i hicr ile vîrân ancak ‘İzzet ü zillet-i ‘âlem heme yeksân ancak “Hâl-i ‘âlem ezeli böyle perişân ancak” “Kimi giryân kimi nâlân kimi hândân ancak”	Ey Fedâyî n’ola öldügise bî-nâm u nişân Dehen-i zikri olupdur saña cûn vird-i zebân Vâdî-i ‘aşka düşüp hayret ile pîr ü cevân “Bakrîyâ hânkah-ı ‘âlem-i hayrette hemân” “Her gelen kimse bu esrâr ile hayrân ancak”	Tahmis / 5 Bend		— — — — — — — — — — — —	
5b	‘Ubeydî ²²	Bir vech-i hüsün sevdüm ben ‘aşık-ı dîdârem Her şeb gam-ı mihr ile encüm gibi bî-dârem Tuymaz benüm ahvâlüm gâyetde dil-efgârem Yâ Rab nice dem bilmen feryâd iderem her dem Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftârem	Bî-çâre ‘Ubeydî aldî beni ol âfet Oldum yine derdüne pâ-mâl gam u miñnet Şimden girü sezmem kim yüz tuta baña sıhhat Yâ Rab nice dem bilmen feryâd iderem her dem Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftârem	Muhammes / 3 Bend		— — — — — — — — — — — —	
5b		Ol dem ki fenâ buldı şehr-i dil-i âbâdum Hiç nesneye meyl itmez bu hâtır-ı nâ-şadum Şimdi garazum bu kim egilmeye hiç âdem Bunı dileren Hâkdan yok gayrı murâdâtum ‘Aşk mektebine vardum yazdı bunı üstâdum Ey bü’l-heves-i devlet mağlûb [u] mey-i gâflet Şimden girü dünyâyı al saña bağışladum		Nâ-tamam musammattır. Yedi mısradan oluşan ilk bendden sonra iki mısra vardır. Müsebba’ /1 bend, 2 mısra		— — — — — — — — — — — —	Şiirin ilk bendi 5b varağında verildikten sonra 6a varağına geçilmiş ve bu varakta bulunan şiirin vezni, nazım şekli değişmiştir.
6a	Tabî		Tabîyâ dehr beni kahr ile pâ-mâl itdi Tağ idüp tağatümi kâmetümi dâl itdi Pister-i derd ü belâya düşürüp tâl itdi Beni maşşûduma ırgürmede ihmâl itdi Ehl-i dünyâyı zer [ü] sîm ile hoş hâl itdi Âteş-i fakr u fenâda beni cûn kâl itdi Dâr-ı dünyâ deli gönüm gibi vîrân olsa Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa	Nâ-tamam musammattır. Şiirde eksik mısra ve bend sayısı belli değildir. Mecmuada var olan mısra sayısı 8’dir. Müsemmen /1 bend		— — — — — — — — — — — —	Eksik bend veya mısra sayısı bilinmediğinden şiirin nazım şeklini belirlemek için mecmuada var olan mısra sayısı dikkate alınmıştır.

²¹ Mustafa Urhan, **XVI. Yüzyıl Divan Şâiri Fedâyî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²² M. Şahabettin Ünlü, **Ubeydî Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991; Ömer Arslan, **Ubeydî Divânı (Metin ve İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
6a-6b	Hisâlî ²³	Tâ ki sen serv-i hevâ-bahşâ hevâdâr oldum Mûnis olup gâmi ile gûşşâ ile yâr oldum Ta'n-ı âgyâr-ı rakîb ile dil-efgâr oldum Hâşılı cân u gönülden daği bîzâr oldum Düşeli 'aşkuña günden güne bîmâr oldum Allâh Allâh ne 'aceb derde giriftâr oldum	Nice bir derd ü firâkuñla çekem renc-i elem Bu Hisâlî kuluña rahm kıl ey şâh-ı kerem Başuma rûz-ı ezel 'aşkuñı yazdı çü kalem Çâre yok n'eyleyeyin nicedeyin âh n'edem Düşeli 'aşkuña günden güne bîmâr oldum Allâh Allâh ne 'aceb derde giriftâr oldum	Müseddes / 4 Bend		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _	
6b-7a	Ulvî	Ey gönül Âl-i Nebidür kıl nâzar her dem güle Berg-i sebz ü bād beñzer haydar ile düldüle Döndi nergis mâha sünbül oldı burc-ı sünbüle Dehre şaldı ra'dveş bād-ı gülîstân gülğule Hem nevâ-yi 'andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle Bâğa gel 'ayş ile söyler anda bülbül bülbüle	' Ulvîyâ destinde tutar lâle câmi hoş-güvâr Çeşm-i nergisde görünür dâym âşâr-ı humâr Servî kılmış cûy-ı dil-cû bezm-i gülşende karâr Muṭrib âsâ nağme eyler murğ-ı güyâlar hezâr Hem nevâ-yi 'andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle Bâğa gel 'ayş ile söyler anda bülbül bülbüle	Müseddes / 5 Bend		· _ _ _ _ _ _ _ · _ _ _ _ _ _ _	
7b	Tavâfî	Nice ağlamayayın ol melek ruhsârî küsdürdüm Nice zâr olmayam ol gamzesi 'ayârî küsdürdüm Nice şâd olayın ol serv-i hoş-reftârî küsdürdüm Nice ḥandân olayın ol ruḥî ḥandânî küsdürdüm Dirîğâ dâd u feryâd ol melek ruhsârî küsdürdüm Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârî küsdürdüm	Tavâfî baña şubḥ-ı 'arz-ı ḥüsn eylerdi ol hânım Anuñla gün gibi rûşen olurdu beyt-i aḥzânım	Müseddes / 4 Bend, 2 Mısra		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ _ _	Son bendin eksik mısraları mecmuanın 22a varacağıdır.
8a	Hafî		Ey Hafî küyına varmağa komaz anları çün Bir gün ola başum işigine vara gele	Gazel / 4 Beyit		· · _ _ _ _ · · _ _ _ _ · · _ _ _ _ · · _ _ _	Matla beyiti yoktur.
8a	Hafî ²⁴	Çok mı gördüñ ey felek gün yüzli yârîmi baña Beni her dem agladursın ey felek n'itdüm saña	Baña dirler ey Hafî sen dünyede şâd ol yûri Ben nice şâd olayın dünyâ ḥarâm oldı baña	Gazel / 5 Beyit		· _	
8a	Hafî ²⁵	Yakmadan âteş-i firkat 'acebâ cânümüzü Ḥaḳ müyesser ide mi vuşlat-ı cânânümüzü	Dâmen-i vaşla el uzatmak olayıdı Hafî Dest-i firkat ḳosa bir laḥza girîbânümüzü	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ _ _ · _ _ _ _ _ · _ _ _ _ _ · _ _ _ _	

²³ Özlem Ercan, **Peştelî Hisâlî Dîvânı**, Gaye Kitapevi, Bursa, 2008; Kâşif Yılmaz, **Budinli Hisâlî Dîvânı**, Kriter Yayınlar, İstanbul, 2010, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır. Abuzer Kalyon, **Peştelî Hisâlî Metâlî'ü'n-Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s.423 (Mecmuadaki mütekerrir beyit, matla beyit olarak verilmiştir ancak verilen beyit Hisâlî'ye ait değildir. Çalışmada şiire rastlanmamıştır.)

²⁴ Sedanur Dinçer, **Hafî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2010, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁵ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
8b	Resmî ²⁶	Geldi lebe cânım gam-ı cânân ile heyhât Vardı yile 'ömrüm yine hicrânla heyhât	Resmî señün küyuñla itüñ oldı velîkin ²⁷ Kul kande muşâhib ola sulţân ile heyhât	Gazel / 5 Beyit		— · · · — · · — · · —	
8b	Nesîmî	Yüzüñ gördüm didüm <i>el-ğamdüli'llāh</i> Boyuñ gördüm okıdum <i>kul hüve'llāh</i>	Naşüh ger kıldısa bir kerre tövbe Nesîmî tövbesi <i>tübü'l-ile'llāh</i>	Gazel / 6 Beyit		· — — — · — — — · —	
8b-9a	Adnî	Cân cemālün şem'inün pervânesidür döstüm Dil müselsel zülfüñün dîvânesidür döstüm	Kim terahhum eylemezseñ ' Adnî yüzün şevkine 'Âkıbet pervâne gibi yanasıdur döstüm	Gazel / 7 Beyit		· · — — · — — · · — — · —	
9a		Çünkü el virmez temâşâya cemālün degmeñüz Gözlerümden gitmesün bârî hayālün degmeñüz	Ben şikâyet itmezem kimesneden kim şükr ile Zikrini dilden komazam zü'l-celālün degmeñüz	Gazel / 5 Beyit		· · — — · — — · · — — · —	
9a	Şîrâzi	Gel bu gice ey bedr-i kamer bir sen ü bir ben 'Aş eyleyelüm tâbe şehir bir sen ü bir ben	Şîrâzi ye dir yâr ki farkına rakîbüñ Muhkem uralum tîğ ü nîz bir sen ü bir ben	Gazel / 6 Beyit		· — · · — — · — — · —	
9b	Fevrî	Cân belâ başka belâdur bu dil-i zâr dañi Ne belâdur baña bu cism-i pür-efkâr dañi	Ġam belâ derd belâ 'aşk belâ yâr belâ Ne belâ Fevriye bu çarh-ı sitemkâr dañi	Gazel/ 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · —	
9b	Emrî	Süz-i dilden çünkü 'âşık âh u efğân eyleye Murğ-ı mihri çarh tennürında biryân eyleye	Gönderürsen yâre peyk-i bād-ı âhı Emriyâ Hîç dimez misin varup zülfin perîşân eyleye	Gazel / 5 Beyit		· · — — · — — · · — — · —	
9b	Emrî	Gördüm ey dil minnet ister virmege dünyâ murâd Aña minnet itmeden kurtuldum oldum nâ-murâd	Emriyâ devrân murâduñ nice hâsıl eylesün Çün degüldür tab'uña dünyâ vü mâ-fihâ murâd	Gazel / 5 Beyit		· · — — · — — · · — — · —	

²⁶ Saime Arslan, **Resmî Ali Baba ve Dîvânı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁷ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
10a	Rızâyî ²⁸	İtdi çün maqşûdı dūna virmegi dünyā murād Maṭlab-ı i'lā baña dünyāda olmaḡ nā-murād	Kāyināt içre Rızâyî ber-murād olmaḡı ko Çün degüldür saña nisbet kevn-i mā-fihā murād	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	
10a	Hilālî	Ḥasret-i yār ile cān çıkdı gözüm yaşıyla Qaldı tenhā dil-i bî-çāre qurı başıyla	Qāmetüm oldı Hilālî meh-i nev gibi hilāl Yār aḡyāre işāret ideli qaşıyla	Gazel / 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · — —	
10a	Hilālî	Şikestelikde günüm āh u vāh ile geçdi Yazuḡ degül mi bu 'ömre tebāh ile geçdi	Sitāresi n'ola olsa Hilālî māha qarīn Kimūñ ki bir günü ol yüzi māh ile geçdi	Gazel / 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · — —	
10b	Hüdāyî	Ey qaşı yā ḥadengüñe sīnem nişāne dik Nāzūk nihāl-i servidür ol bāḡ-ı cāne dik	'Uşşāk içinde eyle Hüdāyî ser-firāz Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik	Gazel / 5 Beyit		— — · — · — · · — — · — · —	
10b	Siyāmî	Kes ḥançerūñle başumı şāhum sināne dik 'Uşşāk içinde burc-ı bedende nişāne dik	Mıkrāz-ı hicrūñ itdi Şiyāmî yi sīne çāk Gel ey taḡīb-i cān anı sen nāzūkāne dik	Gazel / 5 Beyit		— — · — · — · · — — · — · —	
10b	Bākî	Bulmaḡ isterdi 'aşk içinde murād Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād	Bākî hicrūñ ḡamıyla cān virdi Dād ey pādīşāh-ı 'ālem dād	Gazel / 5 Beyit		· · — — · — · — · · — —	
11a	Hüdāyî	Kimūñle şalınur ol serv-i ser-firāz 'aceb Kimūñ qolındadır ol çeşmi şāh-bāz 'aceb	Olup raḡībe qarīb eyleyüp vefālar aña Hüdāyî den niye ki bunca ihtirāz 'aceb	Gazel / 5 Beyit		· — · — · · — — · — · — · · — —	
11a	Yahyā	"Bileli sevdüğümü taşa tutar yār beni" "Aña şādam ki dirīḡ itmez elinden geleni"	"Cān u dilden sever ol şems-i duḡāy Yahyā " "Nite kim Aḡmed-i Muḡtār[ı] Üveys Qaranî"	Gazel / 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · — —	

²⁸ Mümin Topçu, **Dīvân-ı Rızâyî (Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1997, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
11a	Sırrî ²⁹	Sende hâdden ziyâde ra'nâlûk Baña yüz tütmasun mı şeydâlûk	Ölmez oğuldurur kelâm-ı belîğ Sırrîyâ ancak ola bâbâlûk	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · _ _ · · · _	
11b	Ulvî	Ey dil hikâyet-i dili nâ-dâne söyleme Mecnûn-ı 'aşkuñ n'ola yâbâne söyleme	Şi'ründe aîma kışşa-i Ferhâdî ' Ulvîyâ Nazm eyle ser-güzeştüñi efsâne söyleme	Gazel / 5 Beyit		_ _ · _ · _ · · _ _ · _ · _	
11b	Ulvî	Günâhum bildüm eylersem n'ola şefkât recâ senden Benüm devletlü sultânüm haţâ benden 'aţâ senden	Gerek öldür gerekdür gör seni terk eylemez ' Ulvî Cefâñâ râzîdur lâzum degül aña vefâ senden	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
11b		Dil tıflı gâyb oldu maḥalünde nâ-gehân Dellâldur ki çağırup anı arar fiğân	Pîrâhenüm uçursa şabâ (...) eger Bir tarî denlü gelmeye bu cism-i nâ-tüvân	Gazel / 5 Beyit		_ _ · _ · _ · · _ _ · _ · _	
12a	Bâkî	Çıkar eflâke derûnum şererî döne döne Dökilür ḥâke yaşum kaṭreleri döne döne	Kaṭre-i eşkine öykündi diyü Bâkî nün Çarḥ-ı ḥakkâk yonupdur güheri döne döne	Gazel / 8 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _	
12a	Bâkî	Dilâ nûş it ciger kanın mey-i gül-gün ise gitdi Yûri zehr-i belâya kâni' ol afyôn ise gitdi	Dil-i maḥzûn bulurdı kahve vü berş ile Bâkî zevk Dirîğâ aradan zevk-i dil-i maḥzûn ise gitdi	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
12a-12b	Bâkî	Sâkıyâ cām-ı mey ne hoş gül olur Eline kim alursa bülbül olur	Bâkî ye âb-ı vaşluñ irmez ise Âteş-i hicr ile yanar gül olur	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · _ _ _ · · _	
12b	Bâkî	Gül gibi olmak dilerseñ şād u ḥurrem ey gönül Lâleveş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül	Devr ider Bâkî -şîfat ḥürşîd o mâhuñ menzilin 'Aşk-ı ser-gerdânıdır Allâhu 'âlem ey gönül	Gazel / 5 Beyit		_ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _	
12b	Bâkî	"Geçüp güller serîr-i 'izz u nâza" "Şeḥerden gelse bülbüller niyâza"	Yaḥarlar Bâkî yi nālân iderler Güzeller mâyil olur süz u sâza	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ / _ _ _ / _ _ _	

²⁹ Sıddık Cansever, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni ve Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005; Şevkiye Kazan, **Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003; Mahir Selim Keskin ve İbrahim Sona, "Türk Edebiyatında Sırrî Mahlaslı Şairler ve Derviş Selim Sırrî Dîvânı", **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, c.3, s.1, İstanbul, 2019, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
13a	Bākī	Ten pāy-māl ü başda ğam-ı 'aşk-ı yār ise Qaldum ayaqda elde degül ihtiyār ise	Bākī cihānda resm-i vefādan nişāne yok Yār adın añma 'aqluñ eger saña yār ise	Gazel / 5 Beyit		— · · — · · · · — · — · —	
13a	Bākī	Şöyle olmuş cām-ı 'aşk-ı yārdan mest ü ħarāb Kendüsün dīvārdan dīvāra urmuş āfitāb	Bākī ye senden ferāġat virdi ey gerdün-ı dün Bende-i devlet me'āb-ı pādīşāh-ı kām-yāb	Gazel / 6 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · —	
13a	Bākī	Bir iki gün çekelüm cevri ü cefāsın kadehūñ Sürevüz bir gün ola zevk ü şafāsın kadehūñ	Bākī yā dün gece gülşende gül-efşānlar ile Māh-tāb itmiş idük bizde ziyāsın kadehūñ	Gazel / 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · —	
13b	Rahmī	Lebūñ yādıyla şol deñlü akar bu çeşmümūñ yaşı Ki la 'l-i ābdār oldı ser-ā-ser 'ālemūñ taşı	Vücūdum Rahmī yā şahrā-yı ğamda şehr-i Būrsādur Revān olup kesilmez eşk-i çeşmümdür Bıñār başı	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
13b	Rahmī ³⁰	Zebānından raqībūñ işbu cism-i nā-tüvān düşmez Dehānından hemān ol zāġa beñzer üstüñ'ān düşmez	İrişdür menzil-i maqşūdına āh itmesün Rahmī Şaķın atduġı oķ añun yire ey āsmān [düşmez]	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
13b	Rahmī	Künc-i 'uzlet meskenümdür taht-ı sultān istemem Mülk-i 'aşkuñ şāhiyam İrān [u] Tūrān istemem	Mürveş āķir muķarrer meskenümdür zīr-i ħāk Rahmī yā 'ālemd e evreng-i Süleymān istemem	Gazel / 7 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · —	
14a	Pertevis ³¹	Senūñ çün lāle-ruhsārum ciger pür-ĥūna döndüm ben Firāķuñla gözüm yaşı akar Ceyhūna döndüm ben Melāmet küsesi içre dil-i maġzūna döndüm ben Meded şahrā-yı 'aşk içre dil-i Mecnūna döndüm ben	Nigārā Pertevis bendeñ seni medĥ eylese her dem Vücūdına döşerler zer u (....) tākati muĥkem Olubdur iştiyāk ĥadden ziyāde olıma izem Meded şahrā-yı 'aşk içre dil-i Mecnūna döndüm ben	Murabba / 6 Bend		· — — — · — — — · — — — · — — —	

³⁰ Mustafa Erdoğan, **Bursalı Rahmī Dīvānı**, Kùltür ve Turizm Bakanlıġı Yayınları, Ankara, 2017, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020); Saniye Eraslan, Bursalı Rahmī'nin Yayınlanmamış Şiirleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(2), 2017, s.86-103; Tülin Arslan, Bursalı Rahmī'nin Yayınlanmayan Şiirleri, **İnternational of Journal of Social Science**, n.70, 2018, s. 221-233; Musa Tıfārlioġlu ve Zuhal Temur, Bursalı Rahmī'nin Divanında Bulunmayan Bazı Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 4(4), 2018, s.1071-1096, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

³¹ Ekrem Bektaş, **Muvakkit-zāde Muhammed Pertev Dīvānı**, Kùltür ve Turizm Bakanlıġı Yayınları, Ankara, 2017; Muhammed Şerif Azarkan, **Mehmet Said Pertev Paşa Dīvānı (Transkripsiyon ve Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır

Tablo 17: (Devamı)

Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
14a		Sevdüğüm kâr itdi cevruñ ben fakîrûñ cânına Bu cihândur kimsenüñ itdügi qalmaz yanına Karşu tıtdum başumı yāruñ işigi taşına Âsmāndan devlet itdi ben ğarîbüñ başına		Kıt'a		- - - - - - - - - - - - - - - -	
14a		Eger dil-ber gelürse bu makāma Ve reh şeftālüler şāhib-makāma		Müfred		. - - - - . - - - - . - - - -	
14b		Yoluñda şehā var ise 'afv eyle günāhum Bilmezlik ile eylemişem ey yüzi māhum Bir sürçen atıñ ayağını kesme ey şāhum Bağışla suçum var ise 'afv eyle günāhum	Cān murğına kaşd eyleyü ben kurma kemānı İtme heves öldürmege ey şāh-ı cihānı Dād eyle begüm bendelere Nūstirevānı Bāğışla suçum var ise 'afv eyle günāhum	Murabba / 4 Bend		- - - - . - - - - . - - - - . - - - -	
14b-15a		Cām-ı la'lüñ şun baña dīvāne göñlüm inlesün Taht-ı dilde cān u dil 'aşkuñ emîrin beklesün Ey yüzi gül murğ-ı dil küyuñda her dem inlesün Hak Te'ālā pādîşāhum bir günüñ biñ eylesün	Derd-ı 'aşkuñla bugün pâyāne irmişüñ benüm Dimedüñ kim sen baña bir gün dañi işüñ benüm Merhamet kıl lutf u ihsān eyle dervîşüñ benüm Hak Te'ālā pādîşāhum bir günüñ biñ eylesün	Murabba / 5 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	
15a		Hâtırım yıkduñ sebeb ne pādîşāhum bilmedüm Yüz çevirdüñ n'eyledüm devletlü hānum bilmedüm Ger haṭā itdüm ise va'llāh şāhum bilmedüm Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm	Ben ğarîbüñ şehruñüzde bir zamān idüp karar Eyledüm cānān yolında 'aşka cānum pāy-māl Bî-huzūr olma efendî ideyin terk-i diyār Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm	Murabba / 4 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	
15a-15b		Dil-berā bu 'izz u nāz ile helāk itdüñ beni Eşk-i çeşmüm āteşi āhumla hāk itdüñ beni Ey yüzi gül 'ālem içre sîne çāk itdüñ beni Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdüñ beni	Ey perî-peyker hayāt-ı cāvidānuñ aşlısıñ Her yaña meyl itmede āb-ı revānuñ mişlîsin Hem güzeller pādîşāhı hem Hudānuñ fazlısıñ Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdüñ beni	Murabba / 5 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	
15b		Hāzer kıl her dem ey gül alma āhum İrişmesün göge dūd-ı siyāhum Seni çok sevdüğüm midür günāhum Benüm rūhum efendüm pādîşāhum	Elemle başuma aldum belāyı Ki sevdüm sencileyin bî-vefāyı Esirüñ gül midür ben mübtelāyı Benüm rūhum efendüm pādîşāhum	Murabba / 3 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	
16a	Rahmî	Şāh-ı dehre n'ola baş egmez isem dünyāda Şimdi dīvāne göñül 'ālem-i istiğnāda	Rahmî yā hāl-i cihān böyle ise 'uzlet idüp İnzivā kıl yürî bir güşe bulup tenhāda	Gazel / 7 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
16a	Rahmî	Lebûn hayâli ile gözde kanı seyr eyle Piyâle içre mey-i erguvânı seyr eyle	Me'âni güllerünü Rahmî yâ virüp tâze Revân-ı Sa'di ile Gülsitânı seyr eyle	Gazel / 6 Beyit		· _ · _ · _ · _ · _ · _ · _ · _	
16b	Ulvî	Ķabâ-yı sebz ile ol mû-miyânı seyr eyle Miyân-ı sebzede serv-i revânı seyr eyle	Elûne âyine al ' Ulvî yâ Ķalendervâr Seyâhat it yûri Ķırma cihânı seyr eyle	Gazel / 5 Beyit		· _ · _ · _ · _ · _ · _ · _ · _	
16b	Hayâlî	Yolında dil-berûn Ķâk ol tarîĶ-i bî-bedeldür bu Zer-i Ķâlîş ider Ķâk-i siyâhi bir 'ameldür bu	Ķayâlî nazımının her nüktesinden neş'e taĶşîl it ĶâĶîĶat câmı içre bâde-i bezm-i ezeldür bu	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
16b-17a	Müslimî	Ne Ķûsn olur bu kim şun'-ı Ķudâ-yı lem-yezeldür bu Ne şûretdür meger kim naĶş-ı üstâd-ı ezeldür bu	Kemâle irdüĶin görse sözümün Müslimî Ķüsrev Diyeydi söz ile tarz-ı Ķasende bir Ķazeldür bu	Gazel / 6 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
17a	Rahmi	Lebûnde nev-remîde ĶaĶ mı yâ misk-i Ķotendür bu Kenâr-ı çeşme-i Ķayvânda bitmiş yâ çemendür bu	Bu tarz-ı Ķâş görse Rahmî yâ ancak diye Ķüsrev Ma'ânî câmını bezm-i sülĶanda nûş idendür bu	Gazel / 7 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
17a	Ubeydî	Yaşum 'arz ideyin rahm ide dil-ber muĶtemeldür bu Sitâr imiş her işi işleyen dirler meşeldür bu	' Ubeydî ger bu beş beyti göre elde diye Ķüsrev Nizâmî Ķamesinün nicesin buran Ķazeldür bu	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
17b	Fuzûlî	YâĶma cānum nâle-i bî-iĶtiyârumdan şâĶın Dökme Ķanum âb-ı çeşm-i eşĶ-bârumdan şâĶın	Ey Fuzûlî Ķaysı Mecnûnı ki susaĶ rahmî var Ķıl Ķazer ancak benüm bî-rahm yârumdan [şâĶın]	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
17b	Alî ³²	Rûşen itdi bu gice şem'-i ruĶun Ķānemüzi YâĶdı şevĶ âteşine bu dil-i vîrānemüzi	Ey ' Alî suçları ne saçları zincîrlerün Çünkü Ķıfz idemezüz biz dil-i dîvānemüzi	Gazel / 6 Beyit		· _ · _ · _ · _ · _ · _ · _ · _	

³² İ. Hakkı Aksoyak, **Gelibolulu Mustafa Alî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018; İsmail Arıkoğlu, **Alî (Edirneli Hüseyin Efendî) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1999, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
17b	Fuzûlî	Âh eyledüğüm serv-i hırāmānuñ içündür Kān ağladuğum ğonce-i ħandānuñ içündür	Vā'ız bize dūn dūzaĥı vaşf itdi Fuzûlî Ol vaşf senūñ külbē-i aĥzānuñ içündür	Gazel / 5 Beyit		--- ·--- ·--- ·---	
18a		Ey ruĥları gül 'ārızı ra'nā (...) Ey saçları sūnbül yūzi zībā (...) Gūlzār-ı cihān içre dil-ārāca kaddünceĥ Gel gül göreyin bir gice tenhāca (...) Gel kim severüm ben seni dūnyāca (...)	Bilsem ki 'aceb vaşluña bir daĥi irem mi İzūñ tozına yüzümi bir daĥi görem mi Kim bile zamandır seni bir daĥi görem mi Gel bulısalum bir gice tenhāca (...) Gel kim severüm ben seni dūnyāca (...)	Muhammes / 4 Bend		--- ·--- ·--- ·---	
18a-18b		Ol ala gözli nigārum şanki 'ālem ħānıdır Hem efendüm hem begüm hem cismümüñ cānānıdır Gel cefā kılma vefā kıl ĥūblar erkānıdır Gel benüm rūĥ-ı revānum bende ħānuñ ĥālidür	Āteş-i hicrūñ yaĥup dil mülkini kıldı ĥarāb Döne döne sīne tennūrında dil oldu kebāb Rüz-ı maĥşerde nicesi viresin Ĥaĥķa cevāb Gel benüm rūĥ-ı revānum bende ĥāne ĥālidür	Murabba / 3 Bend		-·--- -·--- -·--- -·-	
18b		Fırķat-i dil-dār ile oldum yine āvāre ben Çāre eyleñ dōstlar oldum yine āvāre ben Fırķat ile ger düşersem tañ(?) degül taĥlara ben Yā İlāĥī nice şabr idem firāk-ı yāre ben	Aĥlayı aĥlayı ayırdı benı çarĥ-ı felek Yüz tūtup yalvarduğumca geçmedi hergiz dilek Ben kara yazulıya raĥm ider oldu her melek Yā İlāĥī nice şabr idem firāk-ı yāre ben	Murabba / 3 Bend		-·--- -·--- -·--- -·-	
18b-19a		Zūlm itme şehā alma benüm cānum efendī Raĥm eyle baña dōkme benüm ĥanum efendī	'Aşķuñda şehā eyleyeyin cānumı ĥurbān Ĥurbān ideyin saña benüm cānum efendī	Gazel / 9 Beyit		--- ·--- ·--- ·---	
19a	...	Başuma ĥopsa kıyāmet ben seni terk itmezem 'Āleme olsam melāmet ben seni terk itmezem Öldürirse derd ü miĥnet ben seni terk itmezem Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem	Gerçi yaşum gibi aĥmaz baĥr-ı bī-pāyān ise Geçdüm andan ben eger ol çeşme-i ĥayvān ise Kāfir-i bī-dīn olayın ger sözüm yālān ise Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem	Murabba / 4 Bend		-·--- -·--- -·--- -·-	
19b		Şol dergāhdan dōnsün yüzüm Ölünce sevmezsem seni Kān ağlasun iki gözüm Ölünce sevmezsem seni	Ayrılıĥ ōdına yandum Derdüñden dīvāne oldum Va'llāĥ benüm efendüm Ölünce sevmezsem seni	Türkü / 4 Bend		8'li hece ölçüsü.	Şiirde mahlas yoktur ancak şiir Karacaoĥlan'a ait bir türküdür.
19b		Dileridüm ki idem derdüme dermān seni ben Eyledüñ derd ile dermānda vū ĥayrān beni sen	Dileridüm ki idirem ferĥ-ı cān seni ben Eyledüñ ĥuşşā ile mūnis ü efgān beni sen	Gazel / 5 Beyit		··--- ··--- ··--- ··-	
20a	Raĥmī	Gördi düşmen yārum ile 'ālemüm tenhā benüm Şöyle zevķ itdüm ki şān oldu bütün dūnyā benüm	Zū-fünūnam nazm ile buldum cihānda iştihār Fenn-i ednādur yanumda şi'r ile inşā benüm	Gazel / 5 Beyit		-·--- -·--- -·--- -·-	Raĥmī başlığı kullanılmıştır. Makta beyitinde ise mahlas yoktur.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
20a	Yahyā	Dilde 'aşk âteşi çihremde yaşum bārānı Severin zāhir ü bāṭın o gül-i ḥandānı	Gele Yahyā kuluña gāyeti bu kim diler Oldı bir şāh-ı cihān bendesinüñ mihmānı	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	Yahyā Fermāyed
20a	'Ulvī	Fırkatde koduñ bendeñi sultānum unutmā Ya'kūbuñı ey Yūsuf-ı Ken'ānum unutmā	' Ulvī kuluña eyledigüñ cev̄ ü cefāyı Bir gün añasın ey şeh-i ḥübānum unutmā	Gazel / 5 Beyit		· _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	'Ulvī Fermāyed
20b-21a	Mahvī ³³	İrmedi gönüm murāda dilsitānum görmedüm Gülmedüm bir dem gül-i bağ-ı bahārum görmedüm Bülbülem hicrāna düşdüm gülsitānum görmedüm Toldı bağrum kan ile gönca-dehānum görmedüm Akdı eşküm şu gibi serv-i revānum görmedüm Lāle-ḥaddüm gül'izārum büstānum görmedüm Pīrlik eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm İrdi 'ömrüm āḥire maqşūd-ı cānum görmedüm	Maḥviyā 'aşk âteşinden düşdi cāna iztūrāb Dīde-i pūr-āb gönül pūr-tāb ḥālüm ki ḥarāb Vaşf olunmaz ḥaşb-ı ḥālüm ger yazılsa biñ kitāb Şerḥe şıgmaz hicr ḡam u derd-i derūnum bī-ḥesāb Olmadum gitdüm cihānda kām-bīn ü kām-yāb Fırkat-i hicr ile geçdi āh kim 'ahd [ü] şebāb Pīrlik eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm İrdi 'ömrüm ḡayete maqşūd-ı cānum görmedüm	Müsemmen / 5 Bend		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _	Müsemmen-i Maḥvī
21a-21b	Kemāl Pāşā-zāde ³⁴	Ḥalāş olmaḡ dilerseñ ḡamdan ey dil gel gedā ol gel Olup dervīş-i mülk-i 'aşka ya'ni pādīşāh ol gel Gel ey pīr-i muḥabbet ben ḡaribe pīşvā ol gel Ṭarīḡ-i 'aşkda ya'ni baña gel reh-nümā ol gel Gelürseñ mülk-i 'aşkda sende zāhid bī-riyā ol gel Murāduñ devlet ise ṭāleb-i fakr [u] fenā ol gel Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel	Cihāna pādīşāh olmaḡ hemān bir ketḥudāluḡdur Bu fānī dünyede bī-kayd-ı sultānluḡ gedāluḡdur Bütün dünyāya sultāndur gedā dirlerse şādıḡdur Bu cānuñ çünki kār-ı 'ākıbet tenden kīrālūḡdur Bu fānī dehrüñ elbetde soñ ucı bī-vefālūḡdur Gönül dervīş olalum gel gedāluḡ pādīşāhluḡdur Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel	Müsebbā / 5 Bend		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	Kemāl Pāşā-zāde
21b		Nāleni göz yaşı mey oldı ciger biryānum Ḥāne-i dilde ḡayālūñ olalı mihmānum		Müfred		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	Müfred

³³ Rıdvan Çetin, **XIX. Yüzyıl Mutasavvıf Şairlerden Seyyid Süleyman Mahvī Dīvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2014; Eda Tok, **Kütahyalı Mahvī Dīvânı**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2020; Deva Özder ve Eda Tok, XVIII. Yüzyıl Şairlerinden Mahvī ve Dīvânçe'si, **Journal of Turkish Language and Literature**, 6(3), 2020, s.584-614, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

³⁴ Mustafa Demirel, **İbn-i Kemāl Divan Tenkidli Metin**, 1. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1996, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
22a	Tavâfî		Küselden yüzüme bakmaz benüm ol mihr-i rahşânüm Görüp görmezlenür ben bendesin ol şâh-ı hûbânüm Dirîğâ dâd u feryâd ol melek ruhsârî küsdürdüm Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârî küsdürdüm	Müseddes / Eksik dört mısra		· --- · --- · --- · ---	7b varagında bulunan – küsdürdüm redifli şiirin eksik 4 mısrasıdır.
22a-22b	Fazlî ³⁵	Fakîr-i 'aşk ol evvel iki 'âlemden gînâ gelsün Gönül âyînesin sil jeng-i keşretten cilâ gelsün Derün-ı câna envâr-ı İlâhîden şafâ gelsün Dilerseñ şem'veş ey dil saña nûr [u] ziyâ gelsün Muhabbet nârına düş cismüne evvel fenâ gelsün	Fenâ vü fakrdur Fazlî muhabbet ehlinün tavrı Murâda ger muvâfık bulmaz iseñ gerdiş-i devri Kazâya vir rızâ bir gör bu yolda lutf ile cevri Kanâ'at ihtiyâr it fakr ile fahr ile ey Fevrî Ne'im her dü 'âlemden eger dirseñ gînâ gelsün ³⁶	Tahmis / 5 Bend		· --- · --- · --- · ---	
22b	Fevrî	Câhilün dünyâda ten-perver ma'âşî var imiş 'Âkıluñ cânında biñ dürlü hırâşî var imiş 'Ârifüñ dâğ-ı dil-i hûn-âbe yaşî var imiş 'Âşıkun bağrında tağlar denlü yaşî var imiş Kendü bir kim kaatre deryâlarca yaşî var imiş	Yâre olmak diler iseñ sîne sîne rû-be-rû Al yuvarlakdan koma kendünde hergiz reng ü bü 'Aşk-ı şâhın diñle Fevrî nice itmiş güft ü gü Cân ile cânân arasında hicâb oldı diyü Hayretinün kendü kendüyle şavâşî var imiş	Tahmis / 5 Bend		· --- · --- · --- · ---	
23a-23b	Tavâfî	Hasret oldum gün gibi ey mâh-ı tâbânüm saña İrdi firkat günleri vaşl olmadı cânüm saña Ağlayup didi o dem dil ey güzel hânüm saña Elvedâ' olsun bu günden girü ey hânüm saña İrişem mi kim bilür bir daği cânânüm saña Âhîret hakkın helâl it yâ Hû sulţânüm saña	Ben Tavâfî hastañı şalduñ tarîk-i miñnete Kılmađuñ hergiz nazar düşdüm gamuñla firKate İrmedi hergiz elem gitdi şafâ-yı vuşlate Yâ şuyum yâ toprağum çıkdı diyâr-ı ğurbete İrişem mi kim bilür bir daği cânânüm saña Âhîret hakkın helâl it yâ Hû sulţânüm saña	Müseddes / 5 Bend		· --- · --- · --- · ---	Müseddes-i Tavâfî'ü'l- Burüsevî
23b-24a	Çeşmî	Başum alup ele râh-ı gama cânâ gitdüm Kimseden eylemedüm zerrece pervâ gitdüm Derd-i 'aşkıyle olup 'âleme rüsvâ gitdüm Kimse bu yolda baña olmadı hem-pâ gitdüm Âhîret yolu gibi ğurbete tenhâ gitdüm Gitdüm ammâ ne 'aceb vâlih ü şeydâ gitdüm	Çeşmiyâ eşkümi sil eyledi ol serv-i revân Bağrumı itdi firâk deheni toptolu kan Hicr-i hâl daği itdi dile biñ dâğ-ı nihân Tañ degül haşr[e] degin eyler isem âh u fiğân Âhîret yolu gibi ğurbete tenhâ gitdüm Gitdüm ammâ ne 'aceb vâlih ü şeydâ gitdüm	Müseddes / 6 Bend		· --- · --- · --- · ---	Müseddes-i Çeşmî Remmâl'el-Burüsevî

³⁵ Mustafa Özkat, **Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitledir Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005; Kadri Erdem, **Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divânı İnceleme Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2008, çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

³⁶ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
24a-24b	Kemāl Pāšā-zāde ³⁷	Ey gönül diñle sözüm gel қо 'abeş sevdâyı Var kenār ili gör bir şanem-i zībâyı Diñleme zāhid [ü] nā-dān ħar-ı ħod-rāyı Söz uzatma yūri var eyleme çok gavğayı 'Ayş u nüş eyle bugün añma ħam-ı ferdâyı Saña ışmarlamadılar bu yalān dünyâyı	İde gör bir şanemün müy-ı miyānını kenār Ola ol şart ile kim tuymaya anı ağıyār Gitdi eyyām-ı şitā geldi çü eyyām-ı bahār Nice bir gice bu 'ömrün ħam ile leyl ü nehār 'Ayş u nüş eyle bugün añma ħam-ı ferdâyı Saña ışmarlamadılar bu yalān dünyâyı	Müseddes / 5 Bend		.. _ _ .. _ _ .. _ _ .. _	Kemāl Pāšā-zāde
24b-25a-25b	Ulvī	Sevdün ey dil yine bir taze gül-i ra'nâyı Arturursuñ n'ola bülbül gibi vāveylâyı Mesken it künc-i ħarābatı olup rüsvâyı Def'-i ħam kıлмаğ için al elüñe şahbâyı 'Ayş u nüş eyle bu gün añma ħam-ı ferdâyı Saña ışmarlamadılar bu yalān dünyâyı	'Ulvıyā ħırka giyüp cismünü 'uryān eyle Dest-i şevk ile çeküp çāk-ı girişān eyle Ber-ķarār olma gezüp 'ālemi seyrān eyle Her gice kendünü bir güşede pinħān eyle 'Ayş u nüş eyle bu gün añma ħam-ı ferdâyı Saña ışmarlamadılar bu yalān dünyâyı	Müseddes / 5 Bend		.. _ _ .. _ _ .. _ _ .. _	Müseddes-i 'Ulvī Çelebī Selamu'llāh
25b-26a	Ulvī	Kıl nazar hālūme ey kişver-i ħüsnün māhı Gāh cevı eyler iseñ bārī esirge gāhı Koma tenhāda [vü] fırķatde dil-i güm-rāhı İrmesün çarħa dilerseñ bu ħarībün āhı Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnün māhı Yoħsa yirden göge deg incinürüz va'llāhı	Ġayrilerle nice bir cām-ı meyi nüş idesin Cür'aveş ħāke şalup 'Ulvıyā bī-ħüş idesin Nice bir kavm-i ħasūduñ sözini güş idesin Nice bir eyledüğün 'ahdi ferāmüş idesin Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnün māhı Yoħsa yirden göge deg incinürüz va'llāhı	Müseddes / 6 Bend		.. _ _ .. _ _ .. _ _ .. _	'Ulvī Çelebī
26a-26b-27a	Ulvī	Şanma sencileyin dil-ber-i ra'nā bulınam Bāğ-ı ħüsnün gibi bir özge temāşā bulınam Rāzumı açmağa gönüm gibi şeydā bulınam Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulınam 'Arz-ı hāl itmege hergiz seni tenhā bulınam Seni tenhā bulıcaķ kendümi aşlā bulınam	Hāl-i dil miñnet-i 'aşkuñla diger gün olalı Ĥātırum miñnet-i hicrān ile maħzūn olalı Ĥasret-i la'l-i lebūñle cigerüm ħūn olalı Leylī-i zülfüne 'Ulvī gibi Mecnūn olalı 'Arz-ı hāl itmege hergiz seni tenhā bulınam Seni tenhā bulıcaķ kendümi aşlā bulınam	Müseddes / 5 Bend		.. _ _ .. _ _ .. _ _ .. _	'Ulvī Çelebī Selamu'llāh
27a-27b		Dağıdup zülfün beni aşufte hāl itmek neden Ben perişān rüzgārı pāy-māl itmek neden Nāz ile ħamzeñ süzüp gonca vü lāl itmek neden Şol kara kaşuñ çatup gönüm melāl itmek neden Hey ala gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden	Gönlümi zülfün hevāsı eyledi şeydā benüm Cānumı mest itdi la'lün şevķi bī-hem-tā benüm Ĥālūme kılmaz nazar ol gözleri şeħlā benüm 'Ālemün gönlin yapar ol seng-i dil-ālā benüm Şırça gönüm şandüğınca pāy-māl itmek neden	Tahmīs / 6 Bend		_ . _ _ _ . _ _ _ . _ _ _ . _	Tahmīs başlığıyla verilen şiirde tahmīs eden ve tahmīs edilen şairin mahlası yoktur.

³⁷ Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
27b-28a	Mecdî ³⁸	Bulmadum taş-ı felekde şeş-der-i ğamdan keşād Tîr-i ğamdan tabla-i şinemde zaħm oldı ziyād Āşınālar oldı benden şabr u tākat gibi yād Cān u dil ğamgîn u maħzûn halk ise mesrûr u şād Cümle 'ālem ber-murād oldı daħı ben nā-murād	Dir ki 'ālem-i penāhuñda eyā 'ālî hun-āb Āsitānuñ yaşdanup saña idenler intisāb Lutf-ı ihsānuñ görüp dāyim olurlan kām-yāb Lāyık olsun mı bu kim Mecdî ye olmaz feth-i bāb Cümle 'ālem ber-murād oldı daħı ben nā-murād	Muhammes / 5 Bend		— — — — — — — — — — — —	Mecdî Çelebî Fermāyed
28a-28b	Behiştî	Yaşum deryāsı mevc urdukça baħr-ı bî-gerān inler Fiğānum 'ālemi tutdukça her kūh-ı girān inler Derūnum nāle peydā eyledikçe ins ü cān inler Kaçan kim zār [u] dil-ħaste olup bir nā-tüvāñ inler Añun feryādına rahm eyleyüp kevn ü mekân inler	"Muħabbet 'āşıkı rūbāh olursa döndürür bebre Dem-i ğayretde kalmaz kudreti bir zerrece cebre Raķibe merħamet itmez ider tersāye vü gebre Behiştî ey güneş yüzlü nice incinmesün ebre İkide bir ser-i kūyuña geldükçe hemān inler"	Muhammes / 5 Bend		— — — — — — — — — — — — — — — —	Muħammes-i Behiştî
28b-29a	Nev'î	Ne mümkün oldı ğam-ı fırkatūñle ülfet idem Ne çäre var talebūñden senūñ ferāġat idem Ne kādirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem Ne fırsat oldı saña ħālūmi ħikāyet idem Ne vüs'at oldı ki hicrān ğamın rivāyet idem	Yanuñda eyleyüp aġyār ben gedāyî ğarīb Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hicre bî-taķrīb Ne çäre çünki degülmüş vişālūñ aña naşīb Kapuñda olmaga Nev'īye ³⁹ māñi' oldı raķīb O sek komadı ki bir laħza istirāhat idem	Tahmis / 5 Bend		— — — — — — — — — — — — — — — —	Taħmîs-i Nev'î Çelebî
29a-29b	Behiştî	"Sāzumuz diñler felekde Zühre-i zehrā bizüm Kūşe-i zevk ü şafāmuzdur bu gün dünyā bizüm Sīnemüzde zāhidā neyler ğam-ı ferdā bizüm Bezmümüz peymānesidür Kevşer-i Me'vā bizüm Cür'amuzdan perveriş bulmuş durur Tübā bizüm"	"Bunda taħşil itmege geldük rızā-yi Ĥālîķı Žāyi' itduk vādî-yi nisyānda 'ahd-i sābıkı Şānumuz zıkr itmek oldı bu kelām-ı şādıkı Ey Behiştî 'afv olunmazsaķ siyāset lāyıkı Bir alāy mücrimlerüz zindānumuz dünyā bizüm"	Tahmis / 5 Bend		— — — — — — — — — — — — — — — —	Taħmîs-i Behiştî, Aydemir'in çalışmasında bu şiir muħammes olarak verilmiştir.
29b-30a	Behiştî	"İzārūm hem 'ayārı zer bulunmaz gerçi zerlerde Ne aşşı i'tibārı yok miyān-ı sīm-berlerde 'Aceb mi halka olursa ümüdüm gūş-ı dūrlerde Lebūñ kandi nice şîrîn ise cānā şekerlerde Vişālūñ va'desi kaç eyle tatlıdur haberlerde	"Cihānda şimdi rāh-ı 'adl içinde toġrı yürür yok Şafāsın dürr-i nazmuñ çeşm-i inşāf ile görür yok Ma'ārif gūşvārını kulaġında götürür yok Behiştî i'tikādum bu senūñle pençe urur yok Belāġat kılasın mesken idinen şîr-i nerlerde"	Muhammes / 5 Bend		— — — — — — — — — — — — — — — —	Behiştî Fermāyed
30a	Su'ūdî	Bî-beķā bildi göñül çün bu ħarāb-ābādı Geşt ider 'ālemi Mecnūn gibi vādî vādî Kayd-ı ğamdan çekilüp bulmuş iken āzādı Oldı dil bir büt-i Şîrîn-dehenūñ Ferħādı Aña lālā geçinür Ĥüsrev [ü] Şîrîn dādı	Cām-ı hicrini Su'ūdî ye şunup ol sāķî Cevrle başuma teng eyledi bu nüh tāķî Baña ta'n eyleme nālem tuta ger āfāķî Cevre katlanmak olurdu bedelüm ey Bāķî 'Ahd-ı ħübān gibi yok 'ömrümüzüñ bünyādı	Tahmis / 5 Bend		— — — — — — — — — — — — — — — —	Taħmîs-i Su'ūdî

³⁸ Ayşe Derya Eskimen, **Mecdî Mehmet Efendi'nin Gazelleri (Metin- İnceleme)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008; İbrahim Karataş, **Bahkesirli Abdülaziz Mecdî ve Divanı (İnceleme- Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
30b	Su'üdî	Hayālün aldı dil ü 'aql u cāmı gösgötürü Geçürdi ğuşşān ile dil zamānı gösgötürü Eger ki terk idü ben bu cihānı gösgötürü Yoluña virmez isem bu cihānı gösgötürü Benümle korkud efendî cihānı gösgötürü	Su'üdiyem çeküp ālām-ı 'aşık-ı Kays asā Fünün-ı miñnete oldum çü 'ālem ü dānā Nice me'āni-yi zībāyı eyleyüp inşā Götürmek olur idi kālî hāle ey Yahyā Şıgaydi zarf-ı ħurūfa me'āniyi gösgötürü	Tahmis / 5 Bend		...- ...- ...- ...-	Velehū
30b		Ma'ni-yi ħaş eyü oĝlan gibidür Añdurur kişi[yi] du'āda olur Bere(?) ki ma'nîni besleme kim Ma'anide ol ħarām-zāde olur		Kıt'a		...- ...- ...-	
31a	Ulvî	Te'āla'llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ Nedendür bilsen eyā āb u ħāk u āteş ü bāduñ Ne bağuñ bağbānı beslemişdür serv āzāduñ Ne şaĥn-ı dil-güşāda çıkdı kāmēt kadd-ı şimşāduñ Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ	Müjeñ ğaddāresin bir merdüm-i ğaddāra beñzersin Nice başlar keser ħanlar döker ħān- ħāre beñzersin Göñüller ħapmada māhir teb-i 'ayyāre beñzersin Dil-i 'Ulvîye rahm itmez vefāsız yāre beñzersin Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdir üstāduñ	Müseddes / 5 Bend		...-- ...-- ...-- ...-- ...--	Müseddes-i 'Ulvî
31b	Ulvî	Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı Şundi ammā n'edeyin zehr ile tolu cāmı İrdi cān kulaĝına peyk-i 'adem peygāmı Āh kim geldi meded ğuşşa vü ğam hengāmı Ne 'aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmı Olmadın nısf-ı nehārı irişür aĥşāmı	Cān virüp hier ile 'Ulvî olıcak mürde tenüm Tolıcak şiven-i aĥbāb ile Beytū'l-ħazenüm Yazalar seng-i mezārımda bu ebyātı benüm Baña telkîn idicek okıyalar bu suĥanum Ne 'aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmı] Olmadın nısf-ı nehārı irişür [aĥşāmı]	Müseddes / 5 Bend		...-- ...-- ...-- ...--	Müseddes-i 'Ulvî Çelebî
32a-32b	'Ulvî	Ne dilde zevk-i sürür u ne cānda rāĥat var Ne tālî' oldı müsā'id ne başda devlet var Ne kīsede zer ü sîm ü ne bālde vüs'at var Ne bende cevre taĥammül ne sende şefkat var Ne ħālüm añağa kudret ne sende şefkat var Efendi ħāl-i mükedder ziyāde ħayret var	Sitemle geçdi günüm cümle māh u sālümde Kime şikāyet idem bilmezem melālümde Zamāne yüz çevirüp 'Ulvîyā kemālümde Netice düşdi bu ğüftār ħasb-ı ħālümde Ne ħālüm añağa kudret ne şabra tākāt var Efendi ħāl-i mükedder ziyāde ħayret var	Müseddes / 5 Bend		...-- ...-- ...-- ...--	Demen-i eşĝāra
32b-33a	'Ulvî	Mihnet ü derd ü ğam-ı endüh ile yārān olup Düşmişem rāh-ı belāya bî-ser ü sāmān olup Şu gibi deşt-i fenāda ħāk ile yeksān olup Kāyinātı ser-te-ser geşt eyledüm cüyān olup Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup Kalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup	Rāh-ı 'aşka şıdk ile başdum 'Ulvîyî cün kadem Zād-ı rāhum ğuşşa oldı hem-demüm endüh[u]ĝam Naĥd-i 'ömri ħarc idüp çekdüm bu yolda çok elem Az kaldı kim ola ser-menzilüm rāh-ı 'adem Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup Kalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup	Müseddes / 5 Bend		...-- ...-- ...-- ...--	'Ulvî Fermāyed Şiirin yanında şiirle İlgili notlar alınmıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
33a-33b	Selîkî	Melâlet-i ğam-ı zülf-i nigâr mı diyeyin Cerâhat-ı dil-i zâr [u] figâr mı diyeyin Seċâmet-i ten-i bîmâr-ı zâr mı diyeyin Harâret-i ciger-i tâb-dâr mı diyeyin Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Belâ-yı hicr-i nigâr itdi hâk-sâr beni Ayaklara düşürüp eyledi ğubâr beni Hevâye uyduruben itdi bî-ķarâr beni Selîķî n'eyledi gör kim bu rûzgâr beni Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes / 5 Bend		· _ · _ · · _ _ · _ · _ · · _	Selîķî Fermâyed
33b-34a	Rahîmî ⁴⁰	Hikâyet-i gül-i rû-yı nigâr mı diyeyin Harâret-i dil-i pür-hâr hâr mı diyeyin Ġarâmet-i felek nâ-bekâr mı diyeyin Felâket-i ser-i endüh-ı yâr mı diyeyin Hikâyet-i ğam-ı endüh-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	O şâha dil vireli ğuşşadan harîr oldum Cihânda başuma sultân iken esîr oldum Dirîĝ o tâze cevânuĝ ğamıyla pîr oldum Rahîmî cân u gönûlden bu sözi dir oldum Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes / 5 Bend		· _ · _ · · _ _ · _ · _ · · _	Rahîmî Fermâyed
34a-34b	Sun'î ⁴¹	Fitne-i haĥt-ı yâr mı diyeyin Bend-i zülf-i nigâr mı diyeyin Hışm-ı çeşm-i humâr mı diyeyin Ġamze-i şîvekâr mı diyeyin Şiddet-i hicr-i yâr mı diyeyin Miĥnet-i rûzgâr mı diyeyin	Dil-ber-i bî-vefâyı mı diyeyin Şun'î -yi mübtelâyı mı diyeyin Cevr-i zulm-i cefâyı mı diyeyin Ġam [u] derd ü belâyı mı diyeyin Şiddet-i hicr-i yâr mı diyeyin Miĥnet-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes/ 5 Bend		· · _ _ · _ · _ · · _	Sun'î Ćelebî Fermâyed
34b	Rahîmî ⁴²	Eger 'âşık olan bu berr ü bahre pādşā olsa Hevâ-yı salţanat itmez şeh-i 'aşka gedā olsa 'Aceb mi pend ü ğudan bir gönûl her dem cüdā olsa Olur bîĝâne ĥalka 'aşka her kim âşinā olsa Ĥalâş olmak ne mümkin bir gönûl kim mübtelā olsa Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa		Müseddes / 1bend		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	Rahîmî Fermâyed Şiirin birinci bendi 34b varaĝında verilip geri kalan 4 bend ise 39a varaĝında verilmiştir.

⁴⁰ Ahmet Mermer, **Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı**, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul, 2004, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴¹ Halil İbrahim Yakar, **Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴² Mermer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
35a	Rahmî		Rahmî n'ola tâli'den eylerse şikâyetler Çekdi bu feleklerden çok dürlü felâketler Nâ-dâne müyesserdür çok dürlü sa'âdetler Dâna-dil [ü] kâmiller çekmekde felâketler 'Âkıl ola dîvâne fikr olsa bu hâletler Nâ-dâne neden bilsem âyâ bu ri'âyetler Bir gün beni hâk eyler âhîr bu kâsâvetler Her Ehreminüñ varur ayağına devletler Var ise kıyâmetden oldı bu 'alâmetler Zevk ile sürür ile itdi nice 'işretler Dünyâ gibi 'uqbâda sürsün nice râhatlar Cân ile perî-rûlar eyler nice hîdmetler Cem câmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm girü bâkî 'âlem girü bu 'âlem	14'lü musammat/ 2 Bend		— — · · — — — — — · · — — —	Erdoğan, şiirin divanda terkiib-i bend başlığıyla verildiğini ancak şiirin şekil özelliklerinden ötürü 14'lü musammat olabileceğini söylemiştir.
35b-36a	İlâhî ⁴³	Olsa za'f-ı gam-ı hicrûñle tenüm çün hâşâk Komasâ bende bu âlâm-ı firâkuñ idrâk Eylese tîğ-i cefâ vü sitemüñ sînemi çâk Tîr-i endûh [u] belâ vü elemüñ kılâ helâk Nice yıllar reh-i 'aşkuñda düşüp olsam hâk Kederüñ âhîr-i kâr olsa yirüm zîr-i mağâk Yine cân ile senüñ bende-i fermân her kim Kullaruñ gerçi ki çok ben dañi bir kemter kim	Başum üzre çekeyin cümle gam-ı a'dâyı Giryê vü zâr ile geşt eyleyeyin dünyâyı Alayın başuma 'aşkuñda nice gavğâyı Olayın küy-ı melâmetde yine rüsvâyı Ey İlâhî göre şâyed ki bu ben şeydâyı Nazar-ı merhamet ile bağa ol her câyı Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-h'âh sözün Ehl-i 'irfân olanuñ gûş ide her gâh sözün	Terkib-i bend/ 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · — —	İlâhî Fermâyed
36a-36b	Hüdâyî	Ey ruñı bâğ-ı leñâfetde gül-i hândânum Tutdı bülbül gibi dünyâ yüzünü efgânum Az kalıpdur çıka burc-ı bedenümden cânım Ey lebi derd-i dile hikmet ile Loqmânum Şerbet-i vaşluñ ile eyle benüm dermânum Düşmesün boynuña hicrûñle olursam kanum	Varayın 'aşkuñ ile 'âleme destân olayın Düşeyin tağlara Mecnûn gibi 'uryân olayın Sâyeveş mihrûñ ile hâk ile yeksân olayın Künc-i 'aşkuñla Hüdâyî gibi vîrân olayın Bâğ-ı hüsn içre şalın serv gibi ey hânım Şulasun yollaruñ dîde-i hûn-efşânım	Müseddes / 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · — —	Hüdâyî Fermâyed
36b-37a	Râhî ⁴⁴	Müyesser olmadı vuşlat baña ol gül'izârımla Ser-i küyün gezerdüm her gice feryâd u zârımla Ser-â-ser 'âlemi garğ itdüm eşk-i cüybârımla Cüdâ düşdüm dirîğâ n'eyleyüm gül yüzlü yârımla Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kadd nigârımla Gezem maşherde göğsüm döğerek seng-i mezârımla	Esîründür senüñ Râhî kuluñ devletlû sultânım Leñâfet gülsitâni içre ey nañl-ı hîrâmânım Gül-i gülzâr-ı cennetsin benüm ey verd-i hândânum Dükendi ey tabîb cân u dil kalmadı dermânum Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kadd nigârımla Gezem maşherde göğsüm döğerek seng-i mezârımla	Müseddes / 5 Bend		· — — — · — — — · — — — · — — — —	Râhî Çelebî Fermâyed

⁴³ İsmail Hikmet Ertaylan, **İlâhî Divanı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1960, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁴ Mehmet Ünal ve Mehmet Pektaş, 16 Yüzyıl Şairi Kebeci-zâde Râhî ve Divançesi, **TSA**, s. 3, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
37b-38a	Ulvî	Felekler güm güm öterse yiridür âh u zârumdan Zemîn-i ğark-ı hûn itsem n'ola eşk-i revânumdan 'Alevler zâhir oldı sîne-i süz-ı nihânumdan Ciger kan oldı akdı geldi çeşm-i hûn-feşânumdan Devâsîz derde uğradum uşandum hâste cânımdan 'Aceb mî kalmasa hergiz eşer nâm u nişânumdan Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârumdan Ġarîb illerde kâldum ayru düşdüm nev- cevânumdan	Beni terk eyledi ol Yûsuf-ı gül- pîrehan şimdi Göñül Ya'kûbına oldı cihân Beytû'l-Hazan şimdi Gözümde uçar oldı hâlet-i zevk-i vaţan şimdi Baña zindân olupdur 'Ulvîyâ şahın-ı çemen şimdi Kimüñle şalınur ol serv-i kâmet sîm-ten şimdi 'Aceb kimlerle seyrân eyler ol hulk-ı hûsn şimdi Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârumdan Ġarîb illerde kâldum ayru düşdüm nev- cevânumdan	Müsemmen / 5 Bend		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	Müsemmen-i 'Ulvî Çelebî
38a-38b	Ulvî	Hasret-i ebrûñ ile kaddüm kemân olsun yine Kalb-i düşmen atduğum tîre nişân olsun yine Künc-i firkatde işüm âh u fiğân olsun yine Âteş-i âhumla 'âlem pür-duhân olsun yine Şem'-i hürşîd ol duhân içre nihân olsun yine Haddüñe dil virdüğüm günden 'ayân olsun yine Râz-ı mihruñ cümle hâlka dâstân olsun yine	'Ulvîyâ sultân-ı 'aşka bende-i fermân olup İhtiyâr itdüm nemed-püş olmağı 'uryân olup Gerçi gezdüm güşe güşe 'âlemi mihmân [olup] Kayd-ı miñnetden hâlâs olmadı dil handân olup Ağlasun göz merdümü derdini döksün kan [olup] Çeşm-i pür-hûn bezm-i gamda sāğar-ı mercân olup Eşk-i gül-günüm şarâb-ı erguvân olsun yine	Müsebba' / 5 Bend		_ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _	Müseddes-i 'Ulvî Çelebî Selamu'llâh, başlık yanlış kullanılmıştır. Şiirin nazım şekli müsebba'dır.
38b	Hayâtî	Kalmışam bî-kes [û] denî şabr u qarâr u bî-dil ⁴⁵ Ser-i hevâyile tolu dest tehi yâd degül	Bir yaña kahr-ı felek bir yaña zehr-i hicrân 'Aşka bilmez amân-ı şabr ise ğâyet müşkil	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _	Hayâtî Fermâyed
39a	Rahîmî		Ġam-ı 'aşka neden fehmi itmeyüp ta'n itse her câhil Melâmet taşu yüz yirden gelür sevinür çevirmez dil Olapdur şöyle câm-ı 'aşk ile dil mest ü lâ-ya'kıl Rahîmî çünki te'sîr eylemez terk-i naşîhat kıl Hâlâş olmağ ne mümkün bir göñül kim mübtelâ olsa Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa	Müseddes /4		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	Rahîmî'ye ait olan müseddesin birinci bendi 34b varlığında bulunmaktadır.

⁴⁵ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla* beyti /bendi	Makta* beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
39a-39b	Levhî ⁷⁴⁶	Bir kemân-ebürü güzel tîr urdı bağrum yaşına Raḥm kılmaz çeşmümün her demde kanlu yaşına Çârde sâle meh iken irdi on dört yaşına Ḥayret olur ‘aqlumı bakşam gözine kaşına Şad-hezârân âferîn ol şüretün naḳḳâşına	Bu remil bahırına kim yokdur cihânda hiç kenâr Sözlerüm içinde şan kim oldu dürr-i şâhvâr Bu muḥammes Levhîyâ olduḡ için bir yâdgâr Varını itdi Ḥayâlî yâr ayâḡına nişâr Âferîn şad âferîn ol tab‘ u gevher yaşına	Tahmis / 5 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
39b		Uçdı ise hümâ yuvâsından Yirine konmaḡa koma bümü Dimesünler görenler ol bümü Şol uçan yirine konan şümü		Kıt’a		· · — — · · — — · · —	
40a	Yahyâ	Kılmasun noḳşânuma gül yüzlü yârum söylesün Sevdüğümden gayri var ise günâhum söylesün	Öldüğümden soñra ey Yahyâ zebân-ı ḥâl ile Ḥâlümü ḳabrümde ki cümle giyâhum söylesün	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · —	Ġazel-i Yahyâ
40a	Fevrî ⁷⁴⁷	Bir emîre yine esîr oldum Şâhlar ḥalkına emîr oldum	İkilik gitdi Fevriyâ benden Ġam-ı cânâne ile pîr oldum	Gazel / 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · —	Fevrî
40b	Nesîmî	Ey şabâ bi’llâhi ‘aceb ol nigârum hoş mıdur Şol rîḳḳadüm dil-berüm ‘âlemde varum hoş mıdur	Çün Nesîmî yaḳa ‘aşḳ ôdına pervâneveş Ey yüzi gülşen saña bu âh [u] zârum [hoş mıdur]	Gazel / 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · —	
40b	Zuhûrî ⁷⁴⁸	‘Âşîḳam gün yüzünüñ naḳşına şâhum ezeli Seni naḳḳâş ezeli-î ḳudret eliyle yazalı	Ey Zuhûrî cümle yârâna yûri var ḥaber it Şöyle rindâne disünler diyecek her ġazeli	Gazel / 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · —	
41a-41b		İrişüp bâd-ı ḥazân zerd oldu heb şahrâ bugün Gör ne reng oynadı bağ u râḡa bu dünyâ bugün Şararup şoldı cihânda ḳalmadı ḥazrâ bugün İ’tibâr alur açup ‘ibret gözin dünyâ bugün Mesken-i bülbülde zâḡ olmuştur güyâ bugün Şan kıyâmet ḳopdı ezhâr oldu nâ-peydâ bugün Gör ḳara topraḡa dönmiştür gül-i ḥamrâ bugün Göz yumup nergis cihândan oldu nâ-bînâ bugün Raḥt-ı derdi leşker[i] serd eyledi yağmâ bugün Gitdi bülbülden neşât ḳaldı pür-endüh u zâr	Bir naẓar ḳıl lâleye kim baḡrı ḥün olmuştur Serv şalar başını şan kim cünün olmuştur Nice ser-keşler bu çarḡ içre zebün olmuştur Cevr ü miḥnet derd ü ḡam çarḡa fûnün olmuştur Ġâfil olmaḡ döstlar gerdün-ı dün olmuştur Virdüğün dünyâ alur şan kim oyun olmuştur Göz yaşından yir yüzi heb lâle-gün olmuştur Bir degirmendür felek ‘ömr aña un olmuştur Ber-kenâr ider bu ‘âlem ehl ḳoyun olmuştur ‘Ârif iseñ her gice bir tekyede ḳılma ḳarâr	Muâşser- Ta’sîr / 6 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	

⁴⁶ Özge Özbay, **Bursalı Levhî Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁷ Ali Nihat Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî**, Seri:1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, İstanbul, 1948, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁸ Asiye Kahraman, **İshak-zâde Zuhûrî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2002, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
42a-42b	Vahdetî ⁴⁹	Çäre yok gün yüzünü görmege ey yâr meded Kodı zulmetde beni âh sehergâh meded Bulmadum Ka'be-i vaşla irüşür âh meded Kaldı hayretde mededsiz dil-i gümrâh meded Yâr ise yâr degül gayr ise bed-î âh meded N'edeyin n'eyleyeyin çäre ne eyvâh meded Nice olur hâl meded n'eyleyeyin âh meded Meded Allâh meded hey meded Allâh meded	Döştlar olmaz ise vuşlat-ı dil-dâre meded Zecr ü hicr ile olur Vahdetî bî-çäre meded Beni size gerek ise meded ol yâre meded Eyledi cümle cihândan beni âvâre meded Derdüme kimseden irmez n'edeyin çäre meded Meger Allâhdan irişe bu dil-i zâre meded Umarın senden ola 'âşık-ı bîmâre meded Meded Allâh meded hey meded Allâh meded	Müsemmen / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	Müsemmen-i Vahdetî
43a		Döştüm 'uşşâka hüsnün tâze bir gülzâr imiş Söze geldükçe dehânuñ la'l-i sükker-bâr imiş Gözlerün Hârûtveş pür-fitne-i envâr imiş Pâdişâhumdan vefâ umdum vefâsız yâr imiş	Her seher feryâd ider derd ile miskîn 'andelîb Vaşl-ı gülden beñzer ol bî-çäreye yokdur naşîb Yüz çevirdüm bakmazam bende saña hergiz habîb Pâdişâhumdan vefâ umdum vefâsız yâr imiş	Murabba / 4 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	
43a-43b		Her şâm u seher hasret ile eyleyeyin âh Elden ne gelür ağlayayın gülmeyeyin âh Derdüm kime yanup ya kime söyleyeyin âh Cânâ seni Allâha kodum n'eyleyeyin âh	Kaldum tek u tenhâ yine miñnet bucağında Dâyim yanaram derd ile hasret ocağında Ölmeğe yeg idi görmeden eller kucağında Cânâ seni Allâha kodum n'eyleyeyin âh	Murabba / 3 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	
43b-44a	Nazmî ⁵⁰	Vaşl-ı dil-dâre eger irmez isem âh meded Dünyede kalur isem firkat ile vâh meded Olalum bârî yine âh ile hem-râh meded Cevri çok yârûñ elinden meded Allâh meded	Dile Hâkdan anı ey Nazmî yine şâd olasin Vaşl-ı dil-dâre irüp guşşadan âzâd olasin Ger naşîb olmaz ise hicr ile mu'tâd olasin Cevri çok yârûñ elinden meded Allâh meded	Murabba / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	
44a		Goncalar güller açıldı gönlüm açılmaz benüm 'Âlemün bağ-ı bahârî 'aynuma gelmez benüm Çeşmümün kanlu yaşını rahm idüp silmez benüm Ol perî böyle perîşân olduğum bilmez benüm	Bilmezem dil derdini dil-dâre kim şerh eylesün Yana yana yakılup derdümü kimler söylesün Hey ne müşkil derd olur bir kişi n'itsün n'eylesün Ol perî böyle perîşân olduğum bilmez benüm	Murabba / 3 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	
44a-44b		Severüm ben seni cânüm ne dirsın Yakıldı hicrüne cânüm ne dirsın	Ziyâde severem seni gönülden Seven ölsün mi sultânüm ne dirsın	Gazel / 5 Beyit		.. -- .. -- .. -- .. --	
44b		Gel benüm çok sevdiğüm gül yüzlü dil-dârum benüm Guşşadan kan ağlamakdûr dem-be-dem kârum benüm Siz gidelden taşlara kâr eyledi zârüm benüm Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm	Bendeñe rahm eyle gel devletlü sultânüm benüm Kaşma kañr eyleme dökme yire kanum benüm Çünkü küsdün barışalum yoluña cânüm benüm Gel efendüm gel begüm gel dünyede vârum benüm	Murabba / 3 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	

⁴⁹ Yılmaz Öztürk, 17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2006, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁰ Güler Doğan, Edirneli Nazmî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme), 1. Cilt, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010; Sibel Üst, Edirneli Nazmî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2011; Halime Bektaş, Şeyh Mehmed Nazmî Dîvânı (Edisyon Kritik, İnceleme), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2005, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
44b-45a		‘Âşıka rahm eylegil ey dil-ber-i şâhib-cemâl Takatüm tāk oldı oldum hasretünden bî-mecâl Dâr-ı dünyâdan bekāya eyler isem intikâl Cân bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muhâl	Bülbül-i âşufteye rahm eylegil ey gül'izâr Kimseye bâkî degüldür bu zamân-ı rûzgâr Merhamet kıl ‘âşık-ı bî-çâreye ey şehriyâr Cân bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muhâl	Murabba / 4 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
45a		Â benüm rûh-ı revânüm seven ölsün mi seni Yüzi gül gonce dehânüm seven ölsün mi seni Ey pîr olası cânüm seven ölsün mi seni Â benüm şâh-ı cihânüm seven ölsün mi seni	Sevmişem cân u gönülden seni ben ey güzelüm Olmaya derd ü gamuñ çekmege hergiz bedelüm Âh kim dâmen ü vaşluña senüñ irmez elüm Â benüm cân u cihânüm seven ölsün mi seni	Murabba / 3 Bend		· · — — · · — — · · — — · · —	
45a-45b	Firâkî ⁵¹	Âh kim ‘âlemde bir mesrûr u şādân bulmadum Guşsa vü gamdan halâş olmuş dil u cân bulmadum Mümkün olmadı vişâl-i yâre imkân bulmadum Bir ecel bir ayrılık derdine dermân bulmadum	Ey Firâkî yel gibi yildüm yüpürdüm mâh u sâl Eyledüm sevdâ-yı hâmiyle nice fîkr-i muhâl Şaldum evrâkum şuya soñ demde hem çün dânyâl Bir ecel bir ayrılık derdine dermân bulmadum	Murabba / 5 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
45b-46a	Müdâmî ⁵²	Müdde‘î[yi] kendüni hem-ser u râz itmek neden N’eyledüm ben saña benden ihtirâz itmek neden Arturup cevruñ baña mihrüñi âz itmek neden Â benüm çok sevdüğüm çâk böyle nâz itmek neden	Ey gözi âhü Müdâmî bendeñi geyn eyledüñ Cevrüñi ‘uşşâk içinde aña ta‘yîn eyledüñ Öldürüp bî-çâre[yi] derdiyle miskîn eyledüñ Â benüm çok sevdüğüm çâk böyle nâz itmek neden	Murabba / 5 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
46a	Zeynî	Şehâ bu şüret-i zîyâ saña Hağdan ‘inâyetdür Meger kim süre-i Yûsuf cemâlünden bir âyetdür	Ne diyem Zeynîye şorsa firâkuñ iştîyâkından Dañi dürlü belâ senden ki bî-had bî-nihâyetdür	Gazel / 7 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
46a-46b		Ben gedâ gördüm kapuñda lutf ü ihsân u kadîm Yine ol dervâzeyle gelmişem Allâh kerîm	Merhamet kılmaz iseñ ey dişleri dürr-i ‘Aden Hâ şabâyı hâ bir âvâre gözi yaşlu yetîm	Gazel / 7 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · —	
46b		Mestâne gözün kaçd-ı dil u cân ider ey döst Hey dimez iseñ arada biñ kan ider ey döst	‘İd ayı gibi kaşuñ cim görelî dilde Şevk ile özin yoluña kurbân ider ey döst	Gazel / 7 Beyit		— — · · — — · — — — — —	
46b		Bir vefâ ehli mülâyim dil-rübâ ister gönül (...) uci dokınmaz mâcerâ ister gönül		Müfred		— · — — — · — — — · — —	

⁵¹ Kadir Güler, Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri, *Turkish Studies*, 5(1), 2010, s.1037-1066; Mehmet Altınova, Kütahyalı Firâkî Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Yeni Şiirleri Üzerine Düşünceler, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), Bilecik, 2018, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁵² Nilüfer Kol, *Divan by Kefeli Mustafa Müdâmî*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
46b		Ey gözüm kan ağla kim firkat zamānidur saña Ḥasret ödı bir belā-yı nā-gehānidur saña		Müfred		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	
47a		Āsitānuñdan beni devr eyleyüp dehr-i denī Yakdı yandurdı firāk-ı firkatuñ cān u teni Gerçi öldürdi felek hicründe sultānum beni Ḥaḳḳa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni	Gitdi ol günler ki 'āşık olmuş idi derdnāk Ḥamdī'llāh vaşluñ ihyā itdi olmadan helāk Cevr-i gerdünden ne pervā ta'n-ı düşmenden ne bāk Ḥaḳḳa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni	Murabba / 5 Bend		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	
47a		Göñlümi bend eyleyen zülfünde gördüm mü imiş Çeşmüñi āhū şanurdum bilmedüm cādū imiş Leblerüñ dārū's-şifā 'aşk ehli heb şayrū imiş Döstüm kısmet saña şādī baña kayğu imiş Çäre ne rüz-ı ezelde başa bu yazu imiş		Beş Mısradan Oluşan Musammattır. 2/ Bend		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	Şiirde mahlasın bulunmaması ve eksik bendlerin olmasından ötürü şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.
47b		Ney gibi bağrum delüp çün sine çāk itdün beni Şem'veş öduyla yakduñ süznāk itdün beni Āh [u] vāh ile ki yok yirlere ḥāk itdün beni Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni	Āh kim görmek naşīb olmadı şubḥ-ı vuşlatuñ Yokdurur güyā ki hiç pāyānı şām-ı firkatuñ Var ise bī-çäreñe bir zerre mihr şefkatuñ Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni	Murabba / 3 Bend		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	
47b	Halilī	Yārumı benden cüdā kıldı ḥarām olsun raḳīb Bu belāyile cihānda şād-kām olsun raḳīb	Çün tamām itdün Ḥalilī şoḥbetin dīdār ile Sāl u māh u hefte vü 'ömrüñ tamām olsun raḳīb	Gazel / 8 Beyit		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	
48a	Niyāzī ⁵³	Yoluña cān virene bāğ-ı cihān küllhan imiş 'Adem ābād-ı diyārı gözine gülşen imiş Bende bildüm kafes-i bülbul-i cān bu ten imiş Āh kim bunca belā yine baña benden imiş	Sākiyā mest idicek bāde-i 'aşkuña meni Kamu senden görürem bu ğam [u] derd ü miḥeni Olsa hüşyār Niyāzī budur anuñ suḥanı Āh kim bunca belā yine baña benden imiş	Murabba / 5 Bend		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	
48a-48b	Niyāzī ⁵⁴	Serv-ḳadūñ göreli ğayrıya māyil degülüm Gözlerüm yaşı gibi her yaña sāyıl degülüm Her hevāya ile şanma şanemā yıl degülüm Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kāyıl degülüm	Ḥoḳḳa-i la'l-i lebūñ olalı yenbū'-ı ḥayāt Ol virür cān ile cisme ḥarekāt-ı sekināt Dirseñ ansuz ki Niyāzī bula bir laḥza ḥayāt Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kāyıl degülüm	Murabba / 5 Bend		— ' — — — ' — — — ' — — — ' —	

⁵³ Hatice Kaya, **Niyāzī Çelebi Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniverditesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2019; Tülay Tunç, **Niyāzī Divānçesi (İnceleme- Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018; Mustafa Tatçı, **Malatya'nın Gönül Sultanı Niyāzī-i Mısıri**, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁴ Kaya, a.g.e., s.?, Tunç, a.g.e., s.? ve Tatçı, a.g.e., s.?, çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
48b-49a	Cem ⁵⁵	Olmadı vîrâne dil âbâd elinden dōstuñ Olmadum vaşlıyla bir dem şād elinden dōstuñ Kime feryād ideyin feryād elinden dōstuñ Âh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ	Dil-beruñ vaşlına ey Cem bulmaduñ çün dest-res Olmaduñ 'âlem içinde şād u hürrem bir nefes Ağlamağdan gözlerüm yaşı oldu çün Nîl ü Aras ⁵⁶ Âh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ	Murabba / 7 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
49a-49b	Remzî ⁵⁷	Ey benüm zîbâ gülüm gonce dehānum gül ruḥum Süz deminde bülbül-i şîrîn zebānum gül ruḥum Mülk-i hüsne Hüsrev-i devr-i zamānum gül ruḥum Serverüm serv-i revānum şîvekārum gül ruḥum	Gülşen-i hüsni cemālūñ bir gül-i ḥandānısın Bir perîsin la'li cān-baḥşuñla âdem cānısın Raḥm kıl Remzî kuluñla hüsni ili sulṭānısın Serverüm serv-i revānum şîvekārum gül ruḥum	Murabba / 8 Bend		— · — — — · — — — · — — — · —	
49b	Hatâyî ⁵⁸	Dōstlar bir iş idüpdür âteş-i hicrān baña Ödlara yanar menüm çün şem' olup giryān baña Ağlar ise yana yana ğam degül yārān baña Her zamān bir yār cevriñ çekdürür devrān baña	Ey Hatâyî çarḥ-ı ğaddāruñ dōğünmez miḥneti Fırḳatinūñ derdine degmez şafā vü vuşlatı	Nâ-tamam, Murabba / 4 Bend, 2 Mısra		— · — — — · — — — · — — — · —	Son iki mısra yoktur.
50a	Müdāmî ⁵⁹	Sevdüm seni ey şūḥ-ı cihān hîç haberuñ yok Kodum yoluña cān u cihān hîç haberuñ yok	Yoluña revān itdi revānını Müdāmî Âllandum ey şūḥ-ı cihān hîç haberuñ yok	Gazel / 5 Beyit		— — · · — — · · — — · · — —	
50a	Necâtî	Gel ey zāhid baña Ḥaḳdan temennā kıl du'ā eyle De kim gönlin anuñ bir dil-rübāya mübtelā eyle	Necâtî cān virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ Yürü yabanda bulmuşsın gözüñe tutıya eyle	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
50a-50b	Bākî	“Âşüfte bend-i silsile-i zülfüne nesīm” “Māyil nihāl-i kāmētüne tab'-ı müstaḳīm”	“ Bākî ye virdi müjde-i luṭfuñ ḥayāt-ı nev” ““Ömrüñ mezîd pâdişehüm yāricuñ Ḳadīm ”	Gazel / 5 Beyit		— — · — · — · · — — · — · —	
50b	Bākî	Ârzü eyler kemend-i kākül-i cānāne[yi] Bağlasañ zencîrler tıtmaz dil-i dīvāne[yi]	Zāhidā 'aşḳ içre te'sîr eylemez Bākî ye pend Mest ü lâ-ya'kıl bilürsin diñlemezs efsāne[yi]	Gazel / 6 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — — — · — — — · — —	

⁵⁵ İ. Halil Ersoylu, **Cem Sultan'ın Türkçe Divanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁶ Vezinde aksama vardır.

⁵⁷ Yaşar Aydemir, **Remzî Divanı**, Birleşik Yayınları, Ankara, 2016, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁸ Muhsin Macit, **Hatâyî Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)**, Türkiye Yazma Eseler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2017, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁹ Kol, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
50b	Bākī	“Dergāh-ı Hākka derd ile ‘aşık niyāzda” “Bāṭıl taşavvur itmede şūfī namāzda”	“ Bākī karīn-i firḳatūñ olmaḳ revā mıdır” “Aḳrān içinde böyle iken imtiyāzda”	Gazel / 5 Beyit		— · — — · — · — — — · —	
50b-51a	Bākī	“Ḳapuñdur Ka‘be-i ‘ulyā-yı aşḫāb-ı vefā kıblem” “Ṭapuñdur Mescid-i Aḳṣā-yı erbāb-ı şafā kıblem”	“Yüzüñ görüp n’ola vaşluñ temennā eylese Bākī ” “Görinse Ka‘be dirler müstecāb olur du‘ā kıblem”	Gazel / 7 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
51a	Bākī	“Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n’eylesün” “Dāme düşmez yirlere ḳonmaz hümāyī n’eylesün”	“Ḥalk-ı ‘ālem Bākī yā ‘aşkında yāruñ haste-ḫāl” “Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyī n’eylesün”	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	
51a	Bākī	Dil çeker ol tār-ı müy-ı ‘anberīnūñ minnetin İstemez ḳıl deñlü zülf-i ‘anberīnūñ minnetin	Ārzū-yı ḫāl-i miskīnūñ alurduḳ nāfeden Dil götürmez ḫāşlı āhū-yı Ḳīnūñ minnetin	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	Bākī’ye ait olan gazelin son iki beyiti verilmemiştir.
51b	Hayretī	Ey benüm ḫālüm şoran ben bilmezın cānāne şor Bendenūñ aḫvālını var ḫazret-i sultāne şor	Degme bir meydān ne bilsün lezzet-i ḫūn-ı ḡamı Hayretī ol ni‘metūñ dādını ben ḫayrāne şor	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	
51b	Hayālī	Sen yüzi ḡülsüz cihān ḡülzārı zindāndur baña Ḥalk-ı ‘ālem ḡül gibi her gice ḫandāndur baña	Ey Hayālī çekmezem firdevs-i ferdā ḡuşşasın Kim bugün cennet cihānda vaşl-ı cānāndur baña	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	
51b-52a	Hayālī	‘Āşıkam bir dil-ber-i bī-rahma ‘āşıklar meded Baña ḳan aḡlar açar sīnemde yanıklar meded	Şām-ı hierānın Hayālī rüz-ı vuşlat itmege Şubḫ gibi mihr-i ḡālib ḡöñli şādıklar meded	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	
52a	Zātī	Muḫabbet taḫtını ‘arş-ı mu‘alladan yüce ḳurduḳ Melāmet tācını giydük geçüp şāh ile oturduḳ	Nizāmī ḫamsesi ile peleng-i kūh-ı nazım idi Bu beş beyt ile ey Zātī biz anuñ nicesin urduḳ	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
52a	Zātī	Bir melek yüzlüye dil şem‘ini yandurdum yine Ben beni pervāneveş ödlara yandurdum yine	Oḳıdum la‘l-i leb-i yār üzre bir şīrīn ḡazel Ehl-i zevḳūñ Zātī yā aḡzın şulandurdum yine	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
52b	Bākī	“Şanma iklīm-i dile hākim olan cānumdur” “Sīnede tīr-i ğam-ı ğamze-i cānānumdur”	Zāhirā gerçi gedā-şüretim ammā Bākī Maḥzen-i genc-i ma'āni dil-i vīrānumdur	Gazel / 5 Beyit		.. - - - - .. - - - - .. - - - - .. - - - - .. - - - -	
52b	Bākī	Ne sākīdür lebūn ğam bezmine yaşum şarāb eyler Ne āteşdür muḥabbet ōdı kim bağrum kebāb eyler	Yetişgil ölmeden ey cān ṭabībi dest-gīr ol kim Bedende cān-ı Bākī turmayuben ıztırāb eyler	Gazel / 5 Beyit		. -	
52b	Bākī	Ezelden şāh-ı 'aşkuñ bende-i fermānıyuz cānā Muḥabbet mülkinūñ sulṭān-ı 'ālī-şānıyuz cānā	Cihānı cām-ı nazm şi'r-i Bākī gibi devr eyler Bu bezmūñ şimdi bizde Cāmī-i devrānıyuz cānā	Gazel / 5 Beyit		. -	
53a			İrmedi pāyāne gitdi derd-i yār-ı ḥasrettüm Zerre denlü kalmadı tende huzūr [u] rāḥatum Turduğınca artdı zihni iştıyāk-ı ḥasrettüm Şorar ise baña yārān nideñini ḥāletüm Ṭālī'üm mağbūn bağrum ḥūn-ı baḥtüm ser-nigün Şabra ṭakat kalmadı ğāyet zebūn oldum zebūn	Mecmuada 6 mısrası bulunan nâ-tamam musammattır.		- . - . - - . - . - - . - . - - . - . - - . - . -	Nazım şekli eksik mısra ve bend sayısı bilinmediğinden tespit edilememiştir.
53a-53b	Siyāhī ⁶⁰	Geldi çün dārāt ile kendüyi gösterdi şitā Çağırıp didi benüm şimdi cihānda pādşā Acı sevmez çıblağı ḥor görmesün yār bana Ac u yaluñ bir ğarībem sen 'ināyet kıl baña Hey meded öldüm İlāhi baña bir ṭonluk 'abā	Āşināluk eylemezdim gerçi ben fevr yaz ile Ol Siyāhī kandesindür çağırur āvāz ile N'ola kaçsam göricek görmezlenüp ağmaz ile İmtizāc itmez mizācum kış diyen nā-sāz ile Hey meded öldüm İlāhi baña bir ṭonluk 'abā	Muhammes / 8 Bend	Şitā	- . - . - - . - . - - . - . - - . - . - - . - . -	Şitā-nāme-i Siyāhī
53b-54a	Rahmī	Cihān ğark-āb olupdur dīde-i eşk-i revānumdan Felekler Nīl reng olmuşdurur dūd-ı duḥānumdan Melekler bāl ü per yakmışdurur sūz-ı nihānumdan Düşelden ayru şeydā ol meh-i nā-mihribānumdan Kevākib her gice yummaz gözün āh u fiğānumdan	Derūnuñ Rahmīyā ālāyiş-i ğamdan kılup ḥālī Yūri bir iḥtiyāruñ ol reh-i 'aşkında pā-māli Kalenderveş terāş it levḥ-i dilden ḥatt-ı āmālī Ḥayālī tekye-i 'aşkuñ olup meczūb-ı abdālī Gedālar gibi geçmek isterem nām u nişānumda	Tahmis / 5 Bend		. - - - - - - - - - - . - - - - - . - - - - - . - - - -	Tahmīs-i Rahmī
54a- 54b-55a	Ubeydī ⁶¹	Āh kim 'akīsine döndi çarḥ-ı devrān 'ākıbet Dağıdup cem'iyetüm kıldı perīşān 'ākıbet Kaçdı benden düşmene yüz tutdı cānān 'ākıbet Hasret-i la'l ile ṭoldı gözlerüm kan 'ākıbet Ṭālī'üm naḥs eyledi gerdün-ı gerdān 'ākıbet Nā-ümīdüm kalmışam 'ālemde ḥayrān 'ākıbet	Cānumı mest itdi çün kim la'li ol ğonce-femūñ Pādīşāh olduñ sürüp zevk ü şafāsın 'ālemūñ Minnetine içme şovuk şuyını cām-ı Cemūñ Tañrı ḥakkı çün ' Ubeydī 'ālemūñ var 'ālemūñ Fırşat el virmiş iken yār ile sür zevk-i demūñ Vāy eger bu şolḥbeti bozarsa devrān 'ākıbet	Müseddes / 6 Bend		- . - . - - . - . - - . - . - - . - . - - . - . -	Müseddes-i 'Ubeydī Rāst

⁶⁰ Gülşah Cangöz, **Siyāhī Dede Dīvām (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2010; Bayram Ali Kaya, Lefkoşa Mevlevihānesi'nin Şair Şeyhlerinden Siyāhī Mustafa Dede, **Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi**, 1(1), 2017, s.15-38, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁶¹ Ünlü, a.g.e., s.?, çalışmasında bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
55a-55b	Rahmî	Tâ ezel hâküm ki tahmîr oldı tînet bağladı Cevher-i 'aşka maḥal için liyâkat bağladı 'Unşur-ı pākümde kudret bunca ḥâlet bağladı Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağladı Bir şanem yâdına zünnâr-ı muḥabbet bağladı	Çarḳ-ı hün-âb olsa lâyık Rahmî yâ bu çeşm-i ter Şâhid-i maḳşûda ırgürmez sipîhr-i kînever Pisteri hâk-i 'anâ bâlînidür seng-i meder Yâd-ı la'lûnle Ḥayâlî nûş idüp hün-ı ciger Gör ṭabîb-i hicr aña cânâne şerbet bağladı	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	
55b-56a	Rahmî	Muḥabbet 'arşasında bunca serler hâk-sâr ancak Kimi olmuş gedâ-yı 'aşk kimi şehryâr ancak Görüp ḥatt-ı ğubârın kâkül ile bî-karâr ancak Şabânun ḥâtır-ı kûyında yâruñ pür-ğubâr ancak Benüm gibi o daḥi bir perîşân rûzgâr ancak	Çekerken şâm-ı ḥasret içre Rahmî rûze-i hicrân Naşîb oldı seḥergeḥ aña bezm-i vuşlat-ı cânân Yaḳalar çâk olup çarḥa irişdi na're-i mestân Şeb-i 'îd eyledi gerdün hilâlün câminı gerdân Ḥayâlî daḥi içmez zâhid-i perhîzgâr ancak	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	
56a-56b	Fevrî	Taḥrî her şaḥsa temennâ-yı dil u cânın vire Kâfîre küfrini ehl-i dîne îmânın vire Şeḥ ü şüfiye ḥubân-ı hûr u rıdvânın vire Çâḥ ile câḥ ehl-i 'aşka genc-i irfânın vire İsterin Ḥâk haste-dil 'uşşâka cânânın vire Umarın derdin viren Allâḥ dermânın vire	Derd-i hicrân Fevrî yî şol denlû itdi ḥaste-ḥâl Kim gelüp gördükde aḥvâlin ṭabîb-i ḥoş-ḥîşâl Tutdı nabzın gördi kim kendü 'ilâc itmek muḥâl Ḥâḳḳa tû feyz itdi aḥvâlin o dem ferḥunde kâl İsterin Ḥâk haste-dil 'uşşâka cânânın vire Umarın derdin viren Allâḥ dermânın vire	Müseddes / 5 Bend		--- --- --- ---	
56b-57a	Fazlî	Kanâdum altına 'ankâ gibi biñ küsâr aldum İçinde pençe-i kahr ile kebk-i dil-fiğâr aldum Muḥabbet kâfinun gerçi şikârın bî-şümâr aldum 'Adû-yı zâğ elinden bir terzev-i şîvekâr aldum Daḥi ben şâḥ-bâz-ı 'aşk olaldan bir şikâr aldum	Olup Fazlî gibi ser-kestesî bir mâḥ-ı ruḥsârun Varup dellâl-i bâzâr dil-i kûyına o dil-dârun Hezârân ceḥd ile ikrârını aldum o 'ayârun Nuḳûd-ı şabrumı virdüm metâ'-ı vaşlma yâruñ Görenler Zâtîyâ cânlar virür bir yâdgâr aldum	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	
57a-57b	Hâfîz ⁶²	Ey şabâ büy-ı gül-i reyḥânun almak yol mıdur Yâ nesîm-i zülf-i müşg-eşşânun almak yol mıdur Âl şunup naḳl-i leb-i ḥandânun almak yol mıdur Meclis içre büse-i cânânun almak yol mıdur Öldürüp ben nâ-tüvânî cânun almak yol mıdur	Çekmeyince nice dem 'âşık belâ vü miḥneti Geçmeyince cânına 'aşkuñ cefâ vü şiddeti Hâfîz el virmez aña yaruñ şafâ vü vuşlatı Ey kilâb-ı kûy-ı dil-ber size n'itdi Ḥayretî Çağrışup her biriñüz dâmânun almak yol mıdur	Tahmis / 4 Bend		--- --- --- ---	
57b-58a		Lâf urup bülbül gibi germiyyet-i da'vâyı ko Yan muḥabbet şem'ine pervâneves pervâyı ko Çârsû-yı 'aşka gel mersûdî yok sevdâyı ko Vaḥdet isterseñ ferâğat eyle hüy [u] ḥâyı ko Keşret-i dünyâdan el çek ey gönül gavğayı ko	Sersem iden serv-i bâlâyı bilindükdür señün Pâydur gül mübtelâyı der-kemendüñdür senüñ Hem günâhı bir kimesne müstemendüñdür senüñ Ḥayreti bî-çârede bir derdmendüñdür senüñ Kıl nazar aḥvâline lutf ile istîğnayı ko	Tahmis / 8 Bend		--- --- --- ---	Tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

⁶² Emrullah Yakut, **Ferdî'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi (İnceleme-Metin)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015; Rabia Derya Tuyan, **Ayıntablî Hâfız ve Divanı İnceleme-Metin-Dizin**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
58a-58b	Usulî	Yâ İlâhî vâdî-yi 'işyânda kaldum bî-meded 'Abd-ı 'âşîyem şuçum bî-'add u cürmüm bî-'aded Şimdi şey' li'llâhe geldüm kılma ben dervîşi red Fazlûna bel bağladum yâ vâhid u ferd u ehad Cümleñün ma'bûdî sensin dâyimâ hayy-ı ebed	Ey Uşulî zât-ı Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Dillere zikre mülâyim Hâkdan özge nesne yok Zâhir u bâtında Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Seyyidüñ gönlinde Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Ol fakîrûñ hem dilinde her dem ider yâ ehad	Tahmis / 7 Bend		--- --- --- ---	
58b-59a		Şanma cânâ gül yüzün dil murğını zâr eylemez Câna müjgânun cefâsın bûlbûle hâr eylemez Yaluñuz baña sitem hañt-ı siyehkâr eylemez Dem mi var cevri ü cefâ zûlf-i sitemkâr eylemez Lahza mey vardur beni ol çeşm bîmâr eylemez	Eşk-i çeşmi çeşme-i giryânun oldı 'ayn-ı cû Sen dürr-i nâ-yâb için her suye eyler cüst ü cû Gör ne dir elkañdur yâr ile şâh nîk [u] hû Kâse-i çeşmi Muhibbî nün cevâhîrle tolu Dem mi vardur kim şehâ pâyuña îşâr eylemez	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	Tahmis yapan şairin mahlası yoktur.
59a-59b	Hayretî	Geldi eyyâm-ı şafâ irişdi eyyâm-ı bahâr Gül gibi açıldı güldi her gönül bî-ihtiyâr Her kişi la'lin ayağ aldı eline lâlevâr Mey çıkup başına oldı her gedâlar tâcdâr Ben belâ küncinde kaldum derd ile bîmâr u zâr Âh elünden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr	İt rakîbün bahtını devründe meymûn eyledün Tâli'in zâguñ hümâ gibi hümâyün eyledün İşin ol bed-geverün varduka altun eyledün Hâşılı her kem-'ayârûñ kâdrin efzûn [eyledün] Hayretî bî-çâreyi kahr ile mağbûn eyledün Âh elünden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr	Müseddes / 5 Bend		--- --- --- ---	
59b-60a	Râzî ⁶³	Mâcerâ-yı sayıl olursa gözinde yaş olan Derd-i dil hâlin şorarsa kara bağı yaş olan Dilesin ey râh-ı miñnetde baña yoldâş olan Leşker-i mülk-i gama şimdi ben oldum baş olan Eyledüm 'azm-ı sefer gelsün berî yoldâş olan	Vâkıf olmak isteyüp esrâr-ı hicr-i dil-bere Mâcerâ-yı sayıl olsam Râziyâ çeşm-i tere Kâ'ile bu beyt-i garrâ nakş olur rûy-ı zere Yaş döküp gözden yüzün cârûbveş sürsün yüze Sa'iyâ(?) şahn-ı serâ-yı firâte firâş olan	Tahmis / 6 Bend		--- --- --- ---	
60a-60b	Rahmî	Sâlik-i râh-ı haqîkat ol dilâ şimden girü Çâk idüp zerrîn kabâyı gey 'abâ şimden girü Meskenün olsa n'ola künc-i fenâ şimden girü Âhîr oldı çün 'ömür geçdi hevâ şimden girü N'ideyin el virdüğün dünyâ baña şimden girü	Merd-i dâna-dil nazar kılmaz cihâne Rahmiyâ Bî-bekâdur kârgâh-ı 'âleme irer fenâ İşbu ma'nîden dimişdür sâlik-i râh-ı Hudâ Bir gün âgâh olmadun düş gibi geçdi mâ-mezâ Şâlihâ hâlün n'olur bârî aña şimden girü	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	
60b-61a	Fazlî	Nesîm-i şubh esse şahn-ı 'âlem sebzezâr olsa Çiçekler dürlü rengiyle kamu nakş-ı nigâr olsa Zemîne dâmen-i gülden kızıl altûn nişâr olsa Güzellik nev-bahârında cihân bağı bahâr olsa Baña ol yüzi gülşensüz gerekmez ger hezâr olsa	Tutalum mülket-i 'Oşmânun oldum Fazliyâ şâhı Gerekmez baña bu dünyâ-yı dünun 'izzet u câhı Felekde ôdlara yansun n'edeyin mihr ile mâhı Başum alup giderdüm ben 'adem mülkine deg Âhî Ôte yanında dünyânun eger bir reh-güzâr olsa	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	

⁶³ Atike Koduz Okur, **Râzî (Abdüllatif)(Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tertibi)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya,1994; Mehmet Elaldı, **Bursalı İbrahim Râzî Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum, 2017, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
61a-61b	Rihletî	Şüfiyâ şanma şaķın şan'at-ı 'aşķı 'amelî Bu muhabbet ile müddet ezeli'dür ezeli Evvelin dirseñ eger 'āleme Mecnūn meşeli Nev-bahār oldu gōñul sev yine bir bî-bedeli Eger uşlu iseñ 'ālemde deli ol be delî	Mey içüp Rihletî yā kalbimüzü şāf idelüm Yine ol pür-sühen-ı sözlerin evşāf idelüm Kışsa-i cām-ı Cemi gel berü heb lāf idelüm Koyalum lāf u güzāfı gelün inşāf idelüm Hayreti'nün katı mestāne degül mi ğazeli	Tahmis / 5 Bend		· · · · · · · · · · · · · · ·	
61b-62a	Yetîmî ⁶⁴	Hüsnüñ ziyāsi 'āleme ey dil-rübā yiter La'lün şafāsi cānuma her dem ğarrā yiter Hāl-i rehūñ bu sīnede dāğ-ı cefā yiter Dil kişverine zūlf-i siyāhuñ belā yiter Yakmağa bu vilāyeti bir ejdehā yiter	Kimse Yetîmî sen gibi bî-'izzet olmasun 'Ālem içinde (...) bî-hürmet olmasun Aç ol cihānda minnet ile ni'met olmasun Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun Örti döşeñ Necātiye bir bu riyā yiter	Tahmis/ 5 Bend		— · · · — · · · — · · — · ·	
62a-62b	Hitābî	Ey gözüm ağla ki bir ğonce-i ħandānum yok Yüzüme güle bakar nergis-i mestānem yok Gülüp açılmağa bir şüh-ı sūħandānum yok N'edeyin şāħn-ı çemen seyrini cānānum yok Bir yanumca şalınur serv-i ħırāmānum yok	Büse-i lebleri cān üstine cānlar eyler Kim anı şatup alanlar ne ziyānlar eyler Gel göre eşk-i Hitābî nice kıanlar eyler Enverî gülşen-i küyuñda muġānlar eyler Deme ey ğonce-dehen bülbül-i nālānum yok	Tahmis / 5 Bend		· · — — · · — — · · — — · · —	
62b		Ey ğonce-dehen eyleme nā-dān ile şoħbet Hār eylemesün sen gül-i bî-hār ile şoħbet Bu bende muħāl eylemek ol hān ile şoħbet Dil gerçi diler kıılmaġı cānān ile şoħbet Eyler mi gedā degmede sultān ile şoħbet	Bir dil-ber-i ra'nā durur ol şaçları sünbül Murg-ı dil ider gülşen-i hüsnünde çü ğulġul Kuşatmaz anuñ nālesin ol beñleri fülful Rüşen bu şafālar süre ğün toġmıya bülbül Bir gice kıılın ol meh-i tībān ile şoħbet	5 mısralı bendlerden oluşan musammattır. 4 / Bend		— · · · — · · · — · · · —	Mahlas geçmediğinden nazım şekli tespit edilememiştir.
63a	Nihānî ⁶⁵		Ey Nihānî nice 'uzlet tutmayam 'ālemde kim Yād u bilişden ğün bir toġrı yārum yok benüm	Gazel / 4 Beyit		· — — — — · — — — · — — — · —	Matla beyiti yoktur.
63a	Ahmed	Bu ğün meydān-ı 'aşķ içre şu kim merd-i melāmetdür Ta'alluķdan ħalāş oldu biri anuñ selāmetdür	Gözün yaşın görüp Ahmed senün çün cümle 'ālem dır Ne hoş deryāya ġarķ olmaz meger şāħib kerāmetdür	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	

⁶⁴ Zehra Piroġlu, **Yetîmî (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1996, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁶⁵ Mesut Dursun, **Nihānî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990;
Ayhan Yakşı, **Nihānî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1993, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
63a	Yahyā	Şubh-ı şādık gibi ey gāfil ağırdı şakaluñ Haberuñ yok seni penbeyle boğazlar eceluñ	Sözleruñ mürşid-i kâmil sözidür ey Yahyā Hâşılı hayli fenâ virdi bize bu gazeluñ	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	
63b	Gedāyī	Getür sākī şarāb-ı nābı kim devr-i zamāndur bu Geçürme fırsatı zīrā ki çarh-ı bī-amāndur bu	Unutma itdüğüñ cevri Gedāyi kuluña şāhum Senüñle söyleşem cānā zamān ile zamāndur bu	Gazel / 6 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	Gedāyi Şeydā
63b	Meylī	Murğ-ı dil ey yüzi gül kūyuña varmağ ister Talebidür bāl u perī yoğken uçmağ ister	Cān virür leblerini öpmege yāruñ Meylī Şanmañuz siz anı kim büse-i iblāğ ister	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	
63b	Fazlī ⁶⁶	Āsitānından beni derd aña dūr itdi habīb Kimse yā Rab olmasun bu dār-ı gurbetde garīb	Āh u derd o dirīgā dehr-i dūnuñ Fazlīyā Derd ü gam olmış baña nāz u ne'īminden naşīb	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
64a	Rahmī	Ne kanlar dökdüğün 'arz itse çeşmüm yāre āl añlar Tenüm gamdan hilāle döndi dirsem hayāl añlar	Sūhan bezminde Cāmīdür bilen keyfiyyet-i hālüm Hayālāt-ı kemālüm Rahmīyā ancak Kemāl añlar	Gazel / 7 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
64a	Figānī	Yüzüm zerd ü yaşum āl oldu dirsem yāre āl añlar Miyānuñ fikri mū kıldı tenüm dirsem hayāl añlar	Figānī sūz-ı Hüsrevden yakarsın sūz-ı iş'arı Nezāketde Hasan sensin kemālātuñ Kemāl añlar	Gazel / 7 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
64b	Fuzülī	Ne görür ehl-i cefā bende vefādan gayrı Ne bulur şem'i yağan kimse ziyādan gayrı	Bezm-i 'aşk içre Fuzülī nice āh eylemeyem Ne temettu' bulunur neyde şadādan [gayrı]	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	
64b	Hüsrev	Āk sād ile şehā bir gül-i beyzāsın sen Yā şadef içre nihān lū'lū'-i lālāsın sen	Gerçi hūb eyledi evşāfuña Hüsrev ammā Dağı a'lā dağı zībā dağı ra'nāsın sen	Gazel / 7 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	
64b-65a	Hüdāyī	Cāme-i mā'ī ile gökde Mesīhāsın sen Āsmān içre yāhud mihr-i mücellāsın sen	Māyil olsa saña dil-teşne Hüdāyī 'aceb Bir içüm taze vü ter ābid-i şafāsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	

⁶⁶ Özkat, a.g.e., s.2 ve Erdem, a.g.e., s.2 çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
65a	Vâlî ⁶⁷	Siyeh atlasla şehâ Ka'be-i 'ulyâsın sen Şeb-i deycûrda yâhud meh-i garrâsın sen	Bâğ-ı hüsn içre nice gonce-i zîbâyise yâr Vâlîyâ 'aşk ile bir bülbül-i güyâsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	Vâlî
65a-65b	İlmî ⁶⁸	Câme-i sürh ile bir gonce-i zîbâsın sen Bâğ-ı hüsn içre yâhud lâle-i hamrâsın sen	' İlmî -i zâr n'ola vaşfuñı rengin itse Bâğ-ı cennetde açılmış gül-i hamrâsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	'İlmî Şeydâ
65b	Rahmî	Dehân-ı yâr hayâliyle dem-be-dem 'âşık Vücûdün eyledi yok yirlere 'adem 'âşık	Taḥammül eylemeye Rahmîyâ sipihr-i belâ Çeker şu deñlü belâlarla bâr-ı ğam 'âşık	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	Rahmî Şeydâ
66a	Rahmî	Ne dil-i ḥaste-i mecrûḥuma merhem bulunur Ne zamân ğuşşaları def'ine hem-dem bulunur	Rahmîyâ yâr vişâline karîb oldukça Âh kim her yañadan mâni'-i maḥkem bulunur	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	
66a	Rahmî	Gün ruḥlarıñuñ şevkı dile tâb-ı muḥabbet Kâküllerüñüñ her ḥamı kullâb-ı muḥabbet	Dil zevrakı düşdi çıkamaz çâh-ı zeḳandan Rahmî n'ola dirse aña girdâb-ı muḥabbet	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	
66b	Rahmî	Ṭoludur 'aşkuñ şarâbından felek ḥum-ḥânesi Nûş idüp Mecnûn ile oldum anuñ dîvânesi	Bir şadefdür baḥr -ı 'aşk içre bu 'âlem Rahmîyâ Kimse bilmez kıymetüm anuñ benüm dür-dânesi	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	
66b	Rahmî	Elûnden ne gelür ey dil hayâl-i yâr ile eglen Cüdâ düşdüñ çü yâruñdan fîġân u zâr ile eglen	Nice bir yanasın Rahmî firâk-ı yâr ile her-dem Yûri şimden girü dün gün ğam-ı dil-dâr ile eglen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	
67a	Rahmî	Sîneye gelmeyeli sîm-berüm Geldi yaş yirine ḥûn-ı cigerüm	Kaşr-ı eflâki müşebbek itdi Rahmîyâ nâvek-i âh-i şehêrüm	Gazel / 8 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	
67a	Ulvî	Âh kim tîr-i cefâ cânuma te'sîr itdi Var ise ğamzelerüñ katlûme tedbîr itdi	' Ulvîyâ def'-i ğam itdi diyü endîşeyi қо Re'y ü tedbîr nedür anı ki taḳdîr itdi	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	

⁶⁷ Hanife Koncu, **Vâlî Dîvânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1998, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁶⁸ Serhat Oğuz, **İlmî Dede El-Mevlevî El Bağdadi Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Master Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002; Bekir Çetinkaya, **İlmî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2003 çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
67b	Ulvî	Sāyeveş hāk oldı cismüm kıdd-i cānānum görüp Lāle gibi yandı bağrum verd-i hāndānum görüp	Kākül-i miskīn-i yāre 'Ulvīyā dil virdigüm Hāl-ı 'ālem bildiler hāl-i perīşānum görüp	Gazel / 5 Beyit		— · — — — · — — — · — — — · — —	'Ulvî Şeydā
67b	Ca'fer	Öldi cān ğuşşadan behey kâfir Döndi tābūta ten behey kâfir	Beyt-i ma'mūr iken dil-i Ca'fer Böyle yakmak neden behey kâfir	Gazel / 5 Beyit		· · — — · — · — · · — — · · — —	Ca'ferî
68a	Rahmî	'İzārunda bu zūlf-i 'anber-ālūd Görinür āteş üzre nitekim dūd	Vişāl olsa n'ola Rahmiye hicrān Hālile gülşen oldı nār-ı Nemrūd	Gazel / 5 Beyit		· — — — · — — — · — — — · — — —	
68a	Fevrî ⁶⁹	Beñzetme şem'i haddine yāruñ gözet edeb El-hadd-ı nūr-ı Aḥmed[ü]'ş-şem' bû-leheb	Çeşm-i dehān u ḥaṭṭıdır ey Fevrî ol şehūñ Āşüb-ı Türk şūr-ı 'Acem fitne-i 'Arab	Gazel / 5 Beyit		— — · — · — · · — — · — · — —	
68b	Nizāmî	Yine dil murğı kādīmî vatanın yād eyler İrmege irmez eli nāle [vü] feryād eyler	Daḥi yanumda Nizāmî adını añma dimiş Gör ne luṭf ile bu bî-çāre seni dūr yād eyler	Gazel / 5 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · — —	
68b	Nizāmî	Ey nesīm seheri müşk-feşāndur nefesūñ Vardur ol zūlf-i semen-sāye meger dest-resūñ	Micmer-i tende Nizāmî dil ü cān 'ūdın yak Ger dilerseñ kıla eṭrāfı mu'aṭṭar nefesūñ	Gazel / 8 Beyit		· · — — · · — — · · — — · · — —	
69a	Cem ⁷⁰	Mestāne gözūñ bağrumı pūr-ḥūn ider ey dōst Hem 'aks-i ruḥuñ başumı gül-gūn ider ey dōst	Şīrīn lebūñuñ şevkine Cem cānını virdi Göñlin şaçuñuñ fikrine ma'nūn ider ey dōst	Gazel / 5 Beyit		— — · · — — · · — — · · — — —	
69a	Mihri	Ġamzeñ ġarażı cān ise cānā ne tekellūf Başumda senūñ cān daḥi cānāne tekellūf	Mihri saña biñ cān diler iseñ virür ey dōst Bir buse vire sende aña rindāne tekellūf	Gazel / 5 Beyit		— — · · — — · · — — · · — — —	

⁶⁹ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁷⁰ Ersoylu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
69a-69b	Mihri	Ruḥuñ envār-ı şevkinden ṭolupdur bu cihān āteş Vücūdum mülkini yaḳsa ‘aceb mi bu yanan āteş	Çıkar cān mülkini şerh-i ‘ademden Mihri dil-ḥaste Fedā kıl yār yolına ki ider nā-geh ziyān ateş	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
69b	Naziri	Yüzüñ nūrından ey mehrü pür oldı kalb u cān āteş Deli sensüz olam bir dem beni tutar hemān āteş	Semender gibi düşmişdür yanar nār-ı qarākuñda Naziri iştiyākıyla nite kim her zamān āteş	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
69b-70a	Aḥmed	Bir varaḳ kâğıd ile yār beni yād idicek Bu şevābı bulmaz biñ ḳulın āzād idicek	Aḥmed üñ adı ger ümmetle okunan bu durur Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yād idicek	Gazel / 7 Beyit		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _ _	
70a	Rahmî	Bulmağ içün yārumı gezdüm bütün dünyāyı ben Cānda buldum şoñra ol māh-ı cihān-ārāyı ben	Küy-ı yāruñ ḥāletin zevḳ eyleyelden Rahmiyā Gözüme göstermez oldum cennetü’l-me’vāyı ben	Gazel / 5 Beyit		- · _ _ - · _ _ - · _ _ - · _ _	
70a	Şiyābî (?)	Eflāke çıkdı düd-ı siyāhum benüm begüm Göge boyadı gökleri āhum benüm begüm	Pîr eyledi Şiyābi yi(?) ‘aşḳuñ cevān kamen Yazuḳ cevānsın almağıl āhum benüm begüm	Gazel / 5 Beyit		- - · - · _ · · _ _ · - · _	
70a-70b	Şiyābî (?)	Bu gün bir māh-ı ruḥsāruñ dil u cān mübtelāsıdur Beni ödlara yaḳan ol mehüñ mihr-i belāsıdur	Ġamından n’ola pîr olsam Şiyābî (?) ol sitemkārūñ Helāk iden beni ol bî-vefānuñ heb belāsıdur	Gazel / 5 Beyit		· _ _ _ · _ _ _ · _ _ _ · _ _ _	
70b	Necāti ⁷¹	Nice bir zülfüñ ucına dil-berā cān aşasın Bāri öldür çekmeyin her laḥza cevruñ tāsasın	Ḥançer-i hicrūñle çāk itdün Necāti gönlini Vaḳtidür kim süzen-i mihrūñle cānā ḳaşasın	Gazel / 5 Beyit		- · _ _ - · _ _ - · _ _ - · _ _	
70b	Şāfi	Vaşluñ yolını bağladı çün āb u gil ey dōst Ödlara yanarsa demīdür cān u dil ey dōst	Şāfi şanemā senden ırāḳ zinde ḳalursa ‘Ömrince ola bir suḥan içün ḥacil ey dōst	Gazel / 7 Beyit		- - · · _ _ · · _ _ · · _ _ _	

⁷¹ Ali Nihad Tarlan, **Necāti Beg Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992 ve İsmet Şanlı, “Necāti Bey’in Yayımlanmamış Gazelleri”, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(1), 2017, s. 267-281, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

2.1. Metni Kurarken İzlenen Yöntem

Mecmua, iki bölüm halinde incelenmiştir. İlk dört varakta bulunan metinler ana metinden ayrı değerlendirilmiş ve metinler dipnot bölümünde verilmiştir. İlk bölümdeki şiirler ayrı numaralandırılmıştır.

Her şiire bir numara verilmiştir. Metni kurarken ilk şiir numarası yazılmıştır, ardından eğer şiirde başlık kullanılmışsa şiirin başlığı verilmiştir, sonra şiirin vezni yazılmıştır. Mecmuada beyitlerle yazılan şiirlerin beyit numaraları Latin rakamlarıyla, bendlerle yazılan şiirlerin bend numaraları ise Romen rakamlarıyla gösterilmiştir.

Mecmuada her şiirde başlık kullanılmamıştır. Ana metne sadık kalınarak başlıkla verilen şiirler başlıkla yazılmıştır. Başlık kullanılmayan şiirlerde sadece şiir numarası verilmiştir.

Mecmuadaki bazı şiirlerde metin tamiri yapılmıştır. Metin içinde eksik veya fazla olan hece, kelime ve mısralar, beyit ve bendlerde [] ile gösterilmiştir.

Metni kurarken yazım birliğini sağlamak için İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"⁷² makalesi dikkate alınmıştır. Fakat "ne eyler, ne ola vb." gibi kelimelerde vezin gereği düşürülen ilk ünlüden sonra apostrofla gösterilmemesi gerektiği şeklindeki önerisine bağlı kalınmamıştır.

Metinde tespit edilen şairlerin genel olarak 16. yüzyıldan olması ve mecmuanın imlâ özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda mecmuadaki şiirler Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin dil özelliklerine göre yazılmışlardır.

Mecmuada Arapça kelimelerin ortasında kullanılması gereken ة kullanılmamıştır, hemzenin yerine ı nin kullanıldığı görülmektedir. Bu kelimeler "mâ'il" yerine "mâyil", kâ'nat" yerine "kâynat" şeklinde yazılmıştır.

⁷² İsmail Ünver, Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, *Turkish Studies*, (3) 6, 2008, s.1-46

Yazım birliğini sağlamak için iki şekilde yazımı olan kelimelerden bir tanesi seçilmiştir. “bihişt/ behişt, küster/güster” gibi.

Metinde silik olan ve okunamayan kelimelerin yerine “(...)”, okunuşundan emin olunmayan kelimelerin yanına ise “(?)” konulmuştur.

Metinde geçen ayetler italik olarak verilmiştir. Ayetlerin açıklaması dipnot bölümünde verilmiştir. Bir mısranın tamamı Arapça olarak verilmişse mısra Arap harfleriyle yazılmış ve mısraların açıklamaları dipnot bölümünde gösterilmiştir.

Metindeki noktalı harflerde, noktaların kullanılmamasından kaynaklanan yazım hataları kelimelerin sözlükteki yazımları dikkate alınarak yazılmıştır.

Mecmuada bulunan şiirler, daha önce yapılmış olan tez çalışmaları, yayımlanmış divanlar ve makalelerde bulunan şiirlerle karşılaştırılmıştır. Şiirlerdeki nüsha farklılıkları ve divanlarda bulunmayan şiirler dipnot bölümünde belirtilmiştir. Bunun yanında şiirlerdeki vezin aksaklıkları, metindeki anlam bozukluğu olan kısımlar ve metin içinde ayrıca verilmesi gereken bilgiler dipnot kısmında verilmiştir. Metni eksiksiz olarak verebilmek için metin esas alınmıştır. Nüsha farklılığını belirtmek için izlenen yöntem sırası şu şekildedir:

1. İlk olarak şiir numarası verildi.
2. “/” işareti konuldu.
3. Beyit ve bend numarası verildi. Mısralar a, b, c, d, e, f, g, h, ı, j, k, l, m şeklinde gösterildi.
4. İlk olarak kelimenin mecmuadaki hali verildi, sonra “:” işareti kullanıldı, ardından kelimenin divandaki hali yazıldı.
5. Kelimelerin geçtiği beyit/ bend / mısra sıralamaları divanda farklı ise divandaki numaralandırma kelimenin yanında verildi.
6. Mecmuadaki beyit, mısra ve bendler için M, divanda bulunan D kullanıldı. Mecmuada bulunan divanda bulunmayan mısra beyit benler için – D, divanda olup mecmuada olmayan şiirler için – M gösterildi.

2.2. Transkripsiyon Alfabesi

Transkripsiyon harfleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 18: Transkripsiyon Harfleri

آ / ا	a, e, ā	ص/صد	Ş, ş
ء	’	ض/ضد	Ž, ž, -D, d
ب/بـ	b	ط	T, t
پ/پـ	p	ظ	Z, z
ت/تـ	t	ع/عـ	‘
ث/ثـ	S, s	غ/غـ	Ġ, ġ
ج/جـ	c	ف/فـ	f
چ/چـ	ç	ق/قـ	K, k
ح/حـ	H, h	ك/كـ	k, g, ğ, Ñ, ñ
خ/خـ	H, h	ل/لـ	l
د	d	م/مـ	m
ذ	Z, z	ن/نـ	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه/هـ / و/وـ	h, a, e
ژ	j	ی/یـ / ی/یـ	y, i, ī, ā
س/سـ	s	Vâv-ı ma’dûle	~
ش/شـ	ş		

2.3. Transkripsiyonlu Metin

[2a]⁷³

[3a]⁷⁴

⁷³ 2a varagından 4a varagına kadar olan metinler ana metinden göstermiş oldukları farklılıklar nedeniyle dipnot kısmında verilmiştir.

[2a] 1

“Fā’ilātün/ fā’ilātün/ fā’ilātün/ fā’ilün”

__._./ __._./ __._./ __._.

1. Bir (...) mäh ile hümā-yı lā-mekānuz dārında

Pençe-i şāhīn çeşmi bite (?) firāk ider

2. Bir gün elbette olur terk (...) gelür kân

Jeng-i ‘āşık ol mübārek hāki kim nemnāk ider

3. ‘Āşık oldur bir tecelli-i ğmā-yı kalb ile

İstese dünyā vü mā-fihāyī istimlāk ider

4. Çeşm-i istiğnāyī yumsa dīde-i h’āyidesi

Hāki yākūt bedehşān la’l-i nābī hāk ider

5. Şems(?) kürs kāyinātu zerden aşğar görür

Nūzhetā (?) her kim ki fehmi ma’ni levlāk ider

Şiirde hem mürekkebin yayılması hem de yazının bozuk olmasından dolayı bazı kelimeler okunamamıştır. Metindeki bu eksiklikler veznin aksamasına ve yeşil mürekkeple belirtilen mahlasın okunamamasına neden olmaktadır.

⁷⁴

[3a] 2

“Fā’ilātün/ fā’ilātün/ fā’ilātün/ fā’ilün”

__._./ __._./ __._./ __._.

1. Çeşm (...) lahza lahza pür-füsün olmağdadur

- ‘Aşık-ı bî-dil giriftâr-i cünûn olmağdadur
 2.Ol elif kâmet baña meyl itmez ammâ rastı
 Kâmetüm günden güne hasretle nûn olmağdadur
 3.Âteşin âhum virüpdür zülfüne şad-tâblık(?)
 Anda şad(?) dil bî-çarâr u bî-sükûn olmağdadur
 4.Yâr nâz ile tekellüm eyledükçe reşkden
 Goncanuñ gülşende her dem bağru hûn olmağdadur
 5.Hâlûnûñ sevdâsı oldı aşl-ı sevdâ-yı cünûn
 Ol cünûn içre **Sirâmî** (?) zû-fünûn olmağdadur

3

“Fâ’ilâtün/ fâ’ilâtün/ fâ’ilâtün/ fâ’ilün”

__._/_._._/_._._/_._._

- 1.Na’l-i sim rahşen-i bahtum bâzgün olmağdadur
 Gam baña mülk-i belâya reh-nümün olmağdadur
 2.Gamzesinden zahmnâk olmağla hûn oldı ciger
 Dil cigerden dide dilden ğark-ı hûn olmağdadur
 3.Cân gam-ı zülf-i perîşân ile ol leylî düşün
 Dâhil-i cem’iyyet-i ehl-i cünûn olmağdadur
 4.Meclisinde ta’n-ı ağıyar ile yerden olduğum
 Ba’iş-i germiyet dağ-ı derdin olmağdadur
 5.‘Aşk-ı ğâlib yâr bî-pervâ vü i’ dâmetinün
 Âh kim gitdükçe dil zâr u zebûn olmağdadur
 6.Çekmeden derd ü belâ-yı ‘aşkını mihr dilerün
 O meh-i üftâde bî-sabr u sükûn olmağdadur
 7.Hayf ideler bâlânişin merd-i istiğnâya kim
 Zîr-dest miñnet-i dünyâyı dñn olmağdadur

75

[3b] 4

“Fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilün”

.._/_._._/_._._/_._._

- 1.Dide ‘aşkuñla ki pür-la’l-i sirişk-i terdür
 Ğayriye harc idemem iki gözüm cevherdür
 2.Dil-rübâlar felek-i hüsne kevâkib gibidür
 Benüm ol mäh-veşüm dil-ber-i meh-peykerdür
 3.Şahn-ı gül-zâr-ı leţâferdür anuñ ruhsârı
 Ol iki nergis-i şehlâlar aña ‘abherdür
 4. Mâhi-i baħr-i melâhatdür atılmış taşra
 Taķılan şanmañ o mähun beline hañcerdür
 5.Gele ey Rühî-yi şeydâ ko bu dîvâneligi
 ‘Aķluñ başuña cem’ ile tñran dil-berdür

5

- 1.Bir kökerçin uça geldi ol
 Zamân Muştafânın dizine ķonu

6

“Fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilün”

.._/_._._/_._._/_._._

- 1.Yeter ey kân-ı kerem bendeni maķtûl itdün
 Cür’a-aşâm mey-i va’de kimeyonî itdün

7

Kıt’a

“Fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilâtün/ fe’ilün”

.._/_._._/_._._/_._._

- 1.Ķara taşı kızıl ķan ile rengin itseñ

[4a]⁷⁶

[4b]

1⁷⁷

Bākī Efendī

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__./__./__./__.

1.“Yazdı bahār āyet-i ḥüsnüñ varak varak”

“Gül muşhafından okıdı bülbül sebak sebak”

2.“Aşkuñ yolında bulmadı dil emn ü rāḥatı”

“Tātār-ı ğamzeñ eyledi yağmā konak konak”

3.“Yād-ı lebūñle ‘işret için būstānlara”

“Allāh çekildi bāde-i gül-gün kabak kabak”

4.“Kaddūñ nihāli ruḥlarıñuñ ālı gerek bize”

“Gül deste deste tāze fidānlar kucaḳ kucaḳ”

5.“Mesken tūtalı kūşe-i ebrūda çeşm-i yār”

“Āşūb [u] fitne şaklanur oldı bucaḳ bucaḳ”

6.“Bākī işigi ḥākine düşmiş niyāz ider”

Rengi tağyīr olur amā la‘l-i Bedeḥşān olmaz

2.Eyleseñ tūtiye ta‘līm-i edā-yı kelimāt

Sözi insān olur ammā özi insān olmaz

Metinde mahlas yoktur ancak şiir Fuzûlî’ye ait bir kıt’adır. Divan’da üç beyitten oluşan metin, mecmuuda iki beyit olarak verilmiştir. Birinci beyitin birinci ve ikinci mısralarında vezin aksamaktadır.

Kenan Akyüz vd., **Fuzûlî Türkçe Divan**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1958, s.482

7/ Kıt’a : XIII

1b rengi : tab’a

olur amā : virüb

2b sözi : nutkı

76

[4a] 8

Bir kökerçin ol zemān Muştafānın

Dizine kondı devlet diledi

Kılub eyledi Muştafāya söyledi

Diñle ey ‘āqıl itdigüm leh dedi

İder ey ‘ālemlerūñ fāḥrī Resūl

77

Sabahattin Küçük, **Bākī Dīvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, t.y., s.183, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, (Erişim Tarihi, 09.04.2020)

1 / Bākī Efendī : 242

4a ruḥlarıñuñ : ruḥlarıñ (5a) (Ruḥlarıñuñ kelimesindeki – nuñ eki aruz bozmaktadır. Ek fazladır.)

5a kūşe-i ebrūda : ol ham-ı ebrūda (6a)

5b saklanur : gizlenür (6b)

4D/ -M

“Miskīn fütāde ‘āşık-ı bî-dil babak babak”

[5a]

2⁷⁸

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Yārsız gülşen-i ‘ālem baña zindān ancak
Hāne-i dil elem-i hicr ile vîrān ancak
‘İzzet ü zillet-i ‘ālem heme yeksān ancak
“Hāl-i ‘ālem ezeli böyle perîşān ancak”
“Kimi giryān kimi nālān kimi ḥandān ancak”

II.

Bu cihān içre olup kimisi mest-i dil-dār
Kimisi oldu perîşān-ı ḡam-ı zülf-i nigār
Kimi sevdāyi olup ṭurmayalar leyl ü nehār
“Kimisi bülbül-i nālān-ı gül-i ‘arız-ı yār”
“Kimi pervāne-i şem‘-i ruḡ-ı cānān ancak”

III.

Ey gönül pîrezen dehr kime kılsa vefā
‘Aḡabince döner eyler yine biñ dürlü cefā
Bu fenā-ḡāne[yi] şandı kimisi dār-ı beḡā
“Bu cihān kimine ḡaşr-ı ṭarab [u] ‘ayş [u] şafā”
“Kiminüñ miḡnet ile başına zindān ancak”

IV.

Ḡam u şādîsi cihānuñ bir dil-i maḡzūna
Bir olup egmedi baş ‘arşada her bir dūna
‘Aşḡ ile gerçi bedel oldu gönül Mecnūna
“Pāy-māl olmada āḡir şütür-i gerdūna”

⁷⁸ Urhan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“Pādişāh ile gedāsı heme yeksān ancak”

V.

Ey **Fedāyī** n’ola öldügise bī-nām u nişān
Dehen-i zikri olupdur saña çün vird-i zebān
Vādī-i ‘aşka düşüp hayret ile pīr ü cevān
“Bākıyā hānķah-ı ‘ālem-i hayretde hemān”
“Her gelen kimse bu esrār ile hayrān ancak”

[5b]

3⁷⁹

“Mef’ūlü / mefā’īlün / mef’ūlü / mefā’īlün”

__ ./ . __ / __ ./ . __

I.

Bir vech-i hüsün sevdüm ben ‘āşık-ı dīdārem
Her şeb ğam-ı mihr ile encüm gibi bī-dārem
Tuymaz benüm ahvālüm ğāyetde dil-efġārem
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem
Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftārem

II.

Her dem gözüme karşı yār ile gezer nāşı
Döksün mi müselmānlar andan gözümüñ yaşı
Şerh eyleyemem hergiz bağrumda çıkan yaşı
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem
Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftārem

III.

Bī-çāre ‘**Ubeydī**em aldı beni ol āfet
Oldum yine derdüñe pā-māl-i ğam u miḥnet
Şimden gerü sezmem kim yüz tuta baña şıḥḥat
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem

⁷⁹ Ünlü, a.g.e., s.? ve Arslan, a.g.e., s.? adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftârem

4⁸⁰

“Meʿülü / mefâʿilün / meʿülü / mefâʿilün”

__./.___/__./.___

I.

Ol dem ki fenâ buldı şehr-i dil-i âbâdum
Hîç nesneye meyl itmez bu hâtır-ı nâ-şâdum
Şimdi ğarażum bu kim egilmeye hîç âdem
Bunu dileren Hâkdan yok ğayrı murâdâtum
‘Aşk mektebine vardum yazdı bunu üstâdum
Ey bü’l-heves-i devlet mağlûb [u] mey-i ğaflet
Şimden gerü dünyâyı al saña bağışladum

II.

Tahşîl-i murâd için itdüm nice niyetler
Çok sa’y-i belîğ itdüm çekdüm nice zahmetler

[6a]

5⁸¹

“Feʿilâtün / feʿilâtün / feʿilâtün / feʿilün”

..__/.___.___.___.___.___.

I.

Tābiyâ dehr beni qahr ile pā-māl itdi
Tağ idüp tākatümi kâmetümi dāl itdi
Pister-i derd ü belāya düşürüp tāl itdi
Beni maqşûduma irgürmede ihmāl itdi
Ehl-i dünyâyı zer [ü] sîm ile hoş hāl itdi

⁸⁰ Eksik mısra ve bendleri olan bir musammattır.

⁸¹ Şiirin yalnızca bir bendi verilmiştir. Eksik mısra veya bend sayısı tespit edilemediğinden şiirin nazım şekli belli değildir.

Āteş-i fakr u fenāda beni çün kāl itdi
“Dār-ı dünyā deli gönüm gibi vīrān olsa”
“Ne cihān olsa ne cān olsa ne hicrān olsa”

6⁸²

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Tā ki sen serv-i hevā-baḥṣa hevādār oldum
Mūnis olup ḡam ile ḡuşṣa ile yār oldum
Ṭa‘n-ı aḡyār-ı raḡīb ile dil-efḡār oldum
Ḥāşılı cān u gönülden daḡı bīzār oldum
“Düşeli ‘aşkuña günden güne bīmār oldum”⁸³
“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

II.

Çalmadı zerre kadar cism-i za‘īfümde mecāl
Arttı günden güne cānda ḡam [u] endūh u melāl
Derd-i hicrūñ bükü ben kāmētümi itdi hilāl
Oldı şıḡḡat dil-i bīmāruma ḡod emr-i muḡāl
“Düşeli ‘aşkuña günden güne bīmār oldum”
“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

III.

[6b] Düşeli miḡet ü derdūñ dile ey serverā
Bir dem eksilmedi cānda elem ü derd ü belā
Bulmadum miḡnet ü ḡamdan n’edeyin gitdi riyyā
Āh kim ḡaste dilūñ derdine olmadı devā

⁸² Ercan, a.g.e., s.? ve Yılmaz, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁸³ Kalyon, a.g.e., s.423

Kalyon’nun hazırlamış olduğu çalışmada mecmuadaki mütekerrir beyit, matla beyit olarak verilmiştir ancak verilen beyit Hisālî’ye ait değildir.

“Düşeli eaşuñna günden güne bımAr oldum

AllAh AllAh ne eaceb derde giriftAr oldum Derviş OiâAlı” (Okuyucu, a.g.e., s.423)

“Düşeli ‘aşkuña günden güne bîmār oldum”

“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

IV.

Nice bir derd ü firākuñla çekem renc-i elem

Bu **Hişālî** kuluña rahm kıl ey şāh-ı kerem

Başuma rûz-ı ezel ‘aşkuñı yazdı çü kalem

Çāre yok n’eyleyeyin nicedeyin āh n’edem

“Düşeli ‘aşkuña günden güne bîmār oldum”

“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

7⁸⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Ey gönül Āl-i Nebîdür kıl nazar her dem güle

Berg-i sebz ü bād beñzer Haydar ile dil dile

Döndi nergis māha sünbül oldı burc-ı sünbüle

Dehre şaldı ra‘dveş bād-ı gülistān gulğule

“Hem nevā-yi ‘andelīb ü hem şadā-yı bülbüle”

“Bāğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

II.

Sebz-i kālîsin döşetdi bezm-i gülzāra çemen

Çalığör gülşende sende ey gül-i nāzûk-beden

⁸⁴ Çetin, a.g.e., s.175-176

7/ ? : Müseddes Ez-Güftehâ-yı Merhûm Derzi-zâde Ulvî Çelebî

1b bād : yâre

2b gülşende sende ey gül-i nāzûk-beden : gülşendesin ey yüzi gül gonçe-dehen

2c nihāl-i yâsemen : nihāl-i nārven

2d gonçe-dehen : nāzeñ-beden

2f eyle bülbül anda söyler bülbüle : ile söyler anda bülbül bülbüle

3d sāyedār : sāye-vār

5c qarār : kenār

[7a]

Gül diyü rindâne el şallar nihâl-i yâsemen
‘Ayş u ‘işret vaktini fevt itme ey ğonce-dehen
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş eyle bülbül anda söyler bülbüle”

III.

Hem şarâb-ı erguvân hem câm-ı gül-gün lâlevâr
Hem müşâhib-i yâr-ı sâķî hem nigâr-ı şîvekâr
Hem nesîm-i cân-ı fezâ vü hem şafâ-yı cüybâr
Hem nihâl-i pür-şükûfe hem dıraht-ı sâyedâr
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

IV.

Hı̇âce-i bād-ı şabādan her çemen Bostān oğur
Gül Gülistān ögrenür bülbül Bahāristān oğur
Mantūku’t-Ṭayr’ı dem-ā-dem murğ-ı hoş-elhān oğur
Güne güne kûşe kûşe hūblar Dīvān oğur
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

V.

‘Ulviyâ destinde tutar lāle cām hoş-güvâr
Çeşm-i nergisde görünür dāyım āşār-ı humār
Servi kılmış cūy-ı dil-cū bezm-i gülşende qarār
Muṭrib āsā nağme eyler murğ-ı güyālar hezār
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

[7b]

8⁸⁵

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

⁸⁵ Metnin nazım şekli müseddestir. 5 bendden oluşan müseddesin 5. bendini ilk iki mısrası 7b varlığında bulunup kalan dört mısra ise 22a varlığında bulunmaktadır.

I.

Nice ağlamayayın ol melek ruhsarı küsdürdüm
Nice zâr olmayam ol ğamzesi ‘ayârı küsdürdüm
Nice şād olayın ol serv-i hoş-reftârı küsdürdüm
Nice ħandân olayın ol ruĥ-ı ħandânı küsdürdüm
Dirîġâ dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârı küsdürdüm

II.

‘Aceb mi tîġ-ı ħasretle vücūdum çāk çāk itsem
Dögüp seng-i melāmet birle cismüm zaĥmnāk itsem
N’ola bu derd-i fırkat ile ben āh süznāk itsem
Yiridür ben neyi şimşir-i ħasretle helāk itsem
Dirîġâ dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârı küsdürdüm

III.

Nice gündür görünmez benden ol meh ictināb itdi
İşiginde rakīb-i rû-siyāhe feth-i bâb itdi
Firāk-ı âteş-i hicrân ile baġrum kebāb itdi
N’ola ağlar isem fırkat benüm ħālüm ħarāb itdi
Dirîġâ dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârı küsdürdüm

IV.

N’ola bu eşk-i çeşmüm cüş idüp açarsa her gāhī
Ya ırgürsem semāya dem-be-dem feryād ile āhı
‘Acep midür yāĥud tutsam ‘adem iklîmine rāhī
Cisīm-i nev-cevānum āfet-i cānum ‘ilim şāhı
Dirîġâ dād u [feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm]
Baña ben eyledüm [ol gözleri mekkârı küsdürdüm]

V.

Ṭavāfī baña şubĥ ‘arāz-ı ĥüsn eylerdi ol hānum
Anuñla gün gibi rüşen olurdu beyt-i aĥzānum

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1. Hastedür ğamzeleri zaḥm ile bī-çāre gönül
Leb ü la‘lünden umar derdine bir çāre gele
2. Lebleri kândini zıkr eyledüğüm dilde budur
Kim anı tūṭī-i dil işide güftāre gele
3. Ol ṭabīb-i dile bi’llāh degül ey bād-ı şabā
Ki qadem rence kılp bu dil-i bīmāre gele
4. Ey Hafi kūyına varmağa komaz anları çün
Bir gün ola başum işigine vara gele

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. Çok mı gördün ey felek gün yüzli yārımı baña
Beni her dem agladursın ey felek n’itdüm saña
2. Ey felek senün elünden ol kadar āh eyledüm
İşidin cümle Muḥammed ümmetī kaldı tãña
3. Bir melekden ayru düşdüm kim beşer şüretlödür
Bulmazam bu cihānda beñzedem yāri aña
4. Çarḥ-ı ğaddāruñ elinden şol kadar āh eyleyem
Nicesi āh itmeyem meyl itmedi bir gün baña

⁸⁶ Dinçer, a.g.e., s.108-109

9/ 1b leb ü la’lünden : leb-i la’linden (2b) (Terkip kullanılması daha uygundur.)

2a kândini : kaddini (3a)

3b ki qadem : kim kaddüm (4b)

4a Ey Hafi kūyına varmağa komaz anları çün : Yadları kuyına varmaga komaz itleri ger (5a)

4b başum: kim yaşum (5b)

1D / -M

6D / -M

⁸⁷ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

5. Baña dirler ey **Hafî** sen dünyede şād ol yūri
Ben nice şād olayın dünyā harām oldu baña

11⁸⁸

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

1. Yağmadan āteş-i firķat ‘acebā cānumuzı
Hak müyesser ide mi vuşlat-ı cānānumuzı
2. Şu gibi kana kana içem ki helāl eylemişem⁸⁹
Kaşları yāsına kurbān ideli cānumuzı
3. Gözümüz yaşını merdümlük idüp sil ki rakib
Göreyin gelmeye bu dīde-i giryānumuzı
4. Delinür yüregi nāyuñ özi göynür iñler
Her kaçan kim işidür nāle vü efğānumuzı
5. Dāmen-i vaşla el uzatmak olayidi **Hafî**
Dest-i firķat kosa bir lahza girībānumuzı

[8b]

12⁹⁰

“Mef‘ulū / mefā‘ilū / mefā‘ilū / fe‘ulūn”

_ _ . / . _ _ . / . _ _ . / . _ _

1. Geldi lebe cānum ğam-ı cānān ile heyhāt
Vardı yile ‘ömrüm yine hicrān ile heyhāt
2. Yandı cigerüm lāle-şifat şevķ-i lebūñle
Toldı yüregüm ğonce gibi kan ile heyhāt
3. Bīl baĝlıyalı ‘aşķuñā derd ile delüp dil
N’idem n’edeyin n’eyleyem efğān ile heyhāt
4. Cān virmek ile vaşla irem didüm egerçi

⁸⁸ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁸⁹ Vezinde bir hece fazladır.

⁹⁰ Arslan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

İrince ben ol ‘îde bu kırbân ile heyhât
5. **Resmî** seň[ün] küyuñla itün oldu velîkin⁹¹
Kul kıande muşâhib ola sultân ile heyhât

13⁹²

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / fe‘ûlün⁹³”

. ____ / . ____ / . __

1. “Yüzüñ gördüm didüm “*el-ğamdüli’llāh*”⁹⁴”

Boyuñ gördüm okıdum “*kul huve’llāh*”⁹⁵

2. Müselsel zülfüñi gördüm mu‘anber

Muṭarrâ kaşlaruñ “*naşrun mina’llāh*”⁹⁶

3. Ĥarāmî gözlerüñ yağmâlarından

Niye dönmez dimez *estağfiru’llāh*⁹⁷

4. Benüm gönîlüm saña ĥayrân olupdur

Ne kim Cebbâr ider *el-ğükmüli’llāh*⁹⁸

5. Cemâlüñ görmüşem ayruluğum yok

Yine ayrulmazam bil *ya’lemu’llāh*⁹⁹

⁹¹ Vezinde aksama vardır.

⁹² Hüseyin Ayan, **Nesîmî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s.306-307

13 / 2b muṭarrâ : mukavves

3a Ĥarāmî : karahçi

3b Niye dönmez dimez : yine dönüp demen

4b ider : kılar (6b)

5a ayruluğum : ayrılmağım (8a)

5b Yine : dahi (7b)

6a Nasûh ger kıldısa bir kerre : Nesîmî kıldısa bir katle (10a)

6b Nesîmî : Nasûhî (10b)

4D / - M

5D / - M

9D / - M

⁹³ Divandaki şiirin 8. beyitin ilk mısrası ve 7. beyitin ikinci mısrası mecmuada 5. beyit olarak verilmiştir. 8. beyitin ikinci mısrası ve 7. beyitin birinci mısrası mecmuada yoktur.

⁹⁴ “Allah’a hamdolsun.”

⁹⁵ “De ki O Allah”, Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 1’den iktibastır.

⁹⁶ “Allah’tan bir yardım”, Kur’an, Saff Süresi, Ayet: 13’ten iktibastır.

⁹⁷ “Af ve mağfiret dilerim.”

⁹⁸ “Hüküm ancak Allah’a aittir”, Kur’an, En’am Süresi, Ayet: 57, Kur’an, Yusuf Süresi, Ayet: 40 vb.

⁹⁹ “Allah bilir.”

6. Naşûh ger kıldısa bir kerre tövbe

Nesîmî tövbesi *tûbû'l-ila'llāh*¹⁰⁰

14¹⁰¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. “Cân cemālün şem‘inüñ pervānesidür dōstum”

“Dil müselsel zülfüñüñ dīvānesidür dōstum”

2. “Al emānet gönümi cevruñle vîrān eyleme”

“Kim senüñ haylî hayālün hānesidür dōstum”

3. “Cân u dil derd ü ğamuñla āşinā olalıdan”

“İki ‘ālem anlaruñ bîġānesidür dōstum”

4. “Yoluña cân u cihān virdüğüme budur sebep”

“Baña cevır itdüğüñ şükrānesidür dōstum”

[9a]

5. “Kaşır-ı cennet gibi ma‘mūr olıyardur dāyima”

“Ol gönül kim ‘aşkuñuñ vîrānesidür dōstum”

6. “Kānuma ğamzeñ şuşamışdı lebüñden şordum”

“Kim kaçan ol teşne kâna kânasıdur dōstum”

7. “Kim teraḥḥum eylemezseñ ‘Adnî yüzüñ şevķine”

“‘Ākıbet pervāne gibi yanasıdur dōstum”

15¹⁰²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

¹⁰⁰ “Ona tövbe ederim.”

¹⁰¹ Bilal Yüce, *Adnî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000, s.40

14/ 4b itdüğüñ : êtdüğüñüñ

5a gibi : bigi

6a sordum : soraram

7a kim : ger

şevķine : şem’ine

7b gibi : bigi

¹⁰² Gazelde mahlas yoktur.

1. Çünkü el virmez temâşâyâ cemâlûñ degmeñüz
Gözlerümden gitmesün bârî hayâlûñ degmeñüz
2. N'eyleyem murğ-ı dilümi tutdı dām ü dāne
Yine koyacak degüldür zülf ü hālûñ degmeñüz
3. Yoğ iken yoluñda hergiz 'aql u cānuñ kıymeti
Kadri ola mı katuñda mülk ü mālûñ degmeñüz
4. İşbu ta'zīm ile kim sensin ezelden tā ebed
Degmelere olmaya kısmet cemâlûñ degmeñüz
5. Ben şikāyet itmezem kimesneden kim şükr ile
Zikrini dilden kımazam zü'l-celālûñ degmeñüz

16

“Mef'ülü / mefā'îlü / mefā'îlü / fe'ülün”

__./.__./.__./.__

1. Gel bu gice ey bedr-i kamer bir sen ü bir ben
'Ayş eyleyelüm tâbe şehir bir sen ü bir ben
2. Nişîni ferāmûş idelüm kevn-i fesāduñ
Nûş eyleyelüm şehd ü şeker bir sen ü bir ben
3. Cān hālvat olursa daħi yokdur aña meylüm
Tenhā oluruz anda meger bir sen ü bir ben
4. Seyr idelüm ey serv çemen-i bāğ-ı behiştî
Gülçîn idelüm tāze vü ter bir sen ü bir ben
5. 'Uryān olalum yatmağ için gice düşde
Hoş kucaşalum zîr ü zîr bir sen ü bir ben
6. Şîrāziye dir yār ki farkına rakîbüñ
Muħkem uralum tîğ ü nîz bir sen ü bir ben

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

1. Cān belā başka belādur bu dil-i zār daḥi
Ne belādur baña bu cism-i pür-efkār daḥi
2. Bedenüm bār-ı belā bu ten [ü] ser bir de belā
Ten ile serde belā cübbe vü destār daḥi
3. Dāğ-ı miḥnet ne belā zaḥm-ı elem yā ne belā
Ne belā başuma bu dīde-i ḥünbār daḥi
4. Ta‘n-ı aḡyār belā cevri-ı raḡīb oduña belā
Ne belādur baña yā Rab sitem-i yār daḥi
5. Ğam belā derd belā ‘aşk belā yār belā
Ne belā **Fevriye** bu çarḥ-ı sitemkār daḥi

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Süz-i dilden çünki ‘āşık āh u efḡān eyleye”
Murğ-ı mihri çarḥ tennürında biryān eyleye
2. Bir hevāyī ṭop atarsa āhum ey ḥurşīd-i çarḥ
Bu ṭoküz kāt kubbe-i eflākı vīrān eyleye
3. Tīḡuñuñ ey sāde-rū ṭab‘ı be-ḡāyet tīzdür
Zaḥmumuñ bir gün umaram aḡzını ḡan eyleye

¹⁰³ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.103

17 / 2a ten [ü] : sere

3b belā başuma bu dīde-i : belādur başuma bu dil-i

4a oduña : özge

¹⁰⁴ Mehmet A. Yekta Saraç, **Emrî Dīvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, t.y., s.239
[https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0,\(09.04.2020\)](https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0,(09.04.2020))

18/ 1a çünki ‘āşık āh u : her kaçan ‘āşık ki

2a hurşīd-i çarḥ : hurşīd-i had

4a nesīm : sabā

5a yāre peyk-i bād-ı āhı Emriyā : peyk-i āhı yāra ey Emrî n’ola (6a)

5D/ -M

4. Bāğa ilterse seher pīrāhenūñ bŷın nesīm

Bir uğurdan goncalar çāk-ı girībān eyleye

5. Gönderürsen yāre peyk-i bād-ı āhı **Emriyā**

Hīç dimez misin varup zŷlfin perīṣān eyleye

19¹⁰⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Gördüm ey dil minnet ister virmege dŷnyā murād”

“Aña minnet itmeden kırtuldum oldum nā-murād”

2. “Gerçek er oldur zen-i dehre murādın virmeye”

“İtmeye andan murād almağı hem aṣlā murād”

3. “Tīg-i tecrīd ile kaṭ‘-ı māsivā kıldum yine”

“Kılmadı dil-dārdan ğayrı baña kaṭ‘ā murād”

4. “Çihresi zerd içre pŷr-hŷndur benüm gibi meger”

“Almamışdur bāğ-ı devrāndan gül-i ra‘nā murād”

5. “**Emriyā** devrān murāduñ nice hāṣıl eylesün”

“Çün degŷldŷr ṭab‘uña dŷnyā vŷ mā-fīhā murād”

[10a]

20¹⁰⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “İtdi çün maḳṣŷdı dŷna virmegi dŷnyā murād”

“Maṭlab-ı i‘lā baña dŷnyāda olmaḳ nā-murād”

2. “Minnet itme biriñe ‘ālemden eyle inḳıṭā”

“Kes ŷmīdŷñ ey dil itme kimseden kaṭ‘ā murād”

¹⁰⁵ Saraç, a.g.e., s.49

19 / 2b itmeye : bilmeye

4a içre : içi

5a devrān : dŷnyā

¹⁰⁶ Topçu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

3. “Gāh nālān gāh lāl olmuş benüm gibi meger”
“Olmamışdur bu cihānda bülbul-i şeydā murād”
4. “Arz ider zerrīn-kadeh içre mey-i la‘lin mūdām”
“Beñzer aldı bağ-ı ‘ālemden gül-i ra‘nā murād”
5. “Kāyināt içre **Rızāyī** ber-murād olmağı kı”
“Çün degüldür saña nisbet kevn-i mā-fihā murād”

21¹⁰⁷

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / .._

1. Hasret-i yār ile cān çıkdı gözümler yaşıyla
Kaldı tenhā dil-i bī-çāre kırık başıyla
2. Mihr-i çarh olsa gerekmez baña zerrīn bālīn
Başımız hoşdur o māhuñ ışığı taşıyla
3. Devr-i güldür kımaz elden ayağı ‘ārif olan
‘Aş ider bezm-i gülistānda ayakdāşıyla
4. Mürde iken ide ihyā o Mesīhā-dem eger
Ağzuma sögse benüm la‘l-i güher-pāşıyla
5. Kāmetüm oldu **Hilālī** meh-i nev gibi hilāl
Yār āgyāre işāret ideli kışıyla

22¹⁰⁸

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / .. _ _ / . _ . _ / .. _

¹⁰⁷ Bahri Yağmur, **Hilālī Dīvānı İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998, s.161

21 / 1b dil : ten

3a güldür : gülde

4b güher : şeker

¹⁰⁸ Yağmur, a.g.e., s.184

22/ 2a nihān : cihān

2b bugünde : bugün o

3b hep āh : tebāh

1. Şikestelikde günüm āh u vāh ile geçdi
Yazuk degül mi bu ‘ömre tebāh ile geçdi
2. Yanınca hayli güzeller o şehryār-ı nihān
Bugünde rāh-ı vefāda sipāh ile geçdi
3. Ben āh iderken o serv-i sehī-ḳadd oldı revān
Cihānda ‘ömr-i ‘azīzüm hep āh ile geçdi
4. Nice kūyindi nigāh eylemezdi bendelere
Bugün o şāh-ı zamāne nigāh ile geçdi
5. Sitāresi n’ola olsa **Hilālī** māha ḳarīn
Kimūñ ki bir günü ol yüzi māh ile geçdi

[10b]

23¹⁰⁹

“Mef’ülü / fā’ilātü / mefā’ilü / fā’ilün”

__./__./__./__.

1. “Ey ḳaşı yā ḥadengüñe sīnem nişāne dik”
“Nāzük nihāl-i servidür ol bāğ-ı cāne dik”
2. Nīzūñle sīnemi yiter itdūñ delük delük
Şimden girü ‘aşā-yı dil-i nā-tüväne dik
3. Ey cān ṭabībi tīg-i ḡamuñ sīnem itdi çāk
Gel süzen-i müjeñle yine nāzükāne dik
4. Gül dikme bāğa ‘arız-ı dil-ber biter diyü
Serv [ü] çenār geldi yine bāğbāne dik
5. ‘Uşşāk içinde eyle **Hüdāyī** ser-fırāz
Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik

¹⁰⁹ Mehmet Demiralay, **Hüdāyī-i Kadīm (16.YY) ve Dīvānı İnceleme-Tenkidli Metin**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2007, s.167-168

23/ 1a ḥadengüñe : ḥadengile

2a nīzūñle : tīrūñle

4b yine : bugün

24¹¹⁰

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__./_. _./_. _./_. _

1. Kes hançerüñle başumı şāhum sināne dik
‘Uşşāk içinde burc-ı bedende nişāne dik
2. Ur oklarıñı sīnemi itsün delük delük
Ey kaşı yā nişānuñı meydān-ı cāne dik
3. Qaddüm nihāli gülşene ‘ar‘ar yiter diyü
Ol serv-i nāz geldi görüñ bāgbāne dik
4. Şākī şarābı şūfī-i şākī ‘aşā ile
Birkaç içürdi geldi bu ben nā-tüvāne dik
5. Mikrāz-ı hicrūñ itdi **Şiyāmī**yi sīne çāk
Gel ey tabīb-i cān anı sen nāzükāne dik

25¹¹¹

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.. _ _ / . _ . _ / . . _

1. “Bulmağ isterdi ‘aşk içinde murād”
“Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād”
2. “Defter-i fazl u dāniş evrākın”
“Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād”
3. “Günbed-i çarḫ u şu‘le-i āhum”
“Tīg-i elmās u miğfer-i pōlād”
4. “Şeş-ter-i ğamda zār kıldı gönül”
“Olmadı vuşlatuñ kapusu güşād”

¹¹⁰ Vesile Albayrak Sak, **Sıyāmī Divanı İnceleme-Metin**, Çizgi Kitabevi Yayınları, Ankara, 2019, s.138-139
24 / 1a dik : deg (Gazelin diğer beyitlerinde de redif “dik ” şeklinde okunmuştur.)

5b nazükane : nā-mekāne

¹¹¹ Küçük, a.g.e., s.88-89

25/ 4a ter : der

kıldı : kaldı

5. “Bākī hicrūñ ğamıyla cān virdi”

“Dād ey pādīšāh-ı ‘ālem dād”

[11a]

26¹¹²

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

1. Kimüñle şalınur ol serv-i ser-firāz ‘aceb

Kimüñ kılındadur ol çeşmi şāh-bāz ‘aceb

2. ‘Aceb ne hār ile açıldı bāğa ol ğonca

Kimüñ hevāsına uydı o ser-firāz ‘aceb

3. Beni belā vü ğam u derd ü miḥnet öldürdi

O kankı ḥastesine oldı çāre-sāz ‘aceb

4. O nāzenīn-i cihānum kimüñle hem-dem ki

Kim eyleri ki añun nāzına niyāz ‘aceb

5. Olup raḳībe qarīb eyleyüp vefālar aña

Hüdāyiden niye ki bunca ihtirāz ‘aceb

27¹¹³

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

1. “Bileli sevdüğümü taşā tutar yār beni”

“Aña şādam ki dirīğ itmez elinden geleni”

2. “Ne giyerse yaraşur ol gül-i ra‘nā giysün”

¹¹² Demiralay, a.g.e., s.116

26 / 2b ser-firāz : serv-i nāz

3a ü miḥnet : -i fūrkat (4a)

¹¹³ Mehmed Çavuşoğlu, **Yahyâ Bey Dîvan Tenkidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nr. 2233, İstanbul, 1977, s. 581

27 / 2b gāhī : gāh

5a şems-i duḥāyī : şems-i cihānı (7a)

5b Üveys Kāreni : Üveyse’l-Kārenī (7b)

4D /-M

6D -M

- “Gāh gül-gūnı kabā gāhī libās-ı çemenī”
3. “Söyler ammā deheni cān gibi nā-peydādur”
“Hātif-i ğayb durur var ise yāruñ deheni”
4. “Bedeni rūh-i muşavver leb-i cān-bahşı Mesīh”
“Yañāğı şems-i duḥā şa‘şa‘adur pīreheni”
5. “Cān u dilden sever ol şems-i duḥāyı **Yahyā**”
“Nitekim Aḥmed-i Muḥtār[1] Üveys Kārani”

28¹¹⁴

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

..__ / ._. / ._.

1. “Sende ḥadden ziyāde ra‘nāluk”
Baña yüz tütmasun mı şeydāluk
2. Hüsn ile ‘ālemi ārāladuñ
Nedür āfet bu ‘ālem-ārāluk
3. Qad ü kâmet ziyāde ince miyān
Hāşılı ortaluk temāşāluk
4. Kūşe eyler hilāl-i ebrūlar
‘Arz ider māhe ya‘nī ğarrāluk
5. Ölmez oğuldurur kelām-ı belīg
Sırriyā ancak ola bābāluk

[11b]

29¹¹⁵

“Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__./_. / ._. / ._. / ._.

¹¹⁴ Cansever, a.g.e., s.?, Kazan, a.g.e., s.? ve Keskin vd., a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

¹¹⁵ Çetin, a.g.e., s.530-531

29/ 1a dili : gāmı

1b ‘aşkuñ : ‘aşk isen

2a durur : güherdür

3M /4D

4M / 3D

1. “Ey dil hikāyet-i dili nā-dāne söyleme”
“Mecnūn-ı ‘aşkuñ n’ola yābāne söyleme”
2. “Dirler ki söz güher durur eyle bu bendi gūş”
“Hem-rāz diyü sirruñı yārāne söyleme”
3. “Kıl āşinā kelāmuñı bahr-ı ma‘āniye”
“Fikr ile söyle her sözi bīgāne söyleme”
4. “Çāh-ı nedāmet içre kalursan gönül şakın”
“Yūsuf mişāl vākı‘ añ ihvāne söyleme”
5. “Şi‘ründe añma kışşa-i Ferhād’ı ‘Ulviyā”
“Nazm eyle ser-güzeştüñi efsāne söyleme”

30¹¹⁶

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Günāhum bildüm eylersem n’ola şefkāt recā senden”
“Benüm devletlü sultānum haṭā benden ‘aṭā senden”
2. “Beni zulm ile öldürmek diler hañçer çeker ğamzeñ”
“Şehā dīvān-ı hüsnuñde şikāyet var saña senden”
3. “Nice nev-rūzlar geçdi nice bayrāmlar geldi”
“Müyesser olmadı gitdi bize bir merḥabā senden”
4. “Ḥayāt-ı cāvidānum şihḥatüm ‘ömrüm ‘azīzümsin”
“Ḥudādan isterem kim olmayam bir dem cüdā senden”
5. “Gerek öldür gerekdür gör seni terk eylemez ‘Ulvi”
“Cefāñā rāzıdur lāzum degül aña vefā senden”

¹¹⁶ Çetin, a.g.e., s.478

30 / 2a çeker : çeküp

4a cāvidānum şihḥatüm ‘ömrüm : cāvidānumsın şihḥatüm ‘ömr-i

5a gör: ger

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__./_. _./_. _./_. _

1. Dil tıflı ğāyib oldı maḥalũñde nā-gehān
Dellāldur ki çağırup anı arar fiğān
2. Ğīsũñe girmeden ne çıkar şāneye ‘aceb
İkide bir de göñlümüze toḳınur hemān
3. Rāh-ı belāda karşı gelince ğamuñ baña
Çekdi şerār-ı āh aña bir tığ-i zer-nişān
4. Bülbüle tāze dāğumı başumda seyr idüp
Reşk āteşine yakdı külāhın güyā nihān
5. Pīrāhenüm uçursa şabā (...) eger
Bir tarı denlü gelmeye bu cism-i nā-tüvān

[12a]

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _./.. _./.. _./.. _

1. “Çıkar eflāke derūnum şererī döne döne”
“Dökilür ḥāke yaşum kaṭreleri döne döne”
2. “‘Āşık-ı ḥaste-dilũñ niteki fānūs-ı ḥayāl”
“Nār-ı ‘aşkuñla yanupdur cigeri döne döne”
3. “Pister-i ğamda gözüm giceler uyḥu görmez”
“İderen şubḥa degin nāleleri döne döne”
4. “Zevrak-āsā ğam-ı ‘aşkuñla yaşum gird-ābı”
“Ġark idüpdür sanemā çeşm-i teri döne döne”

¹¹⁷ Mahlas yazıya denk geldiğinden okunamamıştır.

¹¹⁸ Küçük, a.g.e., s.278

32 / 5a ṭullābı : dülābı

5b sīm-teni : sīm-beri

7a tolaşdın : tolaşaldan (Mecmuadaki “tolaşdın” kelimesi vezni bozmaktadır.)

5. “İdgāhuñ göreyin inlesün ol tullābı”
“İle seyr itdürür ol sīm-teni döne döne”
6. “Dīde-i encüme kühl olmağ için eflāke”
“Gird-bād ile çıkar hāk-i deri döne döne”
7. “Tolaş[al]dan ruḥı şem‘ine dil-i ser-geşte”
“Yakdı pervāne-şifat bāl ü perī döne döne”
8. “Kaṭre-i eşkine öykündi diyü **Bākīnūñ**”
“Çarḥ-ı hakkāk yonupdur güheri döne döne”

33¹¹⁹

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Dilā nūş it ciger kanın mey-i gül-gün ise gitdi”
“Yüri zehr-i belāya kani‘ ol afyön ise gitdi”
2. “Leb-i la‘lini emmek mey gibi kânün idi ammā”
“Anı def‘ eylediler şer‘ ile kânün ise gitdi”
3. “Ġubār-ı ḥaṭṭ-ı rüyıyla meger ḥayrān ola göñlüm”
“Dirīğ elden leb-i dil-ber gibi ma‘cün ise gitdi”
4. “Leylīveş gamından n’ola olsam pâdişāh-ı ğām”
“Cünün mülkin baña ısmarladı Mecnün ise gitdi”
5. “Dil-i maḥzūn bulurdı kahve vü berş ile **Bākī** zevk”
“Dirīğā aradan zevk-i dil-i maḥzūn ise gitdi”

34¹²⁰

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. . _ _ / . _ . _ / . . _

1. “Sākıyā cām-ı mey ne hoş gül olur”

¹¹⁹ Küçük, a.g.e., s.311

¹²⁰ Küçük, a.g.e., s.145

34 / 4a cūy : mūy

[12b]

- “Eline kim alursa bülbul olur”
2. “Dir gören taze dāğı başumda”
- “Ne güzel kırmızı karanfül olur”
3. “Ġam-ı zülfüñle dūd-ı āh-ı kebūd”
- “Lācüverdī laṭīf sünbül olur”
4. “Rište-i cūy-ı dil-bere tolaşan”
- “Beste-i bend-i zülf ü kākül olur”
5. “**Bākī**ye āb-ı vaşluñ irmez ise”
- “Āteş-i hicr ile yanar kül olur”

35¹²¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

1. “Gül gibi olmak dilerseñ şād u hurrem ey gönül”
- “Lāleveş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül”
2. “Devr elinden kâse kâse yutduğum kanlardur ol”
- “Katre katre tamlayan gözden dem-ā-dem ey gönül”
3. “Devlet-i dünyā için hergiz ne gamgīn ol ne şād”
- “Ber-karār olmaz bilürsin hāl-i ‘ālem ey gönül”
4. “Gülşen-i kūyında me’vā bulsa ol hūrīveşün”
- “İhtiyār eyler mi bāğ-ı huldī ādem ey gönül”
5. “Devr ider **Bākī**-şifat hūrşīd o māhuñ menzilin”
- “Aşk ser-gerdānıdır Allāhu a‘lem ey gönül”

36¹²²

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün”

. — / . — / . —

¹²¹ Küçük, a.g.e., s.207-208

¹²² Küçük, a.g.e., s.274

36/ 1b gelse : geldi

1. “Geçüp güller serîr-i ‘izz u nâza”
“Seherden gelse bülbüller niyâza”
2. “Maķâmın âsitân-ı yâr idenler”
“Koyup gitmez Şifâhân u Hicâza”
3. “Tururlar kıble-i kûyına karşı”
“Çemende servler şaf şaf namâza”
4. “Haķîkat sırrına vâķıf degülsün”
“Alâķañ var ise ‘aşķ-ı mecâza”
5. “Yaķarlar **Baķî**yi nâlân iderler”
“Güzeller mâyil olur sûz ü sâza”

[13a]

37¹²³

“Mef‘ûlû / fâ‘ilâtü / mefâ‘îlû / fâ‘ilün”

— . / — . — . / . — . / — . —

1. “Ten pâ-y-mâl ü başda ğam-ı ‘aşķ-ı yâr ise”
“Kaldum ayakda elde degül ihtiyâr ise”
2. “Maķbûb u mey muşâķibinden kaçardı dil”
“Geldi yitişdi bir yañadan nev-bahâr ise”
3. “Hâtır kenâre mâyil iken baķr-ı ‘aşķda”
“Gird-âba şaldı fûlk-i dili rûzgâr ise”
4. “Cevr ü cefâlar itmede hõd başdan aşdı çarķ”
“Turmaz ‘itâb u nâz ider ol şîvekâr ise”
5. “**Baķî** ciķhânda resm-i vefâdan nişâne yok”
“Yâr adın añma ‘aķluñ eger saña yâr ise”

¹²³ Küçük, a.g.e., s.269

37/ 1a başda : serde

1b Kaldum ayakda : Ayakda kaldum

2a muşâķibinden : mülâzemetinden

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Şöyle olmuş cām-ı ‘aşk-ı yārdan mest ü hārāb”
“Kendüsin dīvārdan dīvāra urmuş āfītāb”
2. “Nāfe kıldı zūlf-i miskīnūñ görüp serber-zemīn”
“Ayağūñ toprağına miskīnlük itdi müşg-i nāb”
3. “Dokınupdur bāde-i gül-gūna çeşm-i āfītāb”
“Sāgar üzre şanmañuz peydā olur yir yir hārāb”
4. “Şahne-i devrān n’ola çekse çevürse dem-be-dem”
“İki kanludur añılmış bāde-i nāb u kebāb”
5. “Derd-i ‘aşkuñ ‘āşık-ı miskīni āhır öldürür”
“Mestlik pāyāne yitüp irişür elbetde h’āb”
6. “Bākiye senden ferāğat virdi ey gerdün-ı dūn”
“Bende-i devlet me’āb-ı pādīşāh-ı kām-yāb”

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

1. “Bir iki gün çekelüm cevır ü cefāsın kadehūñ”
“Sürevüz bir gün ola zevk ü şafāsın kadehūñ”
2. “Lāleveş bāğ-ı şafāda iken açıldığı yok”
“Haylī demdür göremez kimse karasın kadehūñ”

¹²⁴ Küçük, a.g.e., s.81
38 / 2a miskīnūñ : müşgīnūñ
3a dokınupdur : tokınupdur
Āfītāb : rūzgār
5b yitüp : yitse
6b bende : südde

¹²⁵ Küçük, a.g.e., s.194-195
39 / 1b bir gün : bir dem
4a kal’ : kanı

3. “Cām-ı mey böyle şikest olacağı bellü idi”
 “Halk çokdan okumışlardı du‘āsın [kadehüñ]”
4. “Haymeler kurduğı dem ƙal‘-ı hubābuñ ‘ayşa”
 “İ‘tidāl üzre görüp āb u hevāsın kadehüñ”
5. “**Bāk**ıyā dün gice gülşende gül-efşānlar ile”
 “Māh-tāb itmiş idük bizde ziyāsın kadehüñ”

[13b]

40¹²⁶

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. “Lebüñ yādıyla şol deñlü aƙar bu çeşmümün yaşı”
 “Ki la‘l-i ābdār oldı ser-ā-ser ‘ālemün taşı”
2. “Yapardı murğ-ı miñnet āşiyāne başum üstinde”
 “Eger Mecnün diyü etfāl-i ‘ālem urmasa yaşı”
3. “Tırāş it levh-i dilden şüret-i ƙaydı ƙalendervār”
 “Ki saña dimesün kimse gözi üstinde var ƙaşı”
4. Meger ƙora saçun ƙılmış ƙalem gün şafhasın ƙāğıd
 Nigārum şüretin taşvīr iderken şun‘-i naƙƙāşı
5. “Vucūdum **Raħ**miyā şahrā-yı ğamda şehir-i Būrsādur”
 “Revān olup kesilmez eşk-i çeşmümdür Bıñārbaşı”

41¹²⁷

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

¹²⁶ Erdoğan, a.g.e., s.279-280

40 / 1a yādıyla : şevkiyle

2a murğ-ı miñnet āşiyāne : āşyān murğ-ı maħabbet

2b eger : baña

5b eşk-i : san ki

4M / -D

4D/ -M

¹²⁷ Erdoğan, a.g.e., s.?; Eraslan, a.g.e., s.?; Arslan, a.g.e., s.? ve Tıfarlıoğlu vd., a.g.e., s.?, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

1. Zebânından raķībūñ işbu cism-i nâ-tüvân düşmez
Dehânından hemân ol zâga beñzer üstüh~ân düşmez
2. ‘Aceb cellâd-ı hûnîdur felek tîğ-ı havâdişle
İder gün başını biñ kan velî bu yanna kañ düşmez
3. Hamîde kaddümi âhumla ‘aşkuñ kabz u bast eyler
Elinden bir dilâver gibidür tîr ü kemân düşmez
4. Sirişküm pâyına îşâr iderken didi ol hûbî
Bu dañi bir dü-şesdür ey fütâde her zamân [düşmez]
5. İrişdür menzil-i maķşûdına âh itmesün **Rahmî**
Şaķın atduğı ok añun yire ey âsmân [düşmez]

42¹²⁸

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Künc-i ‘uzlet meskenümdür taht-ı sulţân istemem”
“Mülk-i ‘aşkuñ şāhıyam ĩrân [u] Tūrân istemem”
2. “Her visālūñ āhırı ‘âlemde ger hicrân ise”
“Āteş-i fūrkat haķıyçün vaşl-ı cānân istemem”
3. “Rüşen itmişdür derûnum pertev-i envâr-ı ‘aşk”
“Dâyirem devr itmesün hūrşîd-i raķşân istemem”
4. “Gülşen-i miñnetde ben bir bûlbûl-i şūrîdeyem”
“Seyr-i bâğ [u] rāğ idüp geşt-i gülistân istemem”
5. “Nüş idelden sākî-i devrân elinden bir ayâğ”
“Zulmet-i ğamda ölürsem Āb-ı hayvân istemem”
6. “Cümle varum terk idüp kūy-i belâ Mecnûniyam”

¹²⁸ Erdoğan, a.g.e., s.232
42/ 5a bir ayâğ : cām-ı mey
6M / -D
2M / 4D
3M/ 2D
4M / 5D
5M / 3D

“Kesb [ü] kār [u] şan‘at [u] terbiyyet [ü] kār istemem”

7. “Mürveş āhir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḥāk”

“**Rāḥmiyā** ‘ālemde evreng-i Süleymān istemem”

[14a]

43¹²⁹

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Senüñ çün lāle-ruḥsārüm ciger pür-ḥūna döndüm ben
Fırāḳuñla gözüm yaşı aḳar Ceyḥūna döndüm ben
Melāmet kūşesi içre dil-i maḥzūna döndüm ben
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre dil-i Mecnūna döndüm ben

II.

Nigārā muşḥaf-ı ḥüsnüñ kaçan kim okısam ezber
Ki ‘aşḳuñ āteş içinde vücūdumdur aña micmer
Eger seyr-i cemāl itsem dil u cānum yanar par par
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre hemān Mecnūna döndüm ben

III.

Vişālūñ çün niyāz itmek benüm vird-i zebānumdur
Göñül murğına zülfüñ dām her dem āşiyānumdur
Çaçurman sīnemi ğamzeñ okından pes-nişānumdur
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre hemān Mecnūna döndüm ben

IV.

Olaldan ‘aşḳ ile ḥayrān işimdür āh u vāy ile
Mürüvvet kārınisin ma‘ḳül mıdur itdüñ beni böyle
Meded ‘aşḳuñ beyābānında ḳoma kākül-i Leylā
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre dil-i Mecnūna döndüm

¹²⁹ Bektaş, a.g.e., s.? ve Azarkan, a.g.e., s.? adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

Kerem kıl sâye şal hâke benüm serv-i çenâr mısın
Canân gülsitân içre açılmış gül‘izâr mısın
Göñül mülkine ‘adl eyle efendüm gül‘izâr mısın
Meded şahrâ-yı ‘aşk içre hemân Mecnûna döndüm ben

VI.

Nigârâ **Pertevî** bendeñ seni medh eylese her dem
Vücûdına döşerler zer u (...) tākati muhkem
Olubdur iştiyāk hadden ziyāde olımaz isem
Meded şahrâ-yı ‘aşk içre dil-i Mecnûna döndüm ben

44¹³⁰

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Sevdüğüm kâr itdi cevruñ ben faķırüñ cânına
Bu cihândur kimsenüñ itdügi qalmaz yanına
Çarşu tutdum başumı yāruñ işigi taşına
Āsmāndan devlet itdi ben ġarībüñ başına

45¹³¹

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ ”

1. Eger dil-ber gelürse bu maķāma
Ve reh şeftālüler şāhib-maķāma

¹³⁰ Mahlas yoktur.

¹³¹ Mahlas yoktur.

[14b]

46¹³²

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

I.

Yoluñda şehā var ise ‘afv eyle günāhum
Bilmezlik ile eylemişem ey yüzi māhum
Bir sürçen atıñ ayağını kesme ey şāhum¹³³
Bağışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

II.

Hicründe olupdur yüregüm derd ile yāre
Yüzüñ çevirüp yakma beni hasret-i nāre
Raḥm eyle bu ben kuluña bi’llāh nigāre
Bağışla suçum var ise bi’llāh¹³⁴ günāhum

III.

Öldürme beni ḡamze güle kıyma bu cāne
Bi’llāh begüm girme şakın göz göre kane
Elini alup ben ḡarībūñ atma yabāne
Bāğışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

IV.

Cān murḡına kaşd eyleyü ben kıurma kemānı
İtme heves öldürmege ey şāh-ı cihānı
Dād eyle begüm bendelere Nūştirevānı
Bāğışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

47¹³⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

¹³² Mahlas yoktur.

¹³³ Şiirde geçen “ey” kelimesi vezni bozmaktadır.

¹³⁴ Diğer mütekerrir mısralardan farklı yazılmıştır.

¹³⁵ Mahlas yoktur.

I.

Cām-ı la‘lūñ şun baña dīvāne göñlüm iñlesün
Taht-ı dilde cān u dil ‘aşkuñ emīrin beklesün
Ey yüzi gül murğ-ı dil kūyuñda her dem iñlesün
“Hak Te‘ālā pādīşāhum bir günūñ biñ eylesün”

II.

Murğ-ı dil kim bāl açar her şubḥ kūyuñdan yaña
Nālişinden hīç teraḥḥum eylemezsın sen aña
Ger bugün bir buse ihsān eyler iseñ sen baña
“Hak Te‘ālā pādīşāhum bir günūñ biñ eylesün”

III.

Sen bugün ‘ālemde bir maḥbūb-ı devrān olasın
Cān u dil mülkinde bir ‘adl işi sultān olasın
Ger benümle bir gice ‘uryān u biryān olasın
“Hak Te‘ālā pādīşāhum bir günūñ biñ [eylesün]”

IV.

Yollaruñda pāy-māl olmışdurur āvāreler
Ser-nigün olmışdurur ‘aşkuñla bağır yāreler
[15a] Çağırup kūyında dirler ‘āşık-ı bī-çāreler
“Hak Te‘ālā pādīşāhum bir günūñ biñ eylesün”

V.

Derd-i ‘aşkuñla bugün pāyāne irmişüñ benüm
Dimedüñ kim sen baña bir gün daḥi işüñ benüm
Merḥamet kıl luṭf u ihsān eyle dervīşüñ benüm
“Hak Te‘ālā pādīşāhum bir günūñ biñ eylesün”

48¹³⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

– . – – / – . – – / – . – – / – . –

¹³⁶ Mahlas yoktur.

I.

Hâtırum yıkdıñ sebep ne pâdişâhum bilmedüm
Yüz çevirdüñ n'eyledüm devletlü hânım bilmedüm
Ger haţâ itdüm ise va'llâh şâhum bilmedüm
Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm

II.

Ger günâhum bu ise kim saña ben şâhum didüm
Cân u dilden terk idüp yoluñda bu cânım didüm
Hem efendüm hem begüm hem pâdişâhumsın didüm
Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm

III.

Ṭotalum ben bir kıra toprağım ey serv-i revân
Sâye şalsuñ üstüme gelmez saña benden ziyân
‘Âşık-ı şadıqlığumdur var ise suçım hemân
Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm

IV.

Ben ğarîbüñ şehriñüzde bir zamân idüp qarâr
Eyledüm cânân yolında ‘aşka cânım pây-mâl
Bî-ħuzûr olma efendî ideyin terk-i diyâr
Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm

49¹³⁷

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

I.

Dil-berâ bu ‘izz u nâz ile helâk itdüñ beni
Eşk-i çeşmüm âteşi âhumla hâk itdüñ beni
Ey yüzi gül ‘âlem içre sîne çâk itdüñ beni
Gel hey âfet gel kıyâmet gel helâk itdüñ beni

¹³⁷ Mahlas yoktur.

II.

[15b] Gül yüzünden ayru fırkat içre zār itdūñ beni
Giceler tā şubha deg derdūñle yād itdūñ beni
İhtiyārum gitdi elden bī-ķarār itdūñ beni
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

III.

Fırkat eyyāmını ey meh müstedām itdūñ baña
Ey şanem şimden girü dirlik haram itdūñ baña
Va‘deler virüp nigārā çok kelām itdūñ baña
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

IV.

Sevdüğüm bülbüllerüñ pür-āh u efğān eyledüñ
Hicr ile bağrın delüp ney gibi nālān eyledüñ
Gel yitiş kim gözlerüm yaşını ‘ummān eyledüñ
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk [itdūñ beni]

V.

Ey perī-peyker hayāt-ı cāvidānuñ aşlısın
Her yaña meyl itmede āb-ı revānuñ mişlīsın
Hem güzeller pādīşāhı hem Hūdānuñ fazlısın
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

50¹³⁸

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ ”

I.

Hāzer kıl her dem ey gül alma āhum
İrişmesün göge dūd-ı siyāhum
Seni çok sevdüğüm midür günāhum
Benüm rūhum efendüm pādīşāhum

¹³⁸ Mahlas yoktur.

II.

Benüm rûhum bu âhumdan hâzer kıl
Bu cûy-ı eşk-i çeşmümden güzër kıl
Çulu kim lûtf idüp baña nazar kıl
Benüm rûhum efendüm pâdişâhum

III.

Elemle başuma aldum belâyı
Ki sevdüm sencileyin bî-vefâyı
Esirüñ gül midür ben mübtelâyı
Benüm rûhum efendüm pâdişâhum

[16a]

51¹³⁹

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1. “Şâh-ı dehre n’ola baş egmez isem dünyâda”
“Şimdi dîvâne gönül ‘âlem-i istignâda”
2. “Yapmadı hâne-i ümîdümi benâ-yı zamân”
“Kâşki gelmeye idüm bu harâb-âbâda”
3. “N’eyleyin ma‘rifeti olmayacak himmet-i şâh”
“Yokdur âyîn-i vefâ kâ‘idesi pâşâda”
4. “Ney şeker lerze kılar cism-i za‘îfi ‘uryân”
“Nice kat sır(?) giyer gerçi harîr-i sâda”
5. “Hâtemin Ehremene virdi Süleymân-ı zamân”
“Pâyesin eyledi ednâda iken ‘alâda”
6. “Leb-i şîrînini Pervîze virüp Zâl-i cihân”
“Telh-kâm itdi şunup zehr-i ğamı Ferhâda”
7. “**Rahmiyâ** hâl-i cihân böyle ise ‘uzlet idüp”

¹³⁹ Erdoğan, a.g.e., s.268
51 / 6a cihân : zamân (5a)
4M/ -D

“İnzivā kıl yūri bir gūşe bulup tenhāda”

52¹⁴⁰

“Mefā‘ilūn / fe‘ilātūn / mefā‘ilūn / fe‘ilūn”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

1. “Lebūñ hayāli ile gözde kanı seyr eyle”

“Piyāle içre mey-i erğuvānı seyr eyle”

2. “Murād cāmını şunmadı sāķī-i devrān”

“Beni ne derde götürdi zamānı seyr eyle”

3. “Hilāle gūşe-i ebrūsı ile baş egmez”

“Dilā o pīr olası nev-cevānı seyr eyle”

4. “Çemende haţtuñı ańsam göñüldeñ āh gelür”

“Diyār-ı ğamdan iden kārbanı seyr eyle”

5. “Efendi gitmez iseñ ben kuluñla seyrāne”

“Meded ‘adūyile bārī nihānī seyr eyle”

6. “Me‘āni güllerüni **Rahmiyā** virüp tāze”

“Revān-ı Sa‘di ile Gülsitānı seyr eyle”

[16b]

53¹⁴¹

“Mefā‘ilūn / fe‘ilātūn / mefā‘ilūn / fe‘ilūn”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

1. “Kabā-yı sebz ile ol mū-miyānı seyr eyle”

“Miyān-ı sebzede serv-i revānı seyr eyle”

¹⁴⁰ Erdoğan, a.g.e., s.269-270

52 / 1b içre mey-i erğuvānı : içirelū ergavānı

2a devrān : gerdūn

6a tāze : yāre

3M / 4D

5M / -D

¹⁴¹ Çetin, a.g.e., s.521

53 / 2a çeşm : dāğ

2.“ Efendi s̄neme gel eşm-i h̄n-feřānıma bak”

“Berz-i fezāyı berz-i ḡlsltānı seyr eyle ¹⁴²”

3. “Zemīni ḡl ḡl iden kanlu yaşuma naşar it”

“şu yollara d̄kilen erḡvānı seyr eyle”

4. “řarābı kan ile bir tutar oldu şimdi cihān”

“Dağı ne f̄tneler ide zamānı seyr eyle”

5. “Elūne āyine al ‘**Ulviyā** řalendervār”

“Seyāhat it ȳri şurma cihānı seyr eyle”

54¹⁴³

“Mefā‘īl̄n / mefā‘īl̄n / mefā‘īl̄n / mefā‘īl̄n”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. “Yolında dil-berūñ hāk ol řarīķ-i bī-bedeld̄r bu”

“Zer-i hālīř ider hāk-i siyāhi bir ‘ameld̄r bu”

2. “Baķup eyvān-ı gerd̄na taşayȳr başrına şalma”

“Binā-yı ‘ařķa nisbet yir ȳzinde bir temeld̄r bu”

3. “Elūñ ekd̄ñse ‘ālem lezzetinden z̄vķe ird̄ñ sen”

“Nice m̄r u meges ayāğın almış bir ‘aseld̄r bu”

4. “Yine her dāğımuñ ūstinde bir na‘l eyled̄m peydā”

“Ḡzi kanlu dilāverler ek̄er bař ūzre teld̄r bu”

5. “**Ĥayālī** nařmınuñ her n̄ktesinden neş’e tařřīl it”

“Ĥaķīķat cāmı ire bāde-i bezm-i ezeld̄r bu”

¹⁴² Vezinde aksama vardır.

4a şimdi : řaķķ-ı

4b ide : eyler

3M / 4D

4M / 3D

¹⁴³ Ali Nihat Tarlan, **Ĥayālī Bey Dīvānı**, İstanbul Ūniversitesi Yayınları, Burhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul, 1945, s.340

54 / 3a ird̄ñ sen : sen erd̄ñ

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. Ne hüşn olur bu kim şun‘-ı Hudâ-yı lem-yezeldür bu
Ne şuretdür meger kim naķş-ı üstâd-ı ezeldür bu
2. Raķîbüñ işidür men‘ eylemek dil-dârı ‘aşıkdan
Ki kâfirler tuta gelmiş kadîmî bir ‘ameldür bu
3. Ten-i mecrûhuma çok iş idüpdür nâvek-i ğamzeñ
Velî gice belürmez ay kemân ebrû meşeldür bu
4. Didüm kim büy-ı zülfündür ğaraż bu ‘ömr-i ser-medden
Didi miskîn bu sevdâ-yı keder tûl-i emeldür bu
5. Yine fırķat zamânıdur cemâlûñ göster ey meh-rû
Gidem imân ile şâyed ki hengâm-ı eceldür bu
6. Kemâle irdüĝin görse sözümûñ **Müslimî** Hüsrev
Diyeydi söz ile tarz-ı hüşünde bir ğazeldür bu

[17a]

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

¹⁴⁴ Enes Yıldız, “XVI. Yüzyıl Divan Şairi Müslimî ve Dîvânı’nın Matla Beyitleri”, **Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 11, 2020, s.82

Yıldız’ın makalesinde şairin divanında bulunan şiirlerin matla beyitlerini vermiştir. Yıldız makalesinde, Müslimî Dîvânı’nın bilinen tek nüshasının “Medine Arif Hikmet Kütphanesi Türkçe Yazmalar 94/811” arşiv numarasıyla kayıtlı olduğunu söylemiştir.

55/ 1a bu kim : meger

3a idüptür : geçüpdür

3b gice belürmez ay : gicen belürmez ey

4b keder : gider (5b)

5M/-D

4D/ -M

¹⁴⁵ Erdoğan, a.g.e. s.251

56 / 4b bu : şu

7a ancak : el-ħaķ

6a Leylânuñ : Leylâsın

1. “Lebünde nev-remide haṭ mı yā misk-i Ḥotendür bu”
“Kenār-ı çeşme-i hayvānda bitmiş yā çemendür bu”
2. “Kadeḥ tut lāleveş cāmuñ şikeste itmeden devrān”
“Nice Cem kellesin sāgar iden bir encümendür bu”
3. “Başuñda kākülün mi yā nihāl-i serv-i bālādan”
“Melāḥat gülşenine sāye şalmış yāsemendür bu”
4. “Reh-i mey-ḥāneden geçmem mey-i peymāneden içmem”
“Bu resme mest ü şeydā olduğum bilmem nedendür bu”
5. “Siyeh şanma şeb-āsā şubḥveş müy-ı sefid olmuş”
“Arūs-ı nev degül ‘ālem bugün bir köhne zendür bu”
6. “Şarılmış zülfine görmüş düşinde Kays Leylānuñ”
“Dimiş ben zārı deşt-i ğamda Mecnūn eyleyendür bu”
7. “Bu tarz-ı ḥāşı görse **Rahmiyā** ancak diye Hüsrev”
“Ma‘ānī cāmını bezm-i süḥanda nüş idendür bu”

57¹⁴⁶

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Yaşum ‘arz ideyin raḥm ide dil-ber muḥtemeldür bu”
“Sitār imiş her işi işleyen dirler meşeldür bu”
2. “Mezārumda görüp ğam cismümün yābūsını¹⁴⁷ didi”
“Binā-yı ‘aşkdan kılmış yir altında temeldür bu”
3. “Ḥaṭı fikriyle bī-ḥod oldu ‘aqlum kendüye gelmez”

¹⁴⁶ Ünlü, a.g.e., s.165
57 / 2a yā būsını : yapusını

2b binā : nebā

Altında : içinde

3a ḥaṭı : ḥaṭuñ

‘aqlum : gönlüm

3b kimsene : kimse hīç

4a dil : cān

Siyāhı : beline

4b burada : burak

5b nicesin : pençesin

¹⁴⁷ Divanda dipnot bölümünde bu kelime için “tābūsını” şeklinde bir açıklama vardır.

- “Bu uyḡudan uyanmaz kimsene ḡāb-ı eceldür bu”
4. “Şaḡın ey dil seni zülf-i siyāḡı ayırur tenden”
“Ḳaraçılar şoyarlar ādemi burada yeldür bu”
5. “‘‘Ubeydī ger bu beş beyti göre elde diye Ḥüsrev”
“Nizāmī ḡamesinüñ nicesin buran ḡazeldür bu”

[17b]

58¹⁴⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Yakma cānum nāle-i bī-iḡtiyārumdan şaḡın”
“Dökme ḡanum āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan şaḡın”
2. “Şu virür her şubḡ-dem göz yaşı tıḡ-ı āhuma”
“Çok beni incitme tıḡ-i ābdārumdan şaḡın”
3. “Gerçi bir ḡāk-ı rehem kimse beni almaz göze”
“Çok ḡaḡāretle nazar kıılma ḡubārumdan şaḡın”
4. “Gelme ḡabrüm üzre ey ‘aşḡ içre ten-yek olmayan”
“Ṭa‘ne ṭaşıdur saña seng-i mezārumdan [şaḡın]”
5. “Ey **Fuzūlī** Ḳaysı Mecnūnı ki sevseñ raḡmi var”
“Ḳıl ḡazer ancak benüm bī-raḡm yārumdan [şaḡın]”

59¹⁴⁹

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

1. Rüşen itdi bu gice şem‘-i ruḡuñ ḡānemüzi

¹⁴⁸ Akyüz vd., a.g.e., s.347

58 / 4a ten-yek olmayan : men tek ölmeyen (6a)

5a Ḳaysı Mecnūnı : ḡansı maḡbūbı (8a)

3D / -M

4D / -M

7D / -M

¹⁴⁹ Aksoyak, a.g.e., s.? ve Arıkoḡlu, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

- Yakdı şevk âteşine bu dil-i vîrānemüzi
2. Tuymasun kimse seni gel gice gir revzeneden
Rûşen it mâh gibi kilise-i vîrānemüzi
3. Şeb-i firkatde eger zinde kılursak ne ‘aceb
Tîrelikden bulımaz iseñ ecel hānemüzi
4. Zāhidā biz mey-i peymāneyi terk eylemezüz
Sākî-i devr meger taldura peymānemüzi
5. Hırmen-i ‘ömürden āhir bizi dutsan kaçā
Koya çāh-ı ‘ademe görmeyeler dānemüzi
6. Ey ‘Alī şuçları ne saçları zincîrlerüñ
Çünki hıfz idemezüz biz dil-i dīvānemüzi

60¹⁵⁰

“Mef’ülü / mefā’lū / mefā’lū / fe’ülün”

__./.__./.__./.__

1. “Āh eyledüğüm serv-i hırāmānuñ içündür”
“Kān ağladüğüm gonce-i handānuñ içündür”
2. “Ser-geştelüğüm kākül-i miskinüñ ucından”
“Āşüftelüğüm zülf-i perîşānuñ içündür”
3. “Kurtarmağa yağmā-yı ğamuñdan dil ü cānı”
“Sa’yüm nazar-ı nergis-i fettānuñ içündür”
4. “Cān vir gönül ol ğamzeye kim bunca zamānlar”
“Cān içre seni besledüğüm anuñ içündür”
5. “Vā’iz bize dün düzaḥı vaşf itdi **Fuzūlî**”
“Ol vaşf senüñ külbe-i aḥzānuñ içündür”

¹⁵⁰ Akyüz vd., a.g.e., s.229

60 / 4b içre : ile

3D/ -M

4D/ -M

Divanda bu şiir 7 beyitten oluşmaktadır.

“Meḥ’ülü / meḥā’lū / meḥā’lū / fe’ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

I.

Ey ruhları gül ‘ārızı ra’nā (...)
 Ey saçları sünbül yüzi zībā (...)
 Gülzār-ı cihān içre dil-ārāca ḳaddünceḳ
 Gel gül göreyin bir gice tenhāca(....)
 Gel kim severüm ben seni dünyāca (....)

II.

Büstān-ı cihān içre şehā serv-i revānsın
 Hey nicesine serv-i revān cismüme cānsın
 Āşüb-ı cihān şāh-i zamān āfet-i cānsın
 Gerdān ile sīnesi ra’nāca (....)
 Gel şarılalum bir gice tenhāca

III.

Çeşmüm yaşını eyleme her suye revāne
 Ger meh-i (....) iki gözüm göz göre ḳane
 Gelmedi şehā sencileyin şūḥ-ı zamāne
 Ṭayanma şaḳın ḥüsnüñe zibāce(....)
 Gel şarılalum bir gice tenhāca (....)

IV.

Bilsem ki ‘aceb vaşluña bir daḥi irem mi
 İzüñ tozına yüzümi bir daḥi görem mi
 Kim bile zamandur seni bir daḥi görem mi
 Gel bulışalum bir gice tenhāca (....)
 Gel kim severüm ben seni dünyāca(....)

¹⁵¹ Şiirin nazım şekli muhammestir. Şiirdeki bazı kısımlar okunamamıştır.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Ol ala gözli nigārum şanki ‘ālem hānıdur
Hem efendüm hem begüm hem cismümün cānānıdur
Gel cefā kılma vefā kıl hūblar erkānıdur
Gel benüm rûh-ı revānum bende hānuñ hālīdūr

II.

Siz gidelden gitdi ‘aqlum heb kıldım bildigüm
Derdüme eyle devāyı hey yolında öldüğüm
[18b] İşte şāhum gitdi ‘aqlum bende bilmem n’oldüğüm
Gel benüm rûh-ı revānum bende hānuñ hālīdūr

III.

Āteş-i hicrūñ yakup dil mülkini kıldı harāb
Döne döne sīne tennūrında dil oldu kebāb
Rûz-ı mahşerde nicesi viresin Haḫḫa cevāb
Gel benüm rûh-ı revānum bende hāne hālīdūr

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Fırḫat-i dil-dār ile oldum yine āvāre ben
Çāre eyleñ dōstlar oldum yine āvāre ben
Fırḫat ile ger düşersem tañ degül taḡlara ben
Yā İlāhī nice şabr idem firāk-ı yāre ben

¹⁵² Mahlas yoktur.

¹⁵³ Mahlas yoktur.

II.

Yârdan ayrılmayan bilmez benüm aḥvālümü
Âteş-i hicrâna yanmayan ne bilsün ḥālümü
Göz göre alduñ elümden ey felek dil-dârumi
Yâ İlâhî nice şabr idem firâķ-ı yâre ben

III.

Ağlayı ağlayı ayırdı beni çarḥ-ı felek
Yüz tutup yalvarduğumca geçmedi hergiz dilek
Ben kâra yazulıya raḥm ider oldu her melek
Yâ İlâhî nice şabr idem firâķ-ı yâre ben

64¹⁵⁴

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

__./.__./.__./.__.”

1. Zûlm itme şehâ alma benüm cānum efendî
Raḥm eyle baña dökme benüm kanum efendî
2. Sensüz cigerüm gonca gibi kan ile tıldı
Ey tâze gülüm serv-i ḥırāmānum efendî
3. Sensin dikeli Rûm ilinüñ çeşm-i çerâğı
Dünyâda benüm cānuma cānānum efendî
4. Ben derd ile Ya‘kūbum u sen ḥüsn ile Yūsuf
Ben Hızrum u sen çeşme-i hayvānum efendî
- [19a] 5. Şehd ile benüm gel şekerüm kand-ı nebātum
Âyum güneşüm kıble-i îmānum efendî
6. Cennet çemeninde şalınan ḥür-i cinānum
Ey boyı uzun serv-i ḥırāmānum efendî
7. Bâğ-ı iremüm ravza-i Rıdḫān-ı na‘îmüm
Yüzi semenüm sünbül-i reyhānum efendî

¹⁵⁴ Mahlas yoktur.

8. Kanum güherüm la‘l-i lebi kıt-ı revānum

Qıymetle olan la‘l-i bedehşānum efendī

9. ‘Aşkuñda şehā eyleyeyin cānumı kırbān

Qırbān ideyin saña benüm cānum efendī

65¹⁵⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Başuma kıpsa kıyāmet ben seni terk itmezem

‘Āleme olsam melāmet ben seni terk itmezem

Öldürürse derd ü miḥnet ben seni terk itmezem

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

II.

Derd ü āhumla pür oldı gökleriñ hep arası

Olalıdan gün yüziñiñ ‘āşık-ı bī-çāresi

Ger kılağumca olursa cismimüñ her pāresi

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

III.

Her ne deñlü cevri iderseñ it benüm cānum baña

‘Āşık oldum ‘ālem içre cān u dilden çün saña

Tā ölünce sevdüğüm budur sözüm öñden şuña

Sen beni terk itseñ ‘umaram ben seni terk itmezem

IV.

Gerçi yaşum gibi akmaz baḥr-ı bī-pāyān ise

Geçdüm andan ben eger ol çeşme-i ḥayvān ise

Kāfir-i bī-dīn olayın ger sözüm yālān ise

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

¹⁵⁵ Mahlas yoktur.

8'li Hece Ölçüsü

I.

Şol dergāhdan dönsün yüzüm

Ölünce sevmezsem seni

Çan ağlasun iki gözüm

Ölünce sevmezsem seni

II.

Dil vireli sen sultāna

Çamzeñ okı kıyar cāna

Göz göze bakmayam cihāna

Ölünce sevmezsem seni

III.

Gül yüzüñi görmeyeyem

Çonca gülüñ dürmeyeyem

Murāduma ırmeyeyin

Ölünce sevmezsem seni

IV.

Ayrılığ ödına yandum

Derdüñden dīvāne oldum

Va'llāh benüm efendüm

Ölünce sevmezsem seni

¹⁵⁶ Müjgan Cunbur, **Karacaoğlan Şiirleri**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1973, s.370

66/ 3a gül yüzüñi : Hak didārın (2b)

3b/ 2c

3c/ 2a

2M / -D

4M / -D

3D / -M

4D / -M

5D / -M

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _”

1. “Dileridüm ki idem derdüme dermān seni ben”
“Eyledüñ derd ile dermānda vü hayrān beni sen”
2. “Dileridüm ki idem gönölüme mihmān seni ben”
“Eyledüñ bār-ı belā hem-dem-i hicrān beni sen”
3. “Dileridüm ki idem cānuma cānān seni ben”
“Eyledüñ miḥnet ile bī-dil ü bī-cān beni sen”
4. “Dileridüm ki koḡam çün gül ü reyḡān seni ben”
“Eyledüñ bülbul-i aḡzān gibi nālān beni sen”
5. “Dileridüm ki idirem ferḡ-ı cān seni ben”
“Eyledüñ ḡuşḡa ile mūnis ü efḡān beni sen”

[20a]

68

Raḡmī¹⁵⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. “Gördi düşmen yārum ile ‘ālemüm tenhā benüm”
“Şöyle zevḡ itdüm ki şān oldu bütün dünyā benüm”
2. “Ol güneş-ruḡsār ile yā Rab nice idem ḡarār”
“Jāleveş görsem vücūdum ola nā-peydā benüm”
3. “Şevḡ-ı rūyuñla ḡapuñda rūḡumı itsem revān”
“Dāḡumı āyīne ḡāküm küḡl ide ḡavrā benüm”
4. “Aynuma bir ḡatrece gelmez dem-i hicrānda”
“Baḡr-ı eşkümden dilin kessün yidi deryā benüm”
5. “Zū-fünūnam nazm ile buldum cihānda iştihār”

¹⁵⁷ Gazelde mahlas yoktur.

¹⁵⁸ Erdoğan, a.g.e., s.229-230

“Fenn-i ednâdur yanumda şî‘r ile inşâ benüm”

69¹⁵⁹

Yahyâ Fermâyed

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. Dilde ‘aşk âteşi çihremde yaşum bārânı
Severin zāhir ü bāṭın o gül-i ḥandānı
2. Kāpusı Ka‘be’-i ‘uşşāk işigi tūr-ı niyāz
Ḥūblar kânı şafâ mün‘aynıdur dükkânı
3. Ağlayan şem‘ gibi şoḥbet-i cānâne irer
Ey perī aḳçe ile bulınur âdem cānı
4. Sevdüğüm keşret-i ‘uşşāka şaḳın incinme
Beglerüñ kulu çoğ olmağ iledür ‘unvānı
5. Gele **Yahyâ** kuluña gāyeti bu kim diyeler
Oldı bir şāh-ı cihān bendesinüñ mihmānı

70¹⁶⁰

‘Ulvī Fermâyed

“Mef‘ülü / mefā‘lū / mefā‘lū / fe‘ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Fırkatde koduñ bendeñi sulṭānum unutma
Ya‘kūbuñı ey Yūsuf-ı Ken‘ānum unutma
2. Bildürmek için fırkate düşdüğümü cānā
Şol dem ki ire sem‘āna efgānum unutma
3. Bīmāruñ olaldan varamam kapuña hergiz

¹⁵⁹ Çavuşoğlu, a.g.e., s.578

2b mün‘aynıdur : mecma‘ıdur

¹⁶⁰ Çetin, a.g.e., s.528

70 / 2b dem ki : demün

- Dermānda olup kılmağı dermānum unutma
4. Z̤ulmetde yatur ḥaste gōñl̤ bī-kes ü tenhā
Pervāneñi ey şem‘-i şebistānum unutma
5. ‘Ulvī kuluña eyledigūñ cev̤r ü cefāyı
Bir gūn añasın ey şeh-i ḥūbānum unutma

[20b]

71¹⁶¹

Müşemmen-i Maḥvī

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

I.

İrmedi gōñlūm murāda dilsitānum görmedüm
Gülmedüm bir dem gül-i bāğ-ı bahārum görmedüm
Bülbülem hicrāna düşdüm gülsitānum görmedüm
Toldı bağrum kan ile gonca-dehānum görmedüm
Akdı eşküm şu gibi serv-i revānum görmedüm
Lāle-ḥaddüm gül‘izārum büstānum görmedüm
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi ‘ömrüm āḥire maḥşūd-ı cānum görmedüm

II.

Ḥāne-i dehri baña mātem-serā itdi firāk
İşimi şām u şehir feryād u āḥ itdi firāk
Kona kona derde gōñlūm mübtelā itdi firāk
Ḳādir olduğın meded bir bir baña itdi firāk
Sīnemi o şāc yeter şadd-ı belā itdi firāk
Ḳaddümi bğdi kemān āsā dū tā itdi firāk
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi ‘ömrüm āḥire maḥşūd-ı cānum görmedüm

¹⁶¹ Çetin, a.g.e., s.?.; Tok, a.g.e., s.?. ve Özder vd., a.g.e., s.?. çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

III.

Ṭālī'ümde sevdüğüm bir dil-ber-i bed-ḥū imiş
Gözleri sihr ile aldı göñlümi cādū imiş
Dökmek ister yirlere kanum delū kanlu imiş
Kasm olan rüz-ı ezelde 'āşıkā kaygū imiş
Kıldı dilde zülfi sevdāsı naşībūm bu imiş
Hicr ile geçmek zamānum alnuma yazu imiş
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm āḥire maḵşūd-ı cānum görmedüm

IV.

[21a] Haste vü bīmār itdi ol gözi āfet beni
Olıcaḵ oldı ferāmūş eyledi şıḥḥat beni
Dem-be-dem 'aqlum olur zāyıl alur ḥayret beni
Rāḥatum gitdi ihāṭa eyledi miḥnet beni
Öldürür bu derd ile āḥir ḵomaz fırḵat beni
Bir belāya uğradur derd ü belā ḥasret beni
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm ġāyete maḵşūd-ı cānum görmedüm

V.

Maḥviyā 'aşḵ āteşinden düşdi cāna iztırāb
Dīde-i pūr-āb göñül pūr-tāb ḥālüm ki ḥarāb
Vaşf olunmaz ḥaşb-ı ḥālüm ger yazılsa biñ kitāb
Şerḥe şıġmaz hicr-i ġam derd-i derūnum bī-ḥesāb
Olmadum gitdüm cihānda kām-bīn ü kām-yāb
Fırḵat-i hicr ile geçdi āḥ kim 'ahd [ü] şebāb
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm ġāyete maḵşūd-ı cānum görmedüm

Kemāl Pāşā-zāde

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

Hālāş olmak dilerseñ ğamdan ey dil gel gedā ol gel
 Olup dervīş-i mülk-i ‘aşka ya‘ni pādişāh ol gel
 Gel ey pīr-i muḥabbet ben ğarībe pīşvā ol gel
 Ṭarīķ-i ‘aşkda ya‘ni baña gel reh-nümā ol gel
 Gelürseñ mülk-i ‘aşkda sende zāhid bī-riyā ol gel
 Murāduñ devlet ise ṭaleb-i faķr [u] fenā ol gel
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

II.

Niḥāvetde tūtalum beñden olduk ḥātem-i şāni
 Yāḥud Kārūn gibi cem‘ eyledüñ genc-i firāvāni
 [21b] Ser-ā-ser ḥükmüñe rām oldı tūt mülk-i Süleymāni
 Gezüp zūlmetde tūt Hızır la içdük Āb-ı ḥayvāni
 Bilürsin ‘ākıbet gerdün kıomaz senden alur cāni
 Nedür bunca belālar çekme herģiz ķahr-ı devrāni
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

III.

Giyürse şāh-ı gerdün egnüñe zerbefteden ḥil‘at
 Ser-ā-ser cismüñi zeyn eylese atlās ile ķat ķat
 Rızā gösterme kim yegdür bulardan şāl-i bī-minnet
 Gelür zīrā ki ehl-i ḥāle şāl içre nice ḥālet
 Riyāsız bu riyā yegdür cihānda ‘ākıle kisvet
 Gedāluk şāhluk bāb-ı ķanā‘atdur der-i devlet
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

¹⁶² Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

IV.

Yanında ber-ḥakūñ gördüm nice biñ ḥār-ı miḥnet var
Elinde lālenüñ bāde dilinde dāğ-ı ḥasret var
Şoñunda çünki her bir vuşlatuñ elbetde firḳat var
Göñül görmez misin kim bir şafāya biñ meşakkat var
Gözüñ aç gāfil olma kıl riyāsetden ferāgat var
Ne şevket ārzū eyle ne sevdāyı şalābet var
Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

V.

Cihāna pādişāh olmaḵ hemān bir ketḥudāluḵdur
Bu fānī dünyede bī-kayd-ı sultānluḵ gedāluḵdur
Bütün dünyāya sultāndur gedā dirlerse şādıḵdur
Bu cānuñ çünki kār-ı ‘ākıbet tenden kīrāluḵdur
Bu fānī dehrüñ elbetde şoñ ucu bī-vefāluḵdur
Göñül dervīş olalum gel gedāluḵ pādişāhluḵdur
Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

73

Müfred

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Nāleni göz yaşı mey oldı ciger biryānum

Ḥāne-i dilde ḥayālüñ olalı mihmānum

[22a]

8¹⁶³

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

¹⁶³ 7b varağında bulunan 8 numaralı şiirin eksik olan dört mısrasıdır.

Küselden yüzüme bakmaz benüm ol mihr-i raḥṣānum
Görüp görmezlenür ben bendesin ol şāh-ı ḥübānum
Dirīḡā dād u feryād ol melek ruḥsārı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkārı küsdürdüm

74¹⁶⁴

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Faḳīr-i ‘aşḳ ol evvel iki ‘ālemden ḡinā gelsün
Göñül āyīnesin sil jeng-i keşretten cilā gelsün
Derün-ı cāna envār-ı İlähīden şafā gelsün
Dilerseñ şem‘veş ey dil saña nūr [u] ziyā gelsün
Muḥabbet nārına düş cismüñe evvel fenā gelsün

II.

Ġam-ı ‘aşḳıyla dil pür-ḥūn olup ger çihre zerd iseñ
Ziyād it derdüñi dermānı añma ehl-i derd iseñ
Teferrüd gözle düşme keşrete ‘aşḳ ile ferd iseñ
Tenezzül eyleyüp sultān-ı dehre varma merd iseñ
Muḥabbet şāhı ol dāyim gedāveş ol saña gelsün

III.

Ṭalebde şadık ol devlet saña el virmemek yegdür
Dürüş sa‘yīle vuşlat Ka‘besine irmemek yokdur
Gül-i maḳşūdı gülzār-ı vefāda durmamak yokdur
Der-i şāh-ı muḥabbetde murāda irmemek yokdur
Ūlā gelsün gice gelsün ganī gelsün gedā gelsün

IV.

Düşelden şevkle ‘aşḳ āteşine bu dil-i sūzān

¹⁶⁴ Özkat, a.g.e., s.? ve Erdem, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

İrişdi göklere feryād u āh u nāle vü efgān
Oñulmaz derde düşdüm derdüme kıabil degül dermān
Belā-yı ‘aşka dermān ister isem ey tabīb-i cān
Devā yirine ben dil-ḥastaya Ḥaḳdan belā gelsün

V.

Fenā vü faḳrdur **Fazlī** muḥabbet ehlinün ṭavrı
Murāda ger muvāfiḳ bulmaz iseñ gerdiş-i devri
[22b] Każāya vir rızā bir gör bu yolda luṭf ile cevri
Ḳanā‘at ihtiyār it faḳr ile faḥr ile ey Fevrī
Ne‘īm her dū ‘ālemden eger dirseñ ğınā gelsün

75¹⁶⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

I.

“Cāhilün dünyāda ten-perver ma‘āşı var imiş”
‘Āḳılün cānında biñ dürlü ḥırāşı var imiş
‘Ārifün dāğ-ı dil-i ḥün-ābe paşı var imiş
‘Āşıkuñ bağrında ṭağlar denlü yaşı var imiş
Kendü bir kem ḳaṭre deryālarca yaşı var imiş

II.

Geh ser-ḥum yaşdanup ḳaldum der-i mey-ḥānede

¹⁶⁵ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî , s. 78-79

75 / 1b ‘Āḳılün : ‘Āşıkuñ

2c düşüp mescidde ḳaldum zār ki : der-i mescidde yatdum geh der-i

3a safā-yı bezm-i ‘ayşuñ nüşını : belā-yı bezm-i Şirîn ‘ayşını

3b bekā : belā

3d Cān virüp rāh-ı belāda : Rāh-ı ğamda baş verüp

4b olmaduḳ : olmadum

4c Hil‘at-i cismi giyelden : Cāme-i cisme düşelden

5b Al yuvarlakdan : El yu varlıktan

Bū : rû

5c ‘Aşk-ı şāhın : ‘Aşk elinden

5d arasında : arasında ten

Geh varup toprak döşendüm gūşe-i vīrānede
Geh düşüp mescidde kaldum zār ki büt-hānede
Yok şanurdum bālīş-i rāḥat bu miḥnet-hānede
Şimdi bildüm dil-berūñ işigi taşu var imiş

III.

Gördi fānīdür şafā-yı bezm-i ‘ayşuñ nūşını
Eyleyüp taḥkīk efkār-ı bekā endīşini
Şavdı başından vücūd-ı ‘arızı teşvīşini
Cān virüp rāh-ı belāda başa iletdi işini
Āferīn Ferhāda hoş devletlü başu var imiş

IV.

Mürtefī‘ken ten niḳābı dīde-i maḥcūbdan
Bir nazar dūr olmaduk nezāre-i maṭlūbdan
Ḥil‘at-i cismi giyelden ayru düşdüm ḥūbdan
Beñlük imiş ayıran ben bendeyi maḥbūbdan
Hey dirīgā bilmedüm arada nāşī var imiş

V.

Yāre olmak diler iseñ sīne-be-sīne rū-be-rū
Al yuvarlaḳdan koma kendüñde hergiz reng-i bū
‘Aşk-ı şāhın diñle **Fevrī** nice itmiş güft ü gū
Cān ile cānān arasında ḥicāb oldu diyü
Ḥayretīnūñ kendü kendüyle şavāşu var imiş

[23a]

76

Müseddes-i Tavāffü’l- Burūsevī

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Ḥasret oldum gün gibi ey māh-ı tībānum saña
İrdi fırkat günleri vaşl olmadı cānum saña

Ağlayup didi o dem dil ey güzel hānum saña
Elvedā‘ olsun bu günden girü ey hānum saña
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret hakkın helāl it yā Hū sulṭānum saña

II.

Kılmayaldan yüzine ben hastanuñ şāhum nazar
Kıomadı firḳat vücūdumdan benüm aşlā eşer
Eyledüm dir dād-ı nār-ı ğurbete şimdi sefer
Ağlayup bu maṭla‘ı didüm o dem ey ‘işveger
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret hakkın helāl it yā Hū sulṭānum saña

III.

Çünkü kılduñ āsitānuñdan bu ben miskīni yād
Hūn-ı vaşluñdan dil-i maḥzūnı kılduñ nā-murād
İtmeduñ künc-i belāda bu dil-i nā-şādı şād
Çünkü red itdüñ tapuñdan bendeñi ey meh nijād
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret hakkın helāl it yā Hū sulṭānum saña

IV.

Gülsitān hüsnuñe ey verd-i ḥandānum benüm
Bir kimesne bülbülem arturma efgānum benüm
Gel teraḥḥum kıl baña ey şāh-ı hūbānum benüm
Gözlerüm nūrı ḥabībüm ey güzel hānum benüm
İrişem mi kim bilür bir daği [cānānum saña]
Āhiret hakkın [helāl it yā Hū sulṭānum saña]

V.

[23b] Ben Ṭavāfi hastañı şalduñ tarīḳ-i miḥnete
Kılmaduñ hergiz nazar düşdüm ğamuñla firḳate
İrmedi hergiz elem gitdi şafā-yı vuşlate
Yā şuyum yā toprağum çıkdı diyār-ı ğurbete
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña

Âhîret hakkın helâl it yâ Hû sultânüm saña

77

Müseddes-i Çeşmî Remmâle'l-Burüsevî¹⁶⁶

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _”

I.

Başum alup ele rāh-ı ğama cānā gitdüm

Kimseden eylemedüm zerrece pervā gitdüm

Derd-i ‘aşkıyle olup ‘āleme rüsvā gitdüm

Kimse bu yolda baña olmadı hem-pā gitdüm

“Âhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm”

“Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm”

II.

Şağlığumda baña yārāndı endüh u elem

Beni tenhā kımaya şandum idi miḥnet ü ğam

Cān u dil olmadı ben ḥasteye hem-rāh-ı ‘adem

Yok deminde baña yār olmadı bir kimse n’edem

“Âhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm”

“Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm”

III.

Cān-ı şîrinümi ey dil yine acıtdı firāk

Gözlerüm yaşını ırmāğ idüp akıtdı firāk

Qomadı dāmenüm elden n’edeyin gitdi firāk

Beni yārumdan ayırdı katı zulm itdi firāk

Âhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm

Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

IV.

Yandum ödlara meded sîne-i sūzānumdan

[24a] Ğarķa virdüm özümi eşk-i firāvānumdan
Ol perī çihre cüdā olmaz iken yanumdan
Āh-ı fırķat beni devr eyledi cānānumdan
Āḥiret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

V.

Yār ile hem-dem olup eyler iken zevķ [ü] şafā
Ne durur bilmez iken cev̄ ü cefā zecr ü ‘anā
Rūz u şeb eyler iken yār baña mihr [ü] vefā
Ey benüm hālūmi bilmek dileyin ehl-i belā
Āḥiret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

VI.

Çeşmiyā eşkümi sil eyledi ol serv-i revān
Bağrumı itdi firāk deheni toptolu kan
Hicr-i hāl daħi itdi dile biñ dāğ-ı nihān
Tañ degül haşr[e] degin eyler isem āh u figān
Āḥiret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

78¹⁶⁷

Kemāl Pāşāzāde

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ey gönül diñle sözüm gel ķo ‘abeş sevdāyı
Var kenār ili gör bir şanem-i zībāyı
Diñleme zāhid [ü] nā-dān ħar-ı ħod-rāyı
Söz uzatma yūri var eyleme çok ğavġayı

¹⁶⁷ Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“‘Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

II.

Fırşat el virmiş iken yürüt ayāğı sākī

Ki bilürsin bu cihān kimseye kalmaz bākī

[24b] Şöyle mest ol ki yaķa na‘relerüñ āfākī

Mey durur bilmelisin zehr u ğamuñ tiryākī

“‘Ayš u nūş eyle bu ğün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

III.

Yār nāzuñ ola eyyām-ı bahār u bāde

Fevt-i fırşat idüben ‘ömrüñi virme bāde

Nice bir bende olursan ğama ol āzāde

Bir daķi bunda gelinmez yūri ey üftāde

“‘Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

IV.

‘Āşık ol bir ğüle bülbul gibi it āh u fiġān

Şaklama rāzuñı andan ide gör āh u fiġān

Aç gözüñ yiter uyuduñ dil kim küşte uyan¹⁶⁸

Her zamān çarķı-ı cefā pīşe saña virmez amān

“‘Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

V.

İde gör bir şanemüñ mūy-ı miyānını kenār

Ola ol şart ile kim tuymaya anı āġyār

Gitdi eyyām-ı şitā geldi çü eyyām-ı bahār

Nice bir gice bu ‘ömrüñ ğam ile leyl ü nehār

“‘Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

¹⁶⁸ Vezin aksama vardır.

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

79¹⁶⁹

Müseddes-i ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

..__/_..__/_..__/_.._

I.

[25a] Sevdūñ ey dil yine bir tāze gül-i ra‘nāyı
Arturursuñ n’ola bülbul gibi vāveylāyı
Mesken it künc-i ĥarābātı olup rüsvāyı
Def‘-i ġam kıлмаğ içün al elūñe şahbāyı
“‘Ayš u nūş eyle bu gün añma ġam-ı ferdāyı”
“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

II.

Ḳāni‘-i firḳat olup vuşlat-ı cānāndan geḥ
Māyil-i zillet olup devlet-i ‘unvāndan geḥ
‘Ārif-i vaḥdet olup keşret-i yārāndan geḥ
Ḳāni‘-i kısmet olup ġayret-i aḳrāndan [geḥ]
“‘Ayš u nūş eyle bu gün añma ġam-ı ferdāyı”
“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

III.

Zevḳ-i dūnyā ile şād olma ġam ancaḳ ötesi
Dirhemüm yok diyü ġam çekme hem ancaḳ ötesi
Şeh-i ‘ālemde olursañ elem ancaḳ ötesi
‘Āḳıbet rāh-ı vücūduñ ‘adem ancaḳ ötesi

¹⁶⁹ Çetin, a.g.e., s.168-169

79 / Müseddes-i ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh : Tesdīs Ez-Güftehā-yı Derzi-zāde ‘Ulvī Çelebī Rahmetu’llahī Aleyh
(Şiirin şekil özellikleri dikkate alındığında mecmuadaki şiirde kullanılan başlık doğrudur.)

3c şeh : şāh

4c Añmaya : añma

4d ‘āşık : ‘ārif

5a giyüp : giyinüp

5c pinhān : mihmān

“‘Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

IV.

Çekmeyin dirseñ eger sen de bu dūnyā ğamını

Bāde iç bāde kımaz kiřinüñ ařlā ğamını

İbn[i] vaķt ol be göñül añmaya ferdā ğamını

‘Āřık olan getirür mi dile dūnyā ğamını

“‘Ayš [u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı]”

“Saña [ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı]”

V.

[25b]

‘Ulvīyā hırķa giyüp cismüñi ‘uryān eyle

Dest-i řevķ ile çeküp çāk-ı girībāñ eyle

Ber-ķarār olma gezüp ‘ālemi seyrān eyle

Her gice kendüñi bir gūřede pinhān eyle

“‘Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı”

80¹⁷⁰

‘Ulvī Çelebī

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

“Kıl nazar hālūme ey kiřver-i hūsnüñ māhı”

¹⁷⁰ Çetin , a.g.e., s.165-166

80 / ‘Ulvī Çelebī : Müseddes Ez-Güftehā-yı ‘Ulvī

1a māhı : řāhı

gāh : gāhī

2c esirge gāhı : gel al cānımuızı

3c řevķ : řevķiñ

6a meyi nüş idesin : mey nüş ideyin

4M / 5D

5M / 4D

“Gāh cev̄ eyler iseñ bārī esirge gāhı”
“Koma tenhāda [vü] fırkatde dil-i güm-rāhı”
“İrmesün çarḥa dilerseñ bu ġarībūñ āhı”
“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i ḥüsnüñ māhı”
“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

II.

Zulmet-i fırkate şalma dil-i nālānımuza
Her dem irgürme meded göklere efgānımuza
Merḥamet kılmaz iseñ bārī esirge gāhı
‘Arz-ı ḥüsn it görelüm şem‘-i şebistānımuza
“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i ḥüsnüñ māhı”
“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

III.

Göz yaşın bezm-i muḥabbetde şarāb eyleyelüm
Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
[26a] Cigeri āteş-i şevk ile kebāb eyleyelüm
Mey-i la’lūñle dili mest-i ḥarāb eyleyelüm
“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i ḥüsnüñ māhı”
“Yohsa yirden göge deg incünürüz va’llāhı”

IV.

Şeb-i ġamda şevkdür derd ile āh eylemişüz
Yirleri gökleri heb dūd-ı siyāh eylemişüz
Gerçi cān naqdini yoluñda tebāh eylemişüz
Naẓaruñ yok bize bilsek ne günāh eylemişüz
“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i ḥüsnüñ māhı”
“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

V.

Şems-i ‘ālem gibi gün yüzüñi pinhān itdün
Ra’dveş işümi feryād ile efgān itdün
Ağladup gözlerümüñ yaşımı bārān itdün
Nice gündür ki beni hicr ile giryān itdün

“Bezme gel bu gice ey ‘âlem-i hüsnuñ mâhı”

“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llâhi”

VI.

Ėayrilerle nice bir cām-ı meyi nüş idesin

Cür‘aveş hāke şalup ‘Ulvīyī bī-hüş idesin

Nice bir kavm-ı hasūduñ sözini gūş idesin

Nice bir eyledüğüñ ‘ahdi ferāmūş idesin

“Bezme gel bu gice ey ‘âlem-i hüsnuñ mâhı”

“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llâhi”

81¹⁷¹

‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

I.

[26b] Şanma sencileyin dil-ber-i ra‘nā bulımam¹⁷²

Bāğ-ı hüsnuñ gibi bir özge temāşā bulımam

Rāzumı açmağa göñlüm gibi şeydā bulımam

Saňa derdüm dimesem gerçi tesellā bulımam

“Arz-ı hāl itmege hergiz seni tenhā bulımam”

“Seni tenhā bulıcağ kendümi aşlā bulımam”

II.

Ėh idersem açarum rāzumı ‘ārum kıalmaz

¹⁷¹ Çetin, a.g.e., s. 173-174

81 / ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh : Müseddes Merhūm Derzī-zāde ‘Ulvī Çelebī

¹⁷² Vezinde aksama vardır.

1e hergiz : cānā (Mecmuadaki diğerk mütekerrir mısralarda da “hergiz” kelimesi kullanılmıştır.)

2b Virürem hāk tenī bāde : virürin hāke teni bād

4a yazarsam : yazarsak

4c ger sözümüñ sūz ile : söz ile ger sūz-ı dil-i

5a ‘aşkuñla : ‘aşk ile

5b miñnet : guşşā

5c hasret : ‘işret

Virürem hâk tenî bâde ğubârum kıalmaz
Halka rüsvây oluram ‘arz-ı veķârüm kıalmaz
Küyuña ‘azm iderem şabr u ķarârüm kıalmaz
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşıla bulımam”

III.

Seni ağyâr ile gördükde gelür ķalbe melâl
Hayretümden olur ol demde dil-i nâıķa lâl
Gün gibi yalıñuz eylerseñ eger ‘arz-ı cemâl
Başlasam hâlümi takrîre gider nuķa mecâl
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşıla bulımam”

IV.

Söz ile nâme yazarsam saña ‘âlem tutışur
Gül olur hâme vü kâğıd dil-i pür-ġam tutışur
Söylesem ger sözümüñ süz ile fem tutışur
Nice fem bileñe sözüm işiden âdem tutışur
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşıla bulımam”

V.

[27a] Hâl-i dil miñnet-i ‘aşkuñla diger ğün olalı
Hâtırum miñnet-i hicrân ile maħzûn olalı
Hasret-i la‘l-i lebüñle cigerüm hûn olalı
Leylî-i zülfüñe ‘Ulvî gibi Mecnûn olalı
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşıla bulımam”

Tahmīs

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Dağıdup zülfün beni āşufte hāl itmek neden
 Ben perişān rūzgārı pāy-māl itmek neden
 Nāz ile ğamzeñ süzüp ğonca vü lāl(?) itmek neden
 Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden
 Hey ala gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden

II.

Çün harīm-i kūyuñı Beytū’l-Ḥarām itdūñ baña
 Mürde haq içün şafā rüknün maḳām itdūñ baña
 Līk soñra hier ile hoş intikām itdūñ baña
 Āyet-i ḥüsnuñle sen vaşluñ harām itdūñ baña
 Ben harāmī çeşmüñe kanum ḥelāl itmek neden

III.

Olalı ol şan’-ı ḥālīḳ mazhar-ı āşār-ı ‘aşḳ
 Zāhir oldı ḥalḳ içinde gün gibi esrār-ı ‘aşḳ
 Kılmağa anur dil u cān çeşmini envār-ı ‘aşḳ
 Ḥüsni kandilen uyarmış nūr-ı Ḥaḳ’dan nār-ı ‘aşḳ
 Zāhidā inkār nūr-ı Zü’l-celāl itmek neden

IV.

Leblerün şordum şekerden derc ile tıldı didi
 Zülfün añdum sünbül-i terden semen oldı didi
 Ruḥlarınsa lāle didüm ḥışm idüp geldi didi
 La‘li üzre ḥaṭ görüp kan aḡladum geldi didi

[27b]

Sāye-i ebrūm içün gülşen ḥayal itmek neden

¹⁷³ Şiirin nazım şekli başlıkta tahmīs olarak verilmiştir, ancak şiirde tahmīs eden ve tahmīs edilen şairlerin mahlasları yoktur.

V.

Gördüm ol meh gösterür zülf ile şekl-i lām u dāl
Didüm ey cān dil mi diler sen meh āl eyleme āl
Didi dil n’olur var ey bī-çāre nedür aña hāl
Didüm āhır cān ise maḵṣūd-ı nāzuñdan me’āl
Didi evvel ‘āşıḵa fīkr-i muḵāl itmek neden

VI.

Gönlümi zülfüñ hevāsı eyledi şeydā benüm
Cānumı mest itdi la’lūñ şevḵi bī-hem-tā benüm
Ḥālūme kılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm
‘Ālemüñ göñlin yapar ol seng-i dil-ālā benüm
Şırça göñlüm şandüğınca pāy-māl itmek neden

83¹⁷⁴

Mecdī Çelebī Fermāyed¹⁷⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

I.

Bulmadum taş-ı felekde şeş-der-i ğamdan keşād
Tīr-i ğamdan tabla-i sīnemde zaḥm oldu ziyād
Āşinālar oldu benden şabr u tāḵat gibi yād
Cān u dil ğamgīn u maḥzūn ḥalḵ ise mesrūr u şād
Cümle ‘ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

II.

Herkesüñ maḵṣūdı ḥāşıl kendü maḵbūl-i enām
Ṭālī‘ī iḵbāl idüp baḥtı müsā‘iddür tamām
Rište-i himmet ile bulmuşdur umūr intizām
Benden ‘irāz idüp ammā baña rām olmaz merām

¹⁷⁴ Eskimen, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

¹⁷⁵ Karataş, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Cümle ‘âlem ber-murâd oldu daḥi ben nâ-murâd

III.

Her denî demler sürüp zevk ü şafâda dâyimâ

Muṭṭaşıl añun murâdınca döner cām-ı şafâ

Şâhid-i maḳşûd yüz göstermedi ammâ baña

Gitdi ‘ayş u ‘işret-i şādî didi yâ Hû saña

Cümle ‘âlem ber-murâd oldu daḥi ben nâ-murâd

IV.

[28a] Her kişi ḥandân olup güldi açıldı goncavār

Miyve-i maḳşûda el ırgürdi mânend-i çenār

Oldılar ammâ dil u cānum benüm nālân u zār

Eksük olmadı göñülde ḥār-ı ğamdan ḥār-ı ḥār

Cümle ‘âlem ber-murâd oldu daḥi ben nâ-murâd

V.

Dir ki ‘âlem-i penāhuñda eyā ‘ālî cenāb

Āsitānuñ yaşdanup saña idenler intisāb

Luṭf-ı iḥsānuñ görüp dâyim olurlan kām-yāb

Lâyık olsun mı bu kim **Mecdî**ye olmaz fetḥ-i bâb

Cümle ‘âlem ber-murâd oldu daḥi ben nâ-murâd

84¹⁷⁶

Muḥammes-i Behiştî¹⁷⁷

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

¹⁷⁶ Aydemir, a.g.e., s.88-89

84 / 2a ‘aşkuñla : ‘aşkile

3a baḳa : belā

4a devrānı : erzānî

5c raḳibe : fāḳire

¹⁷⁷ Aydemir’in hazırladığı “Behiştî Divânı’nda” şiirlerin yer aldığı mecmuaların isimleri verilmiştir. Çalışmada bu şiirin mecmuada 38a-b varaklarında olduğu belirtilmiştir, ancak şiirin mecmuada bulunduğu varaklar 28a-b varaklarıdır.

I.

“Yaşum deryāsı mevc urdukça baħr-ı bî-gerān iñler”
“Fiğānum ‘ālemi tutdukça her kūh-ı girān iñler”
“Derūnum nāle peydā eyledükçe ins ü cān iñler”
“Kaçan kim zār [u] dil-ħaste olup bir nā-tüvāñ iñler”
“Añun feryādına raħm eyleyüp kevn ü mekān iñler”

II.

“Olupdur nūr-ı ‘aşkuñla benüm göñlüm gözüm rüşen”
“Anuñcün nice esrār-ı nihāna vākıf oldum ben”
“Bu ma‘nāyı egerçi ey kemān kaş añlamazsın sen”
“Raķībūñ bağrına toķunmadı diyü te’essüfden”
“Ne meydānda bir ok atılsa ardınca kemān iñler”

III.

“Ruħ-ı yāri baķa deştinde bitmiş lāle mi şanduñ”
“Dil-i ‘uşşāķı bu ħüsn-i mecāzı ala mı sanduñ”
“Fenā bezmi bu ‘ālemde mü’ebbed kala mı şanduñ”
“Ney ü çeng ü rebābuñ sen fiğānın nāle mi şanduñ”
“Beni gör kim bir āh itsem zemīn ü āsmān iñler”

IV.

“Ĥarābāt ehli ol sürmek dilerseñ zevķ-i devrānı”
“Ele al cāmı isterseñ fenā derdine dermānı”
[28b] “Şarāb-ı nāb ile ‘ömrüñ olur bir yılca bir anı”
“‘Acebdür kim murādınca içerken Āb-ı ĥayvānı”
“Niçün sākī za‘īf oldum diyü pīr-i muğān iñler”

V.

“Muħabbet ‘āşıkı rūbāh olursa döndürür bebre”
“Dem-i ġayretde kalmaz kudreti bir zerrece cebre”
“Raķībe merħamet itmez ider tersāye vü gebre”
“Behiştī ey güneş yüzlü nice incinmesün ebre”
“İkide bir ser-i kūyuña geldükçe hemān iñler”

Taḥmīs-i Nev'ī Çelebî

“Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Ne mümkin oldı ğam-ı fırkatūñle ülfet idem
 Ne çäre var talebūñden senūñ ferāġat idem
 Ne kâdirem ser-i kūyuñ varup ziyâret idem
 Ne fırşat oldı saña hâlūmi hikâyet idem
 Ne vüs'at oldı ki hicrân ğamın rivâyet idem

II.

Hemîşe olmada mümted zamân-ı ğuşşa vü ğam
 Hemîşe derd ü elem bî-şümâr u rāḥat kim
 Ne bir qarîn-i muvâfık var olmaġa hem-dem
 Ne bir şehenşeh-i 'âdil bulındı kim varum
 Bu zulmı 'âdet iden şahidin şikâyet idem

III.

Ne bād-ı âh ile ol servi eyledūñ meyyâl
 Ne eyledi eşer ol mû-miyâne kıl ile kâl
 Şalâḥ-ı kâr ise şimden girü hayâl-i muḥâl
 Ne 'arz-ı hâle meded var ne dilde şabra mecâl
 Ne çäre n'eyleyeyin bilmezem ne hâlet idem

IV.

Murâd-ı dil-ber içün nâ-murâd olup dâyim
 Göñül vilâyetine 'aşkı eyledüm hâkim
 Bu kâra şanma ben ey müdde'î olam nadim

¹⁷⁸ Mertol Tulum ve M. Ali Tanyeri, **Nev'î Divan Tankidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Nr: 2160, İstanbul, 1977, s.215-216

85/ Taḥmīs-i Nev'ī Çelebî : Taḥmis

2b kim : kem

3e bilmezem : bilmezin

Murādı çün beni güldürmemekdür ol zālīm
[29a] Revā budur ki hemān ağlamağı ‘ādet idem

V.

Yanuñda eyleyüp ağıyār ben gedāyı ġarīb
Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hicre bī-takrīb
Ne çāre çünki degülmiş vişālūñ aña naşīb
Çapuñda olmaga Nev‘iye māni‘ oldı raķīb
O seg kıomadı ki bir laħza istirāhat idem

86¹⁷⁹

Tahmīs-i Behiştī

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

I.

“Sāzumuz diñler felekde Zühre-i zehrā bizüm”
“Kūşe-i zevķ ü şafāmuzdur bugün dünyā bizüm”
“Sīnemüzde zāhidā neyler ġam-ı ferdā bizüm”
“Bezmümüz peymānesidür Kevşer-i Me’vā bizüm”
“Cür‘amuzdan perveriş bulmuş durur Tūbā bizüm”

II.

“İrmedi rüz-ı ecel meşhūr iken el-vakt-ı seyf”
“Bunca yıllar ‘ömrümüz derd ü belāda kıaldı ħayf”
“Ger şorarsañ şimdiki aħvālümüzden kem ü keyf”
“Dildeki buħrānumuzdan bir eşerdür sūr u şayf”
“Bād-ı āh serdümüzden kıať‘adur sermā bizüm”

¹⁷⁹ Aydemir, a.g.e., s.92-93

“Tahmīs-i Behiştī” başlığıyla verilen şiir, Aydemir’in çalışmasında muhammes olarak verilmiştir.

86 / 2e kat’adur : kalmadur

3b bir laħza : mānend

4a inkārı yüzüñden : efkārı gözüñden

4b ħānesin : ħāne

III.

“Şerbet-i tıbdan iderseñ kâse-i gerdünü pür”
“Cânı yokdur sînemüzden def̃ ola bir lahza har”
““Ayşumuz şöyle olupdur fırkat-i telh ile pür”
“Ġam deminde dîdemüzden hâke düşmiş kaṭredür”
“Tağlarca mevc peydâ eyleyen deryâ bizüm”

IV.

“Jeng-i inkârı yüzünden dâmen-i sa‘yile sil”
“Nûr-ı ‘aşk ile derûnuñ hânesin tâbende kıl”
“Hâlimüzden ger haber bilmek dilerseñ şöyle bil”
“Bir haḳîkat defterinde mürdeyüz ey zinde-dil”
“Üstümüzde türbemüzdür kümbed-i haḍrâ bizüm”

V.

[29b] “Bunda taḥşîl itmege geldük rızâ-yi Hâlîkî”
“Zâyi‘ itdük vādî-yi nisyânda ‘ahd-i sâbıkı”
“Şânumuz zîkr itmek oldu bu kelâm-ı şâdıķı”
“Ey Behiştî ‘afv olunmazsaḳ siyâset lâyıķı”
“Bir alây mücrimlerüz zindânumuz dünyâ bizüm”

87¹⁸⁰

Behiştî Fermâyed

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

“İzârum hem-‘ayârı zer bulunmaz gerçi zerlerde”

¹⁸⁰ Aydemir, a.g.e., s.93-94

Şiirin nazım şekli Aydemir’in çalışmasında muhammes olarak verilmiştir.

87 / 1a ‘ayârı zer : ‘ayârıdır

1b i‘tibârı : i‘tiyâdum

1e eyle : böyle

2c olur : olup

2e hicrlerde : hacrlerde

“Ne aşşî i ‘tibārî yok miyān-ı sîm-berlerde”
“‘‘Aceb mi halka olursa ümîdüm gûş-ı dürlerde”
“Lebüñ kandi nice şîrîn ise cānā şekerlerde”
“Vişālûñ va‘desi çaķ eyle tatlıdur haberlerde”

II.

“Firāk ōdına yakdukça beni ol zālîm-i bî-dād”
“Derûn-ı dilden eylersem ‘aceb mi nāle vü feryād”
“Figāne mā-teķaddemden olur erbāb-ı ğam mu‘tād”
“Bir āh-ı sūznāk itmiş ezel kühsārda Ferhād”
“Anuñ te‘şîridür pinhān olan āteş-i hicrlerde”

III.

“Gice tā-şubħa deg bezm-i raķîbe şem‘-i ħalvetsin”
“Sözüm şıdķına çeşm-i pür-ħumāruñla ‘alāmetsin”
“Beni ķo gel sen inşāf eyle ķün ehl-i şadāķatsin”
“Niķün nergis gibi ey gül ħarîş-i ħ‘āb-ı ğafletsin”
“Şabā gibi gülistān seyrin itmezsın şehirlerde”

IV.

“Be vā‘îz kendüñi muĥkem yine çekmiş çevirmişsin”
“Mürāyîler libās ile ‘acāyib şekle girmişsin”
“İşitdüm ta‘n idüp ‘uşşāķa ħayli herze yirmiştir”
“Nazar kılmak ķişi şer‘î degül maĥbûba dirmiştir”
“Nazar kılmak degül körlüğüñe bilene severlerde”

V.

[30a] “Cihānda şimdi rāh-ı ‘adl içinde toĝrı yürür yok”
“Şafāsın dürr-i nazmuñ çeşm-i inşāf ile görür yok”
“Ma‘ārif gûşvārını ķulaĝında götürür yok”
“Behiştî i‘tikādum bu senüñle pençe urur yok”
“Belāĝat kılasın mesken idinen şîr-i nerlerde”

Tahmīs-i Su‘ūdī¹⁸²

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Bî-bekā bildi gönül çün bu ẖarāb-ābādı
 Geşt ider ‘ālemi Mecnūn gibi vādī vādī
 ẖayd-ı ẖamdan çekilüp bulmuş iken āzādı
 “Oldı dil bir büt-i Şīrīn-dehenūñ Ferhād’ı”
 “Aña lālā geçinür Hüsrev [ü] Şīrīn dādı”

II.

Sende bu cezbe vü bu ḥālet-i dīdār nedür
 Söyle luṭf it bize şol nāz ile güftār nedür
 Meded öldüm diye ol la‘l-i güherbār nedür
 “Bi’llāhi ey naḥl-i ter ol şīve-i refṭār nedür”
 “Serv-i āzāduña ẖul eyledü ki şimşādı”

III.

Gördüm ey bād seni kūy-ı nigāra gitdūñ
 Ḥāl-i ‘uṣṣākı perīṣān idüben incitdūñ
 Zülfine ‘āşıkı bend eylemegi öğretedūñ
 “Ey şabā zülf-i dil-āvīzini taḥrīk itdūñ”
 “Bu ẖadar fitne vü āşūba sen olduñ bādī”

¹⁸¹ Ahmet Akdağ, **Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi’ndeki 19 HK 2207 Numaralı I Şiir Mecmusa (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2013, s. 246-247

88/ 3c öldüm : ol dem

2e şimşādı : şehzādı

4b dem-beste : peyveste

4c üns : iş

4e göge : bu ki

5d bedelüm ey Bākī : n’idelüm ey saķī

¹⁸² Şiirin nazım şekli tahmistir, ancak Akdağ çalışmasında bu metni muhammes olarak vermiştir.

IV.

Zülf-i şebdîz-i nigāra olalı beste gönül
Âh dir âh işidür derd ile hem-beste gönül
‘Aceb üns eylemiş ol hâl ile dem-beste gönül
“Hem-demümdür şeb-i fırkatde diyü hâste gönül”
“Bu gice göge çıkardı öğerek feryâdı”

V.

Cām-ı hicrini **Su‘ûdi**ye şunup ol sâķī
Cevr ile başuma teng eyledi bu nüh tākī
Baña ta‘n eyleme nālem tuta ger āfākī
“Cevre katlanmak olurdu bedelüm ey Bākī”
“Ahd-ı hūbān gibi yok ‘ömrümüzün bünyādı”

[30b]

89

Velehū

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Hayālün aldı dil ü ‘aql u cānı gösgötürü
Geçürdi ğuşşañ ile dil zamānı gösgötürü
Eger ki terk idü ben bu cihānı gösgötürü
Yoluña virmez isem bu cihānı gösgötürü
Benümle korkud efendī cihānı gösgötürü

II.

Gelür bu iş baña bāğ-ı cihānda emr-i ‘acīb
Fiğān idersin eger gül olursa saña qarīb
Bu ‘aşk ile severüm dime ‘andelīb-i ğarīb
Muhabbet aña dirüm kim añılsa nām-ı habīb
Unutdura saña kevn ü mekānı gösgötürü

III.

Felekde ‘āşık-ı ğam-ı̇ār u mestümde dilā
Zamān-ı vaşl-ı nigāruma cihān-ārā
Eger ki biñ yıl olur ise çok degül zīrā
Ne denlū yise göz açup o nice merd meşelā
Cihānda ‘āşıkā vuşlat-ı zamānı gösgötürī

IV.

Cihāna itmemedür iltifāt lāyık olan
Hīç aña meyl ide mi ‘aşk içinde fāyık olan
‘Aceb mi bakmasa aña yoluñda şādık olan
Örümcek ağına şımaz ziyāde ‘āşık olan
Yoluñda hayme-i heft āsmānı gösgötürī

V.

Su‘ūdiyem çeküp ālām-ı ‘aşk-ı Kays asā
Fünūn-ı miñnete oldum çü ‘ālem ü dānā
Nice me‘āni-yi zībāyı eyleyüp inşā
Götürmek olur idi kālī hāle ey Yahyā
Şıgaydi zarf-ı ħurūfa me‘āniyi gösgötürī¹⁸³

90¹⁸⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / .._

I.

Ma‘ni-yi ħaş eyü oğlan gibidür
Añdurur kişi[yi] du‘āda olur
Bere(?) ki ma‘nisini bilme kim
Ma‘anide ol ħarām-zāde olur

¹⁸³ Vezinde bir hece fazladır.

¹⁸⁴ Şiirde mahlas yoktur.

Müseddes-i ‘Ulvî

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Te‘āla’llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ
 Nedendür bilsem eyā āb u hāk u āteş ü bāduñ
 Ne bāğuñ bāğbānı beslemişdür serv āzāduñ
 Ne şahñ-ı dil-güşāda çıkdı kāmēt kıdd-ı şimşāduñ
 “Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
 “Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ”

II.

Ne gülzāruñ nesīmidür hevā-yı ‘unşur-ı pākūñ
 Ne şem‘üñ şu‘lesidür nār-ı ruhsār-ı ‘arağ-nākūñ
 Ne nehrüñ şuyıdur ābuñ ne yir toprağıdur hākūñ
 Ne hilkatsin ki kırsañ halkı yokdur kimseden bākūñ
 “Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
 “Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ”

III.

Kimüñ ta‘līmine düşdüñ ‘aceb ey ğonce-leb mazhar
 Cefā fennini kılduñ nā-resīde tıfl iken ezber
 Zihî iz‘ān-ı pāk u‘aql-ı evvel tab‘-ı nāzūk-ter

¹⁸⁵ Çetin, a.g.e., s. 172-173

91 / Müseddes-i ‘Ulvî : Müseddes Merhum Derzi-zāde ‘Ulvî Çelebi

1c serv āzāduñ : kıdd-i şimşāduñ

1d kıdd-i şimşāduñ : serv āzāduñ

1f be : ā (Şiirdeki diğer mütekerrir mısralarda “be” şeklinde kullanılmıştır.)

2b nār : tāb

2d hilkatsin : milletsün

3b fennini : fendini (4b)

4b ziyā-bağş : şafā-bağş (3b)

4d kerem kıl : habībüm (3d)

5c göñüller : dil ü cān

Saňa virmiş bu deñlü kâbiliyet şâni‘-i ekber
“Efendî saňa [kim dirler ne yirdensin nedür aduñ]”
“Cefâyı kimden [öğrendüñ be zâlim kimdür üstâduñ]”

IV.

Ruħuñ ‘arz it bize ey mülk-i ħüsnuñ şâhı luṭf eyle
Ziyâ-baḥş olsun âfâka cemâlüñ mähı luṭf eyle
Cefâ vü cevre gâhî kâyıl olduḡ gâhî luṭf eyle
Kerem kıl şorduḡum ‘ayb olmasun bi’llâhi luṭf eyle
“Efendî saňa kim dirler [ne yirdensin nedür aduñ]”
“Cefâyı kimden [öğrendin be zâlim kimdür üstâduñ]”

V.

Müjeñ ġaddâresin bir merdüm-i ġaddâra beñzersin
Nice başlar keser qanlar döker ħ~ân- ħ~âre beñzersin
Göñüller qapmada mähir teb-i ‘ayyâre beñzersin
Dil-i ‘Ulvîye raḥm itmez vefâsız yâre beñzersin
“Efendî saňa kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
“Cefâyı kimden öğrendüñ be zâlim kimdir üstâduñ”

[31b]

92¹⁸⁶

Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

I.

Ber-murâd itdi felek gerçi dil-i nâ-kâmı
Şundi ammâ n’edeyin zehr ile tolu cāmı

¹⁸⁶ Çetin, a.g.e., s. 161-162

92 / Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî : Müseddes Ez-Güftehâ-yı ‘Ulvî Çelebi

1b n’edeyin : yine

5a Cân virüp hicr ile ‘Ulvî : ‘Ulvî’ya derd ü ġam ile

2M / 4D

3M / 2D

4M / 3D

İrdi cān kulağına peyk-i ‘adem peygāmi
Āh kim geldi meded ğuşşa vü ğam hengāmi
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmi”
“Olmadın nışf-ı nehārı irişür ahşāmi”

II.

Niceler ‘ālem-i ‘uqbāya revān olmağda
Niceler hırş ile sultān-ı cihān olmağda
Kudret ü hayl u haşem cümle yalān olmağda
Sā‘at-i ‘ömr ise her dem güzerān olmağda
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmi”
“Olmadın nışf-ı nehārı irişür ahşāmi”

III.

Yāri ağıār ile gördüm ğam ile geçdi günüm
Halk ‘īd itdi benüm mātem ile geçdi günüm
Siper-i ta‘ne olup dirhem ile geçdi günüm
Şeb-i ğamda elem-i ‘ālem ile geçdi günüm
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”
“Olmadın nışf-ı nehārı [irışür ahşāmi]”

IV.

Zevk-i vuşlatda iken irdi firāk āfākı
Dem-i fırsatda kazā idemedēñ mā-fātı
Genc-i miñnetde geçürdük ğam ile evkātı
Rüzumuz eyledi tīre şeb-i ğam zulmātı
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”
“Olmadın nışf-ı nehārı [irışür ahşāmi]”

V.

Cān virüp hicr ile ‘Ulvi olıcak mürde tenüm
Tolıcak şīven-i aħbāb ile Beytü’l-hazenüm
Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātı benüm
Baña telkīn idicek okıyalar bu suhanum
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”

“Olmadın nısf-ı nehârı irişür [ahşâmı]”

[32a]

93¹⁸⁷

Dāmen-i Eşğara

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Ne dilde zevk-i sürür u ne cānda rāhat var

Ne tālī‘ oldı müsā‘id ne başda devlet var

Ne kīsede zer ü sīm ü ne bālde vüs‘at var

Ne bende cevre taḥammül ne sende şefkat var

“Ne ḥālüm añmağa kudret ne sende şefkat var”

“Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var”

II.

Ḥadeng-i ṭa‘n-ı ‘adūye vücūdum oldı siper

Firāk-ı yār ile kan ağlamakda dīde-i ter

Ġubār-ı ğam göñül āyīnesine virdi keder

Şafā-yı ḥātır ile idemem ciḥana nazar

“Ne ḥālüm añmağa kudret ne sende şefkat var”

“Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var”

III.

Ümīd-i vaşl ile çeşmüm ḥayāl-i ḥāba düşüp

Zamān-ı ‘ömri ise her laḥzada şitāba düşüp

Gehī seyāḥate geh zühde geh şarāba düşüp

Ten inqılāb ile qaldı dil iztırāba düşüp

“Ne ḥālüm añmağa kudret [ne sende şefkat var]”

¹⁸⁷ Çetin, a.g.e., s.169-170

93 / Dāmen-i eşğara : Müseddes Ez-Güftehā-yı ‘Ulvī

1c bālde : elde

1e sende şefkat var : şabra ṭakat var (diğer mütekerrir mısralarda bu şekildedir.)

2a ‘adūye : ḥasūda

“Efendi hāl-i mükedder ziyāde [hayret var]”

IV.

Şu denlü bî-kes ü zāram ki Yār-ı Ġārum yok

Ġamuñdan özge cihān içre ġam-kūsārum yok

Dükendi nakd-ı hayātum elümde varum yok

Hevā-yı ‘aşk ile āvāreyüm qarārum yok

“Ne hālüm añmağa kudret [ne sende şefkat var]”

“Efendi hāl-i mükedder ziyāde hayret var”

V.

[32b]

Sitemle geçdi günüm cümle mäh u sālümnden

Kime şikāyet idem bilmezem melālümnden

Zamāne yüz çevirtüp ‘Ulvīyā kemālümnden

Netice düşdi bu güftār hasb-ı hālümnden

“Ne hālüm añmağa kudret ne şabra tākāt var”

“Efendi hāl-i mükedderr ziyāde hayret var”

94¹⁸⁸

‘Ulvī Fermāyed

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Mihnet ü derd ü ġam-ı endüh ile yārān olup

¹⁸⁸ Çetin, a.g.e., s. 177-178-179

94 / ‘Ulvī Fermāyed : Müseddes Ez-Güftehā-yı Merhūm ‘Ulvī Çelebi

1d cūyān : būyān

2a kılup : kalup

2b bu rāh : şeydā

2c Cehd idüp cedd : ced idüp cehd

2d kılmadum : komadum

3a oldum : gıtdüm

3c toprak döşendüm çok zemān : toprağa düşdüm bir zāman

3d kıldı ‘amelden : kaldı ġamuñdan

5b hem-demüm : hem hem

5c ġarc: cem‘

5d ola ser-menzilüm rāh-ı ‘adem : olaydı menzilüm kūy-ı ‘adem

Düşmişem rāh-ı belāya bī-ser ü sāmān olup
Şu gibi deşt-i fenāda hāk ile yeksān olup
Kāyinātı ser-te-ser geşt eyledüm cūyān olup
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Qalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

II.

Fülk-i miḥnetle kılup deryā-yı ḥayretten ‘ubūr
Derd ile bu rāh-ı ḡamdan nice kez kıldum mūrūr
Cehd idüp cedd eyleyüp göstermedüm bir dem ḡubūr
Sa‘y ile rāh-ı talebde kılmadum hergiz ḡuṣūr
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Qalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

III.

Eyleyüp terk-i vaṭan oldum ḡarīb ü nā-tüvān
Yüz urup ṣaḥrā-yı ‘aşḡa nitekim seyl-i revān
Hicr ile taş yaşıdanup toprak döşendüm çok zemān
Elden ayakdan çıkup kıldı ‘amelden cism ü cān

[33a]

Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Qalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

IV.

Geşt iderken dehri nā-geh uğradum bir āfete
Cān ile oldum hevādār ol şānavber ḡāmete
Āh kim meyl-i viṣāl itdükçe düşdüm firḡate
Ḥasretā derdā dirīḡā ‘ömrüm irdi ḡāyete
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Qalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

V.

Rāh-ı ‘aşḡa ṣıdk ile başdum ‘Ulviyī çün ḡadem
Zād-ı rāhum ḡuṣṣa oldı hem-demüm endūh [u] ḡam
Naḡd-i ‘ömri ḡarc idüp çekdüm bu yolda çok elem
Az ḡaldı kim ola ser-menzilüm rāh-ı ‘adem

Menzil-i vaşla irilmez çäre vü imkân olup
Qalmışam fırkat beyâbânında ser-gerdân olup

95¹⁸⁹

Selîkî Fermāyed

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Melālet-i ğam-ı zülf-i nigār mı diyeyin
Cerāhat-ı dil-i zār [u] figār mı diyeyin
Seķāmet-i ten-i bīmār-ı zār mı diyeyin
Harāret-i ciger-i tāb-dār mı diyeyin
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin”

II.

Medār olup baña gird-āb-ı hicr-i yār dirîĝ
Döne döne gönül eylerken āh u zār [u] dirîĝ
Bu varıadan daĥi dil bulmadın kenār dirîĝ
Düşürdi bir daĥıya anı rüzgār dirîĝ
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin”

III.

[33b] Belā-yı hicr ile olmuş iken gönül mu‘tād
Bu yolda hūn-ı ğam-ı hicr-i yār iken baña zād
Bu rüzgāruñ elinden kime idem feryād
Ki itdi ĥırmınen-i şabr u qarārımı berbād
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”

¹⁸⁹ Ömer Zülfe, **On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2009, s.195-196-197 www.kulturturizm.gov.tr (12.04.2020)
95 / 4c irişdi : getürdi

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

IV.

Derūna geçmiş iken tîr-i derd-i hicr-i nigār

Anuñla olmuş iken sîne rîş u dil-efgār

Ne toz kopardı görüñ rūzgār-ı nā-hem-vār

Ki āb-ı ‘arız-ı yāre irişdi hatt-ı ğubār

“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

V.

Belā-yı hicr-i nigār itdi hāk-sār beni

Ayaqlara düşürüp eyledi ğubār beni

Hevāye uyduruben itdi bî-ķarār beni

Selīķī n’eyledi gör kim bu rūzgār beni

“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

96¹⁹⁰

Rahīmī Fermāyed

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Hikāyet-i gül-i rū-yı nigār mı diyeyin

Harāret-i dil-i pür-hār hār mı diyeyin

Ġarāmet-i felek nā-bekār mı diyeyin

Felāket-i ser-i endüh-ı yār mı diyeyin

“Hikāyet-i ğam-ı endüh-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

II.

Dile nigār ider iken cefā vü cevır ü ta‘b

¹⁹⁰ Mermer, a.g.e., s.2? çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

İrişdi cānuma gerdūn-ı dūndan çü şa‘b
Fiğān u nāle idüp ağlayup direm yā Rab
Belā vü derd ü ğamuñ kanķısın diyem yā Rab
[34a] “Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı [yār mı diyeyin]”
“Şikāyet-i elem-i rūzgār [mı diyeyin]”

III.

Derūnum itdi ğam-ı hicr-i yār mālāmāl
Felekde bir yañadan gönlüme irerdi melāl
O gül firāk ile bülbul-i dilüm daħi lāl
Gelüp bu hālde yārān iderse pür-siş-i hāl
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı [yār mı diyeyin]”
“Şikāyet-i elem-i rūzgār [mı diyeyin]”

IV.

Şu denlü haste vü zār eyledi beni firķat
Ecel tabībi meger irgüre yine şihhat
Pür oldı qalbüme endüh ü ğuşşa vü miñnet
Dilüm bu sözleri zıkr eyledi olup hasret
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

V.

O şāha dil vireli ğuşşadan harīr oldum
Cihānda başuma sultān iken esīr oldum
Dirīġ o tāze cevānuñ ğamıyla pīr oldum
Rahīmī cān u göñülden bu sözi dir oldum
“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

Şun'î Çelebî Fermāyed

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

..__ / ._. / ...

I.

Fitne-i haṭṭ-ı yār mı diyeyin

Bend-i zülf-i nigār mı diyeyin

Hışm-ı çeşm-i humār mı diyeyin

Ġamze-i şīvekār mı diyeyin

Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin

Miḥnet-i rûzgār mı diyeyin

II.

Dildeki ıztırāb mı diyeyin

Tendeki tef ü tâb mı diyeyin

Eşk-i çeşm-i pür-âb mı diyeyin

Ḥāl-i kalb-i ḥarāb mı diyeyin

[34b] Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin

Miḥnet-i rûzgār mı diyeyin

III.

Beden-i bî-mecāl mı diyeyin

Yā ser-i pāy-māl mı diyeyin

Ġam-ı endüh-ı bāl mı diyeyin

Bilmezem kankı ḥāl mı diyeyin

Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin

Miḥnet-i rûzgār mı diyeyin

IV.

Cevr-i devr-i zamān mı diyeyin

Ḍarb-ı dest-i cihān mı diyeyin

¹⁹¹ Yakar, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Bunca āh u fiġān mı diyeyin
Telef-i naḳd-ı cān mı diyeyin
Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rûzgār mı diyeyin

V.

Dil-ber-i bî-vefâyı mı diyeyin
Şun‘î-yi mübtelâyı mı diyeyin
Cevr-i zulm-ı cefâyı mı diyeyin
Ġam [u] derd ü belâyı mı diyeyin
Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rûzgār mı diyeyin

98¹⁹²

Rahîmî Fermâyed¹⁹³

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Eger ‘âşık olan bu berr ü bahre pādşā olsa
Hevā-yı saltanat itmez şeh-i ‘aşka gedā olsa
‘Aceb mi pend ü gūdan bir gönül her dem cūdā olsa
Olur bîġāne ḥalka ‘aşka her kim āşinā olsa
“Ḥalāş olmaḳ ne mümkin bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

¹⁹² Rahîmî’ye ait olan bu müseddesin eksik olan bendleri 39a varağında bulunmaktadır.

¹⁹³ Mermer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“Mef‘ülü / mefā‘ilün / mef‘ülü / mefā‘ilün”

__./.___/__./.___

I.

Seyrān ideyin dirseñ pür-ḥün ser-i Dārāyı
 Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḥamrāyı
 Dünyāya kıyās itseñ ger füşat-ı ‘uḳbāyı
 Seyr eyle müşeşelde eşkāl-i zevāyāyı
 Bir sākī-i mehveşden nüş it mey-i şahbāyı
 Düş kūy-ı ḥarābāta ol ‘āşık-ı rüsvāyī
 Rūḥāni nazar eyle görseñ ruḥ-ı zībāyı
 Şüretde yūri ḳalma fehmi eyle bu ma‘nāyı
 Bu pendı işitdükde ol dem dil-i şeydāyī
 Mey-ḥāneye ‘azm itdüm geşt eyler her cāyı
 Bu beyti okır gördüm bağırını delüp nāyı
 Şevḳ ile semā‘ itdi ol dem nice Mevlāyī
 Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī ‘ālem girü bu ‘ālem

II.

Raḥmī n’ola ṭālī‘den eylerse şikāyetler
 Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler
 Nā-dāne müyesserdür çok dürlü sa‘ādetler

¹⁹⁴ Erdoğan, a.g.e., s.96-97-98

Şiir divanda 5 benden oluşmaktadır, mecmuada ise manzumenin son iki bendi verilmiştir. Erdoğan, şiirin nazım şeklinin nüshalarda tercî-i bend olarak verildiğini, ancak manzumenin ilk bendinin bütün mısraları birbiriyle kafiyeli olduğundan bu şiirin nazım şeklinin 14’lü musammat olduğunu belirtmiştir.

99 / 1d müşeşelde : müsellesde (4d)

1g yūri : yürür

1j itdüm geşt eyler : itdi geşt eyledi (4j)

2c Nā-dāne : nā-ehle (5c)

2d felāketler : melāmetler(5d)

Çok : her

1D /- M

2D / - M

3D / -M

Dānā-dil [ü] kāmiller çekmekde felâketler
‘Âkıll ola dīvāne fıkır olsa bu hâletler
Nā-dāne neden bilsem āyā bu ri‘āyetler
Bir gün beni hāk eyler āhır bu kasāvetler
Her Ehreminüñ varur ayağına devletler
Var ise kıyāmetden oldu bu ‘alāmetler
Zevk ile sürür ile itdi nice ‘işretler
Dünyā gibi ‘uqbāda sürsün nice rāhatlar
Cān ile perī-rūlar eyler nice hıdmetler
Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī ‘ālem girü bu ‘ālem

[35b]

100¹⁹⁵

İlāhī Fermāyed

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Olsa za‘f-ı ğam-ı hicrūñle tenüm çün hāşāk
Komasā bende bu ālām-ı fīrākuñ idrāk
Eylese tīg-i cefā vü sitemüñ sīnemi çāk
Tīr-i endüh [u] belā vü elemüñ kılsa helāk
Nice yıllar reh-i ‘aşkuñda düşüp olsam hāk
Kederüñ āhır-i kār olsa yirüm zīr-i mağāk
Yine cān ile senüñ bende-i fermān her kim
Kullaruñ gerçi ki çok ben daħi bir kemter kim

II.

Gāh biñ nāz ile sen seyre çık ey ğonce-dehān
Seni bülbüllerüñ eṭrāfdan itsün seyrān
Kimisi ‘arız-ı gülfāmuña olsun ḫayrān

¹⁹⁵ Ertaylan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Kimisi şevküñ ile karşıdan itsün efgān
Kimisi bŷy-ı dil-āvīzüñe virsün nice cān
Bir tarīķ ile saña her biri olsun tek rān
Ben ırāķdan yaķayın derd ile çıksun cānum
Çekeyin cev̄r ü cefāñı ne ise sultānum

III.

Ğullaruñdan güzelüm pādşehüm ‘ār itme
Beni derd-i elem-i hicr ile bīmār itme
Yirümi ey gül-i ter fırķat ile hār itme
Hālümi ğuşsa vü hicrān ile düşvār itme
Dār-ı dünyāyı meded başuma gel dār itme
Uyma aġyār-ı cefā cūya beni zār itme
Diñleme kavm-ı ‘adūnuñ sözün ihsānuñdan
Bende-i maħlaşuñı eyleme red yanuñdan

IV.

N’ola zāhirde perīşānesi ger şüretümüz
Olmasa sīm ü zere pādīshüm kudretümüz

[36a]

Manşub u cāh ile biz istemezüz rif‘atümüz
Bülbül-i gülşen-i kıds olmağadır niyyetümüz
Sidreden ‘āliyedür mertebede himmetümüz
Ğalbi şāf itmegedür şām u seher diķķatümüz
Cevher-i ma‘rifet-i ‘ilme efendi kānuz
Gerçi kemter kuluñuz līk şeh-i devrānuz

V.

Başum üzre çekeyin cümle ğam-ı a‘dāyı
Girye vü zār ile geşt eyleyeyin dünyāyı
Alayın başuma ‘aşķuñda nice ğavġāyı
Olayın kūy-ı melāmetde yine rŷvāyı
Ey **İlāhī** ğöre şāyed ki bu ben şeydāyı
Nazar-ı merħamet ile baķa ol her cāyı
Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-hāh sözün

Ehl-i ‘irfān olanuñ gūş ide her gāh sözün

101¹⁹⁶

Hüdāyī Fermāyed

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

I.

“Ey ruḥı bāğ-ı leṭāfetde gül-i ḥandānum”

“Ṭutdı bülbül gibi dünyā yüzünü efgānum”

“Az ḳalupdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum”

Ey lebi derd-i dile ḥikmet ile Loḳmān’um

Şerbet-i vaşluñ ile eyle benüm dermānum

Düşmesün boynuña hicrūñle ölürsam ḳanum

II.

Nice bir dür dōke bu dīde-i terler nice bir

Nice bir zāyi‘ ola bunca güherler nice bir

Āh idem ḥasret ile şām u seḥerler nice bir

Nār-ı ḡamda nice bir yāna cigerler nice bir

Ṭutdı āfākı meded dūd-ı dil-i sūzānum

Ġaražuñ cevır ü cefāysa yiter sultānum

III.

[36b]

Ben senüñ pādīşehüm bende-i fermānuñ olam

Pāy-māl ser-i ḡīsū-yı perīşānuñ olam

Ḳaşlaruñ yāyına biñ cān ile ḳurbānuñ olam

Bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñ olam

Saña lāyık mıdur ey Hüsrev-i ‘ālī şānum

¹⁹⁶ Demiralay, a.g.e., s.110

101 / Hüdāyī Fermāyed : Müseddes

4d Merḥamet eyler iseñ merḥamet : baña raḥm eyler iseñ raḥmet

4e Yüzüme bir güle : yoluña bir gele

5a ‘aşḳuñ : derdüñ

5c, 5d / 5d, 5c

Baňa zulm eyleyesen çarha çıka efğānum

IV.

N’ola yanuñda senüñ sehv ile itdümse günāh

Baňa bağışla güzel başuñ için eyle nigāh

Ḳul günāh itse dem olur ki bağışlar anı şāh

Merḥamet eyler iseñ merḥamet ide saña İlāh

Yüzüme bir güle bak tā ki sevinsün cānum

Dest-i luṭfuñla yayılsun bu dil-i viranem

V.

Varayın ‘aşkuñ ile ‘āleme destān olayın

Düşeyin tağlara Mecnūn gibi ‘uryān olayın

Sāyeveş mihrüñ ile ḥāk ile yeksān olayın

Genc-i ‘aşkuñla **Hüdāyī** gibi vīrān olayın

Bāğ-ı ḥüsn içre şalın serv gibi ey ḥānum

Şulasun yollaruñı dīde-i ḥün-efşānum

102¹⁹⁷

Rāhī Çelebī Fermāyed

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

Müyesser olmadı vuşlat baňa ol gül‘izārumla

Ser-i kūyın gezerdüm her gice feryād u zārumla

Ser-ā-ser ‘ālemi ġarḳ itdüm eşk-i cūybārumla

Cüdā düşdüm dirīğā n’eyleyüm gül yüzlü yārumla

“Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳadd nigārumla”

“Gezem maḥşerde gögsüm dögerek seng-i mezārumla”

¹⁹⁷ Ünal vd., a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

II.

[37a]

Boyandı karaya gökler benüm bu dūd-ı āhumdan
Dirīḡā ayru düşdüm dōstlar gün yüzlü māhumdan
Diyār-ı ğurbete düşdüm cūdāyum pādişāhumdan
Ölürsem kabrūme gel hālüm işit her giyāhumdan
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ḡadd nigārumla”
“Gezem maḡşerde gögsüm dōgerek seng-i mezārumla”

III.

Firāḡuñdan şehā künc-i belāda aḡlaram her dem
Esīr-i derd-i ‘aşḡuñ olalı hīç olmadı hūrrem
Belā bezminde ḡaldum bir dem ayrulmaz yanumdan ḡam
Ṭutuşdı ödlara sūz-ı derūnumdan benüm ‘ālem
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ḡadd nigārumla”
“Gezem maḡşerde gögsüm dōgerek seng-i mezārumla”

IV.

Diyār-ı ḡayretüñ sultānıdur dil ey şacı Leylī
Göñül Mecnūnı şimdi ḡavra sensüz eylemez meylī
Yoluñda baş u cān terk itmedür ‘aşḡ ehlinüñ na‘lī
Dögündüm seng-i miḡnet birle yandum aḡladum ḡaylī
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ḡadd nigārumla”
“Gezem maḡşerde gögsüm dōgerek seng-i mezārumla”

V.

Esīrūñdür senüñ **Rāhī** kuluñ devletlü sultānum
Leṭāfet gülsitānı içre ey naḡl-ı hırāmānum
Gül-i gülzār-ı cennetsin benüm ey verd-i ḡandānum
Dükendi ey ṭabīb cān u dil ḡalmadı dermānum
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ḡadd nigārumla”
“Gezem maḡşerde gögsüm dōgerek seng-i mezārumla”

Müşemmen-i ‘Ulvî Çelebî

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

“Felekler güm güm öterse yiridür âh u zârumdan”

“Zemîn-i ğarķ-ı hûn itsem n’ola eşk-i revânumdan”

“Alevler zâhir oldu sîne-i süz-ı nihânumdan”

“Ciger kan oldu akdı geldi çeşm-i hûn-feşânumdan”

“Devâsız derde uğradum uşandum hâste cânumdan”

“Aceb mi kalmasa hergiz eşer nâm u nişânumdan”

“Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârumdan”

“Ġarîb illerde kaldum ayru düşdüm nev-cevânumdan”

II.

‘Aceb mi serserî gezsem ne yârum ne diyârum var

Ne gönlüm gibi derdüm dökmege bir ğam-küsârum var

Ne genc-i ğam da hâlüm yanmağa bir Yâr-ı Ġârum var

Ne dilde tâķat u şabr u ne elde ihtiyârum var

Ne bir yirde hevâ-yı zülf-i yâr ile karârum var

Şafâ-yı hâtırum yok ğâyet ile inkisârum var

“Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârumdan”

¹⁹⁸ Çetin, a.g.e., s.150-151

103 / Müşemmen-i ‘Ulvî Çelebî : Müsemmen Ez-Güftehâ-yı Merhûm ‘Ulvî Çelebi

1a öterse : ötse

1e hâste : kendü

2a ‘Aceb mi serserî gezsem : Ġarîb ü bî-kesüm gerçi

2b Ne gönlüm gibi derdüm dökmege bir : Göñül dirler bu illerde hele bir

2c yanmağa : aňmağa

2e zülf-i yâr : bûy-ı zülfüñle

2f yok ğâyet ile : yokdur be-ġâyet

3a bir : ol (3e)

3b muhabbetden : miñnetden

3e melâl : nisâl (3d)

4d Ażar yirler durur : ıřsız illerdürür

4e olsa kimesne : kimse hergiz

5e serv-i kâmet sîm-ten : kâmet-i serv-i semen

“Ġarīb illerde aldum ayru dūdūm nev-cevānumdan”

III.

Yine bir mū-miyānuñ derd-i ‘akīyle ayāl oldum
Teb-i tāb-ı muabbetden arardum bir hilāl oldum
Reh-i ġamda dūūp aldum za‘īf ü bī-mecāl oldum
atı dūkūnlūġum var ‘āı-ı ūrīde āl [oldum]
Belā vādīlerinde sālīk-i rāh-i melāl oldum
Beyābān-ı muabbetde gezūp Mecnūn-miāl oldum
“Diyār-ı ġurbete gitdūm cūdā dūdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūdūm nev-cevānumdan”

IV.

Firāa ekme ġam her dem viāl-i dil-rübā olmaz
ayātuñ mevti vardur dehr-i fānīde beā olmaz
Benūm ōlmekden ōzge ekdigūm derde devā olmaz
Aar yirler durur bunda ġōñūl dārū’-ifā olmaz
Ġarībem bir ġarīb olsa kimesne āinā olmaz
Cihānda ayrılı gibi hele mūkil belā olmaz
“Diyār-ı ġurbete gitdūm cūdā dūdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūdūm nev-cevānumdan”

V.

Beni terk eyledi ol Yūsuf-ı ġül- pīrehen imdi
Ġōñūl Ya‘ūb’ma oldu cihān Beytū’l-azan imdi
Ġözümde uar oldu ālet-i zev-i vaan imdi
Baa zindān olupdur ‘Ulvīyā an-ı emen imdi
Kimūñle alınur ol serv-i āmet sīm-ten imdi
‘Aceb kimlerle seyrān eyler ol ul-ı ġūsn imdi
“Diyār-ı ġurbete gitdūm cūdā dūdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūdūm nev-cevānumdan”

[38a]

Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî Selamu’llâh²⁰⁰

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Hasret-i ebrûñ ile kıddüm kemân olsun yine
 Kâlb-i düşmen atduğum tîre nişân olsun yine
 Genc-i fırkatde işüm âh u figân olsun yine
 Âteş-i âhumla ‘âlem pür-duhân olsun yine
 Şem‘-i hürşîd ol duhân içre nihân olsun yine
 Haddüñe dil virdüğüm günden ‘ayân olsun yine
 Râz-ı mihrüñ cümle hâlka dâstân olsun yine

II.

İşigünde bir gice feryâd u zâr itsem gerek
 Zülfüñüñ geçdügi bendi âşikâr itsem gerek
 İhtiyâr [u] ‘akl u şabrı tarmâr itsem gerek
 Eşkümüñ gevherlerin bir bir nişâr itsem gerek
 Dîde kanından zemîni lâlezâr itsem gerek
 Nâr-ı âhumla cihânı pür-şerâr itsem gerek
 Âsitânuñ hâki reşk-i âsmân olsun yine

III.

[38b]

Kaşr-ı cân yandı kül oldu sîne-i süzân ile
 Keştî-i dil gârka vardı dîde-i giryân ile
 Geçdi ‘ömrüm gülmedüm hîç vuşlat-ı cânân ile

¹⁹⁹ Çetin, a.g.e., s.152-153²⁰⁰ 104 / Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî Selamu’llâh : Müsebbâ’ Ez-Güftehâ-yı Merhûm ‘Ulvî Çelebi Raḥmetu’llâhi ‘Aleyh Şiirin nazım şekli müsebbâ’dır, bu metinde kullanılan başlık yanlışdır.

2b zülfüñüñ : zülfüñ ile

4b Maḥremümdür derd ü fırkat hem-demümdür hicr [ü] ğam: Hem-demümdür çeşm-i pür-nem maḥremümdür zaḥm-ı ğam

5b İhtiyâr itdüm nemed-püş olmağı : Cübbe vü destârdan çekdüm elüm

5f Çeşm-i pür-hûn bezm-i ğamda : Bezm-i ğamda çeşm-i pür-hûn

Hürrem olmadum dirîgâ ol gül-i hândân ile
Çünkü ğam zerd itdi çihrem derd-i bî-dermân ile
Pârelensün cism-i zerdüm hançer-i hicrân ile
Bâğ-ı ‘ömrüm ser-te-ser berg-i hazân olsun yine

IV.

‘Âşık-ı dil-hasteñ oldum cāna kār itdi elem
Maḥremümdür derd ü firḳat hem-demümdür hicr [ü] ğam
Fıkr-i la‘lûñle görindi gözüme rāh-ı ‘adem
Baş açuḳ yaluñ ayak ‘azm eyledüm ey ğonca-fem
Pāyuma toḳındı lîkin zaḥmet-i hār-ı sitem
Ḳaşr-ı cāna çıḳmaḳ ol zaḥmet-ehemdür çün bu dem
Üstüḥānum ayağ ayak nerdübān olsun yine

V.

‘Ulviyā sulṭān-ı ‘aşḳa bende-i fermān olup
İḥtiyār itdüm nemed-pūş olmağı ‘uryān olup
Gerçi gezdüm gūşe gūşe ‘ālemi mihmān [olup]
Ḳayd-ı miḥnetden ḥalās olmadı dil hāndān olup
Ağlasun göz merdümü derdini döksün ḳan [olup]
Çeşm-i pür-hūn bezm-i ğamda sāğar-ı mercān olup
Eşḳ-i gülgūnum şarāb-ı erğuvān olsun yine

105²⁰¹

Ḥayātī Fermāyed

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. Ḳalmışam bî-kes ü denī şabr u ḳarār u bî-dil²⁰²

Ser hevāyile ṭolu dest tehī pā degül

2. Ṭālī‘üm şöyledür olurdu sarāyı yitire

²⁰¹ Gazelde mahlas beyit yoktur.

²⁰² Vezinde aksama vardır.

- Burc-ı hürşīdi eger bir gün idinsem menzil
3. Tālī‘üm şüm u sitārem kem ü bahtum kıra
Mihri yok dehrde ol yār ise cevre māyil
4. Mezra‘-ı ‘ömrümi ayıkladı derd ü guşşā
Hālūmi bilmezem āhır n’olısar ve’l- hāşıl
5. Bir yaña kıahr-ı felek bir yaña zehr-i hicrān
‘Aşka bilmez amān-ı şabr ise gāyet müşkil

[39a]

98²⁰³

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

II.

Bu dil lā-ya‘kil olmışdur şarāb-ı cām-ı hayretten
İçüp vahdet meyin ayık götürdi cām-ı hayreden
Çü aşşı eylemez zıkr itme nāşih pend-i hikmetden
Rehā bulmağa imkān yok gönül kayd-ı ta‘alluqdan
“Halāş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

III.

Çü bir meh-rüye dil virdük anı ol māha ışmarla
Reh-i ‘aşk içre yoldāş it ğam-ı hem-rāha ışmarla
Gedā-yı şāh-ı ‘aşk oldu anı ol şāha ışmarla
Aradan çık hemān şimden girü Allāha ışmarla
“Halāş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

IV.

Dil-i vīrānemi pend ile nāşih pür-melāl itme
Neñ aldı bir ğarīb üftāde yazuk haste hāl itme

²⁰³ 98 numaralı şiirin eksik bendleridir.

Anı ser-keşlük idüp hāk-ı ‘ömre pāy-māl itme
Muhabbetden ferāḡat eylemez ceng ü cidāl itme
“Halāş olmak ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

V.

Ġam-ı ‘aşka neden fehmi itmeyüp ta’n itse her cāhil
Melāmet taşı yüz yirden gelür sevinür çevirmez dil²⁰⁴
Olupdur şöyle cām—ı ‘aşk ile dil mest ü lā-ya‘kıl
Rahīmī çünkü te’şir eylemez terk-i naşīhat kıl
“Halāş olmak ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

106²⁰⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

I.

Bir kemān-ebrū güzel tır urdı bağrum yaşına
Raḥm kılmaz çeşmümün her demde kanlu yaşına
Çārde sāle meh iken irdi on dört yaşına
“Hayret olur ‘aqlımı baksam gözine kaçına”
“Şad-hezārān āferīn ol şüretün nakkāşına”

II.

[39b]

Mest-i ‘aşk olanları zāhid melāmet şanmañuz
‘Āşıkuñ āh itdugin her dem nedāmet şanmañuz
Rehrev-i ‘aşk olanı ehl-i selāmet şanmañuz
Meşhed-i taşını Mecnūnuñ ‘alāmet şanmañuz
[Şad-hezārān āferīn ol zamāne başına]²⁰⁶

²⁰⁴ Vezinde bir hece fazladır.

²⁰⁵ Özbay, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁰⁶ Bu mısra fazladır ve bendin bütünlüğünü bozmaktadır.

“Seng-i miḥnetdür ki yagdurdı zamâne başına”

III.

Läleler kim bitdi üstümde mürür-ı sāl ile

Bu şehīd-i ‘aşkuñuñ kabrin ʔonatdı āl ile

Ben neler çekdüm şehā ğamdan denilmez kāl ile

“Başumuñ üstinde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile”

“Derdle cān virdüğüm baksañ mezārum taşına”

IV.

Bağrumı biñ pāre kıldı tīğ ile bir nev-tırāş

Çeşme senden çeşmümüñ aķar dem-ā-dem kanlu yaş

‘Āşık-ı ser-bāz olup virdüm öñünde cān [u] baş

“İşidüp benden rumūz-ı ‘aşkı Ferhād itdi fāş”

“Sırrını olmaz imiş içmek kişi yoldāşına”

V.

Bu remil baħrına kim yoķdur cihānda hīç kenār

Sözlerüm içinde şan kim oldu dürr-i şāhvār

Bu muḥammes **Levh**iyā oldıg içün bir yādgār

“Varını itdi Ḥayālī yār ayāğına nişār”

“Āferīn şad āferīn ol tab‘ u gevher yaşına”

107

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.._ _ / . _ . _ / .._

1.Uçdı ise hümā yuvāsından

Yirine ķonmağa ķoma bümü

Dimesünler görenler ol bümü

Şol uçan yirine ķonan şümü

[40a]

108²⁰⁷

Ġazel-i Yahyā

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. Kalmasun nokşānuma gül yüzlü yārum söylesün
Sevdüğümünden ğayri var ise günāhum söylesün
2. Söylemezse şimdi āh itmek zarūrīdür baña
Sevdüğüm lutf eylesün almasun āhum sö[ylesün]
3. Sögmek ile gönli hoş olursa sögsün ā şanem
Tek hemān ben kılina ol pādīşāhum sö[ylesün]
4. Leblerinüñ her sözi gūyā hīṭāb-ı ğaybdur
Söylesün baña ol yüzi kıblegāhum [söylesün]
5. Öldüğümünden soñra ey **Yahyā** zebān-ı hāl ile
Hālūmi kabrümde ki cümle giyāhum söylesün

109²⁰⁸

Fevrī

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.. — — / . — . — / .. —

1. Bir emīre yine esīr oldum
Şāhlar hālkına emīr oldum
2. Gözüm açıldı yüzini görelī
Yine a‘mā iken başīr oldum
3. ‘Aşk ile ma‘nīde ğanīyüm ben
Şūretā gerçi kim fakīr oldum
4. Nice yıldur saña rükū‘udayum

²⁰⁷ Çavuşoğlu, a.g.e., s.491

108 / 1a yārum : māhum

3a ā şanem : kāyilem (2a)

²⁰⁸ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Şanma kıaddüm büküldi pır oldum

5. İkilik gitdi **Fevriyā** benden

Ġam-ı cānāne ile pır oldum

[40b]

110²⁰⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. Ey şabā bi’llāhi ‘aceb ol nigārum hoş mıdur

Şol rıkkadüm dil-berüm ‘ālemde varum hoş mıdur

2. Şol mu‘aţtar kākülinden luţf idüp virgil haber

Şol yüzi gül kıāmeti serv-i ħubānum hoş mıdur

3. Şol lebi la‘l ü dişi lülü sözi Āb-ı ħayāt

Şol boyı tūbā kaşı ince hilālüm hoş mıdur

4. Yel elümde şu gözümde öd içümde kıāl olup

Dāyim anda ħaşr olıcaķ sebz[e]zārum hoş mıdur

5. Çün **Nesīmī** yaķa ‘aşķ ödına pervāneveş

Ey yüzi gülşen saña bu āh [u] zārum [hoş mıdur]

111²¹⁰

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. — — / .. — — / .. — — / .. —

²⁰⁹ Ayan, a.g.e., s.117

110/ 1a şabā bi’llāhi ‘aceb ol nigārum : nesīm-i subh-dem bi’llāh ki yārın

1b rıkkadüm : ħabībüm (rikkadüm kelimesi vezni bozmaktadır.)

2a mu‘aţtar kākülinden luţf idüp : mutarrā misk-i zülfünden sabā

2b ħubānum : çınārum

3a dişi lülü sözi Āb-ı ħayāt : gözü āhū-yı şehlā dil-firīb

3b boyı tūbā kaşı ince hilālüm : saçı zulmet kimi müşk-i dılarım

4a kıāl olup : ħāķ olur (5a)

5a yaķa ‘aşķ ödına pervāneveş : saldı özün aşķına pervāne tek

4D / - M

²¹⁰ Kahraman, a.g.e.,?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

1. “‘Āşıkam gün yüzünüñ naķşına şāhum ezeli”
“Seni naķķāş ezel-i kudret eliyle yazalı”
2. Devr idelden berülü çarķ-ı felek şimdiye deg
Kimse görmedi senüñ gibi muşāhib güzeli
3. Dün u gün şevķ ile bülbul gibi medhüñ okuram
Sen lebi goncada bir zerre muhabbet süreli
4. “Āl ile aldayup alduñ dil-i dīvānemi āh”
“Şol ala gözlerüñi nāz ile bir kez süzeli”
5. “Ey Zuhūrī cümle yārāne yūri var haber it”
“Şöyle rindāne disünler diyecek her ğazeli”

[41a]

112²¹¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— · — / — · — / — · — / — · —

I.

İrişüp bād-ı hazān zerd oldu heb şahrā bugün
Gör ne reng oynadı bāğ u rāga bu dünyā bugün
Şararup şoldı cihānda kalmadı hazrā bugün
İ’tibār alur açup ‘ibret gözin dünyā bugün
Mesken-i bülbulde zāğ olmışdurur gūyā bugün
Şan kıyāmet kopdı ezhār oldu nā-peydā bugün
Gör kara toprağa dönmişdür gül-i hamrā bugün
Göz yumup nergis cihāndan oldu nā-bīnā bugün
Raht-ı verdi leşker[i] serd eyledi yağmā bugün
Gitdi bülbulden neşāţ kaldı pür-endüh u zār

II.

Āfefinā zihnuñe ey şehr-i yār-ı kāmran
K’eyledüñ gerdün-ı dün ahvālını bir bir beyān

²¹¹ On mısradan meydana gelen bendlerin eksik bend sayısı olması ve mahlasın tespit edilememesinden dolayı şiirin nazım şekli belirlenememiştir. Mecmuadaki şiirin şekil özellikleri dikkate alındığında şiir, on mısradan oluşan bir musammat olabilir.

Baħr-ı ıab'ũndan ıkardũ nice gevierler revān
Yaraşur her biri olsa gũşvār-ı gũş-ı cān
Geri 'aķluñ pĩrdũr şũretde zātũñ nev-cevān
Yine meydān-ı feşāhatde ekũp tĩĝ-i zebān
Oldũ ehl-i fażl arasında bugün şāhib-i kırān
Gũlsitān iinde oldu murĝ-ı şubħ-ı derd-ħ'ān
Görmesũn serv-i ser-efrāzı şehũñ bād-ı ħazān
Gũl gibi olsun muıarrā dāyimā ol kāmķār

III.

Ey olan mũteĝariķ baħr-ı emel ħayrān u deng
'Āķıbet yutsa gerek seni eceldũr bir neheng
Atlas dĩbā giyersen ey birāder reng reng
Añ anı kim pister-i bālĩnũñ olur ħār u seng
Olur isek bāzire ger bebr u ger bir ner neheng
Şĩrveş engāl olur cānuña mevt nĩze ceng
Yol uzak yokdur azıķ merkeb ise mahzũl u leng
Bilmezem menzil ālāmı yā kıla mı yolda deng
'Āķıl iseñ gũ yaraĝın kıl muĥabbet bĩ-direng
ũn bulursın menzil-i dũnyā degũldũr ber-ķarār

IV.

[41b]

ũnki alur işbu tāc u taĥtı devr-i rũzgār
Terk idũp bu raĥt u baĥtı bir nemed kıl iĥtiyār
Bilme ol cismi kim anı yiyeser mũr u mār
Ĝurre olma devr-i dũna kim degũldũr ber-ķarār
Nice merdũm ķan ile boyandı işbu lālezār
Nice biñ ĥasretlũ yatur nice biñ beg gũl'izār
Toludur feryād u āħ u zār ile dār u diyār
'Āķıbet bildũñ bunu kim saña ķılmaz pāydār
Cehd kıl sen denge dũnyāda ķala bir yādgār
Baña dirseñ devr elinden oldu 'aķlum tārmār

V.

Vaqt-i şubh irdi yine ‘azm-ı gülistān eyledük
Def‘-i ğam kılmaklığa ya‘ni ki dermān eyledük
Lāleye kılduk nazar baġrumuzı kan eyledük
Āh kılduk cümle taġ u taşı nālān eyledük
Derd ü miḥnet çekmede Ferhādı yalān eyledük
Āḫirin bildük fenā terk-i dil u cān eyledük
Nām [u] nengi biz bugün topraġa yeksān eyledük
Nice gün yüzlüleri ḥāk içre pinhān eyledük
Ey gönül tut kim seni bu çarḥa sultān eyledük
Nice sultānlar yatur topraġ içinde ḥor u zār

VI.

Bir nazar kıl lāleye kim baġrı ḥūn olmuşturur
Serv şalar başını şan kim cünūn olmuşturur
Nice ser-keşler bu çarḥ içre zebūn olmuşturur
Cevr ü miḥnet derd ü ğam çarḥa fūnūn olmuşturur
Ġāfil olmak dōstlar gerdūn-ı dūn olmuşturur
Virdügin dünyā alur şan kim oyun olmuşturur
Göz yaşından yir yüzi heb lāle-gūn olmuşturur
Bir degirmendür felek ‘ömr aña un olmuşturur
Ber-kenār ider bu ‘ālem ehl koyun olmuşturur
‘Ārif iseñ her gice bir tekyede kılma qarār

[42a]

113²¹²

Müşemmen-i Vaḥdetī

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Çāre yok gün yüzüñi görmege ey yār meded

²¹² Öztürk, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

odı zlmetde beni āh seergāh meded
Bulmadum Ka‘be-i vaşla irşr āh meded
aldı hayretde mededsiz dil-i gmrāh meded
Yār ise yār degül ğayr ise bed-āh meded
N’edeyin n’eyleyeyin çāre ne eyvāh meded
Nice olur hāl meded n’eyleyeyin āh meded
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

II.

‘Arz-ı hsn eyleyecek ‘āleme ol mā[h]-ı cemāl
Ehl-i ‘ařkuñ komadı zerrece ‘aqlında mecāl
Āfitāba irişür tāb-ı ‘izārıyla zevāl
Ĥam-ı ebrsı hayāliyle hayāl oldu hilāl
Vuşlatı fikri ile eşmme hāb oldu hayāl
Senden ey yār vefā gelmek ise emr-i muhāl
Dstlar çāre nedür n’eyleyeyin nic’ola hāl
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

III.

[42b] ‘Aşı yolında nedür cānı fedā idemizin
Ol haķır-i ebkem[i] saña sezā idemizin
orkaram tuħfe mi sen řāha revā idemizin
şanma kim bencileyin ‘ahde vefā idemizin
Kendü avālmi dil-dāre idemizin
Nā-mīd itdi beni vaşl-ı ricā idemizin
şimdi bir derde şataşdum ki devā idemizin
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

IV.

Gerçi kim eylemedñ ‘aşık-ı ğam-çāre vefā
Eyledün cānane bu denl sitem bunca cefā
Nedür ey rh-ı revānum dile bu denl ezā
Seni cāndan sevenñ cānın olur señde sezā
Yiter ey dst yiter ‘aşıkn olduķsa n’ola

Cāne kār itdi meded cev̄r ü cefā zecr ü ‘inā
Beni gāyetde zebūn eyledi bu derd ü belā
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

V.

Dōstlar olmaz ise vuşlat-ı dil-dāre meded
Zecr ü hicr ile olur **Vaḥdetī** bī-çāre meded
Beni size gerek ise meded ol yāre meded
Eyledi cümle cihāndan beni āvāre meded
Derdüme kimseden irmez n’edeyin çāre meded
Meger Allāh’dan iriše bu dil-i zāre meded
Umarın senden ola ‘āşık-ı bīmāre meded
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

[43a]

114²¹³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Dōstum ‘uşşāka ḥüsnüñ tāze bir gülzār imiş
Söze geldükçe dehānuñ la‘l-i sükker-bār imiş
Gözlerüñ Hārūtveş pür-fitne-i envār imiş
Pādişāhumdan vefā umdum vefāsız yār imiş

II.

Firḳatūñden ey perī ser-keşteyem hem bī-ḳarār
Gülşen-i kūyuñda ağlatma beni gel zār u zār
N’eylesün gülzārı ‘āşık olmayınca gül‘izār
Pādişāhumdan vefā umdum vefāsız yār imiş

III.

Ey gül-i ra‘nā nedür şāhum vefāsız olduḡuñ
Kimdür isteyen cihānda hem-dem-i ḥār olduḡuñ

²¹³ Mahlas yoktur.

Bir ben isimde gerekmez hem-dem-i h  r oldu  n
P  di  h  mdan vef   umdum vef  s  z y  r imiş

IV.

Her seçer fery  d ider derd ile misk  n ‘andel  b
Vaşl-ı g  lden be  zer ol b  -   reye yokdur na   b
Yüz   vird  m bakmazam bende sa  na hergiz h  b  b
P  di  h  mdan vef   umdum vef  s  z y  r imiş

115²¹⁴

“Mef   l   / me     l   / me     l   / fe    l  n”

__./.__./.__./.__.

I.

[43b] Her     m u seçer h  sret ile eyleyeyin   h
Elden ne gelür a  layayın g  lmeyeyin   h
Derdüm kime yanup ya kime s  yleyeyin   h
C  n   seni All  ha   odum n’eyleyeyin   h

II.

Oldum     m-ı hicr  n ile     ufte v     eyd  
Fery  d iderem derd ile bülbül gibi g  y  
  td  n beni Mecn  n gibi ‘  lemlere r  sv  
C  n   seni All  ha   odum n’eyleyeyin   h

III.

  aldum tek u tenh   yine mi  net bucağında
D  yim yanaram derd ile h  sret ocağında
  lmek yegidi görmeden eller   uca  nda
C  n   seni All  ha   odum n’eyleyeyin   h

²¹⁴ Mahlas yoktur.

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Vaşl-ı dil-dāre eger irmez isem āh meded
Dünyede qalır isem firqat ile vāh meded
Olalum bārī yine āh ile hem-rāh meded
Cevri çok yāruñ elinden meded Allāh meded

II.

Bağrumuz lāle gibi hicr ile qan oldı yine
Rüz u şeb çeşmimizüñ yaşı revān oldı yine
İşimüz hasret-i yār ile fiğān oldı yine
Cevri çok yāruñ elinden meded Allāh meded

III.

Āh kim oldı varup ol şanem ağıyāre yakın
Terk idüp bülbulini oldı o gül hāre yakın
Çekem bu ‘ār ile olsam resenüm dāre yakın
Cevri çok yāruñ elinden meded Allāh meded

IV.

Nār-ı āhum ‘acabā ol şaneme kār ide mi
Ben kula vaşlını bir kez ‘aceb ikrār ide mi
Yohsa nāz ile cefāyı yine tekrār ide mi
Cevri çok dil-ber elinden meded Allāh meded

V.

Dile Hāq’dan anı ey **Nazmī** yine şād olasın
Vaşl-ı dil-dāre irüp guşşadan āzād olasın
Ger naşīb olmaz ise hicr ile mu‘tād olasın
Cevri çok yāruñ elinden meded Allāh meded

[44a]

²¹⁵ Doğan, a.g.e., s.?, Üst, a.g.e., s.? ve Bektaş, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

117²¹⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

I.

Goncalar güller açıldı gönlüm açılmaz benüm
‘Ālemün bāğ-ı bahārı ‘aynuma gelmez benüm
Çeşmümün kanlu yaşını rahm idüp silmez benüm
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

II.

Yağalar çāk itdügüm tağlar degül şahrā bilür
Gözlerümnden acı yaşlar dökdügüm deryā bilür
Şimdi ben çekdügümi gerçi bütün dünyā bilür
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

III.

Bilmezem dil-derdini dil-dāre kim şerh eylesün
Yana yana yakılup derdümi kimler söylesün
Hey ne müşkil derd olur bir kişi n’itsün n’eylesün
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

118²¹⁷

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün”

. - - - / . - - - / . - -

1. “Severem ben seni cānum ne dirsın”

Yakıldı hicrüne cānum ne dirsın

2. Eger kaçduñ beni öldürmek ise

Helāl olsun saña kanum ne dirsın

[44b]

3. Benüm nergis leyin beñzüm şarardı

²¹⁶ Mahlas yoktur.

²¹⁷ Mahlas yoktur.

- Lebî gül gonca ḥandānum ne dirsın
4. Ne dirsın sen ne dirsın cān ne dirsın
- Olayın mı saña ḳurbān ne dirsın
5. Ziyāde severem seni gönülden
- Seven ölsün mi sulṭānum ne dirsın

119²¹⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Gel benüm çok sevdüğüm gül yüzlü dil-dārum benüm
Ġuşşadan ḳan ağlamakdur dem-be-dem kārüm benüm
Siz gidelden taşlara kār eyledi zārüm benüm
Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm

II.

Siz gidelden mülk-i ḥüsnün dil-berā sulṭānı yok
Ḳālının gūyā ki bir tendür içinde cānı yok
Çün bilürsiz biz size inanmanuñ pāyānı yok
Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm

III.

Bendeñe raḥm eyle gel devletlü sulṭānum benüm
Ḳaḳma ḳahr eyleme dökme yire ḳanum benüm
Çünki küsdüñ barışalum yoluña cānum benüm
Gel efendüm gel begüm gel dünyede vārüm benüm

120²¹⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

²¹⁸ Mahlas yoktur.

²¹⁹ Mahlas yoktur.

I.

‘Āşıkā rahm eylegil ey dil-ber-i şāhib-cemāl
Taḳatüm tāk oldı oldum ḥasretüñden bī-mecāl
Dār-ı dünyādan bekāya eyler isem intikāl
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

II.

[45a]

Sen bizi terk eyler iseñ biz seni terk itmezüz
İşigüñ koyup dönüp bir gayri yire gitmezüz
Ḥaste yüz her rüz u şeb yoluñda ölmez yitmezüz
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

III.

‘Āşık-ı şādıkdan ey cān u cihānum kaçma gel
Başuma hicründe virdüm vaşluña irişmez el
Yokdurur bir daḥi mişlüñ bī-bedelsin bī-bedel
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

IV.

Bülbül-i āşufteye rahm eylegil ey gül‘izār
Kimseye bākī degüldür bu zamān-ı rüzgār
Merḥamet kıl ‘āşık-ı bī-çāreye ey şehriyār
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

121²²⁰

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ā benüm rüh-ı revānum seven ölsün mi seni
Yüzi gül gonce dehānum seven ölsün mi seni
Ey pīr olası cānum seven ölsün mi seni
Ā benüm şāh-ı cihānum seven ölsün mi seni

²²⁰ Mahlas yoktur.

II.

Bağrumı nār-ı firākuñ be güzel itdi kebāb
Heves-i la'lüñ ile oldı gözüm yaşı şarāb
Şu güzel başuñ içün vir baña bir toğrı cevāb
Dil-berüm rûh-ı revānum seven ölsün mi seni

III.

Sevmişem cān u gönülden seni ben ey güzelüm
Olmaya derd ü ğamuñ çekmege hergiz bedelüm
Āh kim dāmen ü vaşluña senüñ irmez elüm
Ā benüm cān u cihānum seven ölsün mi seni

122²²¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

I.

Āh kim ‘ālemde bir mesrūr u şādān bulmadum
Ġuşşa vü ğamdan ħalāş olmış dil u cān bulmadum
Mümkin olmadı vişāl-i yāre imkān bulmadum
Bir ecel bir ayrılık derdine dermān bulmadum

II.

[45b]

Çok ħabīb içün heves oldum hevālar eyledüm
Çok ṭabībüñ şerbetin içdüm devālar bulmadum
Çok adağ virdüm çırāk yaqdum du‘ālar eyledüm
Bir ecel bir ayrılık derdine dermān bulmadum

III.

Künc-i ğamda yaluñuz kaldum dil-i ğam ħārsuz
Yārsuz oldum deli olmadum ama aġyārsuz
Çār nā-çār oluben arada kaldum çāresüz

²²¹ Güler, a.g.e., s.? ve Altınova, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Bir ecel bir ayrılık dardine dermān bulmadum

IV.

Ayağum altına aldum ser-te-ser dünyāyı ben
Aradum gezdüm komadum görmedük ārayı ben
Okıdum yazdum egerçi bu ‘alī sebāya ben
Bir ecel bir ayrılık dardine dermān bulmadum

V.

Ey **Firākī** yel gibi yildüm yüpürdüm māh u sāl
Eyledüm sevdā-yı hāmiyle nice fikr-i muhāl
Şaldum evrākum şuya şöñ demde hem çün dānyāl
Bir ecel bir ayrılık dardine dermān bulmadum

123²²²

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Müdde‘ī[yi] kendüñi hem ser u rāz itmek neden
N’eyledüm ben saña benden ihtirāz itmek neden
Arturup cevruñ baña mihrüñi āz itmek neden
Ā benüm çok sevdüğüm çaķ böyle nāz itmek neden

II.

Bunca yıllardur yoluñda yeyilirüm yıllar gibi
Yaş yirine hūn-i dil gözden aķar seller gibi
Bir selām ile beni yād itmedüñ eller gibi
Ā benüm çok sevdüğüm çaķ böyle nāz itmek neden

III.

Ķatrece gelmez deñizler dide-i giryānuma
Āteş-i ‘aşķuñ düşelden sīne-i sūzānuma

²²² Kol, a.g.e., s.? çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Âh kim raḥm eylemezsin bu dil-i biryānuma
Â benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

IV.

[46a] Hem-niṣīnūñ gül gibi ey ḡonce-leb ḡār eyledūñ
‘Âşık-ı dil-ḡasteñi bülbul gibi zār eyledūñ
Ṭatlu cānumdan beni ‘ālemde bīzār eyledūñ
Â benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

V.

Ey gözi āhū **Mūdāmī** bendeñi geyn eyledūñ
Cevrūñi ‘uṣṣāk içinde aña ta‘yīn eyledūñ
Öldürüp bī-çāre[yi] derdiyle miskīn eyledūñ
Â benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

124²²³

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. Şehā bu şüret-ī zīyā saña Ḥaḡdan ‘ināyetdür
Meger kim sūre-i Yūsuf cemālūñden bir āyetdür
2. Senūñ ḡüsnūñ benüm ḡüznüm senūñ cevruñ benüm şabrum
N’ola her demde artarsa dögünmez bī-nihāyetdür
3. Eger Eyyüb şabr ise eger Ya‘ḡūba derd ise
İrişmez derdüme benüm hemān geçmiş ḡikāyetdür
4. Eger Leylī eger Mecnūn eger Şīrīn eger Ferhād
Benüm bu ḡālūmi görse olar ḡālī ḡikāyetdür
5. Şabā dāyim ki kapuñdan geçecek eylerüm eḡḡān
Budur ki senden ayrıldı firāḡuñdan ḡikāyetdür
6. Yüzüñ ḡülşen beñüñ hindu dişüñ lülū lebūñ kevşer
Meger firdevs bāḡından maḡalūñ bir vilāyetdür

²²³ Zeynî mahlasıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

7. Ne diyem **Zeynî**ye şorsa firākuñ iştiyākından
Daği dürlü belā senden ki bî-ḥad bî-nihāyetdür

125²²⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — / — . — / — . — / — . —

[46b]

1. “Ben gedā gördüm kapuñda luṭf [u] iḥsān u ḳadīm”
“Yine ol dervāzeve gelmişem Allāh kerīm”
2. “Luṭfuña maḡrūr olu itdümse güstāḥāne iş”
“Şuçumı bildüm şehā “*estaḡfuru’llāhü’l-‘aẓīm*”²²⁵”
3. “Gel yemīn it bir daği ol cürmi ḳılma dir iseñ”
“Pādişāhum tövbe “*bismi’llāhi’r-raḥmani’r-raḥīm*”²²⁶”
4. “Kesme bir ser çün atuñ ayağın ey şāh-süvār”
“Bî-edeb iş çok ider yāruñ ḥuzūrında nedīm”
5. “Luṭfa maḡrūr oluben ṭavr-ı taḥallübīde şehā”
“Ḥazrete çok dürlü güstā[hā]ne söylermiş kelīm”
6. “Sen mürüvvet kânısın raḥmuñ ne‘īmüñ ‘arz ḳıl”
“Yoḥsa yakmak yiridür ben ‘āşī[yi] nār-ı caḥīm”
7. “Merḥamet ḳılmaz iseñ ey dişleri dürr-i ‘Aden”
“Hā şabāyı hā bir āvāre gözi yaşlu yetīm”

126²²⁷

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün”

— . / . — . / . — . / . —

1. Mestāne gözüñ ḳaşd-ı dil u cān ider ey dōst
Hey dimez iseñ arada biñ ḳan ider ey dōst

²²⁴ Mahlas yoktur.

²²⁵ “Allah'a istiḡfar eder, beni affetmesini isterim”

²²⁶ “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla”

²²⁷ Mahlas yoktur.

2. Zülfüñ yüzüne düşdi ider ‘arızuña kaçd
Ol kâfiri gör gâret-i ĩmān ider ey dōst
3. Bu gözlerümüñ yaşını fırkat ōdı her dem
Kurutmasa ‘ālemleri ‘ummān ider ey dōst
4. Luṭfuñla n’ola göñlümi ma‘mūr ider iseñ
Zĩrā ki ğamuñ göñlümi vĩrān ider ey dōst
5. Şĩrĩn lebüñi şormaĝa budur hevesüm kim
Ben ḥaste dilüñ derdine dermān ider ey dōst
6. Şol deñlü eşer kıldı fırākuñ ōdı cāna
Çün ney gibi ḥoş nāle vü efgān ider ey dōst
7. ‘İd ayı gibi kaşuñı cim göreli dilde
Şevk ile özin yoluña kurbān ider ey dōst

127²²⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. Bir vefā ehli mülāyim dil-rübā ister göñül
(...) ucu dokınmaz mācerā ister göñül

128²²⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _”

1. Ey gözüm kan ağla kim fırkat zamānidur saña
Ḥasret ōdı bir belā-yı nā-gehānidur saña

²²⁸ Mahlas yoktur.

²²⁹ Mahlas yoktur.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Āsitānuñdan beni devr eyleyüp dehr-i denī
Yağdı yandurdı firāk-ı firkatüñ cān u teni
Gerçi öldürdi felek hicründe sulṭānum beni
Ḥaḵḵa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni

II.

Günde biñ kez ölmek ile geçdi eyyāmum benüm
Ḳanḳı birin diyeyin çokdur ser-encāmum benüm
Gerçi elden gitdi şabr u ‘aḳl u ārāmum benüm
Ḥaḵḵa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni

III.

Tāli‘üm sa‘d oldı baḥtum ḥābdan bī-dār imiş
Devlet ü iḳbāl ü ‘izzet heb benümle yār imiş
Ḥamdi’llāh kim göricek gözlerümüz var imiş
Ḥaḵḵa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni

IV.

Gerçi dūr itmişdi senden baḥt-ı güm-rāhum beni
Şükr kim maḵşūduma irgürdi Allāhum beni
Terk iderseñ ḡam degül şimden girü māhum beni
Ḥaḵḵa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni

V.

Gitdi ol günler ki ‘āşık olmuş idi derdnāk
Ḥamdi’llāh vaşluñ iḥyā itdi olmadan helāk
“Cevr-i gerdündan ne pervā ṭa‘n-ı düşmenden ne bāk”
Ḥaḵḵa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni

²³⁰ Mahlas yoktur.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

I.

Gönlümi bend eyleyen zülfünde gördüm mü imiş
Çeşmüni āhū şanurdum bilmedüm cādū imiş
Leblerüñ dārū’ş-şifā ‘aşk ehli heb şayrū imiş
Dōstum kısmet saña şādī baña kaygu imiş
Çāre ne rüz-ı ezelde başa bu yazu imiş

II.

Bāğ-ı dehrüñ her kaçan kim açulur ra’nā güli
Karşusunda cem’ olur anuñ hezārān bülbüli
Vird idüp gördüm okur bu beyti her şāhib-dili
Diriler cev̄ ü cefāsı zehrden acı dili
Şor baña şehd ü şekerden lezzeti tatlu imiş

[47b]

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

I.

Ney gibi bağrum delüp çün sīne çāk itdūñ beni
Şem‘veş ōduyla yakduñ sūznāk itdūñ beni
Āh [u] vāh ile ki yok yirlere hāk itdūñ beni
Gel hey āfet intizār ile helāk itdūñ beni

II.

Tākatüm tāk oldu miḥnetlerle ‘aqlum tarmār

²³¹ Şiirin iki bendi verilmiştir. Eksik bend sayısının bilinmemesi ve mahlasın olmamasından dolayı şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.

²³² Mahlas yoktur.

Derd bî-‘add guşsa bî-hadd şabr ise nāya yarar
Kara zülfün haḳ için yokdur kararum ebr var
Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni

III.

Āh kim görmek naşīb olmadı şubḥ-ı vuşlatuñ
Yokdurur gūyā ki hīç pāyānı şām-ı firḳatūñ
Var ise bî-çāreñe bir zerre mihr şefḳatūñ
Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni

132²³³

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

1. “Yārūmi benden cüdā kıldı ḥarām olsun raḳīb”
“Bu belāyile cihānda şād-kām olsun raḳīb”
2. “Ölmesün ammā ki ḡamdan bulmasun hergiz necāt”
“Derd ü miḥnet çekmek için müstedām olsun raḳīb”
3. “Ömri olduğça belādan kurtulup şād olmasun”
“Āḳıbet ber-dār olup rüsvā-yı ‘ām olsun raḳīb”
4. “İrmesün Ḥaḳdan murāda hergiz ol mennā‘-ı ḥayır”
“Görmesün rāḥat yüzün ‘ayn-ı ḥitām olsun [raḳīb]”
5. “İrmeyüp maḳsūdına Nemrūdveş merdūd olup”
“Derd-i hicrān ile cān viren müdām olsun raḳīb”
6. “Leşker-i şeyṭāna emr olduğda düzaḥdan yaña”
“Anda sancıl-ı ḡulam çeksün benām olsun [raḳīb]”

²³³ O. Kemal Tavukçu, **Halîfî ve Fırkat-nâme Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım**, Harvard Üniversitesi-Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2008, s.182-183

132 / 1a : ḥarām : cüzām

2a hergiz: bir dem

4b ‘ayn-ı ḥitām : dāyım ḥunām

5a İrmeyüp : İrmesün

6b sancıl-ı ḡulam : sancaḡ u ‘alem

7M/-D

7. “Şol gül-endāmı Ḥalīlīden cūdā kılduğ içün”

“Hem cūdām u hem ḥanām u hem zekām olsun [rakīb]”

8. “Çün tamām itdūñ Ḥalīlī şohbetin dīdār ile”

“Sāl u māh u hefte-i ‘ömrüñ tamām olsun rakīb”

[48a]

133²³⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

I.

Yoluña cān virene bāğ-ı cihān külḥan imiş
‘Adem ābād-ı diyārı gözine gülşen imiş
Bende bildüm kafes-i bülbül-i cān bu ten imiş
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

II.

Çeşme-i çeşme ‘aceb mi dir isem ‘ayn-ı ‘inā
Ki olalı manzaram ol mehveş-i ḥūrşīd-liḳā
Cāna dilden dile gözden irüşür derd ü belā
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

III.

Çün murādum güneşine bu vücūd oldı seḥāb
Varlığı terk iderem tā ki ola ref‘-i ḥicāb
Ya‘ni nā-maḥreme yār itmez imiş keşf-i ḥicāb
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

IV.

Kılma bunca ḳaddümi ‘aşḳ ile bī-ḥod beni
Bezm-i cānumda nedīm itmedüñ ey cān beni sen
Yüregüm tār u tenüm çengidür (...)
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

²³⁴ Kaya, a.g.e., s.2; Tunç, a.g.e., s.2 ve Tatçı, a.g.e., s.2, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

Sāḳiyā mest idicek bāde-i ‘aşḳuḡa meni
Ḳamu senden görürem bu ġam [u] derd ü miḡeni
Olsa hüşyār **Niyāzī** budur anuñ suḡanı
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

134²³⁵

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Serv-ḳadūñ göreli ġayrıya māyıl degülüm
Gözlerüm yaşı gibi her yaña sāyıl degülüm
Her hevāya ile şanma şanemā yıl degülüm
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyıl degülüm

II.

Çeng idüp ḳaddümi ney gibi beni inledesin
Sāz pür-süz gibi düşmenime diñledesin
Sen işitmezlenü ben ḳulağımı çinladasın
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyıl degülüm

III.

[48b]

Sen hırāmān olıcaḳ tūbāya tūbā mı dirüm
Kūyuñı seyr idicek cennet-i māvī mı dirüm
Naẓar-ı hūrī[yi] cennet-i temāşā mı dirüm
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyıl degülüm

IV.

Ola ‘āleme luṭuf u keremūñ ‘āmm idesin
Ben muḡibūñ var iken düşmene düşnām idesin
Ya‘ni ḳoyup ḳuluñı ayruġa in‘ām idesin

²³⁵ Kaya, a.g.e., s.?; Tunç, a.g.e., s.? ve Tatcı, a.g.e., s?., çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kıyıl degülüm

V.

Hokka-i la‘l-i lebün olalı yenbū‘-ı hayāt

Ol virür cān ile cisme harekāt-ı sekināt

Dirseñ ansuz ki Niyāzī bula bir lahza hayāt

Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kıyıl degülüm

135²³⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

I.

Olmadı vīrāne dil-ābād elinden dōstuñ

Olmadum vaşlıyla bir dem şād elinden dōstuñ

Kime feryād ideyin feryād elinden dōstuñ

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

II.

Zülfünñ zencirine bağlar beni dīvāneveş

Yüzünñ şem‘ine düşüp yanarum pervāneveş

Gice gündüz gözlerümden yaş akar dürr-dāneveş

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dō[stuñ]

III.

Qande kim bir har mizāc ağıyar görse bār olur

Ağlamakdan turma çeşmüm çeşmesi bñār olur

Ol cefādandur ki dāyim cān u dil bīmār olur

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

IV.

‘Ālem içre çekere derd ü firākı ben ġarīb

Hā sürer zevkı katında dil-berün olsun raķīb

²³⁶ Ersoylu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Ağladuğuma benüm şād oluben güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

V.

[49a]

Vaşl ile bir nefes-i dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ğamdan göñlümi bir laḥza āzād itmedi
Müdde‘īyi yād ider hergiz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

VI.

Derdini dil-ber baña her dem-be-dem hem-zemm kılar
Ol cefāyile hemīşe çeşmümi pür-nem kılar
Beni devr idüp raķībi kendüye maḥrem kılar
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

VII.

“Dil-berüñ vaşlına ey Cem bulmaduñ çün dest-res”
“Olmaduñ ‘ālem içinde şād u hürrem bir nefes”
Ağlamakdan gözlerüm yaşı oldu çün Nīl ü Ares
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

136²³⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Ey benüm zībā gülüm gonce dehānum gül ruḥum
Sūz deminde bülbül-i şīrīn zebānum gül ruḥum
Mülk-i ḥüsne Ḥüsrev-i devr-i zamānum gül ruḥum
Serverüm serv-i revānum şīvekārūm gül ruḥum

II.

İki ‘ālem zevkidür her şöḥbetüññ bir demi

²³⁷ Aydemir, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Ben ğarībe Hāk müyesser eylesün ol ‘ālemi
Görmedi mişlūñ naẓīrūñ seyr idenler ‘ālemi
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

III.

Alsa çengin nāz ile bir dem ele ol nāzenīn
Raşş ide şeydā-şıfat hūrşīd-i çarḥ-ı çārmīn
Germ olup dir Zühre-i zehrā hezārān āferīn
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

IV.

Bir perīsin fīkr-i zūlfūñ Leyliyi Mecnūn ider
La‘l-i cān-baḥşūñ ḥayālī göz yaşın mey-gūn ider
Şavt-ı rūḥ efzā-yı çengūñ bezmi bir kānūn ider
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

V.

Baḥa bir manşūbe geçdi kim dil-ārām eylemez
Ḥasretinden cān karar itmez dil-ārām eylemez
Lu‘b ile şatranc ‘aşkında kimi rām eylemez
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VI.

[49b] Leblerūñ kevşer cemālūñ bāğ-ı cennetdür senūñ
Tırduğıyla kāmēt-i servūñ kıyāmetdür senūñ
Hışm ile bakışlarūñ ‘ayn-ı ‘ināyetdür senūñ
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VII.

Mürdeye cānlar bağışlar vaşluñ ey cān āferīn
Cismūñi cāndan yaratmışdur meger cān āferīn
Görse ḥüsnūñ dir gerek insān gerek cān āferīn
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VIII.

Gülşen-i ḥüsn-i cemālūñ bir gül-i ḥandānısın
Bir perīsin la‘l-i cān-baḥşūñla ādem cānısın

Raḥm kıl **Remzî** kuluña ḥüsn ili sultānısın
Serverüm serv-i revānum şivekārūm gül ruḥum

137²³⁸

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

Dōstlar bir iş idüpdür âteş-i hicrān baña
Ödlara yanar menüm çün şem‘ olup giryān baña
Ağlar ise yana yana ğam degül yārān baña
Her zamān bir yār cevrin çekdürür devrān baña

II.

Tövbe olsun yādlarıyla yemeyem nān u nemek
Her birisinüñ elinden çekmeyem bārī emek
Uğradum bir derde kim kâbil degül anı dimek
Her zamān bir yār hicrin çekdürür devrān [baña]

III.

Āşināluk virmeyem her yāre şimden girü āh
Başlayayın derd ile feryāda şimden girü āh
Baña ölüm yeg gelür dünyāda şimden girü āh
Her zamān bir yār cevrin çekdürür devrān baña

IV.

Çankısına dil virürsem āh benden yād olur
‘Ahd ü peymānlar yolında āh kim berbād olur
Dōstlar ben ağladukça baña düşmen şād olur
Her zamān bir yār hicrin çekdürür devrān baña

V.

Ey **Ḥatāyî**²³⁹ çarḥ-ı ğaddāruñ dögünmez miḥneti

²³⁸ Macit, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Fırkatinüñ derdine degmez şafâ vü vuşlatı

[50a]

138²⁴⁰

“Mef’ülü / mefâ’lû / mefâ’lû / fe’ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Sevdüm seni ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok
Kodum yoluña cān u cihân hîç haberüñ yok
2. Şîrîn lebüñüñ bûsesin uyhuda iken sen
Aldum hele ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok
3. Sen dil-ber-i şîrîn-dehene ‘âşık olaldan
Bir birine düşdi dil u cān hîç haberüñ yok
4. ‘Aynumdan iki çeşme revân oldı kapuñda
Ayağıña ey serv-i revân hîç haberüñ yok
5. Yoluña revân itdi revânını **Müdāmî**
Āllandum ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok

139²⁴¹

“Mefâ’lün / mefâ’lün / mefâ’lün / mefâ’lün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. “Gel ey zâhid baña Hâk’ dan temennâ kıl du’â eyle”
“De kim gönlin anuñ bir dil-rübāya mübtelâ eyle”
2. “Ümîdüm devletüm oldur sa’âdetlü işigünden”
“Kesilmesün ‘alâkam tek vefâ itme cefâ eyle”

²³⁹ “Hatâyî” mahlasıyla “Hitâbî” mahlasının yazılışlarının aynı olması okumalarda karışıklığa neden olmaktadır. Mahlası iki şekilde okumak mümkündür.

²⁴⁰ Kol, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁴¹ Tarlan, **Necâti Beg Divanı**, s.386

139/ 1a baña Hâkdan temennâ kıl : temennâ kıl baña Hâkdan

1b gönlin anuñ : dâ’im anı

2a oldur : varum

5a cān virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ : ayağı toprağını cān virüb alduñ çün

3M /4D

3. “İle kimse yarāmaz ey gül-i ra‘nā-yı būstānı”
“Cefā vü cev̄r ü miḥnetden n’eyleseñ baña eyle”
4. “Eger pervāne gibi eylemezseñ yanmadan pervā”
“Dil-i şeydāñı yaluñ yüzlülerle āşinā eyle”
5. “**Necāṭī** cān virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ”
“Yüri yabanda bulmışsın gözüñe tutīya eyle”

140²⁴²

“Mef‘ūlü / fā‘ilātü / mefā‘īlü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. “Āşüfte bend-i silsile-i zülfüñe nesīm”
“Māyil nihāl-i kāmetüñe ṭab‘-ı müstaḳīm”
2. “Ayrıldı dil şadef gibi sen dürr-i pākden”
“Şemşīr-i hicrūñ eyledi bī-çāreyi dü-nīm”
3. “Ḳadr [ü] şerefde sen güher-i kān-ı saltānat”
“Baḥr içre dürr-i nāb gözi yaşlu bir yetīm”
4. “Sensüz cināne ḳalmadı meylüm cihān degül”
“Kūyuñ riyāz-ı ḥuld vişālūñ yiter na‘īm”
5. “**Bāḳīye** virdi müjde-i luṭfuñ ḥayāt-ı nev”
“Ömrüñ mezīd pādīşehüm yāricuñ Ḳadīm”

[50b]

141²⁴³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . __ / _ . __ / _ . __ / _ . _

1. “Ārzü eyler kemend-i kākül-i cānāne[yi]”
“Bağlasañ zencīrler tutmaz dil-i dīvāne[yi]”

²⁴² Küçük, a.g.e., s.122-123

140 / 5a lutfuñ : vasluñ

²⁴³ Küçük, a.g.e., s.297-298

141 / 5a miskini gördüm : müşgīni beñzer (4a)

2. “Gerdiş-i cām-ı meyi görsün şūrāhī üstine”
“Şem‘-i bezmi devr iderken görmeyen pervāne[yi]”
3. “Medh iderdūñ lebleri devrinde ey pīr-i muğān”
“‘Ākıbet imānuña döndürdiler peymāne[yi]”
4. “H̄āb-ı ğaflet nice bir ey tālib-i dünyā-yı dūn”
“Var ise rāḫat yiri şanduñ bu miḫnet-ḫāne[yi]”
5. “Tāzeler ol sūnbül-i miskini gördüm yāsemen”
“Eylemiş peydā gūmiş dendānelü bir şāne[yi]”
6. “Zāhidā ‘aşk içre te’şīr eylemez **Bākī**ye pend”
“Mest ü lā-ya‘kıl bilürsin diñlemez efsāne[yi]”

142²⁴⁴

“Mef‘ūlü / fā‘ilātü / mefā‘īlü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. “Dergāh-ı Hāḫḫa derd ile ‘āşık niyāzda”
“Bāṭıl taşavvur itmede şūfī namāzda”
2. “‘Uşşāḫvār şevḫ ile huccāc raḫş ider”
“Āheng-i āh [u] nālelerümden Hicāzda”
3. “‘Aşḫuñla Zühre çarḫda gerdūn semā’da”
“Ḥūrşīd u māh şevḫ ile sūz [u] güdāzda”
4. “‘Üftādeler şikeste vü mecrūḫ u pāy-māl”
“Ḥübān semend-i nāza binüp türktāzda”
5. “**Bākī** karīn-i firḫatūñ olmaḫ revā mıdur”
“Aḫrān içinde böyle iken imtiyāzda”

²⁴⁴ Küçük, a.g.e., s. 271
142 / 1b şūfī : zāhid

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

[51a]

1. “Kapuñdur Ka‘be-i ‘ulyā-yı aşhāb-ı vefā kıblem”
“Tapuñdur Mescid-i Akşā-yı erbāb-ı şafā kıblem”
2. “Harīm-i Beyt-i Ma‘muruñdan a‘lā olmaya Ka‘be”
“Degüldür şah-ı Sidre kâmetuñden muntehâ kıblem”
3. “Hayāl-i hāl-i ruhsāruñ yog anuñ çünki gönlinde”
“Ne başdı bağına seng-i siyāhı Ka‘be yā kıblem”
4. “Dil-i pür-iştiyākı tek vişālūñ ‘īdine irgür”
“Eger kurbān dilerseñ yoluña cānlar fedā kıblem”
5. “Eger kūy-ı habībe secde kılmak cāyiz olmasa”
“Cihānda secdegāh olmazdı kūy-ı Muştafā [kıblem]”
6. “Bilürsin yüz sürerler āsitān-ı Ka‘beye ben de”
“İşigüñde yüzüm sürsem n’ola a Ka‘bem a kıblem”
7. “Yüzüñ görüp n’ola vaşluñ temennā eylese **Bākī**”
“Görinse Ka‘be dirler müstecāb olur du‘ā kıblem”

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n’eylesün”
“Dāme düşmez yirlere konmaz hümāyī n’eylesün”
2. “Kāyinātuñ seyr iden naqşın şafā-yı cāmdan”
“Şafha-i Āyīne-i ‘ālem-nümāyī n’eylesün”

²⁴⁵ Küçük, a.g.e., s.222
143 / 1a Kapuñdur : tapuñdur
aşhāb-ı vefā : eshāb-ı şafā
1b tapuñdur : kapuñdur
Şafā : vefā

²⁴⁶ Küçük, a.g.e., s.238

3. “Göñlin egler nāle-i zencîr ile mecnûn-ı ‘aşk”
“Nağme-i ‘ūd u şadā-yı çeng ü nāyı n’eylesün”
4. “Mübtelā-yı ‘aşkuñuñ dermāndan istiğnāsı var”
“Derdüñe mu‘tād olan diller devāyı n’eylesün”
5. “Halk-ı ‘ālem **Bākīyā** ‘aşkında yāruñ hāste-hāl”
“Bir tabīb andan bu deñlü mübtelāyı n’eylesün”

145²⁴⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1. “Dil çeker ol tār-ı mūy-ı ‘anberīnūñ minnetin”
“İstemez kıl deñlü zūlf-i ‘anberīnūñ minnetin”
2. “Gerd-i rāhın çihre-i ağıyāre kondurmuş şabā”
“Yükledüp ol gāve heb rüy-ı zemīnūñ minnetin”
3. “Dōstum her seng-dil bilmez dehānuñ kıymetin”
“Cāna baş ol hātem-i gevher-nigīnūñ minnetin”
4. “Hançer-i elmās-ı ğamzeñ var iken hūnī gözūñ”
“Çekmesün ‘ālemde tīg-i āhenīnūñ minnetin”
5. “Ārzū-yı hāl-i miskīnūñ alurduķ nāfeden”
“Dil götürmez hāşılī āhū-yı Çīnūñ minnetin”

[51b]

146²⁴⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

²⁴⁷ Küçük, a.g.e., s. 243

145 / 1b kıl deñlü zūlf-i ‘anberīnūñ : ālemde zūlf-i hūr-ı ‘īnūñ

6D / - M

7D / - M

²⁴⁸ Mehmet Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri, **Hayretî Dīvānı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Nr. 2868, İstanbul, 1981, s. 203

146 / 3a mihr : hūsn

4b kanā‘at isteyen : firāvān arayan

5a meydān : hayvān

Hūn-ı ğāmı : ‘ışkı nedür

-. - / -. - / -. - / -. -

1. “Ey benüm hālüm soran ben bilmezin cānāne şor”
Bendenüñ aḥvālını var ḥazret-i sulṭāne şor
2. Ğuşşa vü endüh [u] ğamdan bil nedür ḥalüm benüm
Dōstum baña inanmazsañ eger yārāne şor
3. “Ol çerāğ-ı mihr-i ‘ālem-tāba var ey peyk-i āh”
“Bu dil-i pervānenüñ ḥālını yana yana şor”
4. “Var yūri ey ‘aşk-ı ḥālīş isteyen ḳalbūñde bul”
“Gel gel ey genc-i ḳanā‘at isteyen vīrāne şor”
5. Degme bir meydān ne bilsün lezzet-i ḥūn-ı ğamı
Ḥayretī ol ni‘metüñ dādını ben ḥayrāne şor

147²⁴⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

1. “Sen yüzi gülsüz cihān gülzārı zindāndur baña”
“Ḥalk-ı ‘ālem gül gibi her gice ḥandāndur baña”
2. “Ġamzeñüñ cellādını gönder ki teslīm eyleyem”
“Çün ḥicāb olan arada ey şanem cāndur baña”
3. Rūz-ı hicrānda beni tenhā görüp bir dem ḳomaz
“Müstedām olsun ğamuñ her gice mihmāndur baña”
4. “Terkūñ urdı diyü iġvā eylemiş [bī-din raḳīb] ²⁵⁰”
“Sevdüğüm va’llāh bi’llāh cümle bühtāndur baña”
5. “Ey Ḥayālī çekmezem fīrdevs-i ferdā ğuşşasın”
“Kim bugün cennet cihānda vaşl-ı cānāndur baña”

²⁴⁹ Tarlan, Hayâlî Bey Dîvânı, s.98

147 / 3a görüp bir dem ḳomaz : görelden dostum

4a hey : bī din raḳīb

²⁵⁰ Metin tamiri yapılmıştır.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. “‘Āşıkam bir dil-ber-i bî-rahma ‘āşıklar meded”

Baňa kan ağlar açar sînemde yanıklar meded

2. Her gice encüm gibi bî-dâr kûy-ı dil-berin

Bir nazar ileñ baňa ey gözi açıklar meded

3. “Şüret-i nakşın gözüm göñlümde itmişken nihân”

“Hayf ider cān görmesün diyü münāfıklar meded”

4. “Haşr olunca cān ile geçsün ser-encāmuñ diyü”

“Bir du‘ā ileñ gelün ben meste ayıklar meded”

[52a]

5. Şām-ı hicrânın **Hayālî** rûz-ı vuşlat itmege

Şubh gibi mihr-i gâlib göñli şādıklar meded

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. — — — / . — — — / . — — — / . — — —

1. Muhabbet tahtını ‘arş-ı mu‘alladan yüce kurduk

Melâmet tâcını giydük geçüp şâh ile oturduk

2. Muhabbet mülketinde bir şeh-i mâlik-rîkâb olduk

Ser-â-ser tākāt [ü] şabr u qarāruñ boynını urduk

²⁵¹ Tarlan, Hayâlî Bey Dîvânı, s.119

148 / 1a : bî-rahma : yok rahmi

1b açar : acır

5a itmege : itmese

²⁵² Ali Nihad Tarlan, **Zaîf Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı: II.Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1970, s. 151

149 / 1a yüce : yuca

1b şâh ile : şâhâne

2b şabr : ‘aql

3b nice : hezâr

4b Meyinüñ keyfiyet : meyün keyfiyyeti

5b Bu beş beyt ile ey : Bu gün beş beyt ile

5b nicesin : pençesin

3. Bizümle nâle kılmakda ne kuşdur bahş ide bülbul

Bu gülşende nice anuñ gibi bozyüri uçurduk

4. Leb-i şîrîñüñ ey Hüsrevüm hemşîresi çıkdı

Meyinüñ keyfiyet aşlın bugün mey-hāneden şorduk

5. “Nizāmî hamsesi ile peleng-i küh-ı nazm idi”

“Bu beş beyt ile ey **Zātî** biz anuñ nicesin urduk”

150²⁵³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. “Bir melek yüzlüye dil şem‘ini yandurdum yine”

“Ben beni pervāneveş ödlara yandurdum yine”

2. “Dün gice vardum o mähı menziline bulmadum”

“Peyk-i āhı gökleri tokuz tolandurdum yine”

3. Āhum işitmiş uyanup dün gice rahm eylemiş

Ĥamdü li’l-lāh devletüm şem‘ini yandurdum yine

4. Dōstlar dil bağladum bir serv-ķadūñ yādına

Cūy-ı eşküñ sākîñüñ benden boşandurdum yine

5. “Okıdum la‘l-i leb-i yār üzre bir şîrîñ ġazel”

Ehl-i zevķüñ **Zātîyā** aġzın şulandurdum yine

[52b]

151²⁵⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. — — / .. — — / .. — — / .. —

²⁵³ Mehmed Çavuşoġlu ve M. Ali Tanyeri, **Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı III. Cild, İstanbul Ünivesitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987, s.149

150 / 1a melek : yalñ

2b āhı : āha

3a uyanup : uyanmış

4a yādına : zūlfüñe

4b eşküñ : eşküm

²⁵⁴ Küçük, a.g.e., s.127

151 / 1a dile : tene

1. “Şanma iklīm-i dile hākim olan cānumdur”
“Sīnede tīr-i ğam-ı ğamze-i cānānumdur”
2. “H̄āb-ı ğafletde yatur baht-ı siyāhum ammā”
“Giceler ‘ālemi bī-dār iden efġānumdur”
3. “Görünen encüm-i eflāk degüldür ey meh”
“Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur”
4. “Ney-şeker vaşf-ı lebūñ yazduġum işitdi meger”
“Ki kemer-beste-i kilik-i şeker-efşānumdur”
5. “Zāhirā gerçi gedā-şūretem ammā **Bāķī**”
“Maḥzen-i genc-i ma‘āni dil-i vīrānumdur”

152²⁵⁵

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. “Ne sākīdūr lebūñ ğam bezmine yaşum şarāb eyler”
“Ne āteşdür muḥabbet ōdı kim baġrum kebāb eyler”
2. “Ne ser-keş servdür ḳaddi o naḥl-ı ‘ālem ārānuñ”
“Cemāli nūrına zūlf-i şeb āsāsın hicāb [eyler]”
3. “Ne‘īm-i vaşlın aḥsam dūzaḥ-ı hicre şalar cānum”
“Baña bī-mūcib ol ḳaddi ḳiyāmet çok ‘azāb [eyler]”
4. “Ḥesāb olmaz benüm yolında cānlar virdüġüm ammā”
“Baña bir buse virse kendü biñ kere ḥesāb eyler”
5. “Yetişgil ölmeden ey cān ṭabībi dest-gīr ol kim”
“Bedende cān-ı **Bāķī** ṭurmayuben ıztırāb eyler”

²⁵⁵ Küçük, a.g.e., s.150

152 / 2a : ḳaddi o naḥl-ı ‘ālem ārānuñ : ḳaddūñ/ benüm ey nahl-ı büstānum

2b Cemāli : Cemālūñ

3a vaşlın : vuslat

4b biñ : yüz

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Ezelden şāh-ı ‘aşkuñ bende-i fermānıyuz cānā”
“Muḥabbet mülkinüñ sultān-ı ‘ālī-şānıyuz cānā”
2. “Seḥāb-ı luṭfuñ ābın teşne-dillerden dirîğ itme”
“Bu deştüñ bağı yanmış Lāle-i Nu‘mānıyuz cānā”
3. “Zamāne bizde gevher sezdügiçün dil-ḥırāş eyler”
“Anuñ çün bağrumuz hündür ma‘ārif kānıyuz cānā”
4. “Mükedder kılmasun gerd-i kederden dīde-i cānı”
“Bilürsin āb-ı rüy-ı milket-i ‘Oşmānıyuz cānā”
5. “Cihānı cām-ı nazm şi‘r-i **Bākī** gibi devr eyler”
“Bu bezmüñ şimdi bizde Cāmī-i devrānıyuz cānā”

[53a]

154²⁵⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

İrmedi pâyāne gitdi derd-i yār-ı ḥasretüm
Zerre denlü kalmadı tende ḥuzūr [u] rāḥatüm
Tırduğınca arttı zihni iştıyāk-ı ḥasretüm
Şorar ise baña yārān nideñini ḥāletüm
“Ṭālī‘üm mağbūn bağrum ḥūn baḥtüm ser-nigūn”
“Şabra ṭākat kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn”

²⁵⁶ Küçük, a.g.e., s.78

153 / 4a kederden dīde-i cānı : küdüret çeşme-i cānı

²⁵⁷ Manzumenin sadece altı mısrası verildiği için şiirin kime ait olduğu ve nazım şekli tespit edilememiştir.

Şitā-nāme-i Siyāhī

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Geldi çün dārāt ile kendüyi gösterdi şitā
 Çağırup didi benüm şimdi cihānda pādşā
 Acı sevmez çıblağı hor görmesün yār bana
 Ac u yaluñ bir ġarībem sen ‘ināyet kıl baña
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

II.

Ey dirīgā şiddet-i dehrūñ beni zār eyledi
 Derdi bügdi ġin cihānı başuma tar eyledi
 Tatlu cānumdan beni acıtdı bīzār eyledi
 Cānuma ala yalıncaqluk katı kār eyledi
 Hey meded öldüm dirīgā baña bir tonluk ‘abā

III.

Gāh yağmur gāh tolu gāh dipi gāh kar
 Bendeñi şırşıklam itdi komadı važ‘ [u] vaķār
 Gerçi işlanmışa yağmur eylemez dirlerdi kār
 Līk çıblak buldular bunlar beni muhkem şaķār
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

IV.

Zerre deñlü komadı feryād cismümde mecāl
 Eyle ditrer kim dehānum idebilmem ‘arz-ı hāl
 Kılca kaldı cān şovukdan cismüm oldu bir hayāl
 Öldürür āhır beni bu derd şağ olmak muhāl
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

²⁵⁸ Cangöz, a.g.e., s.? ve Kaya, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

[53b] Müslimānlar kış günü kāfırde çıblağ olmasun
Faqr evcinden kimsenüñ yalımı alçağ olmasun ²⁵⁹
Qar yağup efrād ile dehrüñ yüzi ağ olmasun
Ger ola bencileyin kullar yalıncağ olmasun
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

VI.

Geldi kış yağı gibi tutdı cihānı ser-te-ser
Cehd idüp görsün bugün başı yarağın her beşer
Dest-pesin büzüben tîgiyle insānuñ keser
Tõndı dünyānuñ bürüdetden yüzi çak çak olar
Hey meded [öldüm] İlāhi baña bir[tonluk] ‘abā

VII.

Āsitān-ı izzüñ ey Hāḡ bağ-ı cennāt-ı irem
Qudretüñ dārü’ş-şifā senden bulur derd ehli em
Cümle eşyā hūn elṭāfuñla olur muğtenem
Sen Kerīm ü Qādir ü Hayy-ı ebedsin kıl kerem
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

VIII.

Āşināluk eylemezdüm gerçi ben fevr-yaz ile
Ol Siyāhī kandesindür çağırur āvāz ile
N’ola kaçsam göricek görmezlenüp ağmaz ile
İmtizāc itmez mizācum kış diyen nā-sāz ile
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

²⁵⁹ Vezin aksama vardır.

Taḥmīs-i Raḥmī

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

Cihān ğark-āb olupdur dīde-i eşk-i revānumdan
 Felekler Nīl-reng olmuş durur dūd-ı duḥānumdan
 Melekler bāl ü per yakmış durur sūz-ı nihānumdan
 “Düşelden ayru şeydā ol meh-i nā-mihribānumdan”
 “Kevākib her gice yummaz gözin āh u fiğānumdan”

II.

[54a]

Bugün Ferhādveş bir ‘āşıkam miḥnet diyārında
 Güli rüsvāy ider dāğ-ı tenüm ğam şāhsārında
 Mekān itsem ‘aceb midür melāmet kūhsārında
 “Ben ol bāz-ı hümā-şaydem ki ‘ālem murğ-ı zārında”
 “Nice ‘ankā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan”

III.

Devāt-ı ğam olupdur gerçi kim bu çeşm-i giryānum
 Midād-ı sürḥdür anuñ içinde eşk ile kanum
 Yazuban mācerā-yı derd-i ‘aşkı kilik-i müjgānum
 “Muḥabbet-nāmelerdür kim saña irsāl ider cānum”
 “Ben öldükde seg-i kūyuñ götürse üstüḥānumdan”

IV.

N’ola Mecnūn-ı ‘aşk olsam ezel taqđīridür çünkim
 Tenümde mūlarum yir yir cünün zencīridür çünkim
 Bu yolda cān-feşānluk ‘āşıkuñ tedbīridür çünkim
 “Şanavber gibi bağrum başlu olsa yiridür çünkim”

²⁶⁰ Erdoğan, a.g.e., s.123-124
 156 / Taḥmīs-i Raḥmī : Taḥmīs
 1d ol : dil

“Murādum mīvesi bitmez nihāl-i ergavānumdan”

V.

Derūnuñ **Rahmiyā** ālāyiş-i ğamdan kılup hālī

Yūri bir ihtiyāruñ ol reh-i ‘aşkında pā-mālī

Ḳalenderveş tırāş it levh-i dilden haṭṭ-ı āmālī

“Ḥayālī tekye-i ‘aşkuñ olup meczūb-ı abdālī”

“Gedālar gibi geçmek isterem nām u nişānumda”

157²⁶¹

Müseddes-i ‘Ubeydī Rāst

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Āh kim ‘akīsine döndi çarḥ-ı devrān ‘ākıbet

Dağıdup cem‘iyetüm kıldı perīşān ‘ākıbet

[54b]

Ḳaçdı benden düşmene yüz tutdı cānān ‘ākıbet

Ḥasret-i la‘l ile tıldı gözlerüm kan ‘ākıbet

Ṭālī‘üm naḥs eyledi gerdūn-ı gerdān ‘ākıbet

Nā-ümīdüm qalmışam ‘ālemde ḥayrān ‘ākıbet

II.

Meclis-i ğamda yine pür-şevḳ [ü] hāletdür göñül

La‘l-i mey-günüñ görüp mest ü melāmetdür göñül

Uğrayaldan derdini dermāne rāḥatdur göñül

Başuma özge belādur cāne āfetdür göñül

Tīr-i ğamzeñ ḥasretinden pür-cerāḥatdür göñül

Çıkmadı sīnem içinde qaldı peykān ‘ākıbet

III.

Ben ezel-i bī-hūş iken la‘l-leb-i cānāneden

Bulmadum bir yār hem-dem yeg ola peymāneden

²⁶¹ Ünlü, a.g.e., s.? ve Arslan, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Şûr u şevk eksük degüldür hâtır-ı vîrânen
Bûlbûl iken cân şakındum gâme-i şîrânen
Bir zamân çıksam ölürdüm kûşe-i mey-hânen
İtdüğüme it gibi oldum peşimân ‘âkıbet

IV.

[55a] Bir nazar bağıdı yıkılıp yâre çeşm-i hûn-feşân
Ağıdı gönlüm şu gibi ol serv ayağına revân
Tâkat u arum u şabrum gitdi kaldum nâ-tüvân
Anarûn çün ağlaram dâyim idüp âh u fîgân
Döştlar şöyle görünür kim gözüme nâ-gehân
Ocağıma şu koyar bu çeşm-i giryân ‘âkıbet

V.

Merdüm-i ‘ayyâra beñzer çeşm-i cādûsı anuñ
Mest olup kanlar döker ol Türk-i bed-hûsı anuñ
Bir Habeş uğrusıdır bu hâl-i Hindûsı anuñ
Perde-i beyt attarumdur zülf-i hoş-bûsı anuñ
Secdegâhum olmış iken tāk-ı ebrûsı anuñ
Hâne-i zühed ü şalâhı kıldı vîrân ‘âkıbet

VI.

Cânumı mest itdi çün kim la‘li ol gonce-femüñ
Pâdişâh olduñ sürüp zevk ü şafâsın ‘âlemüñ
Minnetine içme şovuk şuyını cām-ı Cemüñ
Tañrı hakkı çün ‘Ubeydî ‘âlemüñ var ‘âlemüñ
Fırşat el virmiş iken yâr ile sür zevk-i demüñ
Vây eger bu şöhet bozarsa devrân ‘âkıbet

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Tā ezel hāküm ki taḥmīr oldı tīnet bağladı
Cevher-i ‘aşka maḥal içün liyākat bağladı
‘Unşur-ı pākümde kudret bunca ḥālet bağladı
“Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağladı”
“Bir şanem yādına zünnār-ı muḥabbet bağladı”

II.

Cevher-i ‘aql ile ḥalk olduḡda a‘yān-ı cihān
Maḥzen-i dilde qarār itdi nice setr-i nihān
Hıfz ider aḡyārdan her dem anı tıḡ-i zebān
“Genc-i cāne nefis ejderhāsın itdi pāsban”
“Çün tılsım-ı ādemī üstād-ı ḥikmet bağladı”

III.

[55b]

Tengnā-yı dehrde derd ehli çekdi çok cefā
‘Aşk-ı ‘Azrāyile Vāmuḡ oldı pā-māl-i ‘anā
Bī-sütünda Kūhken Şīrīne kıldı cān fedā
“Gördi Mecnūn yok benī-Ādemde āyīn-i vefā”
“Vardı ol dīvāne vaḡşīlerle ülfet bağladı”

IV.

Dehre erbāb-ı nazar dirse n’ola dār-ı miḥen
Pāy-māl deşt-i miḥnetdür nice nāzük beden
Ḥarc idüben yok yire naḡd-i ḡayātın cümleten

²⁶² Erdoğan, a.g.e., s.124 -125

158/ 2b setr : genc

3a cefā : belā

3d yok : kim

āyīn : resm

4e şehrinde : dünyāda

5c ḡāk-i ‘anā : hār-ı belā

“Maḥmil-i tābūda olur metā‘ı bir kefen”

“Şol ki birkaç gün fenā şehrinde şöhret bağıladı”

V.

Ġarḳ-ı ḥūn-āb olsa lāyık **Raḥmiyā** bu çeşm-i ter

Şāhid-i maḳşūda ırgürmez sipihr-i kīnever

Pisteri ḥāk-i ‘anā bālīnidür seng-i meder

“Yād-ı la‘lūñle Ḥayālī nūş idüp ḥūn-ı ciger”

“Gör ṭabīb-i hicr aña cānāne şerbet bağıladı”

159²⁶³

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

Muḥabbet ‘arşasında bunca serler ḥāk-sār ancak

Kimi olmuş gedā-yı ‘aşḳ kimi şehryār ancak

Görüp ḥaṭṭ-ı ğubārın kākül ile bī-ḳarār ancak

“Şabānuñ ḥāṭır kūyında yāruñ pür-ğubar ancak”

“Benüm gibi o daḥi bir perīşān rūzgār ancak”

II.

Ezel bezminde rindān meclisine gelmedi şūfī

Muḥabbet bādesin cām-ı şafādan içmedi şūfī

Şafā vü zevkūmi seyr eyleyüp ta‘n eyledi şūfī

“Elümde āl tūtīveş meyi gördi didi şūfī”

“Be bu kendü ayağıyla ele gelmiş şikār ancak”

III.

Muḥabbet şāh-rāhından diyār-ı miḥnete gitdüm

²⁶³ Erdoğan, a.g.e., s. 126-127

159 / 1a bunca : nice

3d ‘azīzüm : hakīrüm

3e dil-ber : gül-ruḥ

5a şām : cām

[56a]

Dehānı ḥasretiyle naḳd-i ‘aḳlūm bilmezem n’ itdüm
‘Adem mülkini terk idüp vüçüd iḳlīmine yitdüm
‘İletdüm tuḥfe-i cān-ı ‘azīzüm yāre ‘arz itdüm”
“Gülüp nāz ile ol dil-ber didi bu yādgār ancak”

IV.

“Belā der-bendi içre kārbar-i dil olaldan güm”
“Felek ṭablını her dem çüp-ı āhum gümledür güm güm”
“Hilālī sīnemüñ na‘lin kıyās itdüm seḥer gördüm”
“Kamer bir penbe-i dāgum durur çarḥ üzre her encüm”
“Derün-ı āteşinümden çıkan birkaç şerār ancak”

V.

“Çekerken şām-ı ḥasret içre **Rahmī** rüze-i hicrān”
“Naşīb oldu seḥergeh aña bezm-i vuşlat-ı cānān”
“Yakalar çāk olup çarḥa irişdi na‘re-i mestān”
“Şeb-i ‘īd eyledi gerdün hilālūñ cāmını gerdān”
“Ḥayālī daḥi içmez zāhid-i perhīzgār ancak”

160²⁶⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

²⁶⁴ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmī ve Fevrī, s. 74-75

160 / 1b küfrini : islām

1c ḥubān : cinān

1d Çāh ile cāh ehl-i ‘aşka genc-i irfānın : Mālike mülkün ḡarībe күnc-ü vīrānın

2b ben : veş

2c peyk : pīr

2d didi : edüp

3b idüp : eder

4b devlet : ‘izzet

4c Kāni‘em fakra : fakrı fahr etdüm

5b aḥvālını : ḥālını

5d aḥvālın o dem : ḥālın diyüp ol

I.

Tańır her şaḥṣa temennā-yı dil ü cānın vire
Kāfire küfrini ehl-i dīne ĩmānın vire
Şeḥ ü şūfiye ḥubān-ı ḥūr-u rıdvānın vire
Çāh ile cāh ehl-i ‘aşka genc-i ‘irfānın vire
“İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ‘uşşāka cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

II.

Çün beni çarḥ itdi ol şīrīn dehānumdan cüdā
Başum alup tağa düşdüm kūhgen ben mübtelā
Nā-gehān gördüm gelür bir Hızır-dem peyk-i Hüdā
Himmet it didüm didi el qaldurup didi du‘ā
“İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ‘uşşāka cānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

III.

[56b]

Vākı‘amda bir gice gördüm ki Qays-ı pāk-bāz
Toprağa urmuş yüzi ızḥār idüp sūz [u] gūdāz
Didüm ey ‘āşık nedür maḳşūduñ eyle keşf-i rāz
Ağlayup sūz ile didi tā ebed idüp niyāz
“İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ‘uşşāka cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

IV.

Hoş gelür derd-i muḥabbet baña şıḥḥat istemem
Zillete incinmez in ḳbāl [ü] devlet istemem
Qāni‘em faḳra revāc-ı ḳadr u rif‘at istemem
Rağbetüm ḳalmadı dünyāya sa‘ādet istemem
“İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ‘uşşāka cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

V.

Derd-i hicrān **Fevri**yi şol denlü itdi ḥaste-ḥāl
Kim gelüp gördükde aḥvālīn ṭabīb-i hoş-ḥişāl

Ṭutdı nabẓın gördi kim kendü ‘ilāc itmek muḥāl
Ḥaḳḳa tefvīz itdi aḥvālın o dem ferḥunde ḳāl
“İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ‘uṣṣāḳa cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

161²⁶⁵

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

I.

Ḳanādum altına ‘anḳā gibi biñ kūhsār aldum
İçinde pençe-i ḳahr ile kebg-i dil-figār aldum
Muḥabbet ḳāfinuñ gerçi şikārın bī-şümār aldum
“Adū-yı zāğ elinden bir tezer-i şīvekār aldum”
“Daḥi ben şāh-bāz-ı ‘aşḳ olaldan bir şikār aldum”

II.

Diyār-ı miḥneti Ferhād u Mecnūn yoḳ yire gezdi
Berāt-ı mülk-i ‘aşḳı kātib-i ḳudret baña yazdı
Meh-i nev sikke-i ḥūrşīdi nāmum tīğ ile ḳazdı
“Yine burc-ı bedenden cān sevincinden ḳıḳayazdı”
“Nigāruñ göñline girdüm demürden bir ḥişār aldum”

III.

Dil u cān ile yāruñ bār-ı ‘aşḳına boyun virdüm
Bugün meydān-ı miḥnetde ‘adūnuñ ḳahrına ṭurdum
O yüzi şavlı ḥün-rīzüñ cefāsın gerçi çok gördüm

[57a]

²⁶⁵ Özkāt, a.g.e., s. 258–259

161 /1c ḳāfinuñ : fāḳınuñ

3a virdüm : urdum

3c savl : ḥūb

4a pūr-ḥūnı : pūr-ḥūbı

4c ‘aşḳa ḳıḳdum : şadra geçdüm

4e pādişāh : şāhbāz

5b bāzār dil : dil bāzār

5c cehd : derd

5d şabrumı virdüm : sabr u dil virdüm

“Şarup pehlûya tîgi zahmını şöyle şafâ sürdüm”

“Şanasın yanuma bir serv-i kâmet gül‘izâr aldum”

IV.

Ten-i pür-ḥünü tıtdum şanmañuz dūd-ı siyāhumla

Ṭonandı lālezār-ı derd ü miḥnet bārgāhumla

Serīr-i ‘aşka çıkdum şem‘veş ôddan külāhumla

“Melāmet mülkini açdum ser-ā-ser tîg-i āhumla”

“Bugün ben pâdişāh-ı mülk-i ‘aşkum bir diyâr aldum”

V.

Olup **Fazlî** gibi ser-keştesi bir mäh-ı ruḥsāruñ

Varup dellāl-i bāzār dil-i kūyına o dil-dāruñ

Hezārān cehd ile ikrārını aldum o ‘ayāruñ

“Nuḳūd-ı şabrumı virdüm metā‘-ı vaşlına yāruñ”

“Görenler Zātiyā cānlar virür bir yādgār aldum”

162²⁶⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Ey şabā bûy-ı gül-i reyḥānum almak yol mıdur

Yā nesīm-i zülf-i müşg-efşānum almak yol mıdur

Āl şunup naql-i leb-i ḥandānum almak yol mıdur

“Meclis içre bûse-i cānānum almak yol mıdur”

“Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almak yol mıdur”

II.

Her seḥer feryād ider derd ile miskīn ‘andelīb

Vaşl[ı] gülden beñzer ol bî-çāreye irmez naşīb

Yüz çevürdi bakmadı benden yaña hergiz ḥabīb

²⁶⁶ Yakut, a.g.e., s.? ve Tuyan, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

“Kõmaduñ şeytānlığı gitduñ sen ey bed-hũ rakīb”

“Yārı benden ayırup ĩmānum almak yol mıdur”

III.

[57b]

Cānuma kavs-ı muhabbetden çün irdi tĩr-i ‘aşk

Bu vücūdum mülkini feth eyledi şemşĩr-i ‘aşk

‘Āşık-ı bĩ-çāreye olmakdurur tedbĩr-i ‘aşk

“Tekye-i miñnetde alduñ cānumı ey pĩr-i ‘aşk”

“Tecrĩd ābdālam benüm kurbānum almak yol mıdur”

IV.

Çekmeyince nice dem ‘āşık belā vũ miñneti

Geçmeyince cānına ‘aşkuñ cefā vũ şiddeti

Hāfız el virmez aña yaruñ şafā vu vuşlatı

“Ey kilāb-ı kũy-ı dil-ber size n’itdi Hāyretĩ”

“Çağrışup her biriñüz dāmānum almak yol mıdur”

163²⁶⁷

“Fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilũn

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ ”

I.

“Lāf urup bũlbũl gibi germiyyet-i da‘vāyı kõ”

Yan muhabbet şem‘ine pervāneveş pervāyı kõ

Çārsũ-yı ‘aşka gel mersũdı yok sevdāyı kõ

“Vañdet isterseñ ferāgat eyle hũy [u] hāyı kõ”

“Keşret-i dũnyādan el çek ey gõñũl gavgayı kõ”

II.

Gerçi eylersin riyāzet cennetũ’l-me’vā içũn

Diş bilersin kũşe-i ĥalvetde ter(?) ĥelvā içũn

Mest iseñ şũfĩ şarāb-ı kevşer-i ferdā içũn

²⁶⁷ Hayretĩ’nin gazeline tahmis yapılmıştır ancak tahmis eden şairin mahlası yoktur.

“Gözün aç olma gözi aç yime ğam dünyā için”

“Gāv-ı ten-perver gibi endîşe-i mer‘āyı ko”

III.

Meskenet meydāna cān evine serv bir server ol

‘Ār-ı tablın yire ur başka başuña mihter ol

Rıhlet eylersin gerek Behmen gerek İskender ol

“Pāye-i ‘ālī dilerseñ hāk-ı pāy-ı dil-ber ol”

“Kalduñ ayaklarda fikr-i menşib-ı a‘lāyı ko”

IV.

Dil ider şākī nazar ol māh-ı tal‘at naqşına

Kim görür gözgüde ol naqqāş-ı kudret naqşına

Āferīn bu nüktede ol ter tabi‘at naqşına

“Ma‘nī-i rengine bak aldanma şüret naqşına”

“Vech-i zībāya nazar kıl cāme-i dībāyı ko”

V.

[58a]

Şems-i zerrīnle cihānuñ zeyn ise büt-hānesi

Mührüñüñ gencīnesidür sīnemüñ vīrānesi

Cān cemālüñ şem‘inüñ pervānesidür yānesi

“Didüm oldı dil şaçuñ zencīrinüñ dīvānesi”

“Nāz ile güldi didi al bunı da bağlayı ko”

VI.

Bir belākeş derdmendüm n’eyleyim dermānı ben

Olmışam kūy-ı fenānuñ zār u ser-gerdānı ben

Hāk-ı pāyuñdan dirīğ itmek revā mı cānı ben

“Dir imişsin yarın öldürsem gerekdür anı ben”

“Gel bu gün öldür yolında öldüğüm ferdāyı ko”

VII.²⁶⁸

Olmışam kūy-ı fenānuñ zār u ser-gerdānı ben

Hāk-ı pāyuñdan dirīğ itmek revā mı cānı ben

“Dirimişsin yarın öldürsem gerekdür anı ben”

²⁶⁸ Bendin bir mısrası eksiktir.

“Gel bu gün öldür yolında öldüğüm ferdâyı ko”

VIII.

Sersem iden serv-i bālâyı bilindükdür señün

Päydur gül mübtelâyı der-kemendüñdür senüñ

Hem günāhı bir kimesne müstemendüñdür senüñ

“**Hayretî** bî-çārede bir derdmendüñdür senüñ”

“Kıl nazar ahvāline lutf ile istignayı ko”

164²⁶⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

I.

Yā İlāhi vādī-yi ‘iṣyānda qaldum bî-meded

‘Abd-ı ‘āṣīyem şuçum bî-‘add u cürmüm bî-‘aded

Şimdi şey’ li’llāhe (?) geldüm kılma ben dervīşi red

“Fazluña bel bağladum yā Vāhîd u Ferd u Aḥad”

“Cümleñ ma‘būdı sensin dāyimā ḥayyü’l- ebed”

II.

Ḥamdü li’llāh buldı nām-ı a‘zamı kalb-i selīm

Sālik-i rāha ‘ayān oldu şırātü’l-mustaḥīm

Ba‘d-ezīn kār idemez vesvās-ı şeyṭāni’r-racīm

Oğurum ismüñde “*bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm*”

Ey şafātuñdur şafātuñ “*ḳulhüva’llāhy aḥad*”²⁷⁰

²⁶⁹ Mustafa İsen, **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s. 88-89

164 / 1b : bî-‘add : bî-hadd

4a tayif : hā‘if

5a Çün nefahtü fîhi min rûḥiden alurduñ : nükte-i sırr-ı nefahtüden çün urdun bir

6c cîn u beşer : hüsn-i beşer

7a zāt-ı Haḳdur : sırrı dāyim

7c Haḳdur : kāyim

7d Haḳdur : dāyim

7e ider : eydür

²⁷⁰ “De ki : O (Allah) tektir” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 1

III.

[58b] Çār ismüñden bu şeş sū kubbe bulmazsa şebüt
Päydār olmaz bināsı hem-çü beytü’l-‘ankebüt
Feyz -i cūduñdan irişür cisme kuvvet câne küt
“Evvel ü āhir “*hüve’l-ḥayyü’l-lezīsin lā-yemūt*”²⁷¹”
“Zāhir u bāṭın *hüve’l-bāḳīsin*”²⁷² “Allāhü’ş-şamed”²⁷³”

IV.

Ey ḥarīm-i dergehüñ ṭāyif göñüller me’meni
Kibriya öñünde kimdür kim kıla mā’ [ü] meni
Vaşf-ı zātuñdur münezzeh zāt-ı pāküñdür ḡanī
“*Lem yelid*” sin sen okurlar ey “*vel em yūled*”²⁷⁴ seni
“*Lem yekün*” zāt [u] şıfātuñdur ki “*küfüven Aḥad*”²⁷⁵

V.

“Çün *nefahtü fihi min rūḥiden* alurduñ demi”²⁷⁶”
Noқта-i vāḥide derc itdün sevdā-yı a‘zamı
Ya’ni kılduñ nüsha-i kibr vücūd-ı ādemi
“Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ ‘ālemi”
“Ḳudretüñden erba‘in günde tamām oldı cesed”

VI.

‘Ālem-i vāḥdetde keşret daḥi ṭutmışdı maḳar
Birbirinde menderic şankim nevāz içre şecer
Zāhir olmamışdı ḥulḳ u melek cin u beşer
“Ol zamān kim luṭfla bir gevhere kılduk nazār”
“Zāhir ol gevherden oldı cümle eşyā lā-‘aded”

VII.

Ey **Uşūlī** zāt-ı Ḥaḳdur Ḥaḳdan özge nesne yok
Dillere zikre mülāyim Ḥaḳdan özge nesne yok

²⁷¹ “Ölümsüz olan O (Allah) diridir”, Kur’an, Furkan Süresi, Ayet: 58

²⁷² O (Allah) bākīdir.

²⁷³ “Allah sameddir”, Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 3

²⁷⁴ “O’ndan çocuk olmamıştır. Kendisi de doğmamıştır.” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet:3

²⁷⁵ “O’nun hiçbir dengi yoktur” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 4

²⁷⁶ “Ona tam şeklini verip ruhumdan üflediğim vakit hemen onun için secdeye kapanın”, Kur’an, Hicr Süresi, Ayet:29

Zāhir u bātında Hākdur Hākdan özge nesne yok
“Seyyidūñ göñlinde Hākdur Hākdan özge nesne yok”
“Ol faķīrūñ hem dilinde her dem ider yā eħad”

165²⁷⁷

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

I.

Şanma cānā gül yüzüñ dil murğını zār eylemez
Cāna müjgānuñ cefāsın bülbüle ħār eylemez
Yaluñuz baña sitem ħaţı-ı siyekār eylemez
“Dem mi var cevır ü cefā zülf-i sitemkār eylemez”
“Laħza mey vardur beni ol çeşm bīmār eylemez”

II.

Gözlerüm sünbüllerüñ hicr ile ağlar nice yıl
Ey gül-i pākīze-dāmen dāmen-i luţfuñla sil
‘Andelīb[i] bī-nevā-yı gülsitānuñ oldu bil
“Tañ degüldür nāle kılsa kūyuña vardukça dil”
“Var mıdur gülşende bir gül bülbülin zār eylemez”

[59a]

III.

Ĥaţı-ı sevdasıyla ‘uşşāk içre olmışken ferīd
Zerreves oldum dehānı ħasretiyle nā-berīd
‘Āfiyet mihr-i cemāli şevkümi idüp mezīd
“Naķd-ı cān ile metā‘-ı buseye oldum ħarīd”
“Korķum oldur kim benümle dōst bāzār eylemez”

IV.

Her kaçan kim ħam vücūd-ı ‘āşıkā sulţān olur
Rüz u şeb aña nişīmen taĥtgāh-ı cān olur

²⁷⁷ Muhibbī’nin gazeline tahmis yapılmıştır ancak tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

Dîdeler bâb-ı hümâyûn u gönûl derbân olur
“Şâh-ı gam dil-ğastesine dâyima mihmân olur”
“Pâdişehdûr bu ‘aceb dervîşden ‘âr eylemez”

V.

Eşk-i çeşmi çeşme-i giryānuñ oldı ‘ayn-ı cû
Sen dürr-i nâ-yâb içün her suye eyler cüst ü cû
Gör ne dir elķâtdur yâr ile şâh nîk [u] hû
“Kâse-i çeşmi **Muhibbî**nüñ cevâhırle tulu”
“Dem mi vardur kim şehâ pâyuña îşâr eylemez”

166²⁷⁸

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

I.

Geldi eyyâm-ı şafâ irişdi eyyâm-ı bahâr
Gül gibi açıldı güldi her gönûl bî-ihtiyâr
Her kişi la‘lin ayağ aldı eline lâlevâr
Mey çıkup başına oldı her gedâlar tâcdâr
Ben belâ küncinde kaldum derd ile bîmâr u zâr
“Âh elüñden ey cefâsı çok vefâsuz rûzgâr”

II.

Ėamdan âzâd oldı ‘âlem ben giriftâr-ı firâķ
Heb şafâ bezminde il ben sâkin-ı Ėâr-ı firâķ
Her kişinüñ meskeni gülşende hem hûr-ı firâķ
Her gönûl hoş-ğâl [ü] ben derd ile bîmâr-ı firâķ
Bir dem eksük olmadı cânımdan âzâr-ı firâķ

²⁷⁸ Çavuşoğlu vd., Hayretî Dîvânı, s.80-81

166 / 1a eyyâm : devrân

1d gedâlar : gedâ bir

2c gülşende hem : gülşen benüm

3b şafâ-yı gülsitâni : gülsitân-ı şafâ (4b)

3e ideyin : idüben (4e)

“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

III.

[59b]

Gül gibi dāmân-ı vaşl-ı yâra bulup dest-res
Tutdı devründe şafâ-yı gülsitânı hâr u has
Bezm-i şādīde sürer el yüze şükr idüp meges
‘Andelībün yiri miḥnet hâr tūṭinün kafes
İdeyin senden şikāyet saña dirler her nefes
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

IV.

Qaldı āzād itmedün bend-i belādan sen beni
Redd idüp dūr eyledün bezm-i şafādan sen beni
Yād kılduñ cümle yārân-ı şafādan sen beni
Eyledün bīgāne her bir āşinādan sen beni
‘Ākıbet ayru düşürdün Muştafādan sen beni
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

V.

İt raḳībün bahtını devründe meymün eyledün
Ṭālī’in zāḡuñ hümā gibi hümāyün eyledün
İşin ol bed-gevherün vardukça altun eyledün
Hāşılı her kem-‘ayāruñ ḳadrin efzün [eyledün]
Ḥayretī bī-çāreyi ḳahr ile maḡbün eyledün
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

167²⁷⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— · — / — · — / — · — / — · —

²⁷⁹ “Okur, a.g.e., s.? ve Elaldı, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

I.

Mācerā-yı sâyıl olursa gözinde yaş olan
Derd-i dil hâlin şorarsa kara bağı yaş olan
Dilesin ey rāh-ı miḥnetde baña yoldāş olan
Leşker-i mülk-i ğama şimdi ben oldum baş olan
Eyledüm ‘azm-ı sefer gelsün berü yoldāş olan

II.

Dem-be-dem erbāb-ı ‘aşkuñ kanlu yaşı tırmasun
Eşk-i pür-ḥūnı ḥubābın çarḥa hem-ser görmesün
Kanlu yaşı kaṭresin la‘l-i müzāba virmesün
Dürr-i şehvārın cihānuñ gözine göstermesün
Kaṭre kaṭre çeşme-i çeşmüm terinde yaş olan

III.

[60a]

Olmadın kehvāre-i ḥākīde tıfl-ı cān esīr
Derd derdi dāye-i miḥnet idüp ol tıfla şīr
Didi bu ferzend olısar tekyegāh-ı ‘aşka pīr
Māder-i dehrüñ içersem zehrini mānend şīr
Ġam degül çün kim benümle ğuşşadur kardaş olan

IV.

Egleyenden ‘ālemüñ varın fenā ender fenā
Ḥabs idem girdāb-ı ğamda bulmayup bir āşinā
Nā-gehān itdi kenār-ı miḥnete fülk-i fenā
Başum alup ideli ‘azm-ı beyābān-ı fenā
Rehberüm ğam zād-ı miḥnet ğuşşadur yoldaş olan

V.

Kimde kim envār-ı mihr olsa hüveydā gün gibi
Dün u gün günden güne rif‘at olup gerdün gibi
Şavl-ı cān-ı ‘aşka baş top idüp Mecnūn gibi
Birini evc-i şeref eyler felekde gün gibi
Küyıveş çevgān-ı mihr-i yāre ḥāzır baş olan

VI.

Vākıf olmak isteyüp esrār-ı hicr-i dil-bere
Mācerā-yı sâyıl olsam **Rāziyā** çeşm-i tere
Kā'ile bu beyt-i ġarrā naķş olur rüy-ı zere
Yaş döküp gözden yüzün cārübveş sürsün yüze
Sa'yiyā (?) şaġn-ı serā-yı firķate firāş olan

168²⁸⁰

“Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Sālik-i rāh-ı ḥaķīkat ol dilā şimden girü
Çāk idüp zerrīn kabāyı gey 'abā şimden girü
Meskenüñ olsa n'ola künc-i fenā şimden girü
“Āḥir oldu çün 'ömür geçdi hevā şimden girü”
“N'ideyin el virdüğün dünyā baña şimden girü”

II.

Gitdi eyyām-ı cüvānī oldu her miḥnet füzün
Dūd-ı āhum şeklidür elde 'aşā-yı reh-nümün
'Anberüm kāfūr olup oldu elif kıaddüm çü nün
“Pīrlık hengāmıdur gelmişdür eyyām-ı sükün”
“Şu gibi dil tıflı akmaz her yaña şimden girü”

III.

[60b]

Ehl-i vaḥdet oldu dil terk itdi bu keşret ġamın
Mülk-i lāhūtuñ bütün dünyāya vırmez bir demin
Gāh rūḥānī gehī 'İsī idüpdür maḥremiñ
“Ṭāyir-i kıdsīde nefis aındı tecerrüd 'ālemin”
“Cīfe-i dünyā ġamı düşmez aña şimden girü”

²⁸⁰ Erdoğan, a.g.e., s.127-128

IV.

Ḥubb-ı dünyā dīdede olur sebel ey müdde‘ī
Çeşm-i cāne irüşür andan ḥalel ey müdde‘ī
Maẓhar-ı meclā-yı Ḥaḳ kıl ḳalbi gel ey müdde‘ī
“Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müdde‘ī”
“Ser-te-ser ğavgā-yı dehri al yaña şimden girü”

V.

“Merd-i dānā-dil naẓar kılmaz cihāne **Raḥmiyā**”
“Bī-beḳādur kārgāh-ı ‘āleme irer fenā”
“İşbu ma‘nīden dimişdür sālīk-i rāh-ı Ḥudā”
“Bir gün āgāh olmaduñ düş gibi geçdi mā-meẓā”
“Şālihā ḥālūñ n’ olur bārī aña şimden girü”

169²⁸¹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”
· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _

I.

Nesīm-i şubḥ esse şaḥn-ı ‘ālem sebzēār olsa
Çiçekler dürlü rengiyle ḳamu naḳş-ı nigār olsa
Zemīne dāmen-i gülden kızıl altūn nişār olsa
“Güzellik nev-bahārında cihān bāğı bahār olsa”
“Baña ol yüzi gülşensüz gerekmez ger hezār olsa”

II.

Giyüp gülbüni nev-rūzı ḳabā her ğonca-i ra‘nā

²⁸¹ Özkāt, a.g.e., s. 259-260

169 / 1e ger : sad

2b şīvede olmuş : şīve olmuşdur

2e ḳo ḥilye : koculsa

3a ‘izar : ‘unşur

3c bunı her : bu māhir

4c ḥ‘ābgāhıdur : bār-gāhıdur

4d gibi yüzi : yüzli ḳara

5c n’edeyin : göreyin

Nihāl-i şīvede olmuş ser-ā-ser bülbül gūyā
Çemende şalınurlar serv gibi nāz ile tenhā
“Lebī gonca beli ince güzeller çokdurur ammā”
“Öpülse der-miyān olsa қо hilye der-kenār olsa”

III.

Bu fānī ‘işret-ābāduñı degüldür ‘izar pākūñ
Harāb olmuş misāfir-hānesidür ehl-i idrākuñ
Temāşgāhdur şanma bunı her hār-ı hāşakuñ
“Ne zībā çāyırı el-Haḫ zümürüd kaşr-ı eflākuñ”
“Bināsı pāydār olsa esāsı üstüvār olsa”

IV.

[61a]

Belinde māh-ı nevden hañçeri var bir sipāhīdür
Başında şa‘şa‘a sorgucu mihr anuñ külāhıdur
Bu toḡuz hayme-i vālā mūnaḫḫaş ḥ`ābgāhıdur
“Ḳamer gibi yüzi beñlü güzeller pādişāhıdur”
“Benüm māh-ı siyeh çardem ‘aceb mi ḥāldār olsa”

V.

Ṭotalum mülket-i ‘Oşmānuñ oldum **Faḫli**yā şāhı
Gerekmez baña bu dünyā-yı dūnuñ ‘izzet u cāhı
Felekde ödlara yansun n’edeyin mihr ile māhı
“Başum alup giderdüm ben ‘adem mülkine deg Āhī”
“Öte yanında dünyānuñ eger bir reh-güzār olsa”

170

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__/.__/.__/.__

I.

Şūfiyā şanma şaḫın şan‘at-ı ‘aşkı ‘amelī
Bu muḥabbet ile müddet ezelīdür ezelī
Evvelin dirseñ eger ‘āleme Mecnūn meşelī

“Nev-bahār oldı gönül sev yine bir bî-bedelî”

“Eger uşlu iseñ ‘âlemde deli ol be delî”

II.

Görelî ol şanemî zâr u nizâr oldı gönül

Yine şūrîde vü bî-şabr u karar oldı gönül

Yine bir şayd[1] ser-i zülf-i nigâr oldı gönül

“Yine bir gözleri şāhîne şikâr oldı gönül”

“Dağınur başına bir dâne güzel turna telî”

III.

Gitmez ‘ayyâr iseñ ol deñlü bu derdin sürilür

Yollar anı eşk-i âhları bir gün dürilür

Tîr-i cân-bahş ile yāruñ ölmelü dirilür

“Kılıcına düşüben ölmege cânlar virülür”

[61b]

“ Hastalar şöyle kırılmış gibi ister eceli”

IV.

Ne kadar hançer-i hûn-rîz ile çāk ola dil

Şeh-süvārum yolına çapuk u bî-bāk ola dil

Umaram āb-ı muhabbetle yunup pāk ola dil

“Dil-berüm ātî ayağına düşüp hāk ola dil”

“Severem böyle levendāne olıcağ güzeli”

V.

Mey içüp Rihletiyā kalbimüzi şāf idelüm

Yine ol pür-sühen-ı sözlerin evşāf idelüm

Kışsa-i cām-ı Cemi gel berü heb lāf idelüm

“Koyalum lāf u güzāfî gelüñ inşāf idelüm”

“Hayretinüñ katı mestāne degül mi gazeli”

“Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__./_._./._._./_._

I.

Hüsnüñ ziyāsi ‘āleme ey dil-rübā yiter
La‘lün şafāsı cānuma her dem ğarrā yiter
Hāl-i rehūñ bu sīnede dāğ-ı cefā yiter
“Dil kişverine zülf-i siyāhuñ belā yiter”
“Yağmağa bu vilāyeti bir ejdehā yiter”

II.

İzüñ ğubarı başuma ger olsa idi tāt
Olmazıdum bu vech ile hālķ ortasında aç
Mu‘tād olalı derde devā istemez mizāc
“Bīmār-ı ‘aşķa şerbet ile eyleme ‘ilāc”
“Var ey tabīb ķo beni derdüm baña yiter”

III.

[62a]

Ağyāre uyuben neyi ey kaşları kemān
Atma yabāne oķ gibi göğsüñ görüp hemān
Hicr āteşine yaķalı bu çarķ-ı bī-amān
“Gāh yaş gelür gözümdeñ geh yaş yirine ķan”
“Derd-i derūñ bilmege bu mācerā yiter”

IV.

Geldüm bu fāñi ‘āleme hīç sürmedüm şafā
Çekdüm belā vü miñneti biñ dürlü ben cefā
Dil-ber yolında yıldugum oldu ķamu hebā
“Ey çarķ sen de yār gibi olma bī-vefā”
“Zīrā bu deñlü ‘āleme bir bī-vefā yiter”

V.

²⁸² Piroğlu, a.g.e., s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Kimse **Yetimî** sen gibi bî-‘izzet olmasun
‘Âlem içinde (...) bî-ħürmet olmasun
Aç ol cihānda minnet ile ni‘met olmasun
“Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun”
“Örti döşeñ Necātiye bir bu riyā yiter”

172²⁸³

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

I.

Ey gözüm ağla ki bir ğonce-i ħandānum yok
Yüzüme güle bakar nergis-i mestānem yok
Gülüp açılmağa bir şūĥ-ı sūĥandānum yok
“N’edeyin şaĥn-ı çemen seyrini cānānum yok”
“Bir yanumca şalınur serv-i ħırāmānum yok”

II.

Vireyin ağzına cān baña zebānlar virene
Dil ü cān ola fedā ğonce dehānlar virene
Ağlaram va‘de-i vaşlına zamānlar virene
“Emdürür gerçi lebin vaşlına cānlar virene”
“Leb-i cān-baĥşını emem dimege cānum yok”

III.

Sū-be-sū göz yaşı benden saña ey serv aķalı
Güldi bu baĥt-ı siyeh boynuma zülfüñ taķalı
Toldı kan ile gözüm yoluña cānā baķalı
“Bağrumuñ yaşına dāğ-ı ğamuñ ödlar yaķalı”
“Kaldum ayakda kara başuma demānum yok”

²⁸³ Mahlas, “Hitabi” şeklinde yazılmıştır.

IV.

[62b]

Reşk ider mîr-i felek cām-ı mey[i] şoḥbetüme
Sākî-i devr-i zamān kāyil olur ḥürmetüme
Âh kim irmedüm ol serv-i sehî kâmetüme
“Nice da‘vet ideyin ol perî[yi] ḥalvetüme”
“Ḥâtem-i la‘l gibi mühr-i Süleymānum yok”

V.

Büse-i lebleri cān üstine cānlar eyler
Kim anı şatup alanlar ne ziyānlar eyler
Gel göre eşk-i **Ḥiṭābî** nice kanlar eyler
“Enverî gülşen-i kūyuñda muḡānlar eyler”
“Deme ey ḡonce-dehen bülbül-i nālānum yok”

173²⁸⁴

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün

___./_.___./_.___./_.___”

I.

Ey ḡonce-dehen eyleme nā-dān ile şoḥbet
Ḥār eylesün sen gül-i bî-ḥār ile şoḥbet
Bu bende muḥāl eylemek ol ḥān ile şoḥbet
Dil gerçi diler kıлмаğı cānān ile şoḥbet
Eylers mi gedā degmede sultān ile şoḥbet

II.

(.....)²⁸⁵ ol yāre nedem āh seḥergāh
Anuñ dil-i sengnine inşāf vire Allāh
Ġamgīn dilümi rūşen ider luṭf ile ol māh
İltürse n’ola bezmüne ben bendesin ol şāh

²⁸⁴ Şiirde mahlas yoktur, beşer mısralık bendlerden oluşan bir musammattır.

²⁸⁵ Mürekkebi silindiğinden kelime okunamamıştır.

Her mūr za‘īf itdi Süleymān ile şöhet

III.

Oldı çü cefā fennine ol yār müvāzıb
Cevri ‘ariden yazmıya nice muhāsib
Zāhid saña vildān baña ol yār münāsib
Yār ile olan cennet-i kūyında muşāhib
Şūfī dilemez hūr ile ğilmān ile şöhet

IV.

Bir dil-ber-i ra‘nā durur ol saçları sünbül
Murğ-ı dil ider gülşen-i hüsnünde çü gulğul
Kuşatmaz anuñ nālesin ol beñleri fülful
Rüşen bu şafālar süre gün toğmıya bülbül
Bir gice kılın ol meh-i tībān ile şöhet

[63a]

174²⁸⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1. Dünyeye geldüm senüñle āşinā olmağ için
Andan özge baña dañi kārbarum yok benüm
2. Ben bilürdüm kim seni sevmek baña düşmez velī
İzтіrāriyem bu işde ihtiyārum yok benüm
3. Bir muşābetdür baña bu ayrılık kim anda hīç
Nāle vü efgāndan özge nesne kārur yok benüm
4. Ey **Nihānī** nice ‘uzlet tutmayam ‘ālemde kim
Yād u bilişden bugün bir toğrı yārur yok benüm

²⁸⁶ Dursun, a.g.e., s.? ve Yakşı, a.g.e., s.? çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Bugün meydân-ı ‘aşk içre şu kim merd-i melâmetdür”
“Ta‘allukdan hâlâş oldu yiri anuñ selâmetdür”
2. “Kıyâmet ‘arz idüp vâ‘iz bizi korkutma bi’llâhi”
“Kişi yârından ayrılrsa hemân ol gün kıyâmetdür”
3. “Şalâh u zühd ü takvânuñ riyâsından şakınmazsuñ”
Çürütdüñ ‘ömrüñi zâhid şoñı anuñ nedâmetdür
4. Melâmet hırkasın şûfî anuñ çün ihtiyâr itmez
“Degül her kişiye lâyıķ bu bir ‘âlî ‘alâmetdür”
5. “Gözün yaşın görüp **Ahmed** senün çün cümle ‘âlem dir”
“Ne hoş deryâya ğark olmaz meger şâhib kerâmetdür”

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

1. “Şubh-ı şâdık gibi ey ğâfîl ağırdı şakaluñ”
“Haberün yok seni penbeyle boğazlar ecelün”
2. “Kâkül-i yârda göñlüñ kadd-i dil-berde dilün”
“Seni meftün ider el-kıssa bu tül-i emelün”

²⁸⁷ Ayfer Kayabaşı, **Sârbân Ahmed Dîvânı (İnceleme- Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1995, s.100

175 / 3b añun : elbet

4a şûfî : zâhîd

5a ‘âlem dir : ‘âlemde

²⁸⁸ Çavuşoğlu, a.g.e., s.420

176 / 2a dilün : gözün

2b meftün : mağbün

3M / 5D

5M / 9D

3D / -M

6D / -M

7D / - M

8D / -M

3. “Ne vücūduñ var ola dāyire-i ‘ālemde”
“Yok hesābında olan noktaya beñzer meşelūñ”
4. “Faqr ile kāf-ı kanā‘atde yūri ‘ankā ol”
“H̄ānına düşme megesler gibi her mübtezelūñ”
5. “Sözlerūñ mürşid-i kāmīl sözidür ey **Yahyā**”
“Hāşılı hayli fenā virdi bize bu gāzelūñ”

[63b]

177

Gedāyi Şeydā

“Mefā‘īlūn / mefā‘īlūn / mefā‘īlūn / mefā‘īlūn”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. Getür sākī şarāb-ı nābı kim devr-i zamāndur bu
Geçürme fırsatı zīrā ki çarḥ-ı bī-amāndur bu
2. Şaḥın ey murğ-ı dil aldanma dām u dāne-i çarḥa
Nice bāz-ı hümā pervāz uçurmuş āşiyāndur bu
3. Gel ey bülbül elūñ çek dāmen-i gülden sözüñ nüş it
Cefāsı ḥārine degmez bir özge gülsitāndur bu
4. Zebānın naql-i mey yirine aldum ağzuma yāruñ
‘İtāb idüp didi tūm tūm degül yārā lisāndur bu
5. Dehānı mürde ihyā itdūginūñ ḥikmetin şordum
Didi vāḳıf degüldür kimse bir ter-i nihāndur bu
6. Unutma itdūgūñ cevri **Gedāyi** kuluña şāhum
Senūñle söyleşem cānā zamān ile zamāndur bu

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

1. “Murğ-ı dil ey yüzi gül kūyuña varmağ ister”
“Talebidür bāl u perī yogken uçmağ ister”
2. Yār işiginde varup hālūmi i‘lām itsün
Döstlar şol kişi kim Ka‘beye varmağ ister
3. “Ağladuğum bu ki her dem benüm ey serv-i sehl”
“Reh-i ‘aşkında gözüm yaşını ırmağ ister”
4. “Virdügi rif‘ate ey dil felegün aldanma”
“Seni bir lu‘b ile ol gökden uçurmağ [ister]”
5. “Cân virür leblerini öpmege yāruñ **Meylî**”
“Şanmañuz siz anı kim büse-i iblāğ ister”

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. Āsitānından beni derd aña dūr itdi ḥabīb
Kimse yā Rab olmasun bu dār-ı ğurbetde ğarīb
2. ‘Aşk-ı şāhından temennā eyledüm ğam ḥil‘atin
Zerd idüp cismüm giyürdi egnime bir cāme şīb
3. Derd-i ‘aşkıyla başum hoşdur huzūrum var benüm
Kō bu ben dil-ḥasteyi incitme şağ ol ey ṭabīb
4. Mescid içre ger okursa nūr-ı ḥüsnüñ süresin

²⁸⁹ Özer Şenödeyici ve Ahmet Akdağ, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara, 2014, s. 63-64

178 / 1b Talebidür : Taleb-i

2a işiginde : işigine

3b yaşını : yaşın (4b)

5b büse-i : būsına

²⁹⁰ Özkat, a.g.e., s. ? ve Erdem, a.g.e., s. ? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Nūra müstağrağ ola minberde şevk ile haṭīb
5. Āh u derd o dirīgā dehr-i dūnuñ **Fazliyā**
Derd ü gam olmuş baña nāz u ne‘īminden naşīb

[64a]

180²⁹¹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. “Ne kanlar dökdüğün ‘arz itse çeşmüm yāre āl añlar”
“Tenüm gamdan hilāle döndi dirsem ḥayāl añlar”
2. “Ḥadīş-i ‘aşkı benden şor ne bilsün zāhid-i nā-dān”
“Rumūzın bu mu‘ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar”
3. “Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı muḥabbetden”
“Ḥakīkatde zuhūr mümkinātu heb zılāl añlar”
4. “Vücūd-ı vācibūñ māhiyyetin idrāk iden ‘ārif”
“Ḥarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar”
5. “Gözüm merdümlerinüñ ‘aksi düşmişdür leṭāfetden”
“Ruḥuñ mir’ātına nāzır olanlar anı ḥāl añlar”
6. “Belā bezminde zār olsam ‘aceb mi çeng ü nay-asā”
“Kanı bir merd-i kābil bu cihānda kıl [ü] kāl anlar”
7. “Süḥan bezminde Cāmīdür bilen keyfiyyet-i ḥālüm”
“Ḥayālāt-ı kemālüm **Rahmiyā** ancak Kemāl añlar”

²⁹¹ Erdoğan, a.g.e., s.190

180 / 3b ḥakīkatde zuhūr mümkinātu heb zılāl : Harābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl (6b)

4b Ḥarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl : Hakīkatde vücūd-ı mümkinātu hep zılāl

7a ḥālüm : şī‘rüm

2M / 3D

3M / 6D

5M / 2D

6M / 5D

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Yüzüm zerd ü yaşum āl oldu dirsem yāre āl añlar”
“Miyānuñ fikri mū kıldı tenüm dirsem hayāl añlar”
2. Hārābāt ehli fāsıkdur diyü ta‘n eyleme zāhid
Cihānda bunlaruñ keyfiyyet-i hālın ricāl añlar
3. Bilen nefsin bilür Rabbin buyurmuş Sākī-i Kevşer
Bu sırrı zāhir ü bātın haqīkat ehli hāl añlar
4. Cemālūñ muşhafı üzre konılmış nokţadur cānā
Velī bādī nazarda kim ki görse anı hāl añlar
5. Vücūd-ı vācibi fehmi eyleyenler ‘ārif-i bi’llāh
Ser-ā-ser ‘ālemi bunlar gelüp zıll-i zılāl añlar
6. “Yüzüm def kāmētüm çeng oldu ğamdan dir isem dil-dār”
“Baña cevri ü cefā eyler sözümi kıl [ü] kāl añlar”
7. Figānī sūz-ı Hüsrevden yaķarsın sūz-ı eş‘ārı
Nezāketde Hasan sensin kemālātuñ Kemāl añlar

[64b]

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

²⁹² Gülşen Çaylı Cankurt, **Figānī Divanı Gramatikal İndeksi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2015, s. 44

181 / 4b kim ki görse : kim görürse

5b gelüp : bugün

7a sūz : şem‘

7b kemālātuñ : hayālātūñ

2M / 3D

3M / 2D

²⁹³ Akyüz vd., a.g.e., s.396-397

182 / 2a Cümleten :cümle-i

Mecmuadaki gazel, divanda bulunan iki ayrı “gayrı redifli ”gazellerin beyitlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Divanda 396. sayfada bulunan gazelin ilk iki beyiti alınmıştır, 397. sayfada bulunan gazelin 2, 5 ve 7 beyitleri alınarak mecmuadaki şiir oluşmuştur.

1. “Ne görür ehl-i cefâ bende vefâdan ğayrı”
“Ne bulur şem‘i yağan kimse ziyâdan ğayrı”
2. “Cümleten halk baña yâr için aġyâr oldu”
“Kalmadı kimse baña yâr Hudâ’dan ğayrı”
3. “Ney-i bezm-i ġamum ey âh ne bulsañ yile vir”
“Oda yanmış kuru cismümde hevâdan ğayrı”
4. “Ne yanar kimse baña âteş-i dilden özge”
“Ne açar kimse kapum bād-ı şabâdan ğayrı”
5. “Bزم-i ‘aşk içre **Fuzûlî** nice âh eylemeyem”
“Ne temettu‘ bulunur neyde şadâdan [ġayrı]”

183

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Âķ sâd ile şehâ bir gül-i beyzâsın sen”
“Yâ şadef içre nihân lû’lû’-i lâlâsın sen”
2. Mihrsin kapladı ġüyâ ki seni ebr-i sefid
Yohsa şol şubha irişmiş meh-i ġarrâsın sen
3. Yâ meleksin ġüzelüm cismüñi ġarķ eyledi nûr
“Aķ deñiz içre yâhud mâlik-i deryâsın sen”
4. “Bir ġümiş meşrebe içinde bir içim şusın”
“Yohsa bir sîm-i niyâm tîġ-ı mücellâsın sen”
5. “Yâsemen içre yatur jâle-i tersin cānâ”
“Yâsemen içre yâhud ġonce-i zîbâsın sen”
6. “Âķ sâde degül eġnünde eyâ naħl-ı revân”
“Bir ġümişden dökeli serv-i dil-ârâsın sen”
7. Gerçi hûb eyledi evşâfuña **Hüsrev** ammâ
Daħi a‘lâ daħi zîbâ daħi ra‘nâsın sen

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

[65a]

1. “Cāme-i mā’ī ile gökde Mesīhā‘sın sen”
“Āsmān içre yāhud mihr-i mücellāsın sen”
2. “Mā’iler ki yaraşur egnüñe çün eşk-i yetīm”
“Ābde hāşıl olan gevher-i yektāsın sen”
3. “Āb-gün cāmede ey gonce dehānum gūyā”
“Tāze kopmış şuya konmuş gül-i ra‘nāsın sen”
4. “Pā-bürehne güzelüm şīşe-i efsün-gerde”
“Çemen-i cānda yāhud serv-i dil-ārāsın sen”
5. “Māyil olsa saña dil-teşne **Hüdāyī** ‘aceb”
“Bir içüm tāze vü ter āb-ı muşaffāsın sen”

Vālī²⁹⁵

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. Siyeh atlasla şehā Ka‘be-i ‘ulyāsın sen
Şeb-i deycūrda yāhud meh-i garrāsın sen
2. Siyeh cāmede şol cism-i laţīfūñle şehā
Şan niyām içre yatur tīg-i mücellāsın sen
3. ‘Aynisin āb-ı hayātuñ zulumāt içre yāhud
Leb-i cān-baḥşuñ ile Hāzret-i ‘İsāsın sen
4. Siyeh atlasla eyā serv-i revānum gūyā
Şi‘rüm içinde olan ma‘ni-i zībāsın sen

²⁹⁴ Demiralay, a.g.e., s.185-186
184 / 4b Pā-bürehne : yā perīsin
‘aceb : ne ‘aceb

²⁹⁵ Koncu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

5. “Bāğ-ı hüsni içre nice gence-i zibâyise yâr”

Valiyâ ‘aşk ile bir bûlbûl-i gûyâsın sen

186²⁹⁶

‘İlmî Şeydâ

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Câme-i sürh ile bir gence-i zibâsın sen”

Bâğ-ı hüsni içre yâhud lâle-i hamrâsın sen

2. La‘l-i şeker şikenüñle söze gelsün cânâ

Âl câmeyle şehâ tûfî-i gûyâsın sen

[65b]

3. Kızıl atlasla görenler seni küyüñda didi

Âsmân üzre şafağda meh-i garrâsın sen

4. Eyledün pençe-i gül-günü kabâsıyla helâk

Çana girmekde hemân tîğ-i mücellâsın sen

5. ‘İlmî-i zâr n’ola vaşfuñı rengin itse

Bâğ-ı cennetde açılmış gül-i hamrâsın sen

187²⁹⁷

Rahmî Şeydâ

“Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / .. _ _ / . _ . _ / .. _

1. “Dehân-ı yâr hayâliyle dem-be-dem ‘âşık”

“Vücûdın eyledi yok yirlere ‘adem ‘âşık”

2. “Neler çeker güzelüm nerdübân-ı ‘âşkuñda”

²⁹⁶ Oğuz, a.g.e., s.2 ve Çetinkaya, a.g.e., s.2, çalışmalarda bu şiirlere rastlanmamıştır.

²⁹⁷ Erdoğan, a.g.e., s.217

187 / 5a derd : ‘ışk (4a)

Nâsih : zâhid (4a)

3M / - D

6M / - D

- “Çıkınca kaşr-ı vişāle kadem kadem ‘āşık”
3. “Yoğ idi levh ü kalem tā ezelde kılmış idi”
“Şaḥīfe-i diline nāmuñı raḡm-ı ‘āşık”
4. “Revā mı baña ki Mecnūn-şifat belālar ile”
“Müyesser olmaya vuşlat ölem gidem ‘āşık”
5. “Şarāb-ı derd ile ser-mest olunca ey nāşih”
“Baña ne ta‘ne idersin ki āşıkam ‘āşık”
6. Memālik-i şeh-i dünyāya i‘tibār itmez
Taşavvur eylese ḥālını her ne dem ‘āşık
7. “Taḥammül eylemeye **Raḥmiyā** sipihr-i belā”
“Çeker şu deñlü belālarla bār-ı ḡam ‘āşık”

[66a]

188²⁹⁸

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Ne dil-i ḥaste-i mecrūḥuma merhem bulunur”
“Ne zamān ḡuşşaları def‘ine hem-dem bulunur”
2. “Ne perīşānlığını ḥatır-ı sevdāzedemūñ”
“Merḥamet eyleyü ben bir şorar ādem bulunur”
3. “Ne ḡam-ı ‘aşk-ı nigār ile şikeste dilümūñ”
“Rāzını söylemege mūnis ü maḥrem bulunur”
4. “Bulımazam nite kim sa‘y iderem şādlığı”
“Şādlık ister iseñ belki nice ḡam bulunur”
5. “**Raḥmiyā** yār vişāline qarīb oldukça”
“Āh kim her yañadan māni‘-i maḥkem bulunur”

²⁹⁸ Erdoğan, a.g.e., s.189
188 / 3a şikeste : perīşan
4a nite : niçe
4b iseñ : iken

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

__ . / . __ . / . __ . / . __ ”

1. “Gün ruhlarıñuñ şevkı dile táb-ı muhabbet”
“Kāküllerüñüñ her hamı kullāb-ı muhabbet”
2. “Sāgar idicek kellemüzi sākī-i devrān”
“Ol dem yine pür ola mey-i nāb-ı muhabbet”
3. “Yandı göricek sūz-ı dilüm Vāmık [u] Mecnūn”
“Vidānumı zevk eyledi erbāb-ı muhabbet”
4. “Erbāb-ı vefā irmez idi kaşr-ı vişāle”
“Bu zümreye yol virmese ger bāb-ı muhabbet”
5. “Dil zevrakı düşdi çıkamaz çāh-ı zekāndan”
“**Rahmī** n’ola dirse aña girdāb-ı muhabbet”

[66b]

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Toludur ‘aşkuñ şarābından felek hum-hānesi”
“Nüş idüp Mecnūn ile oldum anuñ dīvānesi”
2. “Bezm-i vaḥdet içre bir şem‘-i İlāhīdür ki ‘aşk”
“Per yaķar ol şem‘e Cibrīl olıma pervānesi”
3. “Nice şuretden görünür cilvegāh-ı kāyināt”
“‘Aşk bir maḥbūbdur diller anuñ dīvānesi”
4. “Üstüḥān-ı kelle-i Cemde bu söz mektüb imiş”
“Cām-ı ‘ālem biñ iken elde tolu peymānesi”

²⁹⁹ Erdoğan, a.g.e., s.159- 160

³⁰⁰ Erdoğan, a.g.e., s.285
190 / 1b dīvānesi : mestānesi
3a kāyināt : mümkināt
4a söz : sır
5a içre bu : içinde

5. “Bir şadefdür baħr -ı ‘aşk içre bu ‘ālem **Rahmīyā**”
“Kimse bilmez kıymetüm anuñ benüm dūr-dānesi”

191³⁰¹

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Elünden ne gelür ey dil hayāl-i yār ile eglen”
“Cüdā düşdüñ çü yāruñdan figān u zār ile eglen”
2. “Felek ayırdı çün ey dil beni gül yüzlü yārumdan”
“Yüri şimden girü Mecnün gibi tağlar ile eglen”
3. “Kuluñ zār ise bülbulveş miyān-ı hār-ı hasretde”
“Gel ey gonce-dehen gül-ruh gül [ü] gülzār ile eglen”
4. “Fırākuñla hemān bir dem kalıpdur tende cāndumdan”
“Gel ey cānlar tabībi bir nefes bīmār ile eglen”
5. “Nice bir yanasın **Rahmī** fırāk-ı yār ile her-dem”
“Yüri şimden girü dün gün ğam-ı dil-dār ile eglen”

[67a]

192³⁰²

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

. . _ _ / . . _ _ / . . _

1. “Sīneye gelmeyeli sīm-berüm”
“Geldi yaş yirine hūn-ı cigerüm”

³⁰¹ Erdoğan, a.g.e., s.245-246
191 / 2a gül yüzlü yārumdan : ol saçı Leylādan
3a hasretde : miñnetde

³⁰² Erdoğan, a.g.e., s.234
192 / 3a dilerdüm cānān : paralardum cānā
5a Sīneme : tīrüne (2a)
Ol : ey
5b Tīrini : sīnede (2b)
2M/ -D
6M / -D
4M / 6D
5M/ 2D

2. “Berķ-ı āhumla fenā deştinde”
“Yandı kaķnūs gibi bāl ü perüm”
3. “Seg raķībi dilerdüm cānān”
“Baña bir kerre dise şīr-i nerüm”
4. “Komadı eşk ile kūyin şulayam”
“Yāre ter düşse n’ola eşk-i terüm”
5. Sīneme göndericek ol kaşı yā
Tīrini dāğ-ı ğamumdur siperüm
6. Başum alup ele irdüm yāre
Elde budur benüm ancaķ hünerüm
7. Haşre deg var ola ‘ālemde felek
Oldurur üstüme ancaķ dönerüm
8. “Kaşr-ı eflāķi müşebbek itdi”
“**Raḥmiyā** nāvek-i āh-i seḥerüm”

193

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Āh kim tīr-i cefā cānuma te’şīr itdi”
“Var ise ğamzelerün ḳatlüme tedbīr itdi”
2. “Aldı müjġānuñ göñlümi toġrulugla³⁰³”
“Dilde ey kaşı kemān anuñ içün yir itdi”
3. “Ḥayra görgil beni öldür meded ey yār didüm”
“Hoş dimiş iken bağup ḥayr işi te’ḥīr itdi”
4. “Merḥabā eyledi cānān gözüme karşı dirīġ”
“Cānumı almaġa aġyār ile el bir itdi”
5. “**Ulviyā** def‘-i ğam itdi diyü endīşeyi ḳo”
“Re’y ü tedbīr nedür anı ki taḳdīr itdi”

³⁰³ Vezinde aksama vardır.

[67b]

194³⁰⁴

‘Ulvī Şeydā

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. Sāyeveş hāk oldı cismüm qadd-i cānānum görüp
Lāle gibi yandı bağrum verd-i handānum görüp
2. Nergisün görünmez oldı gözine hergiz çenār
Bāğda ol gonce leb-i serv-i hırāmānum görüp
3. Seyre vardum gülsitāna nāle itdüm şol kadar
Bülbülün şıklığı diñdi āh u efgānum görüp
4. Bunca yıldur künc-i gamda ‘aşkla dil-ḥasteyem
Ḥālūmi raḥm eylemez ol çeşm-i fettānum görüp
5. Kākül-i miskīn-i yāre ‘Ulviyā dil virdigüm
Ḥalk-ı ‘ālem bildiler ḥāl-i perīşānum görüp

195³⁰⁵

Ca‘ferīñ

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. . _ _ / . _ . _ / . . _

1. Öldi cān guşşadan behey kāfir
Döndi tābūta ten behey kāfir
2. Cevrünüñ cān ise me’ālī māl

³⁰⁴ Çetin, a.g.e., s.214

194 / 1a cismüm : cism

4a bunca : bu nice

4b ol : bu

³⁰⁵ İsmail E. Erünsal, **Tâcî-Zâde Ca‘fer Çelebi Divânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 334-335, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59332,taci-zade-cafer-celebi-divanipdf.pdf?0> (16.04.2020)

195 / 2a māl : meh al

4b nedür : n’olur (6b)

4D / - M

5D / -M

- Cāna almaz seven behey k fir
3. Yiter atdu  cef  taşın ra m it
- Burc degüldür beden behey k fir
4. Hele bir b -g neh-i m selm n 
- Nedür  ld rmedin behey k fir
5. Beyt-i ma m r iken dil-i **Ca fer**
- Böyle yakmak neden behey k fir

[68a]

196³⁰⁶

“Mef  l n / mef  l n / fe  l n”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. “ z r nda bu zülf-i ‘anber- l d”
“Görinür  te  üzre nitekim d d”
2. “Deh nu  va f n  c n  cevher-i ferd ³⁰⁷”
“Sözi ketm-i ‘ademden oldu mevc d”
3. “Bu  r it n r-  ‘a  a cism-i p k  n”
“Yanınca  te e  o -b  olur ‘ d”
4. “Ad lardan varılmaz k y-  y re”
“Der-i ma   dumuz  ayf  ki mesd d”
5. “Vi  l olsa n’ola **Ra mi**ye hicr n”
“ al le gülşen oldu n r-  Nemr d”

197³⁰⁸

“Mef  l  / f  il t  / mef  l  / f  il n”

_ _ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

³⁰⁶ Erdoğan, a.g.e., s.164

196 / 2a deh nu  va f n  : deh n  va f 

2b sözi : sözü

³⁰⁷ Vezinde aksama vardır.

³⁰⁸ Tarlan, XVII. Asır Divan  iiri Rahm  ve Fevr , s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

1. Beñzetme şem‘i ḥaddine yāruñ gözet edeb
El-ḥadd-ı nūr-ı Aḥmed[ü] ve’ş-şem‘ bû-leheb
2. Öykünmek istemiş o kıl kaddine çenār³⁰⁹
تبت بداه ذاك حمالته الحطب³¹⁰
3. Kō kesb-i mālî faḡr ile faḡr eyle şanma kim
المر عنه ماله بغنى وماكسب³¹¹
4. Heb cān u başı alsañ olur mı didüm didi
بعنى الو صال قلت نعم ثم قال هب³¹²
5. Çeşm [ü] dehān u ḥattıdur ey **Fevrî** ol şehüñ
Āşüb-ı Türk şūr-ı ‘Acem fitne-i ‘Arab

[68b]

198³¹³

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Yine dil murğı qadīmî vaṭanın yād eyler”
“İrmege irmez eli nāle [vü] feryād eyler”
2. Yār kūyına çün irdüñ beni terk eyle göñül
Ḥayr içün ḥacce varan bendesin āzād eyler
3. Beñlerüñden beni āhumdur iden derd ile dūr
Nite kim dāne-i gāhında cüdā yād eyler
4. Bir bakup ḥālūme ḥandān ide ol ğonce-lebin

³⁰⁹ Vezinde aksama vardır.

³¹⁰ “Elleri kurusun bu odun hamalının.”

³¹¹ “Acı, ne malı ne de kazancı ona yaramadı.”

³¹² “Yani kavuşma ben evet dedim. Sonra dedi ki kalk, harekete geç. (Uyan!)”

³¹³ Haluk İpekten, **Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Sevinç Matbası, Ankara, 1974, s.154

198 / 2a çün : çü

2b bendesin : bendeler

3b Nite kim dāne-i gāhında : dānelerden nitekim kâhı (5b)

4a bir : ger (7a)

Gonce-lebin : gonce-dehen (7a)

5a dimiş : dir imiş (8a)

5b seni dūr yād : çāresini yād (8b)

3D / -M

4D / -M

6D / -M

Rūhını ‘āşık-ı sevdāzedenün şād eyler
5. Dağı yanumda Nizāmī adını añmañ dimiş
Gör ne luğla bu bî-çāre seni dūr yād eyler

199³¹⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Ey nesīm-i seheri müşk-feşāndur nefesün”
“Vardur ol zülf-i semen-sāye meger dest-resün”
2. “Ben ki cān gülşeninün nāzına katlanmazdum”
“Çekerem sen gül için cevriñi her hār [u] hasun”
3. “Fırkatünde gözüm üstinde gören kaçumı dir”
“Köpri kim yaptı ‘aceb üstine Nîl u Arasun”
4. “Reh-i küyünde virür nāle dil ehline şafā”
“Nitekim Ka‘be tarīkinde fiğānı ceresün”
5. “Anberin beñlerüne beñzedügi ni‘metine”
“Şükr idüp el yüze sürmekdürür işi megesün”
6. “Yüz karasıyla eger huldî maḳām ister iseñ”
“Zülfinün müyına yüz sürmege olsun hevesün”
7. “Ne bilür hālumi ‘aşkıñda raḳīb ile benüm”
“Bilmeyen kışşasını bülbül ü zār u kafesün”
8. “Micmer-i tende Nizāmī dil ü cān ‘ūdın yaḳ”
“Ger dilerseñ kıla eṭrāfı mu‘aṭṭar nefesün”

³¹⁴ İpekten, a.g.e., s.179
199 / 2a gülşeninün : bülbülinün
6b müyına : izine (5b)
4M / 7D
5M / 4D
6M / 5D
7M / 6D

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün”

__./.__./.__./.__

1. Mestâne gözüñ bağrumı pür-ḥün ider ey dōst
Hem ‘aks-i ruḥuñ başumı gül-gün ider ey dōst
2. Bir ben degülüm ‘aşk ile dīvāneliğ eyler
‘Aşkuñ nice ‘ākîlleri mecnün ider ey dōst
3. Şol denlü gönül ‘aşk ile çekdi ki cefâyı
Geh ağlasa gözüm ‘ālemi Ceyḥün ider ey dōst³¹⁶
4. Şayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ sihr ile efsün ider ey dōst
5. Şîrîn lebüñüñ şevkine **Cem** cânını virdi
Göñlin saçuñuñ fikrine ma‘nün ider ey dōst

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün

__./.__./.__./.__”

1. “Ġamzeñ ġarażı cān ise cānā ne tekellüf”
“Başumda senüñ cān daḥi cānāne tekellüf”
2. “Ger sen kılasın dōst ser-i zülfüne çevgān”
“Ben daḥi kılam başumı meydāne tekellüf”
3. “Geldükçe ḥayālüñ dile mihmān tutar elde”
“Ḥün-ı cigerümle ṭolu peymāne tekellüf”
4. “Kūyuñda raķībüñi aşayduk boğazından”
“İt degmeñüz olmaz yazuk urġāne tekellüf”
5. “**Mihri** saña biñ cān diler iseñ virür ey dōst”

³¹⁵ Ersoylu, a.g.e., s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

³¹⁶ “Geh” kelimesi mısradan çıkarılınca vezindeki sorun çözülmektedir.

³¹⁷ Mehmet Arslan, **Mihri Hâtun Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 91
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0> (16.04.2020)

“Bir buse vire sende aña rindâne tekellûf”

202³¹⁸

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

[69b]

1. “Ruḥuñ envâr-ı şevkinden tolupdur bu cihân âteş”
“Vücûdum mülkini yaksa ‘aceb mi bu yanan âteş”
2. “Yakup ‘aşkuñ ödn sînemde dâyim şaklaram cânâ”
“Anuñçün ḥâne-i dilde yanar her-dem nihân âteş”
3. “Îlâhî gülşen-i ḥüsnin gözüm yaşıyle sen şakla”
“Tolupdur gerçi âhumdan zemîn u âsmân âteş”
4. “Fırâkuñla vişâlûñle dil-i mehcûre ey dil-ber”
“Olur her nâr bir gülşen olur her gülsitân âteş”
5. “Çıkar cân mülkini şerh-i ‘ademden **Mihri** dil-ḥaste”
“Fedâ kıl yâr yolına ki ider nâ-geh ziyân âteş”

203³¹⁹

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ____ / . ____ / . ____ / . ____

1. Yüzüñ nûrından ey mehrû pür oldı kalb u cân âteş
Deli sensüz olam bir dem beni tutar hemân âteş
2. Ne âteşdür ruḥuñ kim ol hilâlûñ kavısı devrinde
Beni çâk ider ol ğamzeñ kaşuñ kûrup kemân âteş
3. Serây-ı kaşr-ı miḥnetde koma kim ḥâk olur cismüm

³¹⁸ Arslan, a.g.e., s.86
202 / 1b bu yanan : her zamân
5a mülkini : rahtını
3M / 4D
4M / 3D

³¹⁹ Necdet Şengül, **Nâzir İbrahim ve Dîvânı (Metin-Muhteva-Tahlîl)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2006, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

- Ki zīrā cāy-ı fırkatde baña virmez amān āteş
4. Ser-i kūyuñda kıl mesken baña kim reşk-i cennetdür
- Güneş yüzüñden olur çün belīg bağ-ı cinān [āteş]
5. Semender gibi düşmişdür yanar nār-ı qarākuñda
- Nazīrī** iştiyākıyla nite kim her zamān āteş

204³²⁰

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Bir varak kāğıd ile yār beni yād idicek”
“Bu şevābı bulmaz biñ kulin āzād idicek”
2. Mihrüm artar dil-i senginini yād itmek ile
Ki binā muhkem olur seng ile bünyād idicek
3. “İşigüñden degilür göglere āhum ‘alemi”
“Ṭabl-ı sīnem döğüben qarşuñā feryāt idicek”
4. Yıkma dil hānesin ey Yūsuf-ı şānī ki Ḥalāl
Böyle sünnet komadı Ka‘beyi bünyād³²¹ idicek
5. ‘Āşık öldürmesi tecvīzine naş oldı tamām
Dest-i kudret qarşuñı nūn gözüñi şād idicek
6. Biñ melek yārada Ḥaḳ bir sözümüñ nūr ile
Ey perī ben ruḥuñ evşāfını evrād idicek

³²⁰ Ali Nihad Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, s.220

204/ 2b ki : kim

3a degilür : dikilür

3b döğüben : döğülüb

4a Yıkma : Yakma (7a)

6a sözümüñ nūr ile : nefesüm nūrından

6b ruḥuñ evşāfını : yañağüñ zıkrını

7a okunan bu durur : dirilde ölüyü (8a)

7b Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yād idicek : Sehv ile sen bir ağız adın anun yād idicek (8b)

4D/ -M

4M /7D

7M / 8D

³²¹ şeklinde yazılı olan kelime “bünyād” şeklinde okunmuştur.

[70a]

7. **Aḥmed**üñ adı kerametle okunan bu durur

Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yād idicek

205³²²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Bulmağ içün yārumı gezdüm bütün dünyāyı ben”

“Cānda buldum soñra ol mäh-ı cihān-ārāyı ben”

2. “Dem gelür ğam ‘āleminde gāhi müjgānumda geh”

“Almazam bir kaṭreye ey dil yidi deryāyı ben”

3. “Gerdişinden zāhir cismüm olupdur pür-ğubār”

“Cān göziyle görmişem ol nergis-i şehlāyı ben”

4. “Gül ruḥuñla la‘l-i rūḥ-efzāñı seyrān eylesem”

“Şanuram hem-sāyedür hūrşīd ile ‘İsīyi ben”

5. “Kūy-ı yāruñ ḥāletin zevk eyleyelden **Raḥmiyā**”

“Gözüme göstermez oldum cennetü’l-me’vāyı ben”

206³²³

“Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

_ _ . / _ . _ . / _ _ . / _ . _

1. Eflāke çıkdı dūd-ı siyāhum benüm begüm

Göge boyadı gökleri āhum benüm begüm

2. Uyduñ raķīb sözine red eyledüñ beni

Bilsem nedür yoluñda günāhum benüm begüm

3. ‘Aşkuñ naşīb olalı ben mübtelāya āh

Düşdi diyār-ı miḥnete rāhum benüm begüm

³²² Erdoğan, a.g.e., s.245

205 / 3a zāhir : zāhiren (Kelimenin divandaki yazımı vezne daha uygundur.)

4a eylesem : itmişem

³²³ Şiyābi (?) şeklinde okunan mahlas kaynaklarda rastlanmamıştır.

4. Sen hüsni iline şâh olalı bendeñ olmışam
Gözden bırakma bendeñi şâhum benüm begüm
5. Pîr eyledi **Şiyâbî**(?) ‘aşkuñ cevân iken
Yazuğ cevânsın almağıl âhum benüm begüm

207

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

[70b]

1. Bugün bir mâh-ı ruhsâruñ dil u cân mübtelâsıdur
Beni ôdlara yağan ol mehûñ mihr-i belâsıdur
2. Taralsa dem-be-dem kan ağlamakdan gözlerüm yaşı
Anı şâf iden ey şûfî mey-i ‘aşkuñ şafâsıdur
3. ‘Aceb mi ol şehûñ olsa kapısı kulları bekler
Güneş ol meh cebînüñ pür-harâret bir gedâsıdur
4. N’ola hâk-i rehûñ kuhlın kıpırsa dîde nergisvar
Benüm ey nûr-ı ‘aynum ol gözümün rûşenâsıdur
5. Gamından n’ola pîr olsam **Şiyâbî**(?) ol sitemkâruñ
Helâk iden beni ol bî-vefânuñ heb belâsıdur

208³²⁴

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. Nice bir zülfüñ ucına dil-berâ cân aşasın
Bâri öldür çekmeyin her lahza cevruñ tâsasın
2. Yıllarıyla saña yir virdüm gözümde ey yaşum
Gitdüğüñ vaktin revâ mıdur yüzüme başasın
3. Ben umardum gamzeñüñ okına cân idem hedef
Sen niçün cânâ kemân ebrûlaruñı yaşasın

³²⁴ Tarlan, Necatî Beg Divanı, s.? ve Şanlı, a.g.e., s.?, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

4. Bağrumı kan eyleyüp senden revā mîdur ki bu
Toldurasın kan ile her lahza çeşmüm kasesin
5. Hañçer-i hicrûñle çāk itdûñ **Necâtî** göñlini
Vahtidür kim süzen-i mihrûñle cānā kaşasın

209³²⁵

“Mef‘ülü / mefā‘lû / mefā‘lû / fe‘ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Vaşluñ yolını bağladı çün āb u gîl ey dōst
Ödlara yanarsa demîdür cān u dil ey dōst
2. Çāk itdi girîbānumı kan ağladur ol göz
Kānlu yaşumı dāmen-i vaşluñla sil ey dōst
3. Sevdāzedeyem hāl-i perîşānuma rahm it
Sünbül saçuñı dem-be-dem āşüfte kıl ey dōst
4. Bezmüñde benüm hālümü şem‘ itmese rüşen
Süz-ı dilümü size nice şerh ide dil ey dōst³²⁶
5. La‘lûñ dile bir buse-i cān-bağş şunarsa
Öldür beni cömerd elini tutmağıl ey dōst
6. Bir ğamze ile la‘lün içün kanuma girme
Düşmen sözile ‘āşıkı öldürmegil ey dōst
7. **Şāfi** şanemā senden ırāk zinde kılursa
‘Ömrince ola bir suhan içün hacil ey dōst

³²⁵ Ahmet Sevgi ve Hakan Sevindik, **Cezirî Kasım Paşa Sâfi Divânı**, Palet Yayınları, Konya, 2016, s. 121
209 / 2a ol göz : uş hier

4b size : bes (size şeklinde okunan kelime aruz vezninde aksamaya neden olmaktadır.)

5b cömerd elini tutmağıl : cū-merd elini yığmağıl

6a bir : bu

7b bir suhan : bu güneş

³²⁶ Bir hece fazla olmasından dolayı vezinde aksama vardır.

SONUÇ

Şiir mecmuaları, bir mürettibin tercihine ve ihtiyacına göre farklı nitelikte olan şiirleri bir defterde toplamasıyla ortaya çıkan eserlerdir. Bu eserlerde, yaşadığı dönemde ünlü olan veya ismi daha az duyulmuş şairlerin divan ve divançelerinde bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür. Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum 577 demirbaş numarada kayıtlı olan şiir mecmuasında da bu durumun yansımaları görülmektedir. Mecmuanın transkripsiyon harfleriyle çevirisi ve incelemesi yapıldıktan sonra ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- 72 varaktan oluşan mecmuanın 1b varağı ve 70b varağından sonra gelen varakları boştur. Mecmuada 13 yerde varaklar arası geçişte kopukluk bulunmakta (sayfaların eksik olması) ve bu kopukluk sonucunda bazı şiirlerin mısra, beyit ve bend sayılarında eksiklik bulunmaktadır.
- Mecmuada 209 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin haricinde, mecmuanın giriş bölümünde 8 şiir ve 22a varağında derkenara yazılı iki şiir bulunmaktadır.
- Mecmua-i gazeliyyât başlığıyla kayıtlı mecmuada; 112 gazel, 31 muhammes/tahmis, 25 murabba, 22 müseddes, 3 müsebba, 4 müsemmen, 1 muaşşer/ta'sir, 1 14'lü musammat, 1 terkîb-i bend, 3 kıt'a, 4 müfred ve 1 türkü vardır. 53a varağında altı mısradan oluşan ve kime ait olduğu belli olmayan bir şiir vardır.
- Her mecmua gibi teze konu olan şiir mecmuası da yazıldığı dönemin şiir zevkini yansıtmaktadır. Mecmuada ünlü şairlerin şiirlerinin yanı sıra ismi daha az duyulmuş şairlerin şiirleri de bulunmaktadır. Mecmuada toplam 77 farklı mahlas geçmektedir. Bursalı Rahmî adı en fazla geçen şairdir. Eserlerinden hareketle tespit edilen şairlerin çoğu 15. ve 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerden oluşmaktadır. Mecmuada 39 şiirde mahlas yoktur ve bunlardan 5 tanesi nâ-tamam şiirlerdir.
- Duâ etme, Allah'a yakarma, münacat gibi dini içerikli şiirlerin yoğunlukta olduğu bir mecmuadır. Kış mevsiminin donduruculuğunun anlatıldığı şitâiye, bahar mevsiminin canlılığının anlatıldığı bahâriye ve sonbahar mevsimini konu alan hazâniye örnekleri de bulunmaktadır.
- Mecmuada en fazla kullanılan aruz kalıbı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" dır.
- Mecmuada düzenli bir başlıklandırma yoktur, sadece 47 şiirin başlığı bellidir.
- Mecmuada peş peşe verilen bazı şiirlerde ortak noktalar bulunmaktadır. Bu şiirlerin vezin, kafiye ve nazım şekilleri aynıdır.
- Klasik Osmanlı Türkçesi imlâsı kullanılmıştır.

- Mecmuada bulunan şiirlerin yayımlanan divanlardaki şiirlerle karşılaştırılması sonucunda, mecmuada bulunan 47 şiirin karşılaştırma yapılan divanlarda bulunmadığı tespit edilmiştir.
- Mecmualarda bilinen şiirlerin farklı nüshalarına rastlamak mümkündür. Mecmuayı oluşturan müstensih şiirleri yazarken kimi zaman şiirlerde bazı değişiklikler yapmıştır. Mecmuada bulunan 9 şiirdeki mısra, beyit ve bendlerin şairlerin divanlarında olmaması ve 37 şiirdeki mısra, beyit ve bend sıralaması divanlardaki şiirlerden farklılık göstermesi bu durumun tezahürüdür.
- Mecmuada bulunan bazı şairlerin yayımlanmış divan veya divançelerine ulaşamamıştır. Tezkire ve edebiyat tarihiyle ilgili eserlerde bu şairlerin isimleri, nereli oldukları, meslekleri ve eserleriyle ilgili bilgiler mevcuttur. Ayrıca kaynaklarda bu şairlerin farklı mecmualarda şiirlerinin olduğu bilgisi de vardır.
- Mecmuada iki şiiri bulunan “Şiyâbî(?)” mahlasıyla ilgili kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamıştır.
- Şiirler; varak numarası, mahlas, matla beyit, makta beyit, nazım şekli, nazım türü, vezni ve açıklamalar kısmı olarak MESTAP tablosunda gösterilmiştir.

Farklı kütüphanelerde bulunan binlerce mecmua araştırmacılar tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Çalışmamıza konu olan mecmua bu eserlerden bir tanesidir. Yapılan çalışmayla mecmuadaki bilgiler açığa çıkarılarak hem Eski Türk Edebiyatı alanına hem de MESTAP projesine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akdağ, Ahmet (2013), **Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesindeki 19 HK 2207 Numaralı Şiir Mecmusa (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2018), **Gelibolulu Mustafa Alî Dîvânı**, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>, (15.12.2020).
- Akyüz, Kenan vd (1945), **Fuzûlî Türkçe Divanı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Altınova, Mehmet (2018), “Kütahyalı Firâkî Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Yeni Şiirleri Üzerine Düşünceler”, **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(2), 374-396.
- Arıkoğlu, İsmail (1999), **Alî (Edirneli Hüseyin Efendî) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Mehmet (2018), **Mihrî Hâtun Dîvânı**, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0>, (16.04.2020).
- Arslan, Saime (2003), **Resmî Ali Baba ve Dîvânı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Ömer (2013), **Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Tùlin (2018), Bursalı Rahmî'nin Yayınlanmayan Şiirleri, **International of Journal of Social Science**, (70), 221-233.
- Ayan, Hüseyin (1990), **Nesîmî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aydemir, Yaşar (2016), **Remzî Divanı**, Birleşik Yayınları, Ankara.
- _____ (2018), **Ramazan Behiştî Dîvânı**, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınlar, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020).
- Azarkan, M. Şerif (2013), **Mehmet Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon ve Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bektaş, Ekrem (2017), **Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55973,pertev-divanipdf.pdf?0> (14.12.2020).
- Bektaş, Halime (2005), **Şeyh Mehmed Nazmî Dîvânı (Edisyon Kritik, İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cangöz, Gülşah (2010), **Siyâhî Dede Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cankurt, Çaylı Gülşen (2015), **Figanî Divanı Gramatikal İndeksi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cansever, Sıddık (2005), **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni ve Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Cunbur, Müjgan (1973), **Karacaoğlan Şiirler**, 1. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri, M.Ali (1981), **Hayretî Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (2868), İstanbul.
- _____ (1987), **Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısım III. Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Çavuşoğlu, Mehmet (1997), **Yahyâ Bey Dîvan Tenkidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (2233), İstanbul.
- Çetin, İsmail (1993), **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Rıdvan (2014), **XIX. Yüzyıl Mutasavvıf Şairlerden Seyyid Süleyman Mahvî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, Bekir (2003), **İlmî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiralay, Mehmet (2007), **Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Mustafa (1996), **İbn-i Kemâl Divan Tenkidli Metin**, 1. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Diñçer, Sedanur (2010), **Hafî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Diyanet İşleri Başkanlığı (2001), **Kur'an-ı Kerim Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, (527), Ankara.
- Doğan, Güler (2010), **Edirneli Nazmî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, 1. Cilt, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Dursun, Mesut (1990), **Nîhanî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elaldı, Mehmet (2017), **Bursalı İbrahim Râzî Divanı (İnceleme- Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Eraslan, Saniye (2017), Bursalı Rahmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri, **Journal Of Turkish Language and Literature**, 3(2), 86-103.
- Ercan, Özlem (2008), **Peştelî Hisâlî Dîvânı**, Gaye Kitapevi, Bursa.
- Erdem, Kadri (2008), **Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divânı İnceleme Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Mustafa (2017), **Bursalı Rahmî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020).
- Ersoylu, İ. Halil (2013), **Cem Sultan'ın Türkçe Divanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Baskı:2, Ankara.
- Ertaylan, İ. Hikmet (1960), **İlâhî Divanı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (862), İstanbul.
- Erünsal, E. İsmail (2018), **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59332,taci-zade-cafer-celebi-divanipdf.pdf?0>, (16.04.2020).
- Eskimen, Ayşe Derya (2008), **Mecdî Mehmet Efendi'nin Gazelleri (Metin- İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güler, Kadir (2010), "Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri", **Turkish Studies**, 5(1), 1037-1066.
- Gülbüz, Mehmet (2012), "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, (99-103), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- İpekten, Haluk (1974), **Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Sevinç Matbası, Ankara.
- İsen, Mustafa (1990), **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kahraman, Asiye (2002), **İshak-zâde Zuhûrî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kalyon, Abuzer (2011), **Peşteli Hisâlî Metâlî'ü'n – Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, İbrahim (2015), **Balıkesirli Abdülaziz Mecdî ve Divanı (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Bayram Ali (2017), “Lefkoşa Mevlevihânesi'nin Şair Şeyhlerinden Siyâhî Mustafa Dede”, **Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi**, 1(1), 15-38.
- Kaya, Hatice (2019), **Niyâzî Çelebi Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayabaşı, Ayfer (1995), **Sârbân Ahmed Dîvânı (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kazan, Şevkiye (2003), **Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi, Nebi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, Mahir Selim ve Sona İbrahim (2019), Türk Edebiyatında Sırrî Mahlaslı Şairler ve Derviş Selim Sırrî Dîvânı, **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(1),16-36.
- Kılıç, Atabey (2012), “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, (77-96), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- Kol, Nilüfer (2007), **Divan by Kefeli Mustafa Müdâmî**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koncu, Hanife (1998), **Vâlî Dîvânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Köksal, Mehmet Fatih (2013), “Hitâbî”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hitabi>, (23.03.2020).
- _____ (2017), **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, Ankara.
- Küçük, Sabahattin (t.y.), **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, (09.04.2020).
- Levend, Agah Sırrı (2008), **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara.
- Macit, Muhsin (2017), **Hatâyî Dîvânı (İncelem-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Mermer, Ahmet (2004), **Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı**, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul.
- Oğuz, Serhat (2002), **İlmi Dede El-Mevlevi El Bağdadi Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Master Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Okur, Atike Koduz (1994), **Râzî (Abdüllatif)(Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tertibi)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbay, Özge (2013), **Bursalı Levhî Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özder, Deva ve Tok, Eda (2020), XVIII. Yüzyıl Şairlerinden Mahvî ve Dîvânçesi, **Journal of Turkish Language and Literature**, 6(3), 584-614.
- Özkat, Mustafa (2005), **Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Öztürk, Yılmaz (2006), **17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Piroğlu, Zehra (1996), **Yefîmî (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sak, A. Vesile (2019), **Sıyâmî Divanı İnceleme-Metin**, Çizgi Kitapevi, Ankara.
- Saraç, M. A. Yekta (t.y.), **Emrî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0>, (09.04.2020).
- Sevgi, Ahmet ve Sevindik, Hakan (2016), **Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı**, Palet Yayınları, Konya.
- Şanlı, İsmet (2017), Necâtî Bey'in Yayımlanmamış Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(1), 267-281.
- Şengül, Necdet (2006), **Nazîr İbrahim ve Dîvânı (Metin- Muhteva-Tahlil)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenödeyici, Özer ve Akdağ, Ahmet (2014), **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara.
- _____ (2015), "Mecmualar ve Cönkler", **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu**, 1. Baskı İçinde (367-386), Kesit Yayınları, İstanbul.
- Tarlan, Ali Nihad (1945), **Hayâlî Bey Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Erenler Matbaası, (3), İstanbul.
- _____ (1948), **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1(356), İstanbul.
- _____ (1966), **Ahmed Paşa Divanı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- _____ (1970), **Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı: II. Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- _____ (1992), **Necâti Beg Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tatcı, Mustafa (2013), **Malatya'nın Gönül Sultanı Niyâzî-i Mısırî**, Malatya Kitaplığı, Malatya.
- Tavukçu, Orhan Kemâl (2008), **Halîlî ve Fûrkat-nâmesi Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin- Tıpkı Basım**, Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Tılfarlıoğlu, Musa ve Temur, Zuhâl (2018), Bursalı Rahmî'nin Divanında Bulunmayan Bazı Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 4(4), 1071-1096.
- Tok, Eda (2020), **Kütahyalı Mahvî Dîvânı**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Topçu, Mümin (1997), **Dîvân-ı Rızâyî(Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tulum, Mertol ve Tanteri, M. Ali (1977), **Nev'î Divan Tankidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tulum, Mertol (2013), **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Tunç, Tülay (2018), **Niyâzî Dîvânçesi (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuyan, Rabia Derya (2007), **Ayıntablı Hâfız ve Divanı İnceleme-Metin-Dizin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Urhan, Mustafa (2002), **XVI. Yüzyıl Divan Şâiri Fedâyî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Mustafa İsmet (2003), "Mecmua", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi İçinde**, 28 (265-268), <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>, (19.03.2020).
- Ünal, Mehmet ve Pektaş, Mehmet (2013), "16 Yüzyıl Şairi Kebeci-zâde Râhî ve Divançesi", **TSA**, (3), 151-183.
- Ünlü, M. Şahabettin (1991), **Ubeydi Hayatı- Edebi Kişiliği ve DivanınınTenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üst, Sibel (2011), Edirneli Nazmî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakar, Halil İbrahim (2018), **Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0>, (18.03.2020)

Yakşı, Ayhan (1993), **Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni**,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

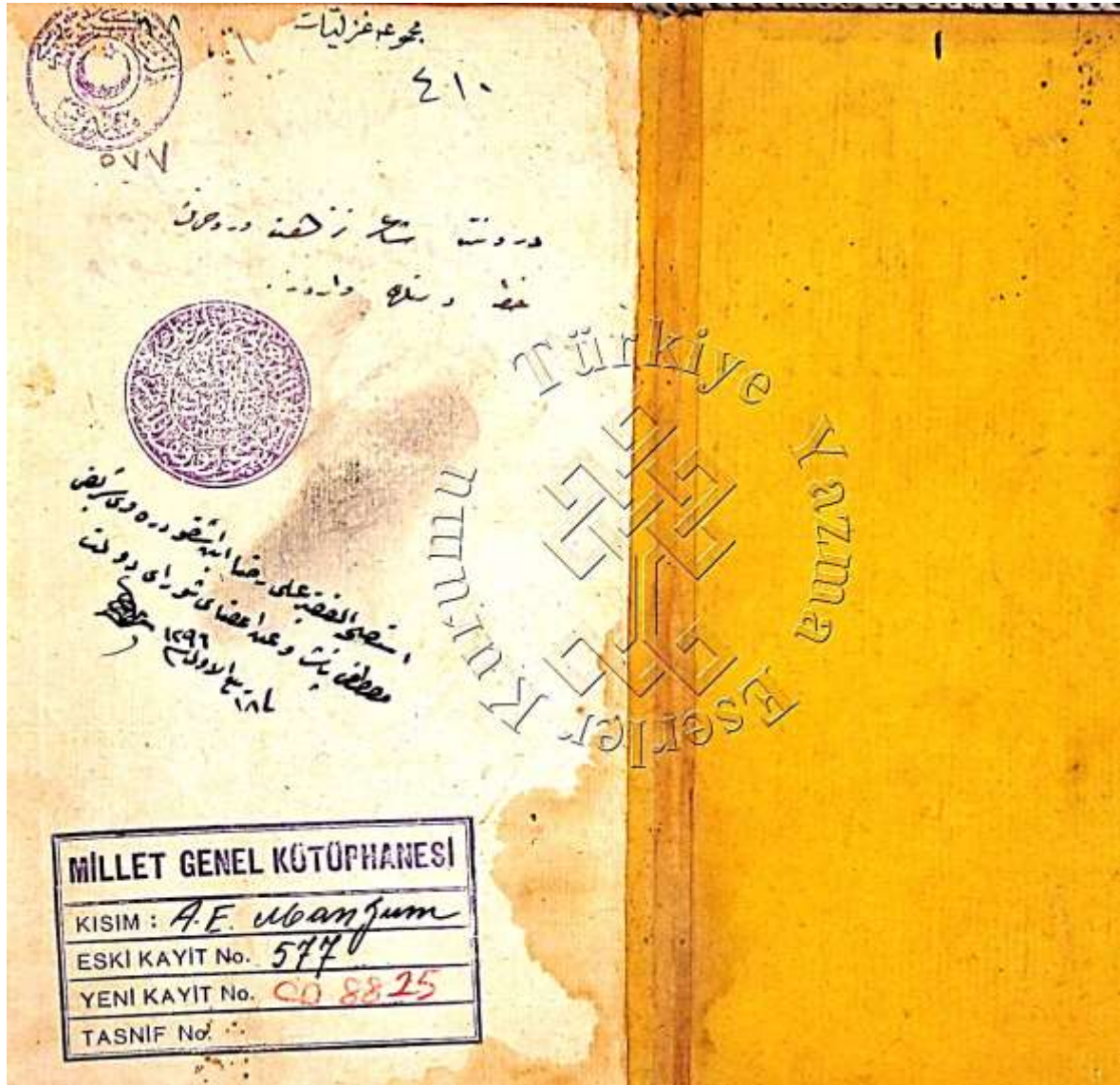
Yakut, Emrullah (2015), **Ferdi'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi (İnceleme-Metin)**,
Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Kâşif (2010), **Budinli Hisâlî Dîvânı**, Kriter Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1: Tıpkı Basımdan Örnekler

۱۷۰۷ هجری قمری
در روز دوشنبه ۱۷
در شهر کوفه
در محله کوفه
در خانه کوفه
در روز دوشنبه ۱۷
در شهر کوفه
در محله کوفه
در خانه کوفه

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

Yazma 1

نومسرح

220

[illegible][illegible]

427m

کرم صلا او خط که در دست بود
بیتش ممد در دشت و در کوه و در دریا

بگویم که این دانه مصلحت است
قلوب را مملون مصلحت است و مایه
دیده کردی مملکت را مملون مصلحت است

دیده شد که در دشت و در کوه و در دریا
بگویم که این دانه مصلحت است
قلوب را مملون مصلحت است و مایه
دیده کردی مملکت را مملون مصلحت است
فقط
فروغی فزون نماند
دلم بغیر او در مملکت
ایمان مملکت را مملون مصلحت است
سوزی فزون نماند
محب

بگویم که این دانه مصلحت است
قلوب را مملون مصلحت است و مایه
دیده کردی مملکت را مملون مصلحت است
فقط
فروغی فزون نماند
دلم بغیر او در مملکت
ایمان مملکت را مملون مصلحت است
سوزی فزون نماند
محب

بگویم که این دانه مصلحت است
قلوب را مملون مصلحت است و مایه
دیده کردی مملکت را مملون مصلحت است
فقط
فروغی فزون نماند
دلم بغیر او در مملکت
ایمان مملکت را مملون مصلحت است
سوزی فزون نماند
محب

ÖZGEÇMİŞ

Melike SAĞLAM,..2005 yılında Pınaraltı İlköğretim Okulu’nu; 2009 yılında Şehit Ahmet Türkkân Çok Programlı Lisesi’ni; 2014 yılında da Ondokuz Mayıs Üniversitesi – Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

SAĞLAM, bekâr olup İngilizce bilmektedir.

